

Plán péče
o chráněnou krajinnou oblast Pálava
na období 2026-2035

Rozborová část
zpracováno ke dni 29.10.2024

Obsah

1. Základní údaje o CHKO	4
1.1. Základní identifikační údaje	4
1.2. Poloha CHKO, překryv s územně-správními jednotkami	4
1.3. Překryv s jinými chráněnými územími, se soustavou Natura 2000 a územím s mezinárodními statuty ochrany	4
1.4. Předměty ochrany CHKO	5
2. Vymezení hranice a zonace CHKO	7
2.1. Stav vymezení hranice CHKO	7
2.2. Stav vymezení zonace CHKO	7
2.3. Stav bližších ochranných podmínek CHKO	8
3. Charakteristika území CHKO	10
3.1. Abiotické podmínky CHKO	10
3.1.1. Geologie	10
3.1.2. Geomorfologie	10
3.1.3. Hydrologie	11
3.1.4. Pedologie	11
3.1.5. Klimatologie	12
3.2. Biotické podmínky CHKO	13
3.2.1. Flóra	13
3.2.1.1. Cévnaté rostliny	13
3.2.1.2. Mechorosty	21
3.2.1.3. Houby	22
3.2.1.4. Lišejníky	25
3.2.2. Vegetace	26
3.2.3. Fauna	30
3.2.3.1. Bezobratlí	31
3.2.3.2. Obratlovci	39
3.2.4. Invazní a expanzivní druhy	45
3.2.4.1. Rostliny	45
3.2.4.2. Živočichové	47
3.3. Způsoby a formy využívání území CHKO	50
3.3.1. Hospodářské využívání území CHKO	50
3.3.1.1. Zemědělství	50
3.3.1.2. Lesnictví	52
3.3.1.3. Rybářství	57
3.3.1.4. Myslivost	60
3.3.2. Jiné využívání území CHKO, které ovlivňuje předměty ochrany CHKO	64
3.3.2.1. Sídla a jejich rozvoj	64

3.3.2.2. Doprava a energetika	66
3.3.2.3. Těžba nerostných surovin	67
3.3.2.4. Vodní hospodářství	68
3.3.2.5. Rekreační a sportovní využívání	69
4. Popis a vyhodnocení stavu a vývoje předmětů ochrany CHKO	74
4.1. Krajinový ráz	74
4.2. Přírodní funkce krajiny	77
4.2.1. Ekologická stabilita.....	77
4.2.2. Migrační prostupnost.....	79
4.2.3. Přirozená retenční schopnost.....	81
4.3. Přírodní hodnoty oblasti.....	83
4.3.1. Ekosystémy	83
4.3.1.1. E ₁ – Nízké a vysoké lesostepní křoviny	83
4.3.1.2. E ₂ – Nížinné luhy a zaplavované louky	85
4.3.1.3. E ₃ – Panonské suché trávníky a bylinné lemy	88
4.3.1.4. E ₄ – Slaniska a slaniskové trávníky	91
4.3.1.5. E ₅ – Suťové lesy.....	94
4.3.1.6. E ₆ – Teplomilné doubravy a dubohabřiny	95
4.3.1.7. E ₇ – Vápencové skály a lomové stěny	98
4.3.2. Geologické a geomorfologické jevy	99
4.3.2.1. J ₁ – Doklady geologického vývoje a paleontologická naleziště	99
4.3.2.2. J ₂ – Podzemní a povrchové krasové jevy	100
4.3.3. Ostatní přírodní hodnoty.....	101
4.3.3.1. Památné stromy	101
4.3.3.2. Extenzivní sady a vinice	104
4.3.3.3. Raná sukcesní stadia	105
5. Monitoring a vědecko-výzkumná činnost	108
6. Zhodnocení dosavadní péče o předměty ochrany	111
7. Zhodnocení účinnosti navržených zásad využívání území.....	116
8. Zhodnocení naplňování cílů ochrany	121
9. Závěrečné údaje.....	126
9.1. Seznam zkratk	126
9.2. Použitá literatura	126
10. Přílohy	128
10.1. Textové a tabulkové přílohy	128
10.2. Mapové přílohy	128

1. Základní údaje o CHKO

1.1. Základní identifikační údaje

Název území a evidenční číslo:	Pálava, ev. č. ÚSOP 73
Kategorie ochrany a kategorie IUCN:	chráněná krajinná oblast, V – chráněná krajina
Údaje o vyhlášení:	Výnos ministerstva kultury České socialistické republiky ze dne 19. března 1976, č. j. 5790/78, o zřízení chráněné krajinné oblasti „Pálava“ rozprostírající se v Jihomoravském kraji na území okresu Břeclav. Výnos je uveden v příloze č. 1.
Údaje o vymezení zonace:	Protokol Ministerstva životního prostředí ze dne 16. dubna 1999, č. j. OOP/2516/99, o vymezení zón chráněné krajinné oblasti Pálava. Protokol je uveden v příloze č. 2.

1.2. Poloha CHKO, překryv s územně-správními jednotkami

Kraj:	Jihomoravský
Obce s rozšířenou působností:	Mikulov, Břeclav
Obce:	Klentnice (úplný překryv), Bavory, Bulhary, Dolní Věstonice, Horní Věstonice, Mikulov, Milovice, Pavlov, Perná, Přítluky, Sedlec (částečný překryv)
Katastrální území:	Klentnice (úplný překryv), Bavory, Bulhary, Dolní Věstonice, Horní Věstonice, Mikulov na Moravě, Milovice u Mikulova, Nové Mlýny, Pavlov u Dolních Věstonic, Perná, Sedlec u Mikulova (částečný překryv)
Výměra CHKO:	85,39 km ²

1.3. Překryv s jinými chráněnými územími, se soustavou Natura 2000 a územím s mezinárodními statuty ochrany

Národní přírodní rezervace:	Děvín, Křivé jezero, Tabulová (úplný překryv), Lednické rybníky, Slanisko u Nesytu (částečný překryv)
Národní přírodní památky:	Kalendář věků (úplný překryv)
Přírodní rezervace:	Liščí vrch, Milovická stráň, Svatý kopeček, Šibeničník, Tuřold (úplný překryv)
Přírodní památky:	Anenský vrch, Kienberg, Kočičí kámen, Kočičí skála, Lom Janičův vrch, Na cvičišti, Růžový kopec (úplný překryv)

Ptačí oblasti:	Pálava (úplný překryv)
----------------	------------------------

Evropsky významné lokality:	Děvín, Klentnice – kostel svatého Jiří, Milovický les, Stolová hora, Svatý kopeček u Mikulova, Turoid (úplný překryv), Niva Dyje, Slanisko u Nesytu (částečný překryv)
Biosférické rezervace:	Dolní Morava (částečný překryv)
Mokřady mezinárodního významu:	Lednické rybníky, Mokřady dolního Podýjí (částečný překryv)
Památkové rezervace:	Mikulov, Pavlov (úplný překryv)
Chráněná ložisková území:	Mikulov, Mikulov na Moravě I (úplný překryv), Dolní Dunajovice, Dolní Dunajovice I. – PZP (částečný překryv)

Mapové zobrazení MZCHÚ je součástí mapové přílohy č. 4, lokality Natura 2000 jsou součástí mapové přílohy č. 3.

Podrobné specifikace EVL a PO jsou součástí přílohy č. 3.

1.4. Předměty ochrany CHKO

Výnos Ministerstva kultury ČSR ze dne 19. 3. 1976, č. j. 5790/76, o zřízení chráněné krajinné oblasti „Pálava“, rozprostírající se v Jihomoravském kraji na území okresu Břeclav formuluje předmět ochrany takto:

Posláním oblasti je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu, jejích typických znaků i přírodních zdrojů a vytváření vyváženého životního prostředí. K typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, klima krajiny, vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu, jakož i rozmístění a urbanistická skladba sídlišť, architektonické stavby a místní zástavba lidového rázu.

Takto široká definice již plně neodpovídá současným potřebám ochrany území, např. potřebě zajistit ochranu biotopům a druhům soustavy Natura 2000, a proto jsou předměty ochrany níže upřesněny a konkretizovány.

Předmětem ochrany CHKO Pálava je krajina Pavlovských vrchů, Milovického lesa a Dyjského úvalu s typickým krajinným rázem, plněním přírodních funkcí a přírodními hodnotami, kterými jsou významné geologické a geomorfologické jevy a zastoupené přírodní, přírodě blízké a polopřirozené ekosystémy a v nich se vyskytující zvláště chráněné, vzácné či regionálně významné druhy rostlin a živočichů.

Krajinný ráz

Typický krajinný ráz je dán nejen unikátním reliéfem s dominantou vápencového bradla Pavlovských vrchů, ale také dlouhodobým působením člověka, projevujícím se charakteristickou strukturou osídlení a četnými doklady kulturně-historického vývoje, např. archeologickými nalezišti, hrady, sakrálními objekty, významným počtem památkově chráněných objektů, stavbami lidové architektury a historické části města Mikulov. Rozmanité způsoby hospodaření, historický vývoj a v neposlední řadě odlehlost od průmyslových středisek umožnily zachovat neobvykle vysokou biodiverzitu na mnoha typech stanovišť – od teplomilných šipákových doubrav po pralesovité lužní lesy, od stepních trávníků k rybníkům a slaniskům.

Přírodní funkce krajiny

Předmětem ochrany CHKO jsou přírodní funkce krajiny, tj. primární funkce krajiny, jež v sobě zahrnují procesy klimatické, geologické, hydrologické a biologické, které jako celek vytvářejí podmínky pro existenci rostlin a živočichů (zachování genofundu):

- ekologická stabilita,
- migrační prostupnost,
- přirozená retenční schopnost.

Přírodní hodnoty oblasti – ekosystémy

- nízké a vysoké lesostepní křoviny
- nížinné luhy a zaplavované louky
- panonské suché trávníky a bylinné lemy
- slaniska a slaniskové trávníky
- suťové lesy
- teplomilné doubravy a dubohabřiny
- vápencové skály a lomové stěny

Přírodní hodnoty oblasti – geologické a geomorfologické jevy

- podzemní a povrchové krasové jevy
- doklady geologického vývoje a paleontologická naleziště

Přírodní hodnoty oblasti – ostatní

- památné stromy
- extenzivní sady a vinice
- raná sukcesní stádia

2. Vymezení hranice a zonace CHKO

2.1. Stav vymezení hranice CHKO

Hranice CHKO Pálava je slovně popsána v jejím zřizovacím výnosu. Popis však odpovídá situaci z roku vyhlášení (1976), kdy se odkazuje na dnes již neexistující skutečnosti v terénu (popis úseku mezi železnicí a státní silnicí, název Nová hospoda, most u Nových Mlýnů atd.).

V některých místech je původní hranice CHKO tvořena různými komunikacemi a úseky, které dnes mnohdy nejsou v terénu zřetelné:

- jihozápadní úsek hranice od železnice okolo čerpacích stanic pohonných hmot po částech ulic 28. října, K vápence a Brněnská k státní silnici I/52 v délce přibližně 2 km;
- jihovýchodní úsek hranice procházející po polních cestách u severozápadního okraje rybníka Nesyt a středem území NPR Slanisko u Nesytu k železnici v zastávce Sedlec u Mikulova v délce přibližně 1 km;
- řeka Dyje v délce přibližně 4,6 km, kde došlo k pohybu koryta řeky a v říčních kilometrech 42,040–42,340 došlo k výraznějšímu přeložení koryta řeky.

Rozsah uvedených nejasností ve vedení hranice CHKO s přihlédnutím k dalším vhodným změnám ve vymezení hranice CHKO je jedním z argumentů pro nové vyhlášení CHKO Pálava.

Zobrazení současné hranice CHKO Pálava je v mapové příloze č. 1.

2.2. Stav vymezení zonace CHKO

Zonace byla vymezena a schválena MŽP na základě protokolu č. j. OOP/2516/99 dne 16. 4. 1999 s rozdělením území do čtyř zón odstupňované ochrany přírody. Její přesné vymezení na parcely, což vyžaduje aktuální práce orgánů ochrany přírody, ale není zpracované, protože původní zákres z map v měřítku 1 : 10000 byl nepřesně převedený do digitální podoby a vykazuje desítky sporných situací.

I. zóna

Všechna vyhlášená MZCHÚ a další cenné lokality (tj. lokality vhodné k doplnění sítě MZCHÚ). Jsou to přírodně hodnotná území Pavlovských vrchů s typickými lesními, stepními a skalními biotopy. K nim jsou přiřazeny i vybrané lesní a stepní biotopy z Milovického lesa, území NPR Křivé jezero z oblasti lužního lesa, nejbližší okolí Nového rybníka a NPR Slanisko u Nesytu.

II. zóna

Území většího rozsahu s významnými přírodními hodnotami, která nejsou chráněna formou MZCHÚ. Tvoří převážně ochranné pásmo okolo I. zóny. Jde především o komplex lesů pahorkatiny Milovického lesa, pozemkovou mozaiku úpatí Pavlovských vrchů a doprovodné plochy rybníků a vodotečí s výraznými břehovými porosty.

III. zóna

Plochy zemědělsky obdělávaných pozemků a okrajové části sídel, často přerušované liniovými prvky (větrolamy, meze, remízky). Tato území mají menší přírodní hodnotu, ale jsou významná pro doplnění celého systému významných biotopů v CHKO.

IV. zóna

Soubor ploch historicky pozměněných a člověkem využívaných ploch sídel. Byla sem zařazena zastavěná území jednotlivých sídel a též zastavitelná území tak, jak byla vymezena podle platných územních plánů v době vymezení zón ochrany.

V dosavadní praxi se schválená zonace z roku 1999 ukázala jako dobrý podklad pro diferenciaci území CHKO z hlediska uplatňování ochranných podmínek stanovených ZOPK. Protože

místa došlo v území CHKO k výrazným změnám ve využití pozemků, zejména v okrajových částech obcí a ve využívání pozemků ve volné krajině (zakládání nových vinic, zatravňování, nová zastavitelná a zastavěná území), a protože současná ochrana přírody pracuje ve vztahu k vlastníkům s parcelami, současná zonace celkově požadavkům ochrany území už plně neodpovídá a je žádoucí ji změnit. Změna by ale neměla být zásadní, pouze by mělo v odůvodněných případech dojít k arondaci hranic jednotlivých zón tak, aby zůstal zachovaný princip návaznosti ploch I. až IV. zóny.

Vymezení zón CHKO Pálava je součástí mapové přílohy č. 2.

Tabulka č. 1. Druhy pozemků v CHKO Pálava podle evidence v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN) k říjnu 2024.

druh pozemku	I. zóna	II. zóna	III. zóna	IV. zóna	celkem [ha]	% CHKO
orná půda	2,93	261,59	1636,34	80,63	1981,49	23,20
chmelnice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
vinice	1,41	268,52	1580,16	21,21	1871,30	21,91
zahrada	0,22	15,10	45,63	117,24	178,19	2,09
ovocný sad	0,38	18,24	55,75	3,39	77,76	0,91
trvalý travní porost	35,53	67,53	58,56	8,87	170,49	2,00
lesní pozemek	525,78	2064,67	23,48	1,50	2615,43	30,62
vodní plocha	48,31	84,14	13,33	3,22	149,00	1,74
zastavěná plocha a nádvoří	0,41	2,20	11,11	178,69	192,41	2,25
ostatní plocha	245,03	372,10	403,78	283,39	1304,30	15,27
celkem [ha]	860,00	3154,09	3828,14	698,14	8540,37	100,00
% CHKO	11,27	36,93	44,82	8,17	100,00	

2.3. Stav bližších ochranných podmínek CHKO

Chráněná krajinná oblast Pálava byla zřízena Výnosem Ministerstva kultury ČSR č. j. 5790/76 ze dne 19. března 1976 (dále jen „výnos“). Součástí výnosu je příloha, kterou se popisně vymezuje hranice CHKO Pálava včetně zákresu v mapě s měřítkem 1 : 50000.

V § 2 výnosu jsou uvedeny podmínky ochrany oblastí. Ty lze v současné době omezeně považovat za bližší ochranné podmínky ve smyslu zákona a také tak je i využívat.

V § 2 odst. 2 výnosu je uvedený výčet celkem 7 aktivit s tím, že k jejich realizaci mohou příslušné orgány a organizace vydat potřebná rozhodnutí, nebo učinit opatření jen „se souhlasem“ orgánu ochrany přírody. Jedná se o:

1. *archeologické výkopy;*
2. *stavby a stavební práce všeho druhu včetně demolice;*
3. *umísťování tábořišť, zřizování stanových rekreačních táborů, autocampingů a jiných rekreačních nebo sportovních zařízení;*
4. *umísťování skládek a deponování odpadků mimo místa již dříve k tomu určená nebo o zavalení lomů či pískoven;*
5. *umísťování informačních, reklamních i jiných podobných zařízení;*
6. *užívání lesních nebo zemědělských pozemků k jiným účelům;*
7. *změnu hranic lesního půdního fondu a zemědělského půdního fondu, odnímání pozemků lesnímu půdnímu fondu nebo zemědělskému hospodářství a zalesňování nelesních půd.*

Tento výčet lze považovat za bližší ochranné podmínky CHKO ve smyslu ustanovení § 26 odst. 1 písm. i) ZOPK, i když obsahuje i činnosti v § 26 ZOPK přímo zakázané (zneškodňovat

odpady, tábořit, stavět nové dálnice a sídelní útvary, měnit současnou skladbu a plochy kultur), které vyžadující k realizaci výjimku.

Vyhlašovací výnos CHKO vycházel ze zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, a proto ochranné podmínky v něm uvedené již v řadě případů nekorespondují se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, platným v současné době. Pouze některé činnosti uvedené v § 2 odst. 2 výnosu odpovídají současnému pohledu na ochranu území. Ostatní podmínky ochrany uvedené ve zřizovacím výnosu nejsou schopné postihnout vývoj v území a dát orgánu ochrany přírody vhodný a účinný nástroj k ochraně současných předmětů ochrany.

Nedostatečnost bližších ochranných podmínek pro zajištění předmětů ochrany je jedním z důvodů pro nové vyhlášení CHKO Pálava.

3. Charakteristika území CHKO

3.1. Abiotické podmínky CHKO

3.1.1. Geologie

Geologický vývoj celé oblasti Mikulovské vrchoviny souvisí s vývojem alpsko-karpatské geosynklinální soustavy v mezozoiku a terciéru. Oblast náleží z převážné části k ždánickopodslézské jednotce flyšového pásma Západních Karpat a zóně Waschbergu. Vlastní příkrovová stavba je výsledkem jednotlivých fází vrásnění v průběhu miocénu. Při okraji ždánického příkrovu vzniklo v oblasti Pavlovských vrchů složité antiklinoriální pásmo, v němž vystupují na povrch bradla jurských sedimentů (klentnické souvrství vápnitých jílovců a ernstbrunnské vápence), tektonicky odloučené z podkladu příkrovů. Dnes tyto bradlové útesy díky svým relativně pevným horninám tvoří nejtypičtější prvek reliéfu CHKO Pálava. Území Pavlovských vrchů bylo po spodním tortonu postihováno tektonickými pohyby podél příčných zlomů, převážně vertikálními, ale i horizontálními.

Milovická pahorkatina je tvořena převážně terciárními sedimenty. Nejvíce je zastoupeno tzv. ždánicko-hustopečské souvrství oligocénního stáří. Významný je výskyt měkkých miocénních litotamninových vápenců a písků. V Milovické pahorkatině, která je pokračováním Ždánického lesa, jsou paleogénní a miocénní vrstvy porušeny podélnými zlomy směru severovýchod-jihozápad, rovnoběžnými se zlomy ve Vídeňské pánvi. Nejvýznamnější z těchto zlomů je okrajový zlom bulharský, podle něhož došlo ve středním miocénu k významným horizontálním i vertikálním pohybům. Z hlediska geologie kvartéru patří území CHKO Pálava do oblasti periglaciálních akumulací ve sníženinách. Sprašové pokryvy tvoří jednak pláště nižších mocností na plošinách, jednak mohutné závěje v závětrí výraznějších vyvýšenin. Úpatí útesů je kryto sedimenty soliflukčního původu, které vznikly promísením vápencových sutí s pleistocénními sprašemi.

Niva Dyje je charakterizována mocnými vrstvami holocénních hlinitých až jílovitohlinitých sedimentů, které byly uloženy na nejnižší říční terase.

3.1.2. Geomorfologie

Z hlediska geomorfologického členění zemského povrchu území České republiky leží převážná část území CHKO Pálava v celku Mikulovská vrchovina, náležícím podsoustavě Jihomoravské Karpaty. Svoji severovýchodní a jihovýchodní částí pak CHKO Pálava zasahuje do celku Dolnomoravský úval, náležícího podsoustavě Jihomoravská pánev.

Mikulovská vrchovina, vymodelovaná v málo odolných horninách ždánického flyše, je k severu ohraničena obloukem údolí Dyje v oblasti Věstonické brány a na jihu širokou sníženinou starého opuštěného údolí Dyje. Podcelek Pavlovské vrchy, tj. západní a severní část Mikulovské vrchoviny, je tvořen bradlovým pásmem ernstbrunnských vápenců s nejvyššími vrcholy Děvín (550 m n. m.), Tabulová hora (459 m n. m.) a Turoid (385 m n. m.). Strmé svahy bradel byly vypreparovány z měkkého flyšového obalu a modelovány mechanickým zvětráváním. Jejich úpatí jsou překryta sutí. Některá z bradel, zejm. Tabulová hora, mají na svých vrcholech sečné plošiny. Podcelek Milovická pahorkatina se vyznačuje plochými hřbety a hluboce zaříznutými údolími. Nejvyšší body jsou Stará hora (351 m n. m.), Vysoký roh (310 m n. m.) a Špičák (297 m n. m.). Úpatí Milovické pahorkatiny, jejíž svahy jsou postiženy četnými sesuvy a místy kryty mocnými sprašemi, má vrcholovou hladinu v úrovni nejnižšího stupně mladotřetihorního zarovnání reliéfu Vnějších Karpat.

Součástí Dolnomoravského úvalu je rozsáhlá, spraš pokrytá Valtická pahorkatina se širokou sníženinou vyplněnou rybníky. Jde o plochou nížinnou pahorkatinu na flyšových, neogenních

a čtvrtohorních usazeninách. Na území CHKO Pálava zasahuje tento podcelek velmi okrajově okrsky Lednická pahorkatina a Nesytská sníženina. Ta je protáhlého tvaru (západovýchodním směrem) a tvořena neogenními usazeninami. Podcelek Dyjsko-moravská niva na severovýchodním okraji CHKO Pálava představuje akumulární rovinu, která je tvořena čtvrtohorními usazeninami. V NPR Křivé jezero je zachovalý odříznutý meandr řeky Dyje.

3.1.3. Hydrologie

Hydrologické poměry území CHKO Pálava se pohybují ve dvou extrémech: jednak nedostatek vody v dlouhých teplých a suchých obdobích, jednak nadbytek vody v době povodní a přívalových dešťů. Převážná část území je vzhledem ke své geomorfologické stavbě charakterizována výrazným nedostatkem jak povrchových, tak podzemních vod.

Území CHKO Pálava se rozkládá na pravém břehu řeky Dyje a je odvodňováno jejími pravými přítoky: Dunajovickým potokem, Klentnickým potokem a Včelínkem. Řeka Dyje a její celý vodní režim jsou zásadním způsobem ovlivněny výstavbou Vodního díla Nové Mlýny. Tato stavba sice zajišťuje stanovený minimální průtok v korytě Dyje, avšak vyloučila možnost pravidelných jarních záplav. Proto v NPR Křivé jezero v severovýchodní části CHKO Pálava dochází k simulaci tohoto fenoménu využitím nápuštěných a vodozdržných objektů a systému přírodních kanálů, které zabezpečují odpovídající vodní režim v trvalých i periodických tůňích. Z neregulovaného pravobřežního úseku Dyje je zde odděleno její staré rameno, vlastní Křivé jezero.

Dunajovický potok odvodňuje západní část hřebene Pavlovských vrchů svými pravými přítoky, které jsou všechny napřímeny a z převážné části i regulovány. Kvalita vody je zhoršena odpadními vodami z Bavor a Perné a ze zemědělské výroby. Severovýchodní část Pavlovských vrchů je odvodňována Klentnickým potokem, který vytéká z místa bývalého návesního rybníčku v Klentnici a ústí do svodného kanálu dolní zdrže Vodního díla Nové Mlýny. Většinu roku je ve své dolní části bez vody. Potok Včelínek, který pramení v Rakousku a na území Česka přitéká jižně od rybníka Šibeník, odvodňuje jižní část území CHKO Pálava. Dále pokračuje v těsné blízkosti státní hranice k rybníkům Novému a Sedleckému a po několika kilometrech ústí do rybníka Nesytu. Nejvýznamnějším, levostranným přítokem Včelínku je Mušlovský potok, který odvodňuje střední část území CHKO Pálava. Jeho větší část je regulována a protéká rybníky Horním Mušlovským a Dolním Mušlovským, avšak dlouhodobě s nedostatkem vody.

Další významnou vodní plochou v CHKO Pálava, vedle výše uvedených rybochovných rybníků, je bezodtoká těžební jáma s průsakem podzemních vod v bývalém vápencovém lomu v PP Lom Janičův vrch. Zatopený lom Janičův vrch je od roku 2020 v souladu s plánem péče o PP propachtován za účelem provozování přírodního koupaliště, regulace návštěvnosti, s cílem eliminace rizik poškození přírodního prostředí této PP.

Výskyt a oběh podzemních vod na území CHKO Pálava je podmíněn jeho geologickou stavbou a petrografickými vlastnostmi hornin a je velmi málo vydatný. Výjimkou jsou štěrkopískové sedimenty údolních niv řeky Dyje a přilehlých nízkých teras, které dosahují mocnosti 4–6 m a jsou trvale zvodnělé se souvislou hladinou. Pro zásobování některých obcí pitnou vodou jsou využívány podzemní vody ve svahových sutích úpatí vápencových ker Pavlovských vrchů, které se vyznačují kolísavou vydatností, vysokou tvrdostí a obsahem síranů.

3.1.4. Pedologie

Největší část území CHKO Pálava pokrývají středně těžké hlinité půdy, které zejména na severních a západních svazích Pavlovských vrchů doplňují půdy těžké jílovité; jen okrajově v Milovické pahorkatině jsou přítomny i lehké písčité půdy.

Především na jurských vápencích a smíšených karbonátových horninách Pavlovských vrchů s vysokým obsahem půdního skeletu se vyskytují rendziny. Jsou to půdy mělké, vysychavé, neutrální až mírně zásadité; tvoří půdní substrát stepí. Sporadicky na jílovitých mezozoických a neogenních sedimentech jsou vyvinuty pararendziny. Tyto nepropustné, silně bobtnající a vysychavé půdy s neutrální až mírně zásaditou reakcí jsou většiny kryty lesy.

Spraše jsou matečnou horninou černozemí, tj. velmi hlubokých, zásaditých půd s vysokým obsahem humusu. Převážná část černozemí je v CHKO Pálava zemědělsky využívána, pouze některé menší plochy jsou kryty lesy. V terénních depresích a podél menších vodních toků se na území CHKO Pálava vyskytují černice s hlubokým humusovým horizontem a známky oglejení, z velké části zemědělsky využívané. Jižně od Mikulova, v nivě Včelínku a u Nesytu jsou tyto půdy mírně zasolené (slancová černice) a kryty vzácnou halofilní vegetací.

V Milovické pahorkatině vznikly na třetihorním flyši a čtvrtohorních spraších dalším vývojem černozemí hnědozemě. Jde o hluboké, neutrální až mírně kyselé půdy s vysokým obsahem živin, které hostí druhově bohaté teplomilné doubravy a dubohabřiny v EVL Milovický les. Doprovází je zde luvizemě (ilimerizované půdy) s podobnými vlastnostmi.

Na holocenních sedimentech v široké nivě Dyje a v údolí Klentnického potoka jsou vyvinuty (vlivem periodických záplav) fluvizemě s různým zrnitostním složením, ovšem vysokým obsahem živin. Na trvaleji zamokřených místech s vysokou hladinou podzemní vody je nahrazuje glej. Oba typy půd jsou převážně porostlé lužními lesy s lučními fragmenty.

Potenciální eroze půdy téměř v celé Mikulovské vrchovině překračuje svou hodnotou hranici normální eroze půdy, přičemž na svazích Pavlovských vrchů jde až o 2 mm za rok. Vysoká intenzita potenciální eroze je zde podmíněna vertikální členitostí reliéfu, nepropustnými horninami a také erozi málo vzdorujícím půdním pokryvem. Nejvyšší intenzity, nad 10 mm za rok, dosahuje eroze půdy ve vinařských oblastech východně od Dolních Věstonic, jižně od Horních Věstonic a v okolí Perné. Výrazným erozním vlivem je postižena část NPR Děvín v místech stoupání přístupové cesty ze soutěsky k vrcholu.

3.1.5. Klimatologie

Území CHKO Pálava leží v teplé klimatické oblasti České republiky, vyznačující se dlouhým, suchým a teplým létem, krátkým přechodným obdobím, teplým jarem i podzimem a krátkou, mírně teplou, až hodně suchou zimou s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Toto území je ovšem tvořeno pestrá mozaikou ploch s dosti rozdílným mezoklimatem až mikroklimatem. Rozdíly jsou dány nadmořskou výškou a orientací svahů vůči světovým stranám, které ovlivňují oslunění, proudění vzduchu, množství srážek, a tím i charakter biocenózy.

Průměrná roční teplota vzduchu v jižní části CHKO Pálava dosahuje až 9,6 °C, v severní části to je 9,2 °C, avšak na vrcholech Pavlovských vrchů je odhadována pouze na 6,4 °C. Vrcholové části Pavlovských vrchů ovšem mají oproti okolním úvalům delší dobu slunečního svitu, kdežto v úvalech často v důsledku teplotních inverzí daných výparem vody z Vodního díla Nové Mlýny vznikají mlhy. Velké vegetační období trvá přibližně od poloviny března do poloviny listopadu, zatímco hlavní (malé) vegetační období začíná v polovině dubna a končí v polovině října.

Průměrný roční úhrn atmosférických srážek dosahuje v závislosti na délce uvažovaného období 430 až 590 mm. Nadto se v území CHKO Pálava projevují nezanedbatelné lokální rozdíly v množství a rozdělení atmosférických srážek dané značným převýšením celé Mikulovské vrchoviny nad okolní krajinou. Jižní a východní část území leží ve srážkovém stínu Pavlovských vrchů, naopak v protilehlých částech dlouhodobě působí návětrný efekt. Celkový výpar činí 85 až 90 % ročního úhrnu atmosférických srážek. Převládající je zde severozápadní vítr, velká je ovšem i četnost proudění vzduchu z jihovýchodu.

3.2. Biotické podmínky CHKO

3.2.1. Flóra

3.2.1.1. Cévnaté rostliny

Okolí Pavlovských vrchů patří k nejstarším sídelním územím Česka, kde se působení člověka na krajinu datuje již od počátku neolitu. S rozvojem zemědělství tento vliv zesílil a došlo k intenzivnímu přetváření krajiny. Díky členitému reliéfu a pestrým geologickým i mezoklimatickým podmínkám si ovšem území dodnes zachovalo pozoruhodnou rozmanitost flóry tvořené různými migroelementy, relikty a mezními prvky. Největší část území byla sice zkulturněna, avšak na hůře přístupných místech zůstala zachována relativně přirozená skalní, stepní, lesostepní a lesní společenstva, v nivě Dyje pak cenná lužní a mokřadní společenstva. V jižní části CHKO Pálava se u rybníka Nesytu dochoval také významný segment halofilní vegetace.

Podle regionálně fytogeografického členění ČR leží území CHKO Pálava ve fytogeografickém okrese Mikulovská pahorkatina (17), jenž přináleží obvodu Panonské termofytikum. Zahrnuje téměř celý podokres Pavlovské kopce (17b) a severní polovinu podokresu Milovicko-valtická pahorkatina (17c). Jihovýchodně a severovýchodně malými částmi zasahuje také do fytogeografického okrese Jihomoravský úval (18), do podokresu Dyjsko-svratecký úval (18a). Květena CHKO Pálava čítá celkem přibližně 1250 druhů cévnatých rostlin (tj. třetina flóry ČR), z nichž osm se vyskytuje v rámci Česka pouze zde (nejsou však endemity, nýbrž mezními prvky).

Mikulovská pahorkatina je charakteristická bohatým zastoupením teplomilných prvků ilyrsko-panonského migračního směru z jihovýchodního Předalpi a Dinárských hor – ostřice Micheli-ova (*Carex michelii*), kosatec nízký (*Iris pumila*), hnědenec zvrhlý (*Limodorum abortivum*), pa-prska velkokvětá (*Orlaya grandiflora*), koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*), ožanka horská (*Teucrium montanum*), divizna jižní (*Verbascum chaixii*), violka nejmenší (*Viola kitaibeliana*). Některé submediteránní druhy se dvěma migračními směry sdílí s Českým termofytikem: dřín jarní (*Cornus mas*), třemdava bílá (*Dictamnus albus*), koulenka prodloužená (*Globularia bisnagarica*), kamejka modronachová (*Buglossoides purpureocaerulea*), dub pýřitý (*Quercus pubescens*) atd. Na území CHKO Pálava naopak zcela chybějí rhónsko-rýnské migroelementy.

Další významná skupina teplomilných prvků v Mikulovské pahorkatině je ponticko-panonského migračního směru z východního Balkánu a Přičernomoří: kosatec písečný (*Iris arenaria*), sinokvět měkký (*Jurinea mollis*), smldník alsaský (*Peucedanum alsaticum*), hvězdnice panonská (*Tripolium pannonicum*), violka obojetná (*Viola ambigua*) aj. Některé subkontinentální druhy se dvěma migračními směry jsou opět společné i s Českým termofytikem: hlaváček jarní (*Adonis vernalis*), ostřice nízká (*Carex humilis*), kavyl sličný (*Stipa pulcherrima*) atd. Sarmatským migroelementem na území CHKO Pálava je jen ovsíř stepní (*Helictotrichon desertorum*). Spolu s pelyňkem pontickým (*Artemisia pontica*), jitrocelem přímořským (*Plantago maritima*) nebo kavylem skalním (*Stipa eriocalis*) je zároveň glaciálním reliktem kontinentálních stepí.

Glaciálně reliktní charakter mají také tzv. dealpínské druhy rostoucí na severně orientovaných svazích Pavlovských vrchů, centrem jejichž současných areálů jsou vysokohorské polohy Alp a Karpat: písečnice velkokvětá (*Arenaria grandiflora*), dvojšťitek hladkoplodý (*Biscutella laevigata*) a lomikámen vždyživý (*Saxifraga paniculata*). Doplnují je některé perialpidské druhy vázané na předhůří Alp a Karpat: huseník převislý (*Arabis turrita*), hvozdík Lumnitzerův (*Dianthus lumnitzeri*), pěchava vápnomilná (*Sesleria caerulea*). Flóru CHKO Pálava zejména v Milovicko-valtické pahorkatině dotvářejí středoevropské lesní druhy jak hercynské, např. svízel lesní (*Galium sylvaticum*) a jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), tak karpatské, např. ostřice chlupatá (*Carex pilosa*) a pryšec mandloňovitý (*Euphorbia amygdaloides*).

Tabulka č. 2. Regionálně původní zvláště chráněné, vzácné a ohrožené druhy (příp. poddruhy) cévnatých rostlin v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

ZCHD – zvláště chráněný druh podle přílohy č. II vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*), LC – málo dotčený (*least concern*).

* – evropsky významné druhy podle Směrnice Rady (EU) 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Vědecké jméno	České jméno	ZCHD	IUCN	Komentář
<i>Aconitum lycoctonum</i> subsp. <i>lycoctonum</i>	oměj vlčí mor pravý	O	LC	roztroušeně v celé CHKO
<i>Adonis flammea</i>	hlaváček plamenný	–	CR	velmi vzácně v úhorech, okrajích polí a vinohradů
<i>Adonis vernalis</i>	hlaváček jarní	O	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Ajuga chamaepitys</i> subsp. <i>chamaepitys</i>	zběhovec trojklaný pravý	–	CR	vzácně v PR Šibeničnický, PR Svatý kopeček a NPR Děvín
<i>Alisma gramineum</i>	žabník trávolistý	–	EN	vzácně v Dolním a Horním Mušlovském rybníku
<i>Allium angulosum</i>	česnek hranatý	SO	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Allium sphaerocephalon</i> subsp. <i>sphaerocephalon</i>	česnek kulatohlavý pravý	–	EN	vzácně v EVL Milovický les a PR Milovická stráž
<i>Althaea officinalis</i>	proskurník lékařský	–	EN	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Amaranthus blitum</i> subsp. <i>blitum</i>	laskavec hrubozel pravý	–	VU	vzácně v intravilánu Mikulova
<i>Anemone sylvestris</i>	sasanka lesní	O	EN	roztroušeně v celé CHKO
<i>Anthemis cotula</i>	rmen smrdutý	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Anthriscus caucalis</i>	kerblík obecný	–	EN	roztroušeně v celé CHKO
<i>Arabis turrita</i>	huseník převislý	–	VU	vzácně v NPR Děvín
<i>Arenaria grandiflora</i>	písečnice velkokvětá	KO	VU	vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Arum maculatum</i>	árón plamatý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Asplenium trichomanes</i> subsp. <i>hastatum</i>	sleziník červený hrálovitý	–	EN	velmi vzácně v NPR Tabulová
<i>Aster amellus</i>	hvězdnice chlumní	O	NT	hojně v celé CHKO
<i>Astragalus austriacus</i>	kozinec rakouský	SO	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Astragalus onobrychis</i>	kozinec vičencovitý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Aurinia saxatilis</i> subsp. <i>saxatilis</i>	tařice skalní pravá	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Biscutella laevigata</i> subsp. <i>varia</i>	dvojštítek hladkoplodý proměnlivý	O	LC	vzácně v NPR Děvín
<i>Bolboschoenus maritimus</i>	kamyšník přímořský	–	VU	velmi vzácně v povodí Včelínku
<i>Botrychium lunaria</i>	vratička měsíční	O	VU	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Bupleurum rotundifolium</i>	prorostlík okrouhlolistý	–	CR	velmi vzácně v NPR Děvín a PP Růžový kopec
<i>Bupleurum tenuissimum</i>	prorostlík nejtenčí	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Campanula bononiensis</i>	zvonek boloňský	O	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Campanula sibirica</i> subsp. <i>sibirica</i>	zvonek sibiřský pravý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Carex hordeistichos</i>	ostřice ječmenovitá	KO	EN	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Carex melanostachya</i>	ostřice černoklasá	SO	EN	vzácně v povodí Včelínku

<i>Carex secalina</i>	ostřice žitná	SO	EN	vzácně v polních mokřadech a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Carex stenophylla</i>	ostřice úzkolistá	KO	VU	vzácně v NPR Tabulová
<i>Caucalis platycarpus</i>	dejvorec velkoplodý	–	VU	vzácně v NPR Děvín a PR Šibeničník
<i>Centaurea stenolepis</i> subsp. <i>stenolepis</i>	chrpa úzkoperá pravá	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Centaurea triumfetti</i>	chrpa chlumní	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Centaureum pulchellum</i>	zeměžluč spanilá	–	VU	vzácně v polních mokřadech
<i>Cephalanthera damasonium</i>	okrotice bílá	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Cephalanthera rubra</i>	okrotice červená	SO	EN	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Cerastium dubium</i>	rožec pochybný	–	VU	vzácně v NPR Křivé jezero a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Cerastium tenoreanum</i>	rožec Tenoreův	KO	EN	vzácně v NPR Tabulová a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Ceratophyllum submersum</i>	růžkatec bradavčitý	SO	LC	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Clematis recta</i>	plamének přímý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Cnidium dubium</i>	jarva žilnatá	–	VU	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Conringia orientalis</i>	hořinka východní	–	CR	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Cornus mas</i>	dřín jarní	O	LC	roztroušeně v celé CHKO
<i>Crepis praemorsa</i>	škarda ukousnutá	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Crepis setosa</i>	škarda štětinkatá	–	EN	vzácně podél polních cest
<i>Crypsis aculeata</i>	skrytěnka bodlinatá	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Crypsis schoenoides</i>	bahenka šášinovitá	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Cuscuta approximata</i> subsp. <i>approximata</i>	kokotice žlutavá pravá	–	CR	velmi vzácně v PR Šibeničník
<i>Cuscuta lupuliformis</i>	kokotice chmelová	–	EN	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Cyclamen purpurascens</i>	brambořík nachový	O	LC	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Dactylorhiza incarnata</i> subsp. <i>incarnata</i>	prstnatec pleťový pravý	SO	EN	vzácně v povodí Včelínku
<i>Dianthus lumnitzeri</i> *	hvozdík Lumnitzerův	SO	VU	vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Dictamnus albus</i>	třemdava bílá	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Eleocharis uniglumis</i> subsp. <i>uniglumis</i>	bahnička jednoplevá pravá	–	VU	velmi vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Epipactis microphylla</i>	kruštík drobnolistý	SO	EN	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Epipactis purpurata</i>	kruštík modrofialový	O	NT	vzácně v EVL Milovický les
<i>Equisetum ramosissimum</i>	přeslička větevnatá	O	VU	roztroušeně podél železniční trati
<i>Erigeron podolicus</i>	turan podolský	–	EN	vzácně v NPR Děvín a EVL Milovický les
<i>Erysimum repandum</i>	trýzel rozkladitý	–	CR	vzácně podél polních cest
<i>Euphorbia falcata</i>	prýšec srpovitý	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Euphorbia palustris</i>	prýšec bahenní	SO	VU	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Euphorbia seguieriana</i> subsp. <i>minor</i>	prýšec sivý menší	–	EN	vzácně v PR Šibeničník
<i>Festuca pulchra</i>	kostřava nepravá	–	VU	vzácně v NPR Tabulová a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Filago germanica</i>	bělolist obecný	–	CR	vzácně v EVL Milovický les
<i>Fumana procumbens</i>	devaterka poléhavá	SO	EN	roztroušeně v Pavlovských vrších
<i>Gagea pusilla</i>	křivatec nizoučkový	–	VU	vzácně v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Šibeničník
<i>Gagea villosa</i>	křivatec rolní	–	VU	vzácně v PR Šibeničník a podél polních cest

<i>Galanthus nivalis</i>	sněženka podsněžník	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Galatella linosyris</i>	hvězdnice zlatovlásek	O	NT	hojně v celé CHKO
<i>Gentiana cruciata</i> subsp. <i>cruciata</i>	hořec křížatý pravý	O	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Geranium divaricatum</i>	kakost rozkladitý	–	EN	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Glaucium corniculatum</i>	rohatec růžkatý	–	CR	velmi vzácně v PR Liščí vrch
<i>Globularia bisnagarica</i>	koulenka prodloužená	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Hackelia deflexa</i>	lopušík skloněný		VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Helictotrichon desertorum</i> subsp. <i>basalticum</i>	ovsík stepní čedičový	KO	VU	vzácně v PR Šibeničník
<i>Herniaria hirsuta</i>	průtržník chlupatý	–	CR	vzácně v intravilánu Mikulova
<i>Hesperis tristis</i>	večernice smutná	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Himantoglossum adriaticum</i> *	jazyček jadranský	KO	CR	velmi vzácně v NPR Tabulová
<i>Hyoscyamus niger</i>	blín černý	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Hypochaeris maculata</i>	prasethník plamatý	–	VU	vzácně v PP Kočičí kámen
<i>Chenopodium chenopodioides</i>	merlík slanomilný	–	EN	velmi vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Chenopodium murale</i>	merlík zední	–	CR	vzácně v intravilánech obcí
<i>Chenopodium opulifolium</i>	merlík kalinolistý	–	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Chenopodium urbicum</i>	merlík městský	–	CR	vzácně v EVL Milovický les
<i>Chenopodium vulvaria</i>	merlík smrdutý	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Chondrilla juncea</i>	radýk prutnatý	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Inula germanica</i>	oman německý	SO	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Inula oculus-christi</i>	oman oko Kristovo	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Iris arenaria</i> *	kosatec písečný	KO	EN	vzácně v Pavlovských vrších
<i>Iris graminea</i>	kosatec trávovitý	SO	VU	vzácně v EVL Milovický les a NPR Děvín
<i>Iris pumila</i> subsp. <i>pumila</i>	kosatec nízký pravý	SO	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Iris sibirica</i>	kosatec sibiřský	SO	VU	velmi vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Iris variegata</i>	kosatec různobarvý	SO	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Jovibarba globifera</i> subsp. <i>glabrescens</i>	netřesk výběžkatý olýsalý		VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Juncus gerardii</i>	sítina Gerardova	SO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Juncus sphaerocarpus</i>	sítina kulatoplodá	KO	EN	vzácně v polních mokřadech
<i>Jurinea mollis</i>	sinokvět měkký	SO	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Kickxia spuria</i> subsp. <i>spuria</i>	úporek pochybný pravý	–	EN	vzácně na úhorech a okrajích polí a vinohradů
<i>Lactuca saligna</i>	locika vrbová	–	CR	vzácně v polních mokřadech a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Lathyrus palustris</i>	hrachor bahenní	KO	EN	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Leonurus marrubiastrum</i>	buřina jablečníkovitá	–	EN	vzácně v EVL Milovický les a NPR Křivé jezero
<i>Lepidium coronopus</i>	vranožka šupinatá	–	EN	velmi vzácně v polních mokřadech
<i>Leucojum aestivum</i> subsp. <i>aestivum</i>	bledule letní pravá	KO	EN	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Lilium martagon</i>	lilie zlatohlavá	O	LC	roztroušeně v celé CHKO
<i>Limodorum abortivum</i>	hnědenec zvrhlý	KO	CR	vzácně v NPR Děvín a PR Milovická stráň
<i>Linum hirsutum</i> subsp. <i>hirsutum</i>	len chlupatý pravý	KO	EN	vzácně v PR Liščí vrch, NPR Děvín a PP Kočičí skála
<i>Linum tenuifolium</i>	len tenkolistý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Lithospermum officinale</i>	kamejka lékařská	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Lotus borbasii</i>	štírovník Borbásův	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Lythrum hyssopifolia</i>	kyprej yzopolistý	–	VU	vzácně v polních mokřadech

<i>Lythrum virgatum</i>	kyprej prutnatý	–	EN	vzácně u rybníka Nesyt
<i>Malva pusilla</i>	sléz nizounký	–	EN	roztroušeně v celé CHKO
<i>Marrubium peregrinum</i>	jablečník cizí	–	CR	velmi vzácně v extravilánu Bulhar
<i>Medicago monspeliaca</i>	tolice thesalská	KO	EN	velmi vzácně v NPR Tabulová
<i>Medicago prostrata</i>	tolice rozprostřená	–	EN	vzácně v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Turoid
<i>Melilotus dentatus</i>	komonice zubatá	–	EN	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Melittis melissophyllum</i>	medovník meduňkolistý	O	LC	roztroušeně v celé CHKO
<i>Mercurialis ovata</i>	bažanka vejčitá	KO	VU	velmi vzácně v EVL Milovický les
<i>Minuartia rubra</i>	kuřička svazčitá	–	EN	vzácně v Pavlovských vrších
<i>Monotropa hypophegea</i>	hnílák lysý	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Muscari neglectum</i>	modřenec hroznatý	–	VU	vzácně v NPR Děvín a PR Šibeničník
<i>Muscari tenuiflorum</i>	modřenec tenkokvětý	O	VU	vzácně v NPR Děvín a PR Svatý kopeček
<i>Myosotis stenophylla</i>	pomněnka úzkolistá	KO	EN	velmi vzácně v PP Kočičí skála
<i>Nepeta nuda</i> subsp. <i>nuda</i>	šanta lesostepní pravá	–	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Nigella arvensis</i>	černucha rolní	–	CR	vzácně v NPR Děvín, PR Liščí vrch a PR Šibeničník
<i>Odontites luteus</i>	zdravínek žlutý	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Orchis militaris</i>	vstavač vojenský	SO	EN	vzácně v NPR Děvín a EVL Milovický les
<i>Orchis purpurea</i>	vstavač nachový	SO	EN	velmi vzácně v EVL Milovický les a NPR Děvín
<i>Orlaya grandiflora</i>	paprská velkokvětá	–	EN	vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Orobanchе alsatica</i>	záraza alsaská	–	VU	vzácně v PR Svatý kopeček a PR Šibeničník
<i>Orobanchе artemisiae-campestris</i>	záraza šupinatá	–	EN	vzácně v PR Liščí vrch a PR Svatý kopeček
<i>Orobanchе elatior</i>	záraza vyšší	–	VU	vzácně v Pavlovských vrších
<i>Orobanchе picridis</i>	záraza hořčíková	–	EN	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Orobanchе reticulata</i>	záraza síťnatá	SO	EN	vzácně v PR Milovická stráň a EVL Milovický les
<i>Orobanchе teucrii</i>	záraza ožanková	–	CR	velmi vzácně v PR Milovická stráň
<i>Papaver maculosum</i> subsp. <i>austromoravicum</i>	mák bělokvětý jihomoravský	–	VU	vzácně v NPR Děvín
<i>Parietaria officinalis</i>	drnavec lékařský	–	EN	vzácně v NPR Děvín
<i>Phelipanche arenaria</i>	mordovka písečná	–	EN	vzácně v PR Liščí vrch a PR Svatý kopeček
<i>Phelipanche purpurea</i>	mordovka nachová	–	EN	vzácně v Pavlovských vrších a PR Milovická stráň
<i>Phlomis tuberosa</i>	sápa hlíznatá	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Pilosella pilosellina</i>	chlupáček nepravý	–	CR	vzácně v NPR Děvín a PP Růžový vrch
<i>Plantago maritima</i> subsp. <i>ciliata</i>	jitrocel přímořský brvitý	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Platanthera bifolia</i>	vemeník dvoulistý	O	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Poa badensis</i>	lipnice bádenská	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Potentilla alba</i>	mochna bílá	–	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Prunus fruticosa</i>	třešeň křovitá	–	EN	roztroušeně v celé CHKO

<i>Puccinellia distans</i>	zblochanec oddálený	–	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Pulegium vulgare</i>	polej obecná	KO	CR	velmi vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Pulicaria dysenterica</i>	blešník úplavičný	–	EN	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu a povodí Včelínku
<i>Pulicaria vulgaris</i>	blešník obecný	–	CR	velmi vzácně u rybníka Nesyt
<i>Pulsatilla grandis</i> subsp. <i>grandis</i> *	koniklec velkokvětý pravý	SO	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Quercus pubescens</i>	dub pýřitý	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Ranunculus illyricus</i>	pryskyřník illyrský	SO	VU	vzácně v NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček
<i>Ranunculus rionii</i>	lakušník Rionův	KO	VU	vzácně v Dolním a Horním Mušlovském rybníku
<i>Ranunculus sardous</i>	pryskyřník sardinský	–	EN	vzácně v polních mokřadech
<i>Reseda luteola</i>	rýt barvířský	–	VU	vzácně v NPR Děvín
<i>Rosa gallica</i>	růže galská	–	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Rosa micrantha</i>	růže malokvětá	–	VU	vzácně v EVL Milovický les
<i>Rosa spinosissima</i>	růže bedrníkolistá	–	VU	vzácně v NPR Děvín a PR Turoid
<i>Rumex palustris</i>	šťovík bahenní	–	EN	vzácně u rybníka Šibeník
<i>Rumex stenophyllus</i>	šťovík úzkolistý	–	EN	vzácně v polních mokřadech
<i>Sagina apetala</i>	úrazník brvitý	–	EN	vzácně v intravilánu Mikulova
<i>Salsola tragus</i> subsp. <i>tragus</i>	slanobýl obecný pravý	–	EN	velmi vzácně v bývalé pískovně v Mikulově-Mušlově
<i>Salvia aethiopis</i>	šalvěj etiopská	KO	CR	roztroušeně v celé CHKO
<i>Samolus valerandi</i>	solenka Valerandova	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Saxifraga paniculata</i>	lomikámen vždyživý	SO	NT	vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Saxifraga tridactylites</i>	lomikámen trojprstý	SO	NT	vzácně v Pavlovských vrších
<i>Scilla vindobonensis</i>	ladoňka vídeňská	SO	NT	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Scirpoides holoschoenus</i>	kamýšek obecný	–	EN	vzácně v povodí Včelínku
<i>Sclerochloa dura</i>	tužanka tvrdá	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Scorzonera parviflora</i>	hadí mord maloubořný	KO	CR	velmi vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Scorzonera purpurea</i>	hadí mord nachový	O	VU	velmi vzácně v PR Turoid
<i>Scutellaria hastifolia</i>	šišák hrálovitý	SO	VU	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Senecio erucifolius</i>	starček roketolistý	SO	VU	vzácně v povodí Včelínku a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Seseli pallasii</i>	sesel pestrý	SO	EN	vzácně v PR Milovická stráž a PR Šibeníčník
<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i>	skřípinec Tabernaemontanův	–	VU	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Sideritis montana</i>	hojník chlumní	–	EN	velmi vzácně v PR Liščí vrch
<i>Sium latifolium</i>	sevlák potoční	–	EN	vzácně v NPR Křivé jezero a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Sonchus palustris</i>	mléč bahenní	–	EN	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu a povodí Včelínku
<i>Spergularia marina</i>	kuřinka solná	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Spergularia media</i>	kuřinka obroubená	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Stachys annua</i>	čistec roční	–	VU	roztroušeně v celé CHKO
<i>Stachys germanica</i> subsp. <i>germanica</i>	čistec německý pravý	–	EN	vzácně v EVL Milovický les a NPR Děvín
<i>Stellaria palustris</i>	ptačinec bahenní	–	VU	vzácně v NPR Křivé jezero

<i>Stipa eriocaulis</i>	kavyl skalní	–	EN	vzácně v PR Svatý kopeček a NPR Děvín
<i>Stipa pennata</i>	kavyl Ivanův	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Stipa pulcherrima</i>	kavyl sličný	SO	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Stipa tirsia</i>	kavyl tenkolistý	SO	EN	velmi vzácně v NPR Děvín
<i>Taraxacum bessarabicum</i>	pampeliška besarabská	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Taraxacum serotinum</i>	pampeliška pozdní	KO	EN	velmi vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Tephroseris integrifolia</i>	starček celolistý	SO	EN	vzácně v NPR Děvín, NPR Tabulová a EVL Milovický les
<i>Teucrium montanum</i> subsp. <i>montanum</i>	ožanka horská pravá	SO	VU	roztroušeně v Pavlovských vrších
<i>Teucrium scordium</i>	ožanka čpavá	SO	EN	vzácně v NPR Křivé jezero a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Thalictrum flavum</i>	žluťucha žlutá	SO	EN	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Thalictrum foetidum</i>	žluťucha smrdutá	O	EN	vzácně v NPR Tabulová a PR Svatý kopeček
<i>Thesium dollineri</i>	lněnka Dollinerova	KO	EN	vzácně v PP Kienberg, PP Na cvičišti a PR Turoid
<i>Thesium ramosum</i>	lněnka rolní	–	CR	vzácně v PP Kienberg a PR Šibeničník
<i>Thymelaea passerina</i>	vrabečnice roční	–	EN	vzácně na úhorech, okrajích polí a vinogradů
<i>Torilis arvensis</i> subsp. <i>arvensis</i>	tořice rolní pravá	–	EN	roztroušeně v celé CHKO
<i>Trifolium fragiferum</i>	jetel jahodnatý	–	VU	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Trifolium rubens</i>	jetel červenavý	–	VU	vzácně v EVL Milovický les, NPR Děvín a PR Turoid
<i>Trinia glauca</i>	bezobalka sivá	–	EN	velmi vzácně v PR Turoid
<i>Tripolium pannonicum</i> subsp. <i>pannonicum</i>	hvězdnice panonská pravá	KO	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Urtica urens</i>	kopřiva žahavka	–	VU	vzácně v intravilánech obcí
<i>Valerianella carinata</i>	kozlíček kýlnatý	–	VU	vzácně v NPR Děvín
<i>Valerianella rimosa</i>	kozlíček štěrbinatý	–	EN	velmi vzácně na okrajích polí
<i>Verbascum blattaria</i>	divizna švábovitá	–	EN	vzácně v polních mokřadech a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Verbascum phoeniceum</i> subsp. <i>phoeniceum</i>	divizna brunátná pravá	O	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Veronica anagalloides</i>	rozrazil bažinný	–	EN	vzácně v NPR Křivé jezero a polních mokřadech
<i>Veronica austriaca</i>	rozrazil rakouský	–	EN	vzácně v EVL Milovický les
<i>Veronica catenata</i>	rozrazil pobřežní	–	VU	vzácně v polních mokřadech a NPR Slanisko u Nesytu
<i>Veronica maritima</i>	rozrazil dlouholistý	–	VU	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Veronica triloba</i>	rozrazil trojlaločný	–	VU	vzácně na úhorech, okrajích polí a vinogradů
<i>Vicia pannonica</i> subsp. <i>pannonica</i>	vikev panonská pravá	–	EN	vzácně v úhorech, okrajích polí a vinogradů
<i>Vicia pannonica</i> subsp. <i>striata</i>	vikev panonská červená	–	EN	vzácně v úhorech, okrajích polí a vinogradů
<i>Viola ambigua</i>	violka obojetná	SO	NT	roztroušeně v celé CHKO
<i>Viola kitaibeliana</i>	violka nejmenší	KO	CR	vzácně v NPR Děvín
<i>Viola stagnina</i>	violka slatinná	SO	EN	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Wolffia arrhiza</i>	drobníčka bezkořenná	–	CR	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Xanthium strumarium</i>	řepeň durkoman	–	EN	vzácně na úhorech u Nesytu

Další regionálně původní, významné a téměř ohrožené (NT) taxony cévnatých rostlin v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000:

Adonis aestivalis subsp. *aestivalis*
(hlaváček letní pravý)
Aethusa cynapioides (tetlucha vznešená)
Achillea setacea (řebříček štětínolistý)
Allium flavum subsp. *flavum*
(česnek žlutý pravý)
Allium rotundum (česnek kulovitý)
Alyssum montanum subsp. *gmelinii*
(tařice horská Gmelinova)
Anagallis foemina (drchnička modrá)
Androsace elongata (pochybek prodloužený)
Anthemis austriaca (rmen rakouský)
Anthemis ruthenica (rmen rusínský)
Anthemis tinctoria (rmen barvířský)
Aquilegia vulgaris (orlíček obecný)
Arabis sagittata (huseník střelovitý)
Aristolochia clematitis (podražec křovištní)
Artemisia pontica (pelyněk pontický)
Arum cylindraceum (árón východní)
Asplenium trichomanes subsp. *pachyrachis*
(sleziník červený zakřivený)
Asperugo procumbens (ostrolist poléhavý)
Asperula tinctoria (mařinka barvířská)
Atriplex prostrata subsp. *latifolia*
(lebeda hrálovitá širokolistá)
Berberis vulgaris (dřišťál obecný)
Berula erecta (potočník vzpřímený)
Bolboschoenus planiculmis (kamyšník polní)
Bothriochloa ischaemum (vousatka prstnatá)
Butomus umbellatus (šmel okoličnatý)
Cardamine dentata (řeřišnice bahenní)
Cardamine matthioli (řeřišnice Matthioliho)
Carduus nutans subsp. *nutans*
(bodlák nicí pravý)
Carex curvata (ostřice křivoklasá)
Carex distans (ostřice oddálená)
Carex disticha (ostřice dvouřadá)
Carex humilis (ostřice nízká)
Carex michelii (ostřice Micheliova)
Carex otomana (ostřice Chabertova)
Carex riparia (ostřice pobřežní)
Carex supina (ostřice drobná)
Cerastium brachypetalum subsp.
brachypetalum (rožec krátkoplátečný pravý)
Cerastium pumilum (rožec nízký)
Cirsium pannonicum (pcháč panonský)
Cotoneaster integerrimus (skalník celokrajný)
Crepis tectorum subsp. *tectorum*
(škarda střešní pravá)
Cyperus fuscus (šáchor hnědý)
Cytisus procumbens (čilimník poléhavý)
Diploxys muralis (křez zední)
Dipsacus laciniatus (štětka laločnatá)

Dipsacus pilosus (štětka chlupatá)
Dorycnium germanicum (bilojetel německý)
Dysphania botrys (merlík hroznový)
Epilobium parviflorum (vrbovka malokvětá)
Erysimum diffusum (trýzel rovětvený)
Erysimum odoratum (trýzel vonný)
Euphorbia epithymoides (prýšec mnohobarvý)
Euphorbia exigua (prýšec drobný)
Festuca pseudodalmatica
(kostřava padalmatská)
Ficaria vernalis (orosej blatoucholistý)
Filago arvensis (bělolist rolní)
Fraxinus angustifolia subsp. *danubialis*
(jasan úzkolistý podunajský)
Fumaria rostellata (zemědým zobánkatý)
Fumaria schleicheri (zemědým Schleicherův)
Gagea minima (křivatec nejmenší)
Galeopsis ladanum (konopice širolistá)
Galium glaucum (svízel sivý)
Galium spurium subsp. *spurium*
(svízel pochybný pravý)
Geranium sanguineum (kakost krvavý)
Hesperis sylvestris subsp. *sylvestris*
(večernice lesní pravá)
Hieracium bifidum (jestřábník dvouklaný)
Chamaecytisus austriacus (čilimník rakouský)
Chamaecytisus ratisbonensis
(čilimník řezenský)
Chamaecytisus virescens (čilimník zelenavý)
Inula ensifolia (oman mečolistý)
Inula hirta (oman srstnatý)
Inula salicina (oman vrbolistý)
Lactuca quercina (locika dubová)
Lactuca viminea (locika prutnatá)
Lappula squarrosa (strošek pomněnkový)
Lathyrus latifolius (hrachor širolistý)
Lavatera thuringiaca subsp. *thuringiaca*
(slézovec durynský pravý)
Leersia oryzoides (tajnička rýžovitá)
Libanotis pyrenaica (žebříce pyrenejská)
Linaria genistifolia (lnice kručinkolistá)
Lotus maritimus (ledenec přímořský)
Lotus tenuis (štírovník tenkolistý)
Malva alcea (sléz velkokvětý)
Medicago minima (tolice nejmenší)
Melica ciliata subsp. *ciliata*
(strdivka brvitá pravá)
Melica picta (strdivka zbarvená)
Minuartia setacea (kuřička štětinkatá)
Muscari comosum (modřeneček chocholatý)
Myosurus minimus (myší ocásek nejmenší)
Neottia nidus-avis (hlístník hnězdák)
Orobancha caryophyllacea

(záraza hřebíčková)
Orobancha kochii (záraza zardělá)
Orobancha lutea (záraza žlutá)
Oxytropis pilosa (vlnice chlupatá)
Peucedanum alsaticum (smldník alsaský)
Peucedanum oreoselinum
 (smldník olešníkový)
Pilosella cymosa (chlupáček chocholičnatý)
Pilosella densiflora (chlupáček hustokvětý)
Polygala major (vítod větší)
Polypodium interjectum (osladič přehlížený)
Potentilla incana (mochna písečná)
Prunella grandiflora (černohlávek velkokvětý)
Prunus mahaleb subsp. *simonkaii*
 (mahalebka obecná Simonkaiova)
Pulmonaria mollis (plicník měkký)
Pyrus pyraeaster (hrušeň polnička)
Ranunculus circinatus (lakušník okrouhlý)
Rapistrum perenne (řepovník vytrvalý)
Scabiosa canescens (hlaváč šedavý)
Scorzonera austriaca (hadí mord rakouský)
Scorzonera cana (hadí mord šedý)
Scorzonera hispanica (hadí mord španělský)
Scrophularia umbrosa (krtičník křídlatý)

Senecio erraticus (starček bludný)
Serratula tinctoria subsp. *tinctoria*
 (srpice barvířská pravá)
Seseli annuum (sesel roční)
Seseli hippomarathrum (sesel fenyklový)
Silaum silaus (koromáč olešníkový)
Silene baccifera (silenka bobulnatá)
Silene noctiflora (silenka noční)
Silene otites (silenka ušnice)
Sorbus danubialis (jeřáb dunajský)
Staphylea pinnata (klokoč zpeřený)
Stipa capillata (kavyl vláskovitý)
Thalictrum lucidum (žluťucha lesklá)
Thesium linophyllum (lněnka lnolistá)
Thymus glabrescens (mateřídouška olýsalá)
Trifolium ochroleucon (jetel bleďožlutý)
Verbascum densiflorum (divizna velkokvětá)
Verberna officinalis (sporýš lékařský)
Veronica orchidea (rozrazil vstavačovitý)
Veronica praecox (rozrazil časný)
Vicia pisiformis (vikev hrachovitá)
Viola rupestris subsp. *rupestris*
 (violka písečná pravá)
Vulpia myuros (mrvka myší ocásek)

3.2.1.2. Mechorosty

Bryoflóra území CHKO Pálava je prozkoumána jen omezeně – jediné ucelenější poznatky pocházejí z inventarizačních průzkumů NPR Děvín, Křivé jezero, Tabulová a Slanisko u Nesytu.

Druhové spektrum pálavských mechorostů typicky zahrnuje společenstva suchých a výslunných skal, skalních stepí a porostních mezer s obnaženou půdou v suchých trávnících (pározub ostrý – *Didymodon acutus*, děrkavka vystoupavá – *Grimmia plagiopoda*, bokoplodka kostrbatá – *Tortella squarrosa*, klanozoubek švýcarský – *Schistidium helveticum*, vlasoústka kadeřavá – *Trichostomum crispulum* apod.), dále společenstva stínomilnějších a vlhkomilnějších druhů vázaná na vápencové podklady v lesním prostředí (např. klaminka dlouholistá – *Anomodon longifolius*, hájovka Vaucherova – *Brachythecium tommasinii*, řešník tlustožeberný – *Plasteurhynchium striatulum*, hedvábitec hladký – *Homalothecium philippeanum* a úzkolistec štíhlý – *Rhynchostegiella tenella*) a nakonec epifytická společenstva solitérních dřevin a lesních okrajů (šurpek vlákénkatý – *Orthotrichum lyellii*, šurpek nízký – *Orthotrichum pumilum*, prstenatka plazivá – *Platygyrium repens* nebo rourkatec hladký – *Syntrichia laevipila*).

Vzácnější jsou v území druhy vázané např. na kmeny starých lužních stromů (zrnitka skalní – *Zygodon rupestris*), obnaženou vysychavou půdu (čepenka odstálá – *Physcomitrella patens*, lupenitka přisedlá – *Pterygoneurum subsessile*) nebo obecně mokrá stanoviště (rokýtek nízký – *Hygroamblystegium humile*, srpnatka mnohosnubná – *Drepanocladus polyganus*).

Tabulka č. 3. Regionálně původní vzácné a ohrožené druhy mechorostů v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu mechorostů České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*).

Vědecké jméno	České jméno	IUCN	Komentář
<i>Acaulon triquetrum</i>	bezprutka třiboká	VU	ve vinohradech na vápnité půdě
<i>Aloina aloides</i> var. <i>ambigua</i>	tučnolistek aloeoovitý vřesolistý	EN	v PR Turoid a v NPP Kalendář věků na spraši a vápnité půdě
<i>Bryum elegans</i>	prutník zdobný	NT	v PP Růžový kopec
<i>Bryum intermedium</i>	prutník prostřední	CR	v PR Svatý kopeček
<i>Didymodon cordatus</i>	pározub srdčitý	VU	v NPP Kalendář věků na spraši
<i>Didymodon sinuosus</i>	pározub zprohýbaný	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Didymodon vinealis</i>	pározub písečný	EN	v PP Růžový vrch
<i>Drepanocladus polygamus</i>	srpnatka mnohosnubná	VU	v NPR Slanisko u Nesytu na slané půdě
<i>Grimmia anodon</i>	děrkavka nahoústá	EN	v PP Kočičí skála na vápencích
<i>Hilpertia velenovskyi</i>	hilpertia Velenovského	CR	v NPP Kalendář věků na spraši
<i>Mannia fragrans</i>	mozolka vonná	NT	v NPP Kalendář věků na spraši a v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Pseudocrossidium revolutum</i>	patrásnatka ohrnutá	EN	v PR Šibeničník na vápencích
<i>Pterygoneurum subsessile</i>	lupenitka přisedlá	VU	v NPR Slanisko u Nesytu, NPR Tabulová, PP Kočičí kámen a PP Růžový kopec
<i>Reboulia hemisphaerica</i>	koženka polokulovitá	NT	v PR Svatý kopeček
<i>Rhynchostegiella tenella</i>	úzkolistec štíhlý	NT	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Rhynchostegium megapolitanum</i>	zobanitka otočená	VU	v NPR Děvín a PR Šibeničník na vápnité půdě
<i>Ricciocarpos natans</i>	nalžovka plovoucí	NT	v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Syntrichia latifolia</i>	roukatec širolistý	NT	v NPR Křivé jezero
<i>Tortella squarrosa</i>	bokoplodka kostrbatá	NT	v NPR Děvín, PR Svatý kope- ček, PR Šibeničník a PR Turoid
<i>Tortula inermis</i>	kroucenec bezbranný	CR	v PR Svatý kopeček na vápencích
<i>Zygodon rupestris</i>	zrnitka skalní	NT	v NPR Křivé jezero

3.2.1.3. Houby

Poznatky o mykobiote území CHKO Pálava jsou také neúplné – recentní a systematická data poskytují jen mykologické inventarizační průzkumy NPR Děvín, NPR Křivé jezero, NPR Tabulová a náhodná pozorování z PR Milovická stráž.

Pro Pálavu charakteristická otevřená stanoviště skalních stepí a suchých trávníků na vápencovém podkladu hostí bohatá společenstva pozemních saprotrfních druhů včetně battarrovky pochvaté (*Battarrea phalloides*), hvězdovky uherské (*Geastrum hungaricum*), květky písečné (*Montagnea arenaria*), náramkovitky žlutozelené (*Floccularia straminea*) nebo penízovky jehlicovité (*Flammulina ononidis*). Na zachovalé porosty teplomilných doubrav a dubohabřin jsou vázány mnohé mykorhizní druhy hub – hřib královský (*Boletus regius*), hřib Quéletův (*Suillellus queletii*), lanýž letní (*Tuber aestivum*), muchomůrka vejčitá (*Amanita ovoidea*), pavučinec plyšový (*Cortinarius orellanus*), ryzec Maireův (*Lactarius mairei*) nebo vláknice jablečná (*Inocybe fraudans*). Teplomilné a lužní lesy a křoviny hostí i společenstva lignikolních druhů, jako jsou např. hlívovec ostnovýtrusý (*Rhodotus palmatus*), kalichovka lužní (*Arrhenia discorosea*), káčovka ploská (*Biscogniauxia simplicior*), ohňovec řešetlakový (*Phellinus rhamni*), pórnatka Herinkova (*Ceriporia herinkii*), škrobnatec terčovitý (*Aleurocystidiellum disciformis*) a trepkovitka šafránová (*Crepidotus crocophyllus*).

V roce 2024 byl z PR Milovická stráž uveden nález sesličky poduškovité (*Sedecula pulvinata*) jakožto nového druhu nejen pro CHKO Pálava či Českou republiku, ale celou Evropu.

Tabulka č. 4. Regionálně původní zvláště chráněné, vzácné a ohrožené druhy hub v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

ZCHD – zvláště chráněný druh podle přílohy č. II vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu hub (makromycetů) České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*), LC – málo dotčený (*least concern*), DD – taxon, o němž jsou nedostatečné údaje (*data deficient*).

Trofická skupina stanovená v Červeném seznamu hub (makromycetů) České republiky: M – mykorhizní symbiont, SK – saprotrof koprofilní, SL – saprotrof lignikolní, SPL – saproparazit lignikolní, ST – saprotrof terestrický.

Vědecké jméno	České jméno	ZCHD	IUCN	Komentář
<i>Aleurocystidiellum disciforme</i>	škrobnatec terčovitý	–	NT	SL v NPR Děvín
<i>Amanita solitaria</i>	muchomůrka ježatohlavá	–	EN	M v NPR Děvín
<i>Amanita ovoidea</i>	muchomůrka vejčitá	–	CR	M v PR Milovická stráž
<i>Armillaria tabescens</i>	václavka bezprstenná	–	EN	SPL v NPR Křivé jezero
<i>Arrhenia discorosea</i>	kalichovka lužní	SO	EN	SL v NPR Křivé jezero
<i>Battarraea phalloides</i>	battarrovka pochvatá	–	VU	ST v NPR Děvín
<i>Biscogniauxia simplicior</i>	káčovka ploská	KO	VU	SL v NPR Tabulová
<i>Botryobasidium simile</i>	pavučiník podobný	–	EN	SL v NPR Křivé jezero
<i>Buglossoporus quercinus</i>	pštěřovec dubový	–	VU	SL v NPR Křivé jezero
<i>Butyriboletus fechtneri</i>	hříb Fechtnerův	KO	NT	M v NPR Tabulová
<i>Butyriboletus regius</i>	hříb královský	KO	VU	M v PR Milovická stráž
<i>Ceriporia mellita</i>	pórnatka Herinkova	–	VU	SL v NPR Děvín
<i>Coprinopsis picacea</i>	hnojník strakatý	–	NT	ST v NPR Děvín
<i>Cortinarius orellanus</i>	pavučinec plyšový	–	VU	M v PR Milovická stráž
<i>Crepidotus crocophyllus</i>	trepkovitka šafránová	–	LC	SL v NPR Děvín a NPR Křivé jezero
<i>Cystolepiota bucknallii</i>	bedla Bucknallova	–	NT	ST v NPR Děvín
<i>Dermoloma cuneifolium</i> agg.	čirůvečka klínolupenná	–	DD	luční taxon v NPR Děvín
<i>Dermoloma josserandii</i>	čirůvečka Josserandova	KO	EN	luční druh v NPR Děvín
<i>Entoloma babingtonii</i>	závojenka Babingtonova	SO	VU	ST v NPR Tabulová
<i>Entoloma incanum</i> s. l.	závojenka plavozelenavá	–	NT	luční taxon v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Flammulaster muricatus</i>	kržatka ostnitá	–	NT	SL v NPR Děvín
<i>Flammulina fennae</i>	penízovka letní	–	VU	SL v NPR Děvín
<i>Flammulina ononidis</i>	penízovka jehlicová	–	EN	SL v NPR Děvín
<i>Floccularia straminea</i>	náramkovitka žlutozelená	KO	EN	ST v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Geastrum berkeleyi</i>	hvězdovka Berkeleyyova	–	VU	ST v NPR Děvín
<i>Geastrum coronatum</i>	hvězdovka tuhová	–	VU	ST v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Geastrum floriforme</i>	hvězdovka kvítkovitá	–	VU	ST v NPR Děvín
<i>Geastrum hungaricum</i>	hvězdovka uherská	O	EN	ST v NPR Děvín
<i>Geastrum melanocephalum</i>	hvězdovka vlasohlavá	–	VU	ST v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Helvella macropus</i>	chřapáč pýřitý	–	LC	M v NPR Děvín
<i>Helvella solitaria</i>	chřapáč Quéletův	–	NT	M v NPR Děvín
<i>Hemileccinum depilatum</i>	hříb skvrnitý	–	NT	M v NPR Děvín
<i>Holwaya mucida</i>	voskovička černavá	–	NT	SL v NPR Děvín
<i>Hypholoma subericaeum</i>	třepeňka dvoubarvá	–	NT	ST v NPR Křivé jezero
<i>Chamaemyces fracidus</i>	bedla orosená	–	NT	ST v NPR Děvín

<i>Imperator rhodopurpureus</i>	hřib rudonachový	–	VU	M v PR Milovická stráň
<i>Inocybe adequata</i>	vláknice jurská	–	NT	M v NPR Děvín a NPR Křivé jezero
<i>Inocybe fraudans</i> agg.	vláknice jablečná	–	NT	M v NPR Děvín, NPR Křivé jezero a NPR Tabulová
<i>Irpex lacteus</i>	bránovitka mléčná	–	LC	SL v NPR Děvín
<i>Lactarius mairei</i>	ryzec Maireův	–	VU	M v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Lactarius zonarius</i>	ryzec pásovaný	–	NT	M v NPR Děvín
<i>Lentinellus ursinus</i>	houžovec medvědí	–	LC	SL v NPR Děvín
<i>Lepiota oreadiformis</i>	bedla špičkovitá	–	LC	ST v NPR Tabulová
<i>Leucopaxillus rhodoleucus</i>	běločechratka zardělá	–	VU	ST v NPR Děvín
<i>Montagnea arenaria</i>	květka písečná	KO	CR	ST v PR Milovická stráň
<i>Neolentinus schaefferi</i>	houževnatec pohárovitý	–	EN	SL v NPR Křivé jezero a NPR Tabulová
<i>Panaeolus cinctulus</i>	kropenatec lemovaný	–	VU	SK v NPR Děvín
<i>Perenniporia fraxinea</i>	troudnatec jasanový	–	EN	SPL v NPR Křivé jezero
<i>Peziza succosa</i>	řasnatka síromléčná	–	LC	M v NPR Děvín
<i>Phellinus rhamni</i>	ohňovec řešetlákový	–	VU	SPL v NPR Děvín
<i>Phlebia tremelloidea</i>	žilnatka vodnatá	–	EN	SL v NPR Křivé jezero
<i>Pholiota squarrosoides</i>	šupinovka ježatá	–	NT	SL v NPR Křivé jezero
<i>Pleurotus calyptratus</i>	hlíva čepičkatá	–	LC	SPL v NPR Křivé jezero
<i>Pleurotus cornucopiae</i>	hlíva miskovitá	–	EN	SL v NPR Křivé jezero
<i>Pluteus aurantiorugosus</i>	štítkovka šarlatová	–	EN	SL v NPR Děvín
<i>Pluteus hispidulus</i>	štítkovka huňatá	–	VU	SL v NPR Děvín
<i>Pluteus podospileus</i> s. s.	štítkovka vločkatá	–	DD	SL v NPR Křivé jezero
<i>Polyporus alveolaris</i>	choroš voštinovitý	–	LC	SL v NPR Děvín, NPR Křivé jezero, NPR Tabulová a PR Milovická stráň
<i>Pouzaroporia subrufa</i>	pórnatka nahnědlá	–	CR	SL v NPR Křivé jezero
<i>Ramariopsis pulchella</i>	kuřinec lilákový	–	VU	luční druh v NPR Děvín
<i>Rhodotus palmatus</i>	hlívovec ostnovýtrusý	KO	CR	SL v NPR Děvín a NPR Křivé jezero
<i>Rubroboletus rhodoxanthus</i>	hřib nachový	–	EN	M v PR Milovická stráň
<i>Russula decipiens</i>	holubinka hájová	–	NT	M v NPR Děvín
<i>Russula persicina</i>	holubinka broskvová	–	LC	M v NPR Děvín
<i>Sarcoscypha jurana</i>	ohnivec jurský	–	VU	SL v NPR Děvín
<i>Scytinostroma galactinum</i>	tlustěnka mléčná	–	NT	SL v NPR Děvín
<i>Sedecula pulvinata</i>	seslička poduškovitá	–	–	ST v PR Milovická stráň
<i>Suillellus queletii</i>	hřib Quéletův	–	VU	M v NPR Děvín
<i>Tricholoma orirubens</i>	čirůvka růžovolupenná	–	NT	M v NPR Děvín
<i>Tuber aestivum</i>	lanýž letní	KO	VU	M v PR Milovická stráň
<i>Tulostoma melanocyclum</i>	palečka nazrzlá	–	EN	ST v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Verpa conica</i>	kačenka náprstkovitá	–	LC	v NPR Děvín
<i>Volvariella caesiostincta</i>	kukmák dřevní	SO	LC	SL/ST v NPR Děvín
<i>Volvariella murinella</i>	kukmák myší	–	VU	ST v NPR Křivé jezero
<i>Volvariella pusilla</i>	kukmák maličký	–	DD	ST v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Vuilleminia cystidiata</i>	větvovka teplomilná	–	NT	SL v NPR Tabulová

3.2.1.4. Lišejníky

Lichenobiota území CHKO Pálava byla zatím systematicky zkoumána jen v NPR Děvín a NPR Tabulová, kdežto poznatků z jiných částí Pálavy existuje pouze velmi omezené množství.

NPR Děvín je lichenologicky bohatým a významným územím s min. 190 dosud zaznamenanými druhy. Kvalitně jsou především na vápencových skalách vyvinuta saxikolní společenstva se zastoupením mnoha teplomilných prvků. Dominují různí zástupci rodu *Caloplaca*, k nimž se přidávají např. *Acrocordia conoidea*, *Placocarpus schaereri* a *Verrucaria nigrescens*. Některé druhy zde mají jedinou nebo jednu z mála známých lokalit v ČR (*Epyrenula leucoplaca*, *Phaophyscia hirsuta*, *Xanthoria papillifera*). Na solitérních stromech, skupinkách starších dřevin a okrajích porostů jsou dobře vyvinuta epifytická společenstva s převahou nitrofilních druhů z rodu *Physcia*. Bohaté na lišejníky jsou také stinnější a vlhčí lesy (*Biatora globulosa*, *Phaeophyscia endophoenicea* aj.). Nezanedbatelnými skupinami jsou ovšem i lišejníky rostoucí na meších (*Agonimia globulifera*) a na vápnité půdě (*Fulgensia fulgens*).

NPR Tabulová je rovněž lichenologicky velmi cenným územím s min. 155 dosud zaznamenanými druhy, přičemž složení jejich společenstev je téměř shodné s NPR Děvín. Dobře vyvinutá jsou zde obdobně saxikolní a epifytická společenstva, zatímco nejvzácnějšími skupinami jsou cyanolišejníky (zástupci rodů *Collema* a *Leptogium*) a epixylické druhy vázané na suché větve nebo pařezy (např. *Lecanora saligna* a *Trapeliopsis flexuosa*). Některé méně běžné druhy zde rostou i na rozkládajících se rostlinných zbytcích (např. *Caloplaca raesaenenii*).

Tabulka č. 5. Regionálně původní vzácné a ohrožené druhy lišejníků v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu lišejníků České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*).

Vědecké jméno	IUCN	Komentář
<i>Acrocordia gemmata</i>	EN	v NPR Děvín na dubech
<i>Arthonia dispersa</i>	EN	v NPR Křivé jezero na jilmeh
<i>Arthonia mediella</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Bacidia rubella</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Biatora globulosa</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Biatoridium monasteriense</i>	VU	v NPR Děvín na jasaněch
<i>Bryobilimbia sanguineoatra</i>	EN	v NPR Děvín na lípách
<i>Caloplaca arnoldii</i>	CR	v NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca aurantia</i>	VU	v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Svätý kopeček na vápencích
<i>Caloplaca biatorina</i>	EN	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca cerinella</i>	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Caloplaca erodens</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca flavescens</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca inconnexa</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca ochracea</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca polycarpa</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Caloplaca raesaenenii</i>	VU	v NPR Děvín na dubech a v NPR Tabulová a PP Kočičí skála na rostlinných zbytcích
<i>Caloplaca stillicidiorum</i>	VU	v NPR Děvín na mechorostech a v NPR Tabulová a PP Kočičí skála na rostlinných zbytcích
<i>Catillaria nigroclavata</i>	VU	v NPR Děvín na dubech a jasaněch a v NPR Tabulová na jasaněch
<i>Cladonia symphylicarpa</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápnité půdě
<i>Collema polycarpon</i>	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Diplotomma venustum</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích

<i>Dirina massiliensis</i>	EN	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Eopyrenula leucoplaca</i>	CR	v NPR Děvín na jasaněch
<i>Flavoparmelia caperata</i>	EN	v NPR Děvín a NPR Křivé jezero na dubech
<i>Fulgensia fulgens</i>	EN	v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Svatý kopeček na vápnité půdě
<i>Hyperphyscia adglutinata</i>	EN	v NPR Děvín na dubech a jírovcích
<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Lecania rabenhorstii</i>	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Lecidea sanguineoatra</i>	EN	v NPR Děvín na lípách
<i>Lecidella flavosorediata</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na jasaněch
<i>Lempholemma polyanthes</i>	VU	v NPR Tabulová na vápnité půdě
<i>Leptogium plicatile</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Leptogium schraderi</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápnité půdě
<i>Lichinella nigritella</i>	EN	v NPR Děvín na vápencích
<i>Melanelixia subargentifera</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Melanelixia subaurifera</i>	VU	v NPR Tabulová na dubech, hlozích a trnkách
<i>Mycobilimbia carneoalbida</i>	EN	v NPR Děvín na lípách
<i>Parabagliettoa dufourii</i>	VU	v NPR Tabulová na vápencích
<i>Peccania coralloides</i>	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Phaeophyscia endophoenicea</i>	EN	v NPR Děvín na habrech
<i>Phaeophyscia hirsuta</i>	CR	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Phaeophyscia chloantha</i>	EN	v NPR Děvín na jasaněch a javorech
<i>Physcia aipolia</i>	EN	v NPR Děvín na jasaněch
<i>Physcia stellaris</i>	VU	v NPR Děvín na jasaněch a v NPR Tabulová na dubech, hlozích a trnkách
<i>Physconia muscigena</i>	EN	v NPR Děvín na mechorostech
<i>Placocarpus schaeferi</i>	VU	v NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček a PP Kočičí skála na vápencích
<i>Pleurosticta acetabulum</i>	VU	v NPR Děvín na dubech a jasaněch a v NPR Tabulová na dubech
<i>Protoblastenia calva</i>	VU	v NPR Děvín na vápencích
<i>Psora testacea</i>	VU	v NPR Tabulová na vápencích
<i>Psorotichia schaeferi</i>	VU	v NPR Tabulová na vápencích
<i>Punctelia jeckeri</i>	VU	v NPR Děvín na dubech a v NPR Tabulová na dubech a hlozích
<i>Punctelia subrudecta</i>	VU	v NPR Děvín na dubech
<i>Ramalina fastigiata</i>	EN	v NPR Tabulová na jasaněch
<i>Rinodina calcarea</i>	VU	v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Svatý kopeček na vápencích
<i>Rinodina exigua</i>	VU	v NPR Děvín na dubech, javorech a lípách
<i>Rinodina lecanorina</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Rinodina pyrina</i>	VU	v NPR Děvín na jasaněch a lípách a v NPR Tabulová na ořešácích
<i>Romularia lurida</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích
<i>Squamarina cartilaginea</i>	EN	v NPR Děvín, NPR Tabulová a PR Svatý kopeček na vápencích
<i>Squamarina lentigera</i>	CR	v NPR Tabulová na vápnité půdě
<i>Usnea barbata</i>	CR	v NPR Tabulová na dubech a trnkách
<i>Verrucaria hochstetteri</i>	VU	v NPR Tabulová na vápencích
<i>Verrucaria pinguicula</i>	CR	v NPR Děvín na vápencích
<i>Verruculopsis lecideoides</i>	VU	v NPR Děvín a NPR Tabulová na vápencích

3.2.2. Vegetace

Pavlovské kopce leží v kolinním vegetačním stupni. Vyznačují se velkou diverzitou flóry a vegetace, značným podílem termofytů a xerofytů a střídáním antropicky ovlivněné, polopřirozené i přirozené vegetace. Významným edafickým faktorem je přítomnost bazických sedimentů jurského stáří, které tvoří vlastní vápencové bradlo Pálavy a stěžejně ovlivňují vegetační kryt.

Na jižně až východně orientované příkré svahy Pavlovských vrchů s velmi mělkou a vysychavou půdou je vázané primární bezlesí – tzv. skalní stepi (*Bromo pannonici-Festucion pallentis*). Jde o rozvolněné, druhově bohaté a nízké porosty bez výrazných dominant, v nichž roztroušené trsy kostřavy draslavé (*Festuca csikhegyensis*) a lipnice bádenské (*Poa badensis*) doplňují česnek žlutý (*Allium flavum*), kosatec nízký (*Iris pumila*), ožanka horská (*Teucrium montanum*) nebo zvonek sibiřský (*Campanula sibirica*). Mozaikovitě jsou ve skalních stepích vtroušená též společenstva jarních efemér a sukulentů (*Alyso alyssoidis-Sedion*) s huseníkem ouškatým (*Arabis auriculata*), osívkou kulatoplodou (*Erophila spathulata*), netřeskem výběžkatým olýsalým (*Jovibarba globifera* subsp. *glabrescens*) či rozchodníkem bílým (*Sedum album*).

V částech svahů se středně hlubokou půdou skalní stepi nahrazují tzv. drnové stepi (*Festucion valesiacae*) – druhově bohaté porosty s výrazným jarním fenologickým optimem, kdežto v létě většina nadzemní biomasy usychá. Úzkolisté trávy kavyl skalní (*Stipa eriocaulis*), kavyl sličný (*Stipa pulcherrima*), kostřavu walliskou (*Festuca valesiaca*) nebo ostřici nízkou (*Carex humilis*) zde doplňují vytrvalé byliny kozinec rakouský (*Astragalus austriacus*), oman oko Kristovo (*Inula oculus-christi*), sesel pestrý (*Seseli pallasii*) či sinokvět měkký (*Jurinea mollis*).

Reliktní postglaciální primární bezlesí Pavlovských vrchů na strmých, avšak severně až západně orientovaných, a proto relativně chladných a vlhkých svazích dotvářejí pěchavové trávníky (*Diantho lumnitzeri-Seslerion*). Vedle dominantní pěchavy vápnomilné (*Sesleria caerulea*) se v nich charakteristicky uplatňují mnohé dealpínské a perialpidské druhy – dvojštítek hladkoplodý (*Biscutella laevigata*), hvozdík Lumnitzerův (*Dianthus lumnitzeri*), lomikámen vždyživý (*Saxifraga paniculata*), písečnice velkokvětá (*Arenaria grandiflora*). Zastoupené jsou v nich ovšem i některé lesostepní druhy rostlin a řada mechorostů a lišejníků.

Naproti tomu tzv. luční stepi (*Cirsio-Brachypodion pinnati*) na relativně hlubokých půdách spíše mírných svahů různé orientace jsou v území CHKO Pálava polopřirozenou náhradní vegetací po teplomilných doubravách a dubohabřinách. Díky kontinuitě lidského hospodaření (seč, pastva) to jsou hustě zapojená, ovšem květnatá společenstva širokolistých trav – válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*) – a širokolistých bylin včetně mezofilnějších druhů – bílojetel německý (*Dorycnium germanicum*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), šalvěj luční (*Salvia pratensis*), vítod větší (*Polygala major*) apod.

V případě nepravidelného hospodaření luční stepi sukcesně přecházejí v nízké stepní křoviny (*Prunion fruticosae*) s třešní křovitou (*Prunus fruticosa*) nebo růží bedrníkolistou (*Rosa spinosissima*), resp. ve vysoké stepní křoviny (*Berberidion vulgaris*) s dřínem jarním (*Cornus mas*), mahalebku obecnou (*Prunus mahaleb*) a mnoha jinými teplomilnými druhy keřů. V ekotonech s teplomilnými lesy se zase vyvíjejí tzv. lesní lemy (*Geranion sanguinei*), v nichž jsou traviny potlačeny širokolistými bylinami – typicky kakostem krvavým (*Geranium sanguineum*), smldníkem jelením (*Peucedanum cervaria*) a třemdavou bílou (*Dictamnus albus*).

Přirozenými společenstvy Pavlovských vrchů na pomyslném přechodu mezi stepí a lesem jsou submediteránní teplomilné doubravy (*Quercion pubescenti-petraeae*). Na strmých výslunných svazích a jejích horních hranách vytvářejí zakrslé řídkolesy s dominancí dubu pyřitého (*Quercus pubescens*), druhově bohatým keřovým patrem a podrostem stepních travin a bylin – diviznou jižní rakouskou (*Verbascum chaixii* subsp. *austriacum*), kostřavou žlábkatou (*Festuca rupicola*), omanem mečolistým (*Inula ensifolia*) či pryšcem mnohobarvým (*Euphorbia epithymoides*). Mezické dolní části svahů zde pak porůstají dubohabřiny (viz níže).

Azonální lesní vegetací na strmých severních úbočích Pavlovských vrchů jsou suťové lesy (*Tilio platyphylli-Acerion*). Stromové patro téměř úplně zapojuje lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) a další na živiny náročné listnáče; nitrofilní lesní druhy jsou charakteristické i pro podrost – bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*), oměj vlčí mor (*Aconitum lycoctonum*) atd. Zvláštním maloplošným typem suťových lesů ve vyšších

částech severních svahů NPR Děvín jsou pěchavové skalní lipiny s výskytem reliktních druhů světlých lesů raného holocénu, jako je např. starček celolistý (*Tephroseris integrifolia*).

Milovicko-valtická pahorkatina rovněž leží v kolinním vegetačním stupni a vyznačuje se velkým podílem termofytů ve složení rostlinných společenstev. Reliéf je však méně členitý a ovlivněný absencí tvrdých hornin v podloží, které tvoří především sedimenty terciárního stáří. Celková diverzita flóry a vegetace je zde proto menší. Část krajiny je zemědělsky obhospodařována, ale významný je komplex teplomilných lesů se stepními enklávami (EVL Milovický les).

Subkontinentální lesostepní doubravy (*Aceri tatarici-Quercion*) tvoří maloplošné porosty v suchších částech a lesních okrajích celků teplomilných dubohabřin, místy i s přechody do suchých trávníků. Jsou to zakrslé i vysokokmenné prosvětlené lesy s dubem zimním (*Quercus petraea*) a dubem pýřitým (*Quercus pubescens*), k nimž se přidávají jeřáb břek (*Sorbus torminalis*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a vzácně i jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*). Bohatě vyvinuté keřové patro také pozůstává jak z teplomilných, tak z mezofilních druhů dřevin. V podrostu dosahujícím značnou pokryvnost se mísí druhy lemové – kamejka modronachová (*Buglossoides purpureocaerulea*), oman vrbolistý (*Inula salicina*), hájové – medovník meduňkolistý (*Melittis melissophyllum*), ostřice horská (*Carex montana*) a především subkontinentálně stepní – kosatec různobarvý (*Iris variegata*), kosatec trávolistý (*Iris graminea*) či sápa hlíznatá (*Phlomis tuberosa*). Tyto lesy jsou často sukcesně nestabilní bývalé pařeziny, v EVL Milovický les navíc výrazně poškozovány intenzivním oborním chovem zvěře.

Na mezických svahových úpatích Milovicko-valtické pahorkatiny i Pavlovských vrchů se vyskytují teplomilné dubohabrové háje (*Carpinion betuli*) s habrem obecným (*Carpinus betulus*), dubem zimním (*Quercus petraea*) a lípou srdčitou (*Tilia cordata*) a kvalitně vyvinutým keřovým patrem, např. s brslenem bradavičnatým (*Euonymus verrucosus*). V podrostu společně rostou mezofilní a teplomilné druhy: hrachor černý (*Lathyrus niger*), strdivka nicí (*Melica nutans*), violka divotvárná (*Viola mirabilis*), zvonek broskvolistý (*Campanula persicifolia*) ad. Výrazně bývá navíc vyvinutý jarní aspekt geofytů s dymnivkou nízkou (*Corydalis pumila*), sasankou pryskyřníkovitou (*Anemone ranunculoides*) nebo sněženkou podsněžníkem (*Galanthus nivalis*).

Na okrajích polí, příp. vinogradů a na úhorech se místy vyskytuje druhově bohatá teplomilná plevelová vegetace (*Caucalidion*) s druhy jako černucha rolní (*Nigella arvensis*), dejvorec velkoplodý (*Caucalis platycarpus*), pryšec srpovitý (*Euphorbia falcata*), vrabečnice roční (*Thymelaea passerina*) nebo úporek pochybný (*Kickxia spuria*). Hodnotná jsou na Pálavě také některá ruderalní společenstva, např. s jablečníkem cizím (*Marrubium peregrinum*), merlíkem zedním (*Chenopodium murale*) či průtržníkem chlupatým (*Herniaria hirsuta*).

Část, kterou CHKO Pálava zasahuje do Dyjsko-svrateckého úvalu, leží v planárním vegetačním stupni v aluviu řeky Dyje. Ve vegetaci se kromě termofytů nezanedbatelnou měrou uplatňují i mezofyty. Část krajiny je zemědělsky obhospodařována, avšak podél toku Dyje se zachovaly segmenty lužních lesů a nivních luk a u rybníka Nesyt segmenty halofilní vegetace.

Převládající přirozenou lesní vegetací dyjské nivy jsou tvrdé luhy (*Alnion incanae*) charakteristické velkou diverzitou dřevin: dub letní (*Quercus robur*), habr obecný (*Carpinus betulus*), jasan úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), jilm vaz (*Ulmus laevis*) ad. Květnatý jarní aspekt s křivatcem žlutým (*Gagea lutea*) nebo orsejem jarním (*Ficaria verna*) pak v létě střídá produktivní podrost hygrofytů, nitrofitů a hájových druhů: ostřice řídkoklasá (*Carex remota*), šťovík krvavý (*Rumex sanguineus*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*) apod. Na nejvlhčích místech okolo říčních ramen a periodických tůní rostou měkké luhy (*Salicion albae*) s vrbou křehkou (*Salix euxina*), topolem bílým (*Populus alba*); typické jsou pro ně liány jako chmel otáčivý (*Humulus lupulus*) a převaha vysokých bylin v podrostu – kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*). Oba typy lužních lesů jsou však na území CHKO Pálava pozměněny omezenými záplavami a sukcesními změnami.

Polopřirozenou náhradní vegetaci v nivě Dyje představují až trojsečné kontinentální aluviální louky (*Deschampsia cespitosae*), charakteristické několikatýdenními jarními záplavami a silným letním vyschnutím. V těchto porostech lze rozlišit vyšší – psárka luční (*Alopecurus pratensis*), ostřice liščí (*Carex vulpina*), střední – bledule letní (*Leucocorydon aestivum*), hrachor bahenní (*Lathyrus palustris*) a nižší bylinné patro – mochna plazivá (*Potentilla reptans*), violka nízká (*Viola pumila*). Břehy periodických tůní porůstají společenstva vysokých ostřic (*Magno-Caricion gracilis*), zatímco v litorálech rybníků v jižní části CHKO Pálava jsou rozsáhlé rákosiny (*Phragmites australis*). Zamokřené a zároveň zasolené části litorálů nebo polní mokřady jsou pak stanovišti kontinentálních brakických rákosin (*Melilotus dentatus-Bolboschoenion maritimi*).

NPR Slanisko u Nesytu je nejkvalitněji dochovalým fragmentem extrazonální halofilní vegetace, která byla ještě v minulém století díky přítomnosti marinních třetihorních sedimentů, kontinentálně laděnému klimatu a hospodaření na obecných pastvinách příznačná pro jižní Moravu. V částech Slaniska s obnaženým substrátem, případně také na obnaženém dně rybníka Nesyt při jeho letnění, se vyvíjejí porosty jednoletých halofilních trav (*Cypero-Spergularion salinae*) s bahenkou šášinovitou (*Crypsis schoenoides*) a skrytčkou bodlinatou (*Crypsis aculeata*). Na extrémně zasolená, na jaře zaplavená, v létě až rozpukaně vyschlá místa uprostřed Slaniska byla vázána vegetace jednoletých sukulentních halofytů (*Salicornia prostrata*), ale slanorožec rozprostřený (*Salicornia perennans*) zde vyhynul v roce 1976 a solnička rozprostřená (*Suaeda prostrata*) v roce 1986. Největší rozlohy dnes dosahují a zároveň vegetační zonaci Slaniska dotvářejí vysychavé (*Puccinellion limosae*) a vlhké (*Juncion gerardii*) slaniskové travníky s druhy jako hadí mord maloborný (*Scorzonera parviflora*), hvězdnice panonská (*Tripolium pannonicum*), jitrocel přímořský (*Plantago maritima*), ostřice žitná (*Carex secalina*) nebo pampeliška besarabská (*Taraxacum bessarabicum*).

Tabulka č. 6. Zastoupení biotopů v CHKO Pálava na základě 1643 mapovaných segmentů biotopů v aktualizacích okrscích mapování biotopů CZ0001 (aktualizováno v roce 2013), CZ0447 (2012), CZ0483 (2022), CZ0531 (2010), CZ1031 (2011) a CZ1037 (2011).

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu biotopů ČR. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*), LC – málo dotčený (*least concern*).

Kvalita – průměrná ochranná hodnota biotopu na základě hodnocení jeho reprezentativnosti, míry degradace, struktury a funkce. 1 – výborná, 2 – dobrá, 3 – zhoršená, 4 – špatná.

Tučně – evropsky významné biotopy podle Směrnice Rady (EU) 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. * – prioritní evropsky významné biotopy.

Kód	Biotop	IUCN	Rozloha [m ²]	% CHKO	Kvalita
K1	Mokřadní vrbiny	LC	63039,98	0,07	2,00
K3	Vysoké mezofilní a xerofilní křoviny	VU	1009085,42	1,18	2,20
K4A*	Nízké xerofilní křoviny, primární porosty na skalách s druhy rodu <i>Cotoneaster</i>	NT	12,25	<0,01	2,00
K4C	Nízké xerofilní křoviny, ostatní sekundární porosty	EN	1064,45	<0,01	1,60
L2.2*	Údolní jasanovo-olšové luhy	NT	28320,35	0,03	3,50
L2.3	Tvrde luhy nížinných řek	VU	618043,69	0,72	3,20
L2.4*	Měkké luhy nížinných řek	EN	261247,99	0,31	2,48
L3.4*	Panonské dubohabřiny	EN	10107154,66	11,84	3,07
L4*	Suťové lesy	LC	1575753,96	1,85	1,98
L6.1*	Perialpidské bazilní teplomilné doubravy	VU	710033,92	0,83	2,54
L6.2*	Panonské teplomilné doubravy na spraši	EN	7225411,01	8,46	2,81
<i>LP</i>	<i>Lesní paseky</i>	–	57006,58	0,07	–
M1.1	Rákosiny eutrofních stojatých vod	LC	335162,39	0,39	2,09
M1.2	Slanomilné rákosiny a ostřicové porosty	EN	3023,13	<0,01	1,67
M1.3	Eutrofní vegetace bahnitých substrátů	LC	678,64	<0,01	1,50

M1.7	Vegetace vysokých ostřic	LC	147867,26	0,17	2,33
S1.1	Štěrbínová vegetace vápnitých skal a drolin	LC	5557,91	0,01	1,00
S2A*	Pohyblivé sutě bazických hornin	VU	1942,31	<0,01	1,50
S3B	Jeskyně nepřístupné veřejnosti	LC	57,79	<0,01	1,00
T1.1	Mezofilní ovčíkové louky	VU	88956,3	0,10	3,28
T1.7	Kontinentální zaplavované louky	EN	48202,49	0,06	1,67
T3.1	Skalní vegetace s kostřavou sivou (<i>Festuca pallens</i>)	LC	116967,20	0,14	1,42
T3.2	Pěchavové trávníky	LC	69329,79	0,08	1,43
T3.3A*	Subpanonské stepní trávníky	NT	787902,98	0,92	2,31
T3.3B*	Panonské sprašové stepní trávníky	NT	79,90	<0,01	4,00
T3.4D	Širokolisté suché trávníky, porosty bez významného výskytu vstavačovitých a bez jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>)	NT	994285,16	1,16	2,79
T4.1	Suché bylinné lemy	LC	18902,92	0,02	1,67
T6.2A*	Bazifilní vegetace efemér a sukulentů, porosty s převahou netřesku výběžkatého (<i>Jovibarba globifera</i>)	LC	2748,34	<0,01	1,00
T6.2B*	Bazifilní vegetace efemér a sukulentů, porosty bez převahy netřesku výběžkatého (<i>Jovibarba globifera</i>)	LC	2878,38	<0,01	1,00
T7*	Slaniska	EN	34348,63	0,04	1,33
V1F	Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod, porosty bez druhů charakteristických pro V1A–V1E	VU	52681,76	0,06	2,00
V1G	Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod, porosty bez ochranných významných vodních makrofytů	LC	78310,49	0,09	3,14
V2C	Makrofytní vegetace mělkých stojatých vod, ostatní porosty	VU	2111,38	<0,01	2,00
V4B	Makrofytní vegetace vodních toků, stanoviště s potenciálním výskytem vodních makrofytů nebo se zjevně přirozeným či přírodě blízkým charakterem koryta	VU	83882,63	0,10	2,50
V5	Vegetace parožňatek	VU	262,17	<0,01	4,00

Nepřírodní biotopy X1–X14 nejsou plošně mapovány, tudíž nelze uvést jejich úplné zastoupení v CHKO. Většinou to jsou degradované bývalé přírodní biotopy v sousedství zachovalých přírodních biotopů:

X1	Urbanizovaná území	X9A	Lesní kultury s nepůvodními jehličnatými dřevinami
X2	Intenzivně obhospodařovaná pole	X9B	Lesní kultury s nepůvodními listnatými dřevinami
X3	Extenzivně obhospodařovaná pole	X10	Lesní paseky a holiny
X4	Trvalé zemědělské kultury	X12A	Nálety pionýrských dřevin, ochranné významné porosty
X5	Intenzivně obhospodařované louky	X12B	Nálety pionýrských dřevin, ostatní porosty
X6	Antropogenní plochy se sporadickou vegetací mimo sídla	X13	Nelesní stromové výsadby mimo sídla
X7A	Ruderální bylinná vegetace mimo sídla, ochranné významné porosty	X14	Vodní toky a nádrže bez ochranné významné vegetace
X7B	Ruderální bylinná vegetace mimo sídla, ostatní porosty		
X8	Křoviny s ruderálními a nepůvodními druhy		

3.2.3. Fauna

CHKO Pálava patří mezi faunisticky nejvýznamnější území celé ČR. Na poměrně malé ploše se zde vyskytuje velké množství druhů živočichů, z nichž řada zde má své vůbec nejbohatší populace v rámci celého areálu. Na území CHKO se také vyskytuje ojedinělý počet zvláště

chráněných druhů živočichů, procentuálně pravděpodobně vůbec nejvyšší ze všech velkoplošných zvláště chráněných území v ČR, včetně národních parků. Toto bohatství je dáno především její geografickou polohou na rozhraní dvou biogeografických provincií, velkou pestrostí samotných biotopů a v řadě případů i jejich zachovalostí. Toto konstatování platí jak pro bezobratlé živočichy, tak i pro obratlovce.

Území CHKO Pálava se nachází na rozhraní dvou významných evropských biogeografických provincií – panonského úseku provincie stepí a provincie středoevropského opadavého listnatého lesa. V této provincii se navíc v území CHKO Pálava stýkají vlivy jejích dvou úseků, a to úseku západokarpatského a úseku Českého masivu. Především přes provincii stepí pronikly na území CHKO Pálava i výrazně teplomilné a suchomilné prvky (mediteránní či sarmatské). Výjimečný biotop azonálního charakteru s některými typickými halobiontními druhy bezobratlých představuje NPR Slanisko u Nesytu.

Ve smyslu členění České republiky na faunistické okresy leží celé území CHKO Pálava v okrese Dolnomoravský a Dyjskosvratecký úval.

3.2.3.1. Bezobratlí

Kroužkovci (Annelida)

V roce 1996 byl kromě běžných druhů prokázán výskyt významné hlubinné žížaly *Allolobophora hrabei*, indikátoru přirozených stepních ekosystémů, na dvou lokalitách v CHKO Pálava.

Měkkýši (Mollusca)

Měkkýši jsou jednou z dobře prozkoumaných skupin. Hojnými jsou hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*) a páskovka žíhaná (*Cepaea vindobonnensis*). Byl zjištěn výskyt řady druhů jak vodních biotopů, tak i výskyt mnoha druhů vápnomilných a teplomilných. Nejcennější malakocenózu Pálavy jsou xerothermní skalní společenstva s druhy žitovka obilná (*Granaria frumentum*), ovsenka žebernatá (*Chondrina clienta*), kuželovka skalní (*Pyramidula rupestris*), drobníčka žebernatá (*Truncatellina costulata* – sarmatský relikv) a drobníčka jižní (*Truncatellina claustralis* – náročný mediteránní druh). Mezi nejvýznamnější druhy patří oblovka velká (*Cochlicopa nitens*) a údolníček rýhovaný (*Vallonia enniensis*), oba vázané na mokřadní louky. Z druhů uvedených v Červené knize IUCN byl prokázán výskyt hrotice obrácené (*Balea perversa*). NPR Slanisko u Nesytu hostí evropsky významného vrkoče útlého (*Vertigo angustior*).

Podrobně je zpracována také fauna fosilní.

Pavoukovci (Arachnida)

V území CHKO Pálava bylo zjištěno odhadem přes 450 druhů z celkem 575 druhů zjištěných pro území biosférické rezervace Dolní Morava.

Mezi nejvýznamnější (a také nejatraktivnější) pavouky CHKO Pálava patří bezesporu stepníci (*Eresus* sp.). V území CHKO se vyskytují hned tři druhy. Kromě relativně běžného stepníka rudého (*Eresus kollari*) se na vícero stepních lokalitách vyskytuje i stepník moravský (*E. moravicus*), popsán pro vědu teprve v roce 2008 arachnologem Milanem Řezáčem a také nejvzácnější z této skupiny pavouků, stepník pálavský (*E. hermani*), popsán v roce 2015, jehož dosud jedinou lokalitou na Pálavě i v ČR je PR Svatý kopeček.

Dalším ochránářsky i faunisticky zajímavým druhem, který se v území CHKO Pálava podařilo nalézt v posledních letech, je slíďák tatarský (*Lycosa singoriensis*), jeden z největších pavouků Evropy. Početná populace obývá nelesní biotopy v oborách Milovického lesa. Vrcholové stepní partie NPR Děvín hostí v Česku jedinečné společenstvo teplomilných pavouků – např. slíďák bradavčitý (*Alopecosa solitaria*), plachetnatka mateřídoušková (*Centromerus capucinus*), sno-

vačka sehnutá (*Dipoena prona*), běžník Melloteeův (*Heriaeus melloteei*), slídák stepní (*Alopecosa mariae*), skálovky trávostepní (*Drassyllus vinealis*) a vydělená (*Zelotes declinans*) aj. Na několika místech byla nalezena skákavka mravenčí (*Myrmarachne formicaria*).

NPR Křivé jezero hostí zcela unikátní početnou populaci jinak velmi vzácné pavučenky Mengeho (*Pelecopsis mengei*). Na starých dubech poměrně hojně s mravenci rodu *Liometopum* žije skálovka pospolitá (*Micaria sociabilis*) – zřejmě nejpočetnější dosud známá populace na světě. PP Kočičí skála je pak jedním ze tří míst výskytu jediného partenogenetického druhu pavouka u nás – šestiočky uherské (*Dysdera hungarica*). Významnou lokalitou je i bývalá pís-kovna Mušlov, kde byl zjištěn velmi vzácný listovník strakatý (*Philodromus histrio*) a záprěd-nice ladní (*Cheiracanthium campestre*).

Stonožky (Chilopoda)

Skupina nebyla v minulosti dostatečně prozkoumána; zásadní nález byl učiněn v roce 1996, kdy byl nejprve v PR Svatý Kopeček a později přímo v Mikulově po 60 letech znovu nalezen strašník dalmatský (*Scutigera coleoptrata*). V současnosti jde v intravilánu Mikulova o poměrně početně se vyskytující, byť skrytě žijící, druh stonožky.

Hmyz (Insecta)

Jedna z nejlépe prozkoumaných systematických skupin bezobratlých, i když úroveň znalostí u jednotlivých skupin je velmi různá. Také z hlediska počtu druhů v této skupině je CHKO Pálava jedním z nejbohatších území v rámci ČR.

Rovnokřídlí (Orthoptera)

Vyskytuje se zde velké množství druhů především na stepních lokalitách. Mezi nejvýznamnější druhy patří kriticky ohrožená kobylka sága (*Saga pedo*), která se vzácně, ale pravidelně, vyskytuje na stepních lokalitách. Velmi hojné jsou atraktivní saranče modrokřídlá (*Oedipoda caerulea*) a saranče vlašská (*Calliptamus italicus*), rozšířen je rovněž výrazný druh cvrček polní (*Gryllus campestris*). Významnou lokalitou je pak NPR Slanisko u Nesytu, kde se vyskytuje populace saranče slaništní (*Aiolophus thalassinus*), dále v současnosti expandující kobylka kuželohlavá (*Ruspolia nitidula*) či saranče černopruhá (*Mecostethus parapleurus*). Lokálně hojný je na stepních lokalitách cvrčivec révový (*Oecanthus pellucens*). Pískovna Mušlov hostí početnou populaci pacvrčka písečného (*Xya variegata*), kromě toho se zde vyskytuje i vlhkomilný cvrček pobřežní (*Pteronemobius heydenii*).

Ploštice (Heteroptera)

Území CHKO Pálava je na ploštice druhově velmi bohaté – za zmínku stojí výskyt zákeřnice pirátské (*Peirates hybridus*), štitovky hadincové (*Psacasta exanthematica*) vázané na hadince (bývalá pís-kovna Mušlov, NPR Děvín), nález vzácné ploštičky běloskvrnné (*Melanocoryphus albomaculatus*) v NPR Děvín nebo kněžice rýhované (*Sciocoris sulcatus*) v NPR Tabulová.

Sít'okřídlí (Neuroptera)

Nejvýznamnějším druhem je pakudlanka jižní (*Mantispa styriaca*), která se velmi vzácně vyskytuje na stepních lokalitách. Mezi další významné druhy patří ploskoroh pestrý (*Libelloides macaronius*) a někteří zástupci mravkolvů (Myrmeleonidae).

Brouci (Coleoptera)

Jedna z nejlépe prozkoumaných skupin CHKO Pálava. Byl prokázán výskyt řady druhů kriticky ohrožených – např. střeplík uherský (*Carabus hungaricus*) a mřížkovaný (*C. clathratus*), výkal-níka pečlivého (*Copris lunaris*), jakož i silně ohrožených – např. páchníka hnědého (*Osmo-derma barnabita*) a tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*). Unikátní jsou společenstva sapro-

xylických a xylofágních druhů v NPR Křivé jezero, stepní společenstva mandelinek (*Chrysomelidae*) a nosatců (*Curculionidae*), stejně jako společenstva druhů vázaných na raná sukcesní stádia (ryhonosci, majky, svižníci ad.). V okolí se rovněž vyskytují některé vzácné druhy mršníkovitých, a to *Cyclobacanius soliman* a *Gnathonus nidorum*, podle starší literatury byly tyto druhy nalezeny i na území CHKO (Drozd & Vávra 1995).

Mezi významné nálezy patří například vodomilové *Helochares lividus* a *Limnoxenus niger* v NPR Křivé jezero, v téže rezervaci byl dále potvrzen výskyt štítonoše *Cassida ferruginea* a řady saproxylických brouků jako krasce *Anthaxia hackeri*, potemníka *Platydemus dejeani* nebo kovaříka *Brachygonus ruficeps*. V NPR Slanisko u Nesytu byli nalezeni nosatci *Coelositona cinerascens* a *Trichosirocalus thalhammeri*, ze saproxylických brouků patří mezi významnější nálezy lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*) a krasce *Agrilus convexicollis*. V NPR Děvín spadá pod významné druhy tesařík *Trichoferus pallidus* a dále druhy společné s NPR Tabulová – zlatohlávek skvostný (*Protaetia speciosissima*), kovařík *Porthmidius austriacus* nebo dřevomil *Microrhagus lepidus*. Rovněž PR Turola a PR Svatý kopeček řadu významných druhů, jsou to například střevlík Ulrichův (*Carabus ulrichii*), prskavec menší (*Brachinus expoldens*) a prskavec větší (*Brachinus crepitans*).

Motýli (*Lepidoptera*)

Mezi významné zástupce fauny denních motýlů (a zároveň zvláště chráněných zástupců této skupiny) patří jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*), vyskytující se v malé populaci v NPR Děvín a v donedávna velmi početné, dnes výrazně redukované, populaci v EVL Milovický les. Populace dalšího ze zástupců ZCHD martináče hrušňového (*Saturnia pyri*), se zdá být stabilní – motýl se vyskytuje sice nehojně, zato však prakticky plošně všude tam, kde nachází vhodný biotop (včetně zahrad v intravilánech obcí). Patrně nejhojnější populaci evropsky významného a silně ohroženého bourovce trnkového (*Eriogaster catax*) v rámci ČR hostí PP Na cvičišti. Hojně se vyskytují oba druhy otakárků - o. ovocný (*Iphiclides podalirius*) v poslední době hojněji než o. fenyklový (*Papilio machaon*), další zástupce otakárkovitých, pestrokrídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*), se vyskytuje mnohem vzácněji. Jedinečnost halinního biotopu v NPR Slanisku u Nesytu dokladuje výskyt několika kriticky ohrožených druhů (chobotníček *Buccalatrix maritima*, pouzdrovníček *Coleophora halophilella* aj.). Území CHKO Pálava a nejbližší okolí hostí početné populace motýlů, vázaných většinou na stepní biotopy v různých stádiích sukcese. Mezi nejvýznamnější zástupce těchto motýlů patří soumráčník žlutoskrvný (*Thymelicus acteon*), stepní hnědásce (h. černýšový *Melitaea aurelia*, h. kostkovaný *Melitaea cinxia*, h. květelný *Melitaea didyma*), řada druhů modrásků a „velkých okáčů“ (okáč voňavkový *Brintesia circe*, o. metlicový *Hipparchia semele* a o. kostřavový *Arethusana arethusa*). Početně zastoupeny jsou i vřetenušky (v. čtverotečná *Zygaena punctum*, v. pozdní *Zygaena laeta*) a přástevníci (p. mařinkový *Watsonarctica castalis* a p. svízelový *Chelis maculosa*).

Blanokřídlí (*Hymenoptera*)

Mezi nejvýznamnější druhy této skupiny patří maltářka zední (*Chalicodoma parietina*), vyskytující se relativně početně v NPR Děvín a na dalších stepních lokalitách. Faunisticky zajímavý je také výskyt drvnice rohaté (*Lithurgus cornutus*), hrabalky desetiskvrnné (*Cryptocheilus variabilis*) nebo zástupce čeledi zubatkovitých – *Megalodontes panzeri*. Společenstva samotářských včel (čeledi pískorypkovití – Andrenidae, ploskočelkovití – Halictidae a dalších), kutilek a hrabalek jsou na Pálavě početná a zahrnují kromě běžných stepních druhů i řadu vzácnějších taxonů. Za zmínku stojí také zástupci žahalkovitých – hojná žahalka žlutá (*Scolia hirta*) i méně početná ž. šestiskvrnná (*Scolia sexmaculata*). Další druh, žahalku obrovskou (*Megascolia maculata*), nelze v budoucnu vyloučit – její výskyt v Břeclavi a v NPP Rendez-vous skýtá naději, že se tento výjimečný druh v následujících letech objeví i v území CHKO Pálava. Ze čmeláků se v CHKO Pálava kromě rozšířených druhů vyskytuje i silně ohrožený pačmelák cizopasný (*Bombus rupestris*) nebo méně rozšířený čmelák balkánský (*Bombus haematurus*).

Z mravenců lze zmínit alespoň významného mravence lužního (*Liometopum microcephalum*), s výskytem pouze na jižní Moravě.

Tabulka č. 7. Nejvýznamnější regionálně původní zvláště chráněné, vzácné a ohrožené druhy bezobratlých živočichů v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

ZCHD – zvláště chráněný druh podle přílohy č. III vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu ohrožených druhů bezobratlých České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*).

* – evropsky významné druhy podle Směrnice Rady (EU) 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Vědecké jméno	České jméno	ZCHD	IUCN	Komentář
Měkkýši (Mollusca)				
<i>Anodonta cygnea</i>	škeble rybníčná	SO	VU	nehojně v NPR Křivé jezero
<i>Helicopsis striata</i>	suchomilka rýhovaná	–	CR	vzácně v NPR Děvín
<i>Unio pictorum</i>	velevrub malířský	KO	–	nehojně v NPR Křivé jezero
Pavoukovci (Arachnida)				
<i>Micaria sociabilis</i>	mikárie pospolitá	–	CR	vzácně v koloniích mravence lužního (NPR Křivé jezero, EVL Milovický les)
Koryši (Crustacea)				
<i>Astacus astacus</i>	rak říční	KO	VU	ojedinele v PP Lom Janičův vrch (původ neznámý)
Vážky (Odonata)				
<i>Ophiogomphus cecilia</i> *	klínatka rohatá	SO	NT	vzácně v NPR Křivé jezero a okolí řeky Dyje
Rovnokřídlí (Orthoptera)				
<i>Mantis religiosa</i>	kudlanka nábožná	KO	VU	hojně v otevřených biotopech celé CHKO
<i>Saga pedo</i> *	kobylka sága	KO	EN	vzácně v stepních biotopech (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Tuřid)
Ploštice (Heteroptera)				
<i>Melanocoryphus albomaculatus</i>	ploštička běloskvrnná	–	CR	velmi vzácně v stepích (NPR Děvín)
<i>Peirates hybridus</i>	zákeřnice pirátská	–	CR	vzácně na lokalitách stepního charakteru (NPR Děvín)
<i>Sciocoris sulcatus</i>	kněžice rýhovaná	–	CR	vzácně v stepních biotopech (NPR Tabulová)
Sít'okřídlí (Neuroptera)				
<i>Libelloides macaronius</i>	ploskoroh pestrý	KO	–	vzácně v stepích (NPR Děvín, PR Liščí vrch)
<i>Mantispa styriaca</i>	pakudlanka jižní	KO	–	velmi vzácně v stepních biotopech s křovinami
Brouci (Coleoptera)				
<i>Acmaeoderella flavofasciata</i>	krasec	–	CR	velmi vzácně (PR Liščí vrch)
<i>Agrilus albogularis</i>	polník	–	CR	velmi vzácně na pelyňcích (PR Milovická stráň)
<i>Agrilus antiquus croaticus</i>	polník	–	CR	vzácně v stepích
<i>Anthaxia hackeri</i>	krasec	–	CR	velmi vzácně na jilmech (NPR Křivé jezero)

<i>Anthaxia senicula</i>	krasec	–	CR	velmi vzácně na jilmech (NPR Křivé jezero)
<i>Antipus macropus</i>	mandelinka	–	CR	velmi vzácně v stepích (PR Svatý kopeček, NPR Děvín)
<i>Aphodius affinis</i>	hnojník	–	CR	velmi vzácně; obory v EVL Milovický les (vázaný na trus)
<i>Brachinus crepitans</i>	prskavec větší	O	–	otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Brachinus elegans</i>	prskavec	O	–	otevřené biotopy, úhory (PR Šibeničník)
<i>Brachinus explodens</i>	prskavec menší	O	–	otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Brachinus psophia</i>	prskavec modrozelený	O	EN	vzácně; otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Brachygonus bouyoni</i>	kovařík	–	CR	velmi vzácně; zachovalé lesy (dutiny listnatých stromů)
<i>Brachygonus ruficeps</i>	kovařík	–	CR	vzácně; zachovalé lesy (dutiny listnatých stromů)
<i>Calosoma inquisitor</i>	krajník hnědý	O	–	hojně ve světlých lesích
<i>Calosoma maderae</i>	krajník zlatotečný	SO	VU	velmi vzácně v otevřených biotopech (včetně agroceen)
<i>Calosoma sycophanta</i>	krajník pižmový	O	VU	vzácně ve světlých lesích
<i>Carabus clathratus</i>	střevlík mřížkovaný	KO	CR	velmi vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Carabus hungaricus*</i>	střevlík uherský	KO	EN	stepi; hojněji v NPR Tabulová, vzácně v NPR Děvín
<i>Carabus ulrichii</i>	střevlík Ulrichův	O	–	nehojně v různých biotopech v celé CHKO
<i>Carpophilus quadrisignatus</i>	lesknáček	–	CR	vzácně v zachovalých lesích
<i>Cassida canaliculata</i>	štítonoš	–	CR	vzácně v stepích (PP Na cvičišti, PP Kienberg aj.)
<i>Cassida ferruginea</i>	štítonoš	–	CR	vzácně na blešnicích a omanech (NPR Křivé jezero, NPR Děvín aj.)
<i>Cassida subreticulata</i>	štítonoš	–	CR	vzácně na hvozdíkovitých (PR Liščí vrch, pískovna Mušlov)
<i>Cerambyx cerdo*</i>	tesařík obrovský	SO	EN	nehojně na dubech ve světlých lesích a na solitérech
<i>Cerylon evanescens</i>	–	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Cicindela campestris</i>	svižník polní	O	–	nehojně; otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Clemmus troglodytes</i>	pýchavkovník	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Coelositona cinerascens</i>	nosatec	–	CR	velmi vzácně na štírovnících na zasolených půdách (NPR Slanisko u Nesytu)
<i>Coniocleon nigrosuturatus</i>	rýhonosec	–	CR	roztroušeně v celé CHKO (polní cesty, ruderní biotopy s obnaženou půdou)
<i>Copris lunaris</i>	výkalník pečlivý	KO	EN	nehojně v pasených otevřených biotopech (silnější populace v oborách EVL Milovický les a v PP Na cvičišti)
<i>Coptocephala chalybaea</i>	mandelinka	–	CR	nehojně ve stepních biotopech celé CHKO

<i>Corticeus pini</i>	kůrař jedlový	–	CR	vzácně v lesích (na borovicích), PR Svatý kopeček aj.
<i>Cryptocephalus laevicollis</i>	krytohlav	–	CR	nehojně ve stepních biotopech celé CHKO (na <i>Prunus</i> sp., především <i>P. mahaleb</i>)
<i>Cryptocephalus rufipes</i>	krytohlav	–	CR	velmi vzácně na vrbách
<i>Cryptocephalus strigosus</i>	krytohlav	–	CR	velmi vzácně v stepích (PP Kienberg)
<i>Cteniopus sulphuripes</i>	květomil	–	CR	velmi vzácně v stepích (PR Šibeničník)
<i>Cucujus cinnaberinus</i> *	lesák rumělkový	SO	VU	nehojně; zejména měkké luhy a větrolamy
<i>Cylindera germanica</i>	svižník německý	O	NT	nehojně až hojně v otevřených biotopech v celé CHKO
<i>Diaclina testudinea</i>	potemník	–	CR	velmi vzácně na senescentních stromech
<i>Dicerca moesta</i>	krasec	–	CR	vzácně na osluněných borovicích (NPR Děvín, PR Svatý kopeček aj.)
<i>Dircaea australis</i>	lenec	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Dyschiriodes strumosus</i>	střevlík	–	CR	velmi vzácně na zasolených nezarostlých půdách (NPR Slanisko u Nesytu)
<i>Elater ferrugineus</i>	kovařík rezavý	SO	VU	vzácně v dutinách listnatých osluněných stromů
<i>Ennearthron pruinosulum</i>	hubokaz	–	CR	velmi vzácně na houbami napadených stromech
<i>Eumolpus asclepiadeus</i>	mandelinka	–	CR	hojně na tolitách v stepních biotopech celé CHKO
<i>Eurythyrea quercus</i> *	krasec dubový	KO	CR	velmi vzácně na osluněných dubech v NPR Křivé jezero
<i>Gnorimus variabilis</i>	zdobenec měnlivý	SO	VU	vzácně v dutinách listnatých stromů
<i>Gonioctena fornicata</i>	mandelinka	–	CR	roztroušeně v různých biotopech (včetně intravilánu)
<i>Hesperus rufipennis</i>	drabčík	–	CR	vzácně v NPR Křivé jezero
<i>Hoshihananomia gacognei</i>	hrotař	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích
<i>Hylis procerulus</i>	dřevomil	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Hymenophorus doublieri</i>	květomil	–	CR	velmi vzácně; lesy (PR Svatý kopeček, PR Šibeničník)
<i>Chalcophora mariana</i>	krasec měďák	O	VU	nehojně na osluněných borovicích
<i>Cheilotoma musciformis</i>	mandelinka	–	CR	nehojně v stepních biotopech celé CHKO
<i>Chrysolina kuesteri</i>	mandelinka	–	CR	vzácně v stepních biotopech
<i>Labidostomis lucida axillaris</i>	mandelinka	–	CR	vzácně v stepních biotopech (PR Svatý kopeček, PR Šibeničník aj.)
<i>Lacon querceus</i>	myšák zlatopásý	O	EN	vzácně v dutinách dubů
<i>Lachnaia sexpunctata</i>	mandelinka	–	CR	nehojně v stepních lokalitách s duby na území celé CHKO
<i>Lamprodila mirifica</i>	krasec zlatolesklý	–	CR	velmi vzácně na jilmech
<i>Limnichus pygmaeus</i>	pobřežníček	–	CR	velmi vzácně; břehy stojatých vod na zasolených půdách (NPR Slanisko u Nesytu)

<i>Megapenthes lugens</i>	kovařík	–	CR	velmi vzácně; dutiny listnatých stromů (PR Šibeničník)
<i>Melanotus tenebrosus</i>	kovařík	–	CR	vzácně v stepích (PP Růžový kopec)
<i>Meloe decorus</i>	majka	O	NT	relativně hojně v otevřených biotopech s holou půdou v celé CHKO
<i>Meloe proscarabaeus</i>	majka obecná	O	VU	nehojně; otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Meloe rugosus</i>	majka svraštělá	O	NT	nehojně; otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Meloe scabriusculus</i>	majka	O	VU	vzácně; otevřené biotopy s holou půdou v celé CHKO
<i>Meloe uralensis</i>	majka uralská	O	CR	vzácně; otevřené biotopy s holou půdou (PR Milovická stráň)
<i>Meloe violaceus</i>	majka fialová	O	VU	vzácně ve vlhčích biotopech (světlé lesy a jejich okraje)
<i>Menephilus cylindricus</i>	potemník	–	CR	velmi vzácně pod kůrou a v trouchnivém dřevě (hlavně borovic), NPR Děvín
<i>Microrhagus emyi</i>	dřevomil	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích (NPR Děvín, NPR Křivé jezero)
<i>Minyops variolosus</i>	nosatec	–	CR	velmi vzácně v mezernatých trávnících (PP Na cvičišti)
<i>Musaria argus</i>	kozlíček	–	CR	velmi vzácně na seselech (PR Turoid)
<i>Odontaeus armiger</i>	chrobák ozbrojený	O	VU	nehojně v otevřených biotopech v celé CHKO
<i>Ochrosis ventralis</i>	dřepčík	–	CR	velmi vzácně v stepích (PR Milovická stráň)
<i>Oryctes nasicornis</i>	nosorožík kapucínek	O	NT	nehojně v biotopech s mrtvým dřevem (světlé lesy, solitéry, aleje, zeleň v intravilánech)
<i>Osmoderma eremita</i> s. l.*	páchník hnědý	SO	VU	vzácně v dutinách osluněných stromů
<i>Oxylaemus variolosus</i>	–	–	CR	velmi vzácně; zachovalé světlé lesy (EVL Milovický les)
<i>Oxythyrea funesta</i>	zlatohlávek tmavý	O	–	velmi hojně v otevřených biotopech v celé CHKO
<i>Paracylindromorphus subuliformis</i>	krasec	–	CR	vzácně v stepích (PR Svatý kopeček, NPR Děvín)
<i>Phyllobius brevis</i>	nosatec	–	CR	vzácně na pelyňcích (NPR Děvín, NPR Tabulová)
<i>Phyllotreta ganglbaueri</i>	dřepčík	–	CR	vzácně v stepích (NPR Děvín, PR Svatý kopeček)
<i>Pilemostoma fastuosa</i>	štítonoš	–	CR	velmi vzácně na omanech a blešnicích (NPR Slanisko u Nesytu)
<i>Platydemus dejeani</i>	širokáč hnědý	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Polyphylla fullo</i>	chroust mlynařík	O	VU	vzácně v lokalitách s lehkými písčitými půdami (Mušlov)
<i>Protaetia speciosissima</i>	zlatohlávek skvostný	O	VU	nehojně v dutinách osluněných stromů
<i>Psylliodes aereus austriacus</i>	dřepčík	–	CR	velmi vzácně v stepích (NPR Děvín)

<i>Ptosima undecimmaculata</i>	krasec žlutoskvrnný	–	CR	velmi vzácně na mahalebkách, skalní stepi NPR Děvín
<i>Rhacopus attenuatus</i>	dřevomil	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero aj.)
<i>Rhacopus sahlbergi</i>	dřevomil	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (EVL Milovický les aj.)
<i>Rhopalocerus rondanii</i>	–	–	CR	vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero, EVL Milovický les)
<i>Saperda punctata</i>	kozlíček jilmový	O	EN	vzácně v osluněných jilmech (NPR Křivé jezero)
<i>Sibinia hopffgarteni</i>	nosatec	–	CR	velmi vzácně v stepích (PR Svatý kopeček)
<i>Sisyphus schaefferi</i>	vrubounek Schäfferův	O	VU	relativně hojně v otevřených biotopech celé CHKO (obory v EVL Milovický les, pasené plochy v MZCHÚ)
<i>Teredus opacus</i>	–	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích (NPR Křivé jezero)
<i>Tetratoma desmarestii</i>	–	–	CR	velmi vzácně v zachovalých lesích (NPR Děvín)
<i>Timarcha goettingensis</i>	mandelinka	–	CR	nehojně v stepích (NPR Děvín aj.)
<i>Trichius sexualis</i>	zdobenec	O	VU	vzácně; larvy v dutinách osluněných stromů
<i>Trichosirocalus thalhammeri</i>	nosatec	–	CR	velmi vzácně na jitrocelích na zasolených půdách (NPR Slanisko u Nesytu)
<i>Tropinota hirta</i>	zlatohlávek huňatý	SO	VU	hojně v otevřených biotopech celé CHKO
Motýli (Lepidoptera)				
<i>Apatura ilia</i>	batolec červený	O	–	jednotlivě; měkké luhy a okolí
<i>Apatura iris</i>	batolec duhový	O	–	vzácně; měkké luhy a okolí
<i>Bucculatrix maritima</i>	chobotníček slaništní	–	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Catocala electa</i>	stužkonoska vrbová	SO	NT	vzácně; housenky na vrbách a příležitostně i topolech
<i>Coleophora halophilella</i>	pouzdrovníček	–	CR	vzácně v NPR Slanisko u Nesytu
<i>Cupido alcetas</i>	modrásek čičorkový	–	CR	velmi vzácně ve vlhkých biotopech
<i>Diaphora luctuosa</i>	přástevník černoskvrnný	–	CR	vzácně v skalních stepích (NPR Děvín)
<i>Dyspessa ulula</i>	drvopleň cibulový	–	CR	vzácně v stepích (NPR Děvín, NPR Tabulová)
<i>Eriogaster catax*</i>	bourovec trnkový	SO	EN	vzácně v PP Na cvičišti
<i>Hipparchia semele</i>	okáč kostřavový	–	CR	velmi vzácně v NPR Děvín a NPR Tabulová
<i>Hyles euphorbiae</i>	lišaj pryšcový	O	EN	nehojně v stepních biotopech
<i>Chelis maculosa</i>	přástevník svízelový	SO	CR	vzácně v skalních stepích (NPR Děvín, NPR Tabulová)
<i>Iphiclides podalirius</i>	otakárek ovocný	O	NT	hojně v otevřených biotopech s křovinami po celé CHKO
<i>Jordanita chloros</i>	zelenáček chrpový	–	CR	vzácně v stepích (PR Turoid, PR Svatý kopeček)
<i>Lacanobia splendens</i>	můra svlačcová	–	CR	velmi vzácně v mokřadních biotopech (NPR Křivé jezero)
<i>Lycaena dispar*</i>	ohniváček černočárný	SO	–	nehojně v otevřených biotopech celé CHKO

<i>Marumba quercus</i>	lišaj dubový	–	CR	vzácně ve světlých lesích a lesostepích (NPR Děvín)
<i>Melitaea didyma</i>	hnědásek květelový	–	CR	vzácně v stepních biotopech celé CHKO
<i>Ocneria rubea</i>	bekyně narudlá	–	CR	velmi vzácně v (leso)stepích (PR Svatý kopeček)
<i>Papilio machaon</i>	otakárek fenyklový	O	–	nehojně v otevřených biotopech celé CHKO
<i>Parnassius mnemosyne</i> *	jasoň dymnivkový	KO	EN	vzácně v EVL Milovický les a NPR Děvín
<i>Polyommatus dorylas</i>	modrásek komonicový	–	CR	velmi vzácně v stepích (NPR Tabulová)
<i>Proserpinus proserpina</i> *	lišaj pupalkový	SO	NT	vzácně v Mikulově-Mušlově a okolí
<i>Saturnia pyri</i>	martináč hrušňový	SO	NT	nehojně v celé CHKO včetně intravilánu v okolí ovocných stromů
<i>Watsonarctia casta</i>	přástevník mařinkový	SO	EN	vzácně v skalních stepích (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček)
<i>Zerynthia polyxena</i> *	pestrokřídlec podražcový	KO	NT	vzácně v okolí vinohradů a v ruderalních biotopech
Blanokřídli (Hymenoptera)				
<i>Andrena mehelyi</i>	pískorypka	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Bombus</i> sp.	čmelák	O	–	různé biotopy v celé CHKO
<i>Ceropales variegata</i>	pahrabalka pestrá	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Cryptocheilus variabilis</i>	hrabalka desetiskvrnná	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Dasylabris maura</i>	kodulka stříbřitá	–	CR	velmi vzácně v stepích (PR Svatý kopeček)
<i>Formica</i> sp.	mravenec	O	–	různé biotopy v celé CHKO
<i>Gorytes quinquefasciatus</i>	zebřík pětipásý	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Chalicodoma parietina</i>	maltářka zední	–	CR	vzácně v stepích (NPR Děvín, PR Svatý kopeček)
<i>Lithurgus cornutus</i>	drvnice rohatá	–	CR	vzácně v různých nelesních biotopech včetně ruderalních
<i>Mimesa bicolor</i>	pseník dvoubarevný	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Osmia andrenoides</i>	zednice červená	–	CR	velmi vzácně v stepích
<i>Podagrimon pachymerum</i>	krásenka	–	CR	roztroušeně v celé CHKO, parazitoid v kokonech kudlanky nábožné

3.2.3.2. Obratlovci

Ryby (Pisces)

Vzhledem k hydrologické situaci CHKO Pálava nejsou na tomto území významné biotopy pro přirozený výskyt této skupiny živočichů. Výjimku tvoří úsek Dyje se slepými rameny a tůňemi v oblasti NPR Křivé jezero. Zde byly zaznamenány z významnějších druhů např. hořavka duhová (*Rhodeus amarus*), vázaná svým rozmnožováním na velké mlže (škeble či velevrby), nebo piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*).

Obojživelníci (Amphibia)

Platí podobné konstatování jako pro předchozí skupinu. Nejvýznamnějším biotopem je NPR Křivé jezero, kde bylo zjištěno celkem sedm druhů obojživelníků, mezi nimi i blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), kriticky ohrožený skokan ostronosý (*Rana arvalis*), s. skřehotavý (*Pelophy-*

lax ridibundus), silně ohrožená rosníčka obecná (*Hyla arborea*) a kuňka ohnivá (*Bombina orientalis*), která je jedním z předmětů ochrany EVL Niva Dyje, a velmi vzácně i čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*). Vhodné biotopy pro rozmnožování se nacházejí také v jihovýchodní a jižní části CHKO – např. u Mušlovských rybníků a Mušlovské pískovny. Rozšířené jsou i druhy tolerující suché prostředí – ropucha zelená (*Bufo viridis*) a skokan štíhlý (*Rana dalmatina*).

Plazi (Reptilia)

CHKO Pálava hostí především významnou populaci kriticky ohrožené ještěrky zelené (*Lacerta viridis*) a silně ohrožené užovky hladké (*Coronella austriaca*). S vodním prostředím více svázaná užovka obojková (*Natrix natrix*) se vyskytuje v blízkosti vhodných biotopů poměrně běžně. Podobně je tomu u slepýše křehkého (*Anguis fragilis*), se kterým se lze setkat ve světlých lesích, na okrajích porostů i na křovinatých stráních v celém území CHKO.

Ptáci (Aves)

Území CHKO Pálava hostí velký počet ZCHD ptáků. Z kriticky ohrožených druhů hnízdí v CHKO Pálava orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), který zde také vytváří hromadná nocoviště v mimohnízdním období, dále luňák hnědý (*Milvus migrans*), luňák červený (*M. milvus*) a bukáček malý (*Ixobrychus minutus*). Jako v jednom z mála míst v ČR se na skalách a lomových stěnách objevuje v zimních měsících zedníček skalní (*Tichodroma muraria*). Ze silně ohrožených druhů v území CHKO hnízdí početně mimo jiné dudek chocholatý (*Upupa epops*) v nejsilnější populaci v ČR, včelojed lesní (*Pernis apivorus*) s jednou z nejvyšších hnízdních denzit v ČR a pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*). V otevřených biotopech hnízdí vlha pestrá (*Merops apiaster*) a skřivan lesní (*Lullula arborea*), v blízkosti vodních ploch pak zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*). Z ohrožených druhů je třeba zmínit silnou populaci strakapouda prostředního (*Dendrocopos medius*), řúhýka obecného (*Lanius collurio*) a 4–5 pravidelně hnízdících párů výra velkého (*Bubo bubo*). V okolí vodních ploch pravidelně hnízdí cvrčilka slavíková (*Luscinia luscinia*). Ptačí oblast Pálava, totožná s CHKO Pálava, byla mimo jiné navržena i pro ochranu strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) a lejska bělokrkého (*Ficedula albicollis*). V EVL Milovický les byla zjištěna jedna z nejvyšších hnízdních denzit káně lesní (*Buteo buteo*) na světě. V intravilánech obcí hnízdí pravidelně několik párů čápa bílého (*Ciconia ciconia*).

Savci (Mammalia)

Z hlediska ochrany přírody představují mezi savci nejvýznamnější skupinu netopýři. V CHKO Pálava bylo prozatím zjištěno 20 druhů netopýřů (v celém území ČR bylo dosud zaznamenáno 27 druhů). Z druhů kriticky ohrožených je významný výskyt vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*), který má v území CHKO jak letní kolonie, tak v jeskyni Na Turoldu i jedno z největších zimovišť u nás (až 250 jedinců). Lesní druhy – netopýr černý a velkouchý jsou pak předměty ochrany EVL Milovický les a EVL Děvín. V CHKO Pálava se vyskytují rovněž silně ohrožený bobr evropský (*Castor fiber*) a vydra říční (*Lutra lutra*). Ze zoogeografického hlediska je významný výskyt bělozubky bělobřiché (*Crocodylus leucodon*). Na území CHKO Pálava se v posledních letech vyskytují také jedinci šakala obecného (*Canis aureus*), k vyhodnocení výskytu (migrující jedinci, stálá populace) zatím chybí údaje.

Tabulka č. 8. Nejvýznamnější regionálně původní zvláště chráněné, vzácné a ohrožené druhy obratlovců v CHKO Pálava s doloženým výskytem po roce 2000.

ZCHD – zvláště chráněný druh podle přílohy č. III vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený.

IUCN – mezinárodní kategorie ohrožení podle IUCN stanovené v Červeném seznamu ohrožených druhů obratlovců České republiky. CR – kriticky ohrožený (*critically endangered*), EN – ohrožený (*endangered*), VU – zranitelný (*vulnerable*), NT – téměř ohrožený (*near threatened*), LC – málo dotčený (*least*

concern), DD – taxon, o němž jsou nedostatečné údaje (*data deficient*), NA – nevhodný pro hodnocení (*not applicable*).

* – evropsky významné druhy podle Směrnice Rady (EU) 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, resp. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků.

Vědecké jméno	České jméno	ZCHD	IUCN	Komentář
Ryby (Pisces)				
<i>Leuciscus idus</i>	jelec jesen	O	NT	NPR Křivé jezero
<i>Misgurnus fossilis</i> *	piskoř pruhovaný	O	EN	NPR Křivé jezero
Obojživelníci (Amphibia)				
<i>Bombina bombina</i> *	kuňka ohnivá	SO	EN	nehojně; vodní plochy v CHKO (Mušlov, Šibeník, PP Lom Janičův vrch aj.)
<i>Bufo bufo</i>	ropucha obecná	O	VU	nehojně; vodní plochy a lesy v CHKO
<i>Bufo viridis</i> *	ropucha zelená	SO	EN	relativně hojně; vodní plochy a otevřené biotopy (včetně intravilánu) v CHKO
<i>Hyla arborea</i> *	rosnička zelená	SO	NT	nehojně; vodní plochy a zeleň v okolí v celé CHKO
<i>Lissotriton vulgaris</i>	čolek obecný	SO	VU	nehojně; vodní plochy v CHKO
<i>Pelobates fuscus</i> *	blatnice skvrnitá	SO	NT	vzácně v okolí vodních ploch v CHKO (např. Mušlov, NPR Slanisko u Nesytu)
<i>Pelophylax esculentus</i>	skokan zelený	SO	NT	relativně hojně; vodní plochy včetně velkých rybníků (Nový rybník, Šibeník)
<i>Pelophylax lessonae</i> *	skokan krátkonohý	SO	VU	vzácně; NPR Křivé jezero
<i>Pelophylax ridibundus</i>	skokan skřehotavý	KO	NT	relativně hojně; vodní plochy včetně velkých rybníků (Nový rybník, Šibeník)
<i>Rana arvalis</i> *	skokan ostronosý	KO	EN	velmi vzácně; NPR Křivé jezero
<i>Rana dalmatina</i> *	skokan štíhlý	SO	NT	relativně hojně; v okolí vodních ploch a v otevřených biotopech v celé CHKO
<i>Triturus dobrogicus</i> (<i>Triturus cristatus</i> s. l.)*	čolek dunajský	KO	CR	velmi vzácně; NPR Křivé jezero
Plazi (Reptilia)				
<i>Anguis fragilis</i>	slepýš křehký	SO	NT	nehojně; otevřené biotopy s křovinami, světlé lesy a jejich okraje v celé CHKO
<i>Coronella austriaca</i> *	užovka hladká	SO	VU	nehojně; otevřené biotopy včetně intravilánu
<i>Lacerta agilis</i> *	ještěrka obecná	SO	VU	nehojně; otevřené biotopy včetně intravilánu
<i>Lacerta viridis</i> *	ještěrka zelená	KO	EN	nehojně; stepi (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Milovická stráň, PR Svatý kopeček)
<i>Natrix natrix</i>	užovka obojková	O	NT	nehojně v okolí vodních ploch v celé CHKO
Ptáci (Aves)				
<i>Accipiter gentilis</i> *	jestřáb lesní	O	VU	vzácně v lesních porostech (EVL Milovický les aj.)
<i>Accipiter nisus</i> *	krahujec obecný	SO	VU	relativně početně; lesy a zeleň včetně intravilánu

<i>Acrocephalus arundinaceus</i> *	rákosník velký	SO	VU	relativně početně; vegetace v okolí vodních ploch
<i>Alcedo atthis</i> *	ledňáček říční	SO	VU	jednotlivě; řeka Dyje u NPR Křivé jezero
<i>Apus apus</i> *	rorýs obecný	O	LC	relativně početně; převážně synantropně, prokázáno i hnízdění ve skalách (NPR Tabulová)
<i>Aquila heliaca</i> *	orel královský	–	CR	možné hnízdění v EVL Milovický les
<i>Ardea alba</i> *	volavka bílá	SO	–	jednotlivé páry; okolí rybníků, rákosiny
<i>Ardea purpurea</i> *	volavka červená	KO	CR	jednotlivé páry; okolí rybníků, rákosiny
<i>Athene noctua</i> *	sýček obecný	SO	CR	velmi vzácně; jedno hnízdiště
<i>Bubo bubo</i> *	výr velký	O	EN	pravidelně hnízdí několik párů (PR Turol, NPR Děvín, Milovický les aj.)
<i>Caprimulgus europaeus</i> *	lelek lesní	SO	EN	možné/pravděpodobné hnízdění v EVL Milovický les
<i>Ciconia ciconia</i> *	čáp bílý	O	NT	pravidelně synantropně hnízdí několik párů (Dolní Věstonice, Sedlec aj.)
<i>Ciconia nigra</i> *	čáp černý	SO	VU	nepravidelné hnízdění jednotlivých párů v EVL Milovický les
<i>Circus aeruginosus</i> *	moták pochop	O	VU	pravidelně hnízdí v okolí vodních ploch
<i>Coloeus monedula</i> *	kavka obecná	SO	NT	pravidelně synantropně hnízdí
<i>Columba oenas</i> *	holub douprák	SO	VU	pravidelně hnízdí v dutinách stromů v lesích
<i>Corvus corax</i> *	krkavec velký	O	LC	pravidelně hnízdí; skály, lesy
<i>Coturnix coturnix</i> *	křepelka polní	SO	NT	hnízdí; zemědělská krajina
<i>Dendrocopos medius</i> *	strakapoud prostřední	O	VU	pravidelně hnízdí; lesy
<i>Dendrocopos syriacus</i> *	strakapoud jižní	SO	EN	pravidelně hnízdí; zahrady, sady, okraje lesů
<i>Emberiza calandra</i> *	strnad luční	KO	VU	nepočetně hnízdí; otevřené biotopy
<i>Falco peregrinus</i> *	sokol stěhovavý	KO	EN	pokusy o zahnízdění
<i>Falco subbuteo</i> *	ostříž lesní	SO	EN	jednotlivě; okraje lesů, rozptýlená zeleň
<i>Galerida cristata</i> *	chocholouš obecný	O	CR	jednotlivě; synantropně hnízdí
<i>Haliaeetus albicilla</i> *	orel mořský	KO	EN	hnízdí několik párů (v roce 2024 tři); lesy
<i>Hirundo rustica</i> *	vlaštovka obecná	O	NT	synantropně hnízdí
<i>Ixobrychus minutus</i> *	bukáček malý	KO	CR	možné hnízdění; okolí vodních ploch (Nový rybník)
<i>Jynx torquilla</i> *	krutihlav obecný	SO	VU	pravidelně hnízdí; dutiny stromů
<i>Lanius collurio</i> *	ťuhýk obecný	O	NT	pravidelně hnízdí; otevřené biotopy s křovinami
<i>Lanius excubitor</i> *	ťuhýk šedý	O	VU	pravděpodobně vzácně hnízdí
<i>Locustella luscinioides</i> *	cvrčilka slavíková	O	EN	pravidelně hnízdí; okolí vodních ploch
<i>Lullula arborea</i> *	skřivan lesní	SO	EN	hnízdí na zemi v otevřených biotopech (vinohrady apod.)
<i>Luscinia megarhynchos</i> *	slavík obecný	O	LC	pravidelně hnízdí; křoviny

<i>Luscinia svenica</i> *	slavík modráček	SO	EN	hnízdí v okolí vodních ploch
<i>Merops apiaster</i> *	vlha pestrá	SO	EN	početně hnízdí na otevřených biotopech
<i>Milvus migrans</i> *	luňák hnědý	KO	CR	hnízdí jednotlivé páry v lesích
<i>Milvus milvus</i> *	luňák červený	KO	CR	hnízdí jednotlivé páry v lesích
<i>Motacilla flava</i> *	konipas luční	SO	VU	hnízdí v blízkosti vodních ploch
<i>Muscicapa striata</i> *	lejsek šedý	O	LC	početně hnízdí v lesích
<i>Netta rufina</i> *	zrzhlávka rudozobá	SO	EN	jednotlivě hnízdí v blízkosti vodních ploch
<i>Oenanthe oenanthe</i> *	bělořit šedý	SO	EN	hnízdil do roku 1998
<i>Oriolus oriolus</i> *	žluva hajní	SO	LC	pravidelně hnízdí; lesy
<i>Otus scops</i> *	výreček malý	KO	NA	pravděpodobně hnízdí mimo urbánní prostředí
<i>Perdix perdix</i> *	koroptev polní	O	NT	jednotlivě hnízdí; zemědělská krajina
<i>Rallus aquaticus</i> *	chřástal vodní	SO	VU	jednotlivě hnízdí v blízkosti vodních ploch
<i>Remiz pendulinus</i> *	moudivláček lužní	O	VU	jednotlivě hnízdí v měkkých luzích (NPR Křivé jezero)
<i>Riparia riparia</i> *	břehule říční	O	NT	nepravidelně hnízdí; často synantropně
<i>Saxicola rubicola</i> *	bramborníček černohlavý	O	VU	pravidelně hnízdí; otevřené biotopy
<i>Scolopax rusticola</i> *	sluka lesní	O	VU	pravděpodobně hnízdí; lesy
<i>Tadorna tadorna</i> *	husice liščí	–	CR	jednotlivě hnízdí v norách
<i>Tringa ochropus</i> *	vodouš kropenatý	SO	EN	jednotlivě hnízdí; vlhké biotopy
<i>Tyto alba</i> *	sova pálená	SO	CR	synantropně hnízdí
<i>Upupa epops</i> *	dudek chocholatý	SO	EN	početně hnízdí v EVL Milovický les
Letouni (Chiroptera)				
<i>Barbastella barbastellus</i> *	netopýr černý	KO	LC	lesní druh; EVL Milovický les, NPR Křivé jezero aj.
<i>Eptesicus serotinus</i> *	netopýr večerní	SO	LC	převážně synantropní výskyt; v přírodních biotopech zastižen např. v NPR Tabulová, NPR Děvín aj.
<i>Myotis bechsteinii</i> *	netopýr velkouchý	SO	DD	lesní druh; NPR Děvín, EVL Milovický les, NPR Křivé jezero
<i>Myotis blythii</i> *	netopýr východní	SO	CR	vzácně; teplomilný druh otevřených (stepních a lesostepních) biotopů
<i>Myotis brandtii</i> *	netopýr Brandtův	SO	LC	lesní druh, preferující blízkost vodních ploch; NPR Děvín
<i>Myotis daubentonii</i> *	netopýr vodní	SO	LC	druh vázaný na blízkost vodních ploch; NPR Křivé jezero, EVL Milovický les; zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Myotis emarginatus</i> *	netopýr brvitý	KO	NT	lesní druh, mateřské kolonie na půdách; NPR Křivé jezero, NPR Děvín, zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Myotis myotis</i> *	netopýr velký	KO	NT	převážně synantropní výskyt, mateřské kolonie na půdách; NPR Děvín, NPR Tabulová, kostel v Klentnici; zimuje v jeskyni Na Turoldu

<i>Myotis mystacinus</i> *	netopýr vousatý	SO	LC	převážně synantropní výskyt; kolonie na půdách
<i>Myotis nattereri</i> *	netopýr řasnatý	SO	LC	lesy v blízkosti vod; NPR Křivé jezero, EVL Milovický les, zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Nyctalus lasiopterus</i> *	netopýr obrovský	SO	DD	lesní druh, loví ve velkých výškách; zaznamenán v NPR Křivé jezero a NPR Děvín
<i>Nyctalus leisleri</i> *	netopýr stromový	SO	DD	lesní druh, NPR Děvín, NPR K. jezero, EVL Milovický les
<i>Nyctalus noctula</i> *	netopýr rezavý	SO	LC	často synantropní výskyt, početný výskyt v různých biotopech v CHKO
<i>Pipistrellus nathusii</i> *	netopýr parkový	SO	LC	kolonie v dutinách stromů, ale i ve štěrbinách budov a budkách; NPR Děvín, NPR Křivé jezero, EVL Milovický les
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> *	netopýr hvízdavý	SO	LC	štěrbinový druh, původně lesní, dnes převážně synantropní; EVL Milovický les, NPR Křivé jezero, NPR Děvín
<i>Pipistrellus pygmaeus</i> *	netopýr nejmenší	SO	LC	lesní druh; NPR Křivé jezero, NPR Děvín, NPR Tabulová, EVL Milovický les
<i>Plecotus auritus</i> *	netopýr ušatý	SO	LC	lesní druh, využívající i štěrbin v budovách; NPR Křivé jezero, EVL Milovický les, zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Plecotus austriacus</i> *	netopýr dlouhouchý	SO	VU	štěrbinový druh (skály), v současnosti i budovy; NPR Děvín, NPR Křivé jezero, zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Rhinolophus hipposideros</i> *	vrápenec malý	KO	VU	loví v lesích, kolonie na půdách budov; NPR Křivé jezero, EVL Milovický les, zimuje v jeskyni Na Turoldu
<i>Vespertilio murinus</i> *	netopýr pestrý	SO	LC	nepočetný synantropní výskyt a ve štěrbinách skal
Ostatní savci (Mammalia)				
<i>Castor fiber</i> *	bobr evropský	SO	LC	v blízkosti vodních ploch a toků; NPR Křivé jezero, rybník Šibeník aj.
<i>Cricetus cricetus</i> *	křeček polní	SO	LC	zemědělská krajina; pole v okolí Mikulova
<i>Crocidura leucodon</i>	bělozubka bělobřichá	O	LC	různé biotopy včetně synantropních (křovinaté stráně, vinice, mokřadní biotopy)
<i>Lutra lutra</i> *	vydra říční	SO	NT	v blízkosti vodních ploch a toků; NPR Křivé jezero, rybník Šibeník aj.
<i>Musccardinus avellanarius</i> *	plšík lískový	SO	LC	otevřené biotopy s křovinami, zahrady, světlé lesy s vyvinutým keřovým patrem
<i>Sciurus vulgaris</i>	veverka obecná	O	DD	lesy, parky a aleje celé CHKO

3.2.4. Invazní a expanzivní druhy

3.2.4.1. Rostliny

Nepůvodní flóra území CHKO Pálava zahrnuje přibližně 275 druhů cévnatých rostlin (tj. pětina její celkové flóry), z nichž přibližně dvě třetiny jsou archeofyty a třetina jsou neofyty. Čtyři pětiny nepůvodních rostlinných druhů jsou zde zdomácnělé, kdežto zbylou pětinu představují druhy invazní (podíl přechodně zavlečených druhů je zanedbatelný). Pálavské archeofyty jsou typicky ruderalní druhy, polní plevely a zplanělé kulturní plodiny, z nichž část sem byla zavlečena už v neolitu, další část ve středověku, a to převážně ze Středozeří a Blízkého východu. Některé z nich jsou kulturní relikty (*Chenopodium bonus-henricus* – merlík všedobrá), jsou obsaženy v některé z kategorií ohrožení v červeném seznamu (*Ajuga chamaepitys* – zběhovec trojklaný) nebo jsou součástí pro Česko vzácných společenstev (*Urtica dioica*-*Parietaria officinalis* – nitrofilní bylinná vegetace s drnavcem lékařským). Neofyty se v území CHKO Pálava šíří od novověku včetně současnosti především jako pěstované okrasné rostliny nebo neúmyslně dopravou. Invadují různé typy převážně nepřirodních biotopů, přičemž více z nich také přímo ohrožuje biodiverzitu místně původních ekosystémů (viz níže).

astříčka kopinatá (*Symphyotrichum lanceolatum*) – BL2

Invazní neofytní bylina původem ze Severní Ameriky, zavlečená na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako okrasná rostlina. Z důvodu klonálního růstu a velké produkce semen invaduje nitrofilní bylinné lemy, rákosiny a vegetaci vysokých ostřic v NPR Křivé jezero, odkud vytlačuje původní rostlinné druhy. Její regulace spočívá v opakovaném kosení 2–3krát ročně, nabízí se však i doplňkový výsev poloparazitického zdravínku jarního (*Odontites vernus*).

boryt barvířský (*Isatis tinctoria*)

Obecně zdomácnělá, avšak lokálně invazní archeofytní bylina původem ze Středozeří, zavlečená na území ČR pravděpodobně ve středověku úmyslně jako plodina. S pomocí přemnožených muflonů z bývalé obory narušujících půdu a šířících semena téměř plošně invadoval jihovýchodní stepní stráně v NPR Děvín. Jakožto monokarpickou neklonální trvalku ho lze regulovat důkladným vytrháváním před vykvetením, čímž dlouhodobě dochází k redukci jeho semenné banky. Do roku 2024 se tímto způsobem podařilo zmenšit rozlohu a hustotu populací borytu barvířského v CHKO Pálava o více než 90 % v porovnání s výchozím rozsahem invaze.

klejicha hedvábná (*Asclepias syriaca*) – BL2*

Invazní neofytní bylina původem ze Severní Ameriky, zavlečená na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako okrasná rostlina. Na území CHKO Pálava teprve od roku 2023 invaduje pole, vinice a zahrady na jižním úpatí Svatého kopečku v Mikulově (zatím mimo PR) a zároveň se intenzivně šíří železničním koridorem směrem z Břeclavi (dalším ohniskem výskytu na jižní Moravě je okolí Hustopečí). Kvůli velké produkci snadno šířitelných semen, dobré regenerační schopnosti a klonalitě představuje nezanedbatelné potenciální nebezpečí pro původní vegetaci Pálavy. Její regulace spočívá v opakované aplikaci herbicidu na listovou plochu dvakrát ročně – před vykvetením a pak před uložením asimilátů do kořenů.

netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*) – GL

Invazní neofytní bylina původem z Asie, zavlečená na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako sbírková rostlina. Z důvodu velké produkce snadno šířitelných semen invaduje lužní lesy, suťové lesy a přestárlé dubohabrové pařeziny s narušenou, úživnou a vlhčí půdou v NPR Křivé jezero, NPR Děvín, NPR Tabulová a EVL Milovický les, kde vytlačuje původní druhy podrostu. Přímá regulace netýkavky malokvěté jakožto ruderalního terofytu není efektivní; její omezení lze dosáhnout pouze nepřímo vhodným lesním a mysliveckým hospodařením – přiměřeným prosvětlováním nepravých kmenovin a držením přiměřených stavů spárkaté zvěře.

ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*) – BL2

Invazní archeofytní tráva původem z jiných částí Evropy, zavlečená na území ČR v raném až vrcholném středověku neúmyslně přírodními vektory. Plošně invaduje především širokolisté suché trávníky v celém území CHKO Pálava, z nichž vytlačuje konkurenčně slabší byliny, přičemž profituje z celkové eutrofizace krajiny a nedostatečně prováděné seče (malá intenzita, pozdní termín). Jeho management je založený jednak na důsledné seči na konci jara a poté znovu na konci léta, jednak na důsledném neponechávání míst nesečených déle než rok.

pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*) – BL2*

Invazní neofytní strom původem z Asie, zavlečený na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako okrasná a sbírková rostlina. V současnosti nejproblematictější invazní druh s roztroušeným výskytem na celém území CHKO Pálava – z původně invadovaných křovin a lesních kultur se téměř exponenciálně šíří již na jakákoli narušená stanoviště. Z důvodu rychlého růstu, dobré regenerační schopnosti a klonality, velké produkce semen a suchovzdornosti vytlačuje původní druhy rostlin. Jedinou účinnou metodou jeho regulace je navrtávání kmenů následované aplikací koncentrovaného herbicidu, respektive loupání kůry a následný nátěr herbicidu u mladších jedinců (po odumření se pak uschlé stromy skácí).

slunečnice topinabur (*Helianthus tuberosus*) – BL2

Invazní neofytní bylina původem ze Severní Ameriky, zavlečená na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako plodina. Z důvodu značného klonálního růstu invaduje nitrofilní bylinné lemy v NPR Křivé jezero a teplomilnou ruderální vegetaci v NPR Děvín, kde vytlačuje původní druhy rostlin. Regulace spočívá v opakovaném kosení 2–3krát ročně, přičemž je nezbytné také zamezit dalšímu mysliveckému vysazování slunečnice topinamburu jako krmiva pro zvěř.

trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) – BL2

Invazní neofytní strom původem ze Severní Ameriky, zavlečený na území ČR v pozdním novověku úmyslně v rámci krajinářství. Z důvodu rychlého růstu, dobré regenerační schopnosti a klonality, velké produkci semen a suchovzdornosti invaduje světlé lesy a křovinaté stráně, kde vytlačuje původní druhy a dlouhodobě negativně mění půdní podmínky. V CHKO Pálava má roztroušený výskyt, plošné akátiny zde však nevytváří. Efektivní regulace trnovníku akátu se provádí navrtáváním kmenů s následnou aplikací koncentrovaného herbicidu (stromy se po uschnutí skácí), v případě výmladků a semenáčků se herbicid aplikuje na listovou plochu.

zlatobýl obrovský (*Solidago gigantea*), z. kanadský (*S. canadensis*) – BL2

Invazní neofytní byliny původem ze Severní Ameriky, zavlečené na území ČR v pozdním novověku úmyslně jako okrasné rostliny (v území CHKO Pálava je hojnější z. obrovský nežli z. kanadský). Díky bujnému klonálnímu růstu a snadno šířitelným semenům invadují teplomilnou ruderální vegetaci v PP Na cvičišti, nitrofilní bylinné lemy v NPR Křivé jezero a roztroušeně obdobná maloplošná stanoviště v celé CHKO; vytlačují původní druhy rostlin. Opakované kosení jejich porostů 2–3krát ročně experimentálně doplňuje biologická regulace výsevem polo-parazitického černýše rolního (*Melampyrum arvense*).

Následující invazní druhy rostlin se v území CHKO Pálava vyskytují pouze omezeně bez výrazných negativních vlivů na předměty ochrany a nejsou plošně ochranněsky regulovány:

Acer negundo (javor jasanolistý) – BL2

Amaranthus albus (laskavec bílý) – BL3

Amaranthus powellii

(laskavec zelenoklasý) – BL3

Amaranthus retroflexus (laskavec ohnutý) – BL3

Ambrosia artemisiifolia

(ambrozie peřenolistá) – BL1

Atriplex sagittata (lebeda lesklá) – GL

Bassia scoparia (bytel metlatý) – GL

Bidens frondosa (dvouzubec černoplodý) – GL

Bromus sterilis (sveřep jalový)

Bunias orientalis (rukevník východní) – BL3

Cannabis sativa var. *spontanea*

(konopí seté rumištní) – BL3

Cirsium arvense (pcháč oset) – BL3

Conyza canadensis (turanka kanadská) – BL3

Cuscuta campestris (kokotice ladní) – BL3

Digitaria ischaemum (rosička lysá) – BL3

Digitaria sanguinalis (rosička krvavá)
Echinochloa crus-galli (ježatka kuří noha) – BL3
Echinops sphaerocephalus
 (bělotrn kulatohlavý) – BL2
Eragrostis minor (milička menší) – GL
Erechtites hieraciifolius
 (starčovec jestřábníkolistý) – GL
Erigeron annuus (turan roční) – GL
Fraxinus pennsylvanica
 (jasan pensylvánský) – BL2
Galinsoga parviflora (pětour malolobný) – BL3
Galinsoga quadriradiata (pětour srstnatý) – BL3
Impatiens glandulifera
 (netýkavka žláznatá) – BL2*
Junglas regia (ořešák královský) – GL
Lactuca serriola (locika kompasová)

Lycium barbarum (kustovnice cizí) – BL2
Opuntia phaeacantha (opuncie hnědoostná)
Oxalis corniculata (šťavel růžkatý) – BL3
Oxalis dillenii (šťavel préríjní) – BL3
Parthenocissus quinquefolia agg.
 (okruh loubince pětistého) – BL2
Populus ×canadensis (topol kanadský) – BL2
Prunus cerasifera (slivoň myrobalán) – BL2
Quercus rubra (dub červený) – BL2
Senecio inaequidens (starček úzkolistý) – BL3
Setaria pumila (bér sivý)
Setaria verticillata (bér přeslenitý) – BL3
Setaria viridis (bér zelený)
Sisymbrium loeselii (hulevník Loeselův) – GL
Symphoricarpos albus (pámelník bílý) – BL2

* Invazní nepůvodní druhy, na něž se vztahuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

Kategorizace podle Černého (BL), šedého (GL) a varovného (WL) seznamu nepůvodních druhů České republiky: BL1 – výrazný negativní vliv, úplná eradikace; BL2 – středně negativní vliv, šíření lidskou činností, výskyt omezován; BL3 – středně negativní vliv, šíření přírodními vektory, výskyt omezován; GL – omezený negativní vliv, mimo ochranná nejednodušší místa výskyt tolerován.

Z původních druhů květeny CHKO Pálava jsou v současnosti expanzivní zejména bez chebdí (*Sambucus ebulus*) a třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*). Bez chebdí obsazuje narušené vlhké a úživné okraje lesních porostů a lesních cest v EVL Milovický les, v bezlesých částech CHKO roste ojediněle na rumištích. Klonálním růstem z oddenků vytváří husté monodominantní porosty, které mohou vytlačovat jiná, druhově bohatší lemová společenstva. Regulace bezu chebdího spočívá v kosení a aplikaci herbicidu, přičemž ji stačí provádět jen v rámci běžného lesního hospodaření, jelikož jinde druh negativní vliv na okolí nemá. Třtina křovištní je ekologicky plastický druh, který expanduje na paseky a různé sukcesně starší, zanedbané travino-bylinné porosty včetně některých suchých trávníků v MZCHÚ. Velkou produkcí biomasy postupně snižuje druhovou bohatost expandovaného společenstva. Třtina křovištní je v CHKO Pálava aktivně regulována opakovaným kosením 3krát ročně, čímž je omezena její konkurenceschopnost. Ještě v posledním desetiletí expanzivní jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), jenž přispíval k mezofilizaci pálavských teplomilných lesů, v těchto porostech dnes přirozeně odumírá v důsledku nekrózy houbou *Hymenoscyphus fraxineus*.

3.2.4.2. Živočichové

Bezobratlí

blánatka lipová (*Oxycarenus lavaterae*)

Původní areál – západní Středomoří, na území Česka poprvé zjištěna v r. 2004 (Brno); v současnosti v území CHKO roztroušený výskyt na lípách v intravilánech obcí, nápadné jsou především masové agregace na kmenech lip od srpna do května; škodlivé působení u nás dosud nezaznamenáno, v původním areálu však jde o významného škůdce v ovocnářství (poškození nezralých plodů meruněk a broskví sáním).

klíněnka jírovcová (*Cameraria ohridella*) – BL3

Původní areál – JV Evropa (Albánie, Makedonie), v Česku poprvé v r. 1993 na Valticku; v území CHKO Pálava plošně rozšířený druh na všech vysazených jírovcích (intravilán, obory).

kněžice mramorovaná (*Halyomorpha halys*)

Původní areál – východní Asie (Čína, Japonsko, Korejský poloostrov); v Evropě poprvé v r. 2004, v Česku poprvé v r. 2018; v území CHKO zaznamenána v r. 2023 (intravilán Mikulova), podrobnější údaje o rozšíření zatím chybí, druh vyhledávající místa k přezimování v budovách; významný škůdce mnoha druhů pěstovaných plodin (sání na listech i plodech).

kněžice zeleninová (*Nezara viridula*)

Původní areál – severní Afrika, Středomoří; v Evropě se šíří od 50. let minulého století, v Česku poprvé v roce 2019 (Brno); v území CHKO zaznamenána v r. 2021, opakovaně pak v r. 2023, podrobnější údaje o rozšíření zatím chybí; významný škůdce mnoha druhů pěstovaných plodin (sání na plodech).

krasec skvostný (*Lamprodila festiva*)

Původní areál – Středomoří, šíření se sadebním materiálem okrasných dřevin, v Česku poprvé v r. 2016 (Praha); v území CHKO Pálava rozšířený ostrůvkovitě ve výsadbách tují.

křísek révový (*Scaphoideus titanus*)

Původní areál – Severní Amerika (pobřeží USA a Kanady), v Česku poprvé v r. 2016 (Valtice); v současnosti v CHKO Pálava plošně rozšířený ve vhodných biotopech (tj. vinohrady a jejich okolí); přenašeč karanténního škodlivého organismu – fytoplasmy zlatého žloutnutí révy (GFDP), v území CHKO prováděna aktivní opatření (postřiky vinohradů insekticidy) v místech pozitivního nálezu GFDP a okolí („zamožené zóny“) na základě nařízení ÚKZÚZ a podle zásad obsažených v opatření obecné povahy AOPK ČR.

kutilka asijská (*Sceliphron curvatum*)

Původní areál – Asie (Indie, Pákistán ad.), v Evropě poprvé v r. 1979 (Rakousko), v Česku poprvé v r. 1995 (Praha); v současnosti v území CHKO Pálava plošně rozšířený druh, zejména v intravilánech je přítomnost nápadná tvorbou skupin hliněných „urniček“, které samička plní ulovenými pavouky, sloužícími jako potrava pro její larvy (nejčastěji na rámech oken nebo dveří); negativní dopady na původní druhy zatím nebyly pozorovány.

kutilka mexická (*Isodontia mexicana*)

Původní areál – střední Amerika, jihovýchod USA, v Evropě poprvé v r. 1960 ve Francii, v ČR poprvé v r. 2013 v Brně; v současnosti v území CHKO roztroušeně, v intravilánech obcí i přírodních biotopech (PR Svatý kopeček); negativní vliv na původní druhy zatím nebyl pozorován.

plzák španělský (*Arion luisitanicus*) – BL3

Původní areál – Pyrenejský poloostrov, šíření od 60. let 20. století, v Česku poprvé zaznamenán v 90. letech 20. století; v současnosti v území CHKO Pálava plošně rozšířený druh; škodí žírem na pěstovaných plodinách nad povrchem půdy a v menší míře i pod ním; mimo kultury nalézán spíše jednotlivě.

slunéčko východní (*Harmonia axyridis*) – BL3

Původní areál – východní Asie, v Evropě cíleně vypouštěno již v 80. letech 20. století ve sklenících a kulturách (sady apod.) jako ochrana před mšicemi a dalšími savými škůdci, po únicích z „chovů“ pak velmi rychlé šíření (USA, Kanada, západní Evropa), v Česku poprvé v r. 2006; v území CHKO Pálava plošně rozšířený, dominantní druh slunéčka, vytlačující některé další druhy této čeledi s podobnou bionomií (kompetice o zdroje, predace); při vylisování hroznů se slunéčky zásadně ovlivňuje senzorické vlastnosti výsledného produktu (limit pro detekci „pachuť“: 1 slunéčko na 1 kg hroznů).

škeblice asijská (*Sinanodonta woodiana*)

Původní areál – jihovýchodní Asie, šíření do Evropy se zásilkami ryb, v Česku poprvé v 90. letech 20. století; v současnosti v území CHKO Pálava roztroušeně ve vhodných biotopech (trvale zvodnělé nádrže, rybníky); kompetičně silný druh vytlačující původní druhy mlžů.

vroubenka americká (*Leptoglossus occidentalis*)

Původní areál – západní pobřeží USA; v Evropě poprvé na konci tisíciletí (sever Itálie), v Česku poprvé v roce 2006; v současnosti v území CHKO plošně rozšířený druh v intravilánech, nápadný v pozdním létě a na podzim, kdy dospělci hledají místa k přezimování v budovách; škodí vysáváním obsahu semen jehličnatých stromů (zejména borovice), čímž snižuje klíčivost.

zavíječ zimostrázový (*Cydalima perspectalis*)

Původní areál – jihovýchodní Asie (Čína, Indie, Japonsko), v Evropě poprvé v r. 2007 (Německo, Nizozemsko), v Česku poprvé v r. 2011; v CHKO Pálava rozšířený plošně v intravilánech na výsadbách živé rostliny (*Buxus* sp.).

Obratlovci

karas stříbřitý (*Carrasius auratus*) – BL3

Původní areál – východní Asie, v Česku od r. 1954 (introdukce z Maďarska), šíření díky specifickým reprodukčním vlastnostem (populace tvoří obvykle triploidní samice, rozmnožující se gynogeneticky), konkurenčně silný a nenáročný druh; v území CHKO plošně rozšířený v odpovídajících biotopech (rybníky, pomalu tekoucí vody – např. NPR Křivé jezero); kromě potravní a prostorové konkurence je rizikem také hybridizace s původními druhy kaprovitých ryb.

muflon (*Ovis musimon*) – BL2

Údaje o výskytu druhu uvedeny v kap. 3.3.1.4 Myslivost.

norek americký (*Neovision vison*) – BL1

Původní areál – Severní Amerika, chov (a první úniky) na kožešinových farmách od 20. a 30. let, v Česku první prosperující populace ve volné přírodě od 80. let, intenzivní šíření po zániku kožešinových farem v 90. letech 20. století; v území CHKO Pálava dosud nezaznamenán, ale v blízkém okolí (NPR Lednické rybníky) se vyskytuje, výskyt tudíž nelze vyloučit ani v okolí rybníků v území CHKO; v místech výskytu kompetice s ostatními lasicovitými šelmami, predace suchozemských i vodních obratlovců i bezobratlých (potravní oportunist).

nutrie říční (*Myocastor coypus*) – BL3*

Původní areál – Jižní Amerika, v Česku chována jako kožešinové zvíře od 20. let 20. století, první úniky z chovu v 30.–40. letech; v území CHKO Pálava zaznamenána v okolí NPR Křivé jezero; možná kompetice o zdroje s bobrem evropským.

střevlička východní (*Pseudorasbora parva*) – BL3*

Původní areál – východní Asie, v Česku od r. 1981 (1985) – zavlečena byla s plůdkem amura a tolstolobika z Maďarska; v území CHKO Pálava hojně v odpovídajících biotopech (rybníky, tůně); negativní ovlivnění původních společenstev kompeticí o zdroje, známý je silný predanční tlak na vodní plže.

želva nádherná (*Trachemys scripta*) – BL3*

Původní areál – Severní a střední Amerika, úniky a záměrné vypouštění z chovů u nás doložené od 50. a 60. let 20. století; v území CHKO Pálava známá z NPR Křivé jezero a PP Lom Janičův vrch; kompetice o zdroje s původní želvou bahenní (z území CHKO Pálava nedoloženou), významný predanční tlak na vodní bezobratlé i obratlovce (včetně predace hnízd vodních a mokřadních druhů ptáků).

* Invazní nepůvodní druhy, na něž se vztahuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU)

č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů.

Kategorizace podle Černého (BL), šedého (GL) a varovného (WL) seznamu nepůvodních druhů České republiky: BL1 – výrazný negativní vliv, úplná eradikace; BL2 – střední až vysoký vliv, držet v zajištěných chovech, nevypouštět; BL3 – středně negativní vliv, spontánní šíření, výskyt stratifikovaně omezován.

3.3. Způsoby a formy využívání území CHKO

3.3.1. Hospodářské využívání území CHKO

3.3.1.1. Zemědělství

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Utváření krajiny Pavlovských vrchů a okolí – dnešního území CHKO Pálava – je výsledkem působení jak přírodních sil, tak i dlouhodobé lidské činnosti. Podle nejstarších písemných podkladů byl tento region již na počátku druhého tisíciletí trvale osídlen, sídelní síť byla stabilizovaná a dochovala se do dnešní doby. Obdělávání půdy bylo hlavním způsobem obživy obyvatelstva a vedle orné půdy byly významným zdrojem příjmů vinice a chov ovcí.

Orná půda tvořila vždy hlavní způsob využití půdy a její zastoupení bylo na Pálavě v průběhu staletí poměrně stabilní (pohybovalo se okolo poloviny celkové výměry obhospodařované půdy). Tradičně se tu pěstovaly různé druhy obilnin (včetně kukuřice a prosa), brambory, luštěniny, ale také zelenina a řepa.

Vinařství bylo plně rozvinuto již ve středověku. Výměra viničních tratí dosahovala v 17. století až 30 % obdělávané půdy území. Během dalších dvou století zastoupení vinic postupně klesalo, až se ve 20. století zejména kvůli kalamitnému výskytu révokaza ustálilo na pouhých 7 % rozlohy. Opětovné navýšení přineslo 21. století, kdy před vstupem do EU byly ve velkém zakládány nové vinice na orné půdě. V současné době k zakládání nových vinic téměř nedochází.

Významným prvkem pálavské krajiny 18. a 19. století byly travní porosty. Značný rozsah pastvin, které se svou výměrou vyrovnaly vinicím, souvisel s velkými stády ovcí, jež se zde chovaly ve vyšších počtech než skot. Ovce byly vyháněny za pastvou především na svahy a vrcholové partie Pavlovských vrchů, kde se tímto způsobem udržovala stepní, resp. lesostepní vegetace. V průběhu 20. století došlo ke snižování počtu chovaných zvířat, a především k zániku chovu ovcí, čímž pastviny, hrající v minulosti nezanedbatelnou roli, z krajiny téměř vymizely. Na mnoha místech došlo k postupnému zarůstání stepní vegetace křovinami.

Ovocné sady a zahrady neměly v minulosti ve výměře zemědělské půdy výrazné zastoupení, a ani v současné době nejsou plošně významné.

Obyvatelstvo zde tvořili před II. světovou válkou převážně občané německé národnosti – půda byla po jejich odsunu většinou konfiskována, část pak rozdělena v přidělových řízeních novým osídlencům a velká část zůstala ve státním vlastnictví. V době socialistického zemědělství byly upřednostněny uživatelské vztahy k půdě nad právy skutečných vlastníků. Po roce 1990 a po provedených pozemkových úpravách byly vlastnické vztahy vyjasněny, ovšem vztah vlastníků k zemědělské půdě je historickým vývojem negativně ovlivněn a půda je nadále pronajímána, někdy i prodávána velkým zemědělským podnikům. Po roce 1990 postupně vznikl velký počet vinařství ve vazbě na zakládání nových vinic.

Charakteristika současného využívání území

Zemědělská výroba v CHKO Pálava je stále postavena na využívání intenzivních technologií a konvenčním pěstování několika málo druhů polních plodin (pšenice, ječmen, kukuřice, řepka) a vinné révy. Rozloha vinic vzrostla oproti roku 1994 téměř trojnásobně – většinou na úkor orné půdy. Na pětinu se snížila také výměra sadů, které jsou všechny obhospodařovány extenzivně a k jejich obnově nedochází. Úplně skončilo pěstování zeleniny. Téměř vymizel také chov hospodářských zvířat jak ustájených, tak pasených.

Tabulka č. 9. Rozdělení zemědělského půdního fondu v CHKO Pálava na základě evidence ve veřejném registru půdy LPIS (*Land Parcel Identification System*) k říjnu 2024.

kultura	výměra [ha]	% CHKO
standardní orná půda	1770,53	20,73
travní porost na orné půdě	16,05	0,19
úhor	123,11	1,44
trvalý travní porost	208,02	2,44
vinice	1674,47	19,61
chmelnice	0,00	0,00
ovocný sad	5,70	0,07
školka	0,00	0,00
rychle rostoucí dřeviny	0,71	0,01
jiná trvalá kultura	30,82	0,36
zalesněná půda	0,00	0,00
rybník	0,00	0,00
mimoprodukční plocha	4,36	0,05
jiná kultura	7,00	0,08

Současná struktura zemědělsky obhospodařovaných ploch je stále postavena na velkých blocích orné půdy, na které hospodaří pouze několik velkých zemědělských podniků. O něco lepší je situace s velikostí bloků vinic, na kterých tu hospodaří velké množství vinařských subjektů.

Předpoklad, že v území CHKO budou hospodaři „tíhnout“ k přírodě šetrnějším způsobům hospodaření, se nenaplnil. Ekologickému hospodářství se zde věnuje několik vinařství. Na orné půdě ekologicky hospodaří dva subjekty. V jiných kulturách (sady a trvalé travní porosty) zde není ekologické zemědělství zastoupeno vůbec.

Významný vliv na zemědělské hospodaření má dotační politika. Dotační politika Ministerstva zemědělství zaměřená na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělského hospodaření je od roku 2023 nově realizována na základě Strategického plánu společné zemědělské politiky na období 2023–2027, schváleného v roce 2022. Dotační tituly Ministerstva zemědělství v rámci této politiky, tzv. agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO), která jsou zaměřena hlavně na travní porosty, jsou v území CHKO Pálava využívány velmi omezeně, což je dáno velmi malou výměrou travních porostů a tím, že většina dotačních titulů je vázána na chov hospodářských zvířat (tzv. dobytčí jednotky). Z podopatření ošetřování travních porostů je v současném pětiletém období v území CHKO Pálava realizován pouze dotační titul málo úživné pastviny (MUP), ve kterém jsou přihlášení tři hospodařící subjekty na výměře 47 ha.

V novém dotačním období přibyla v rámci AEKO také další opatření na orné půdě – pěstování mezplodin proti utužení půdy, pěstování mezplodin pro zlepšení struktury půdy, druhově bohaté pokrytí orné půdy a agrolesnictví. S jejich využitím se zemědělci teprve seznamují a nelze tedy predikovat, jak hojně budou využívána.

Vlivy zemědělství na předměty ochrany CHKO

Zemědělské užívání území CHKO Pálava bylo v historii jedním z určujících faktorů při formování zdejší typické kulturní krajiny. Jednalo se však o hospodaření zcela jinými technologiemi a na jiných rozlohách jednotlivých obhospodařovaných celků. V současné době je zemědělské hospodaření realizováno prostřednictvím intenzivních technologií na velkých půdních blocích a pěstováním monokultur několika málo plodin. Tento způsob hospodaření s sebou nese mnohé problémy.

Značnou část zemědělsky obhospodařovaných pozemků v CHKO postihuje eroze půdy. Vodní (plošná až rýhová) a větrná eroze jsou způsobeny především následujícími činiteli:

- značná geomorfologická členitost, velký podíl svažitých pozemků;
- velké půdní celky a jejich neúměrná délka ve směru spádnice, spojená s absencí krajinných prvků s protierozním účinkem (zatravněné dráhy soustředěného odtoku a údolnice, travnaté pásy, remízy, meze apod.);
- vysoké zastoupení k erozi náchylných kultur a plodin (kukuřice), navíc často na již erodovaných či erozí ohrožených plochách;
- nepřizpůsobení agrotechniky a osevních postupů, nerespektování základních protierozních zásad při obdělávání pozemků;
- nedostatek organické hmoty v půdě (výrazně chybí hnojení hnojem z důvodu chybějící živočišné výroby);
- malé zastoupení až absence krajinných prvků na orné půdě.

Erozi je ohrožena zejména orná půda. Erozní ohrožení vinic je výrazně menší – v režimu integrované produkce mají vinaři povinnost zatravnit každé druhé meziřadí, mnohde jsou vinice zatravněny kompletně. K eroznímu ohrožení vinic tak dochází především u nové výsadby vinic a tam, kde jsou řádky orientované kolmo k vrstevnicím.

3.3.1.2. Lesnictví

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Pálavské lesy byly po několik tisíciletí intenzivně obhospodařovány. První lidé, kteří se v této krajině ocitli, hledali útočiště a obživu. Krajina však mnoho lesů dnešního charakteru nenabízela. Až po poslední době ledové se formovaly lesy dnešní podoby a do jejich vzezření zasahoval po boku velkých býložravců také člověk. Vzrůstající zalidnění vystavilo lesy zvýšenému tlaku a člověk se stal hlavním z faktorů, které lesy ovlivňovaly.

Urbář z roku 1414 informuje o stavu lesů v osmdesátých letech 14. století. V té době byly lesy obhospodařovány jako pařeziny. Šlo o pravidelný hospodářský režim, který zde musel existovat již delší dobu. Obmýti v té době bylo pouhých sedm let a pařeziny se využívaly jako zdroj palivového dříví. Krátká doba byla stanovena ryze pragmaticky s ohledem na technické možnosti nástrojů tehdejší doby. V případě, že věk porostu přesáhl tuto hranici, jeho cena i prodejnost klesala, přičemž palivové dříví bylo jedním z hlavních příjmů mikulovského panství hned po pachtovném. Palivové dříví mělo na příjmech mikulovského panství asi 23% podíl. V některých případech se v lese ponechávaly vzrostlé stromy (výstavky), které se těžily až po několika obmýtích a jejich dřevo se využívalo především jako stavební materiál.

Lesní hospodaření v 15. století bylo již dosti sofistikované a zahrnovalo mnoho prvků, z nichž vychází dnešní lesnictví. Lesy byly rozděleny na jednotlivá oddělení – celý 2700 ha rozsáhlý komplex pálavských lesů byl rozdělen na 25 oddělení. Rozloha jednoho oddělení činila v průměru 108 ha a při smýcení několika oddělení mohly holiny dosahovat i 308 ha. První písemné záznamy nicméně neuvádí, zda byly při rozsáhlých holosecích ponechávány výstavky. Lze však předpokládat, že v 15. století nebyly výstavky významným zdrojem příjmů.

Písemné zmínky o počtu a druhu výstavků, věku porostů a době obmýti přináší až inventarizace z roku 1692. Stále ještě byly všechny lesy obhospodařovány ve formě pařezin, jen obmýti se zvýšilo ze 7 na 11–13 let a v pálavských lesích rostl počet výstavků. I přesto bylo v celém mikulovském panství v roce 1692 inventarizováno celkem 3200 výstavků a např. v území dnešní NPR Děvín (210 ha lesa) stálo v té době 100 výstavků, tedy 1 strom na 2 ha, i když v Evropě se v té době již běžně ponechávalo i 35 výstavků na 1 ha. Důvodem masivního kácení výstavků byla potřeba stavebního dříví např. na obnovu domů v Sedleci po masivním požáru.

Okolo roku 1500 se přístup k lesnímu hospodaření změnil v důsledku nové strategie vrchnosti. Ve většině lesů bylo právo těžit palivové dříví pronajato okolním vesnicím a městu Mikulov, za

což obce každoročně odváděly panstvu peníze (tzv. Holzgeld). Panské (tj. nepropachtované) lesy byly i nadále káceny na rozsáhlých plochách, kdežto v lesích pronajímaných vesničanům byly těžby prováděny po částech (11–12 oddělení) tak, aby byl zajištěn dostatek dříví na každý rok. Z údajů uvedených v historických účetních knihách lze na základě roční platby vesničanů z pronájmu panských lesů dovodit, že ročně bylo vytěženo asi 1700 sáhů (5 700 m³). V lesích panských pak bylo těženo zhruba 3700 m³. Příjem z palivového dříví, který v 15. století tvořil zhruba čtvrtinu příjmů, na konci 16. století klesl na nevýznamný 3% podíl.

Na počátku 19. století byla provedena další inventarizace. Obmýtí vzrostlo v panských lesích na 25–30 let, v lesích pronajímaných přetrvávalo obmýtí 11–13 let. V lesích byly ponechány tisíce výstavků, např. v lesích na Děvině jich bylo v této době zmapováno 32 kusů na hektar. V pronajatých lesích byly i nadále některé stromy (výstavky) ve vlastnictví panstva, čímž byly vyvolávány spory mezi panstvem a vesničany. Ve zmiňovaném území lesy patřily Liechtensteinům, kteří podporovali jejich ponechávání ve větším množství.

Z analýzy lesních porostních map se ukazuje, že doba obmýtí postupně narůstala a nápadně se zvýšila po druhé světové válce. V roce 1807 bylo 40 % lesů do 10 let věku a dalších zhruba 40 % mělo stáří mezi 10 a 20 lety. Zbylé lesy nebyly starší než 40 let. Teprve na porostní mapě z roku 1935 se objevují lesy o stáří nad 50 let. V roce 2006 bylo takových lesů kolem 90 %, což představuje obrovský kontrast oproti předchozím stoletím. Zřetelnou příčinou stárnutí pálavských lesů je zánik pařezinového hospodaření. K stárnutí pálavských lesů kromě toho přispěla i ochrana přírody (např. ustavení přírodní rezervace v roce 1946) a zřízení pálavských obor s upřednostněním myslivosti před intenzivním lesním hospodařením.

Důsledkem stárnutí porostů v rámci CHKO Pálava za přispění nárůstu úživnosti půdy byl postupný pokles druhové diverzity, který na mnoha místech stále přetrvává. Postupně se také změnilo druhové zastoupení dřevin. V podrostu došlo ke zvýšení podílu lípy, jasanu a javorů (zastoupeny mlěčem, klenem a babykou). Druhy, jež zaznamenaly menší či výraznější úbytek, jsou habr, jilm a také dub. Jilm byl zdecimován houbovou chorobou, zatímco hlavní příčinou ubývání dubu je chybějící zmlazení. Pouze v ojedinělých případech lze lokálně nalézt místa s mladými odrůstajícími duby a semenáčků je také poskrovnu. Jedním z významných vlivů je právě posun ke stinnějším porostům, ve kterých dub nezvládá regenerovat.

Intenzivní způsoby hospodaření za využití těžkých strojů se v dostupných místech Pálavy začínají využívat od 50. let 20. století, kdy již na pozemcích hospodaří stát prostřednictvím státních lesů. V rámci lesního hospodaření se začaly uplatňovat mechanizované technologie přípravy půdy před zalesněním, mechanické zalesňování a s tím související způsoby těžby lesních porostů. Veskrze jde o holosečný způsob hospodaření s maximalizací velikosti obnovního prvku. Hospodaření v lesích bylo také ovlivněno kvůli oborám. Těžební postupy byly voleny tak, aby nové kultury vzniklé na pasekách mohly být chráněny v tzv. obnovních blocích, jejichž velikost se pohybovala zhruba od 5 do 60 ha. V Klentnické a Bulharské oboře tak vznikly v posledních dekádách mladé porosty na rozsáhlých ucelených lokalitách.

V 70. letech 20. století byly započaty převody bývalých stárnoucích pařezin na nepravé kmenoviny pomocí jednocení výmladků s cílem ponechat pouze jeden kmen z polykormonu. Výsledkem jsou v dnešní době starší porosty, kde stromy, zejména duby, mají šavlovitý náběh kmene a mezi nimi se občas vyskytuje mohutně rozvětvený dožívající výstavek. Až v posledních dvou dekádách se vybrané porosty začaly cíleně prosvětlovat. Jde zejména o porosty v NPR a případně i v EVL Milovický les, kde se ukazuje potenciál přirozeného zmlazování dubu. V NPR Děvin se také realizoval první zásah s cílem vytvořit nízký les s výstavky. Od dříve frekventované celoplošné přípravy půdy před zalesněním se v posledním decenniu upustilo až na velmi výjimečné případy silně zabuřeněných porostů s nízkou ochrannářskou hodnotou.

Historická vlastnická struktura ovlivnila i tu současnou. Od poloviny 13. století patřil velký počet pozemků (vč. lesů) v okolí Mikulova rodu Liechtensteinů jako součást jejich rozsáhlých panství v Dolním Rakousku a na jižní Moravě. V roce 1560 od Liechtensteinů odkoupil mikulovské panství rod Dietrichsteinů, který zde vlastnil panství až do roku 1945. Po druhé světové válce byly majetky Dietrichsteinů, včetně lesů, zkonfiskovány na základě Benešových dekretů a přešly do vlastnictví československého státu. Někteří potomci tohoto rodu se po roce 1989 snažili o navrácení majetku prostřednictvím restitučních nároků, nicméně neúspěšně.

Na Mikulovsku došlo také k několika církevním restitucím, v rámci kterých byly vráceny i lesy (majetek zabavený po roce 1948 během znárodnování komunistickým režimem) – na velmi malé ploše byly lesy navráceny Olomouckému arcibiskupství.

Charakteristika současného využívání území

V současné době je patrná snaha o postupné upřednostňování přírodě bližších forem hospodaření. Jedná se hlavně o využívání přirozené obnovy hlavních hospodářských dřevin, nicméně generativní i vegetativní přirozená obnova má v území CHKO své limity dané jednak historií obhospodařování (převod pařezinových lesů na vysokokmenné a s tím spojená ztráta výmladné schopnosti, oborní chovy znemožňující přirozenou obnovu), a pak měnícími se přírodními podmínkami (zvýšený podíl dusíku v půdě, šíření invazních druhů dřevin, změna klimatu).

Vzhledem k tomu, že přirozená obnova mnoha dřevin s výjimkou dubů probíhá v současnosti bez problémů, je uměle vysazován především dub, který má prozatím velmi omezený potenciál přirozené obnovy. Všechny původní druhy dubů jsou považovány za hospodářsky cennou dřevinu (vyjma dubu ceru a dubu pýřitého) a jsou velmi důležité také z pohledu ochrany přírody (včetně dubu pýřitého a dubu ceru). Vzhledem k nevyrovnané věkové struktuře jsou postupně na rozsáhlejších plochách prováděny zásahy s cílem porosty prosvětlit a tím vytvořit podmínky pro přirozenou obnovu. Nicméně, duby většinou (pokud se nejedná o výhradně dubové zmlazení) nedokážou stínomilnější dřevinám konkurovat. Při vegetativní obnově převažuje především lípa. Pokud jsou v lesním porostu přítomny invazní dřeviny (akát a pajasán), dokážou při prosvětlení svým zmlazením zcela pokrýt plochu a pouze obtížně se v takových mlazinách prosazují domácí druhy dřevin.

V největším lesním komplexu CHKO Pálava – v EVL Milovický les – jsou obory stále hlavním z faktorů, který ovlivňuje lesní hospodaření. Je tak nutné v předstihu, před zahájením obnovy, porosty oplocovat. V ostatních pálavských honitbách dochází také k negativním dopadům způsobeným přemnoženou zvěří a pouze některé dřeviny, jako je lípa, dokážou tomuto tlaku odolávat. Bez důsledné a finančně nákladné ochrany kultur však nelze na mnohých místech ve stanovených lhůtách dospět do stadia zajištěnosti porostu.

Podrobný způsob hospodaření se uplatňuje v případě jakékoliv existující přirozené obnovy bez ohledu na to, zda se jedná o dub. Pro zajištění potřeb ochrany přírody se při realizaci holých sečí (s následnou umělou obnovou) ponechávají výstavky v počtu 10 stromů na 1 ha těžené plochy. Extrémní počasí velmi limituje odrůstání umělých výsadeb na xerothermních stanovištích. V takových podmínkách se jeví vhodnější vegetativní obnova, nicméně dřeviny musí mít ještě zachovalý potenciál výmladné schopnosti. V Pavlovských vrších je navíc obnova porostů ztížena komplikovanou dostupností. Proto se lesní hospodáři systematicky vyhýbali a vyhýbají obnově v nejhůře dostupných lokalitách. U takových lokalit však hrozí plošný rozpad porostů s následným přirozeným rozvojem keřového patra a invazí nepůvodních druhů.

Významným faktorem, který také v současnosti ovlivňuje lesní hospodaření, je celoplošné odumírání jasanů. V důsledku jeho dosavadního vysokého zastoupení tak velmi rychle vypadáva z porostů jedna z hlavních dřevin.

Více než 97 % lesů CHKO je stále vlastněno státem. V současnosti jsou v území CHKO Pálava vylišeny 3 lesní hospodářské celky a 2 zařizovací obvody lesních hospodářských osnov zahrnující drobné vlastníky lesa (s majetkem menším než 50 ha lesa).

Tabulka č. 10. Přehled vlastníků lesů v území CHKO Pálava podle dat Národního lesnického institutu k roku 2024.

Vlastnictví	rozloha [ha]	podíl [%]
Česká republika – Lesy České republiky, s. p.	2683,26	97,65
Česká republika – AOPK ČR	8,35	0,30
právní osoby	0,94	0,03
fyzické osoby zařazené v lesních hospodářských osnovách	55,37	2,01

Lesní pozemky (pozemky určené k plnění funkcí lesa) v území CHKO Pálava zaujímají v současnosti rozlohu 2747,92 ha. Samotná porostní půda zaujímá 2526,75 ha. Lesnatost 29,6 % z celého území CHKO Pálava je oproti celkové lesnatosti ČR (37,1 %) podprůměrná, nicméně v rámci Jihomoravského kraje (29,8 %) se jedná zhruba o průměrnou lesnatost. Celé území CHKO spadá do přírodní lesní oblasti 35 – Jihomoravské úvaly. Pouze 1,77 % lesů je vedeno jako lesy hospodářské. Lesy ochranné tvoří 0,13 % ze všech lesů v CHKO.

Nejvyšší podíl lesních porostů je zařazen do lesů zvláštního určení, a to jako lesy v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně, lesy v prvních zónách CHKO a lesy v NPR, PR, NPP a PP, lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodochrannou, klimatickou nebo krajinnotvornou, lesy potřebné pro zachování biologické různorodosti a nejvyšší podíl tvoří lesy v uznaných oborách a v samostatných bažantnicích, protože v komplexu EVL Milovický les se nacházejí dvě obory o celkové rozloze 1730 ha. Lesy v Klentnické a Bulharské oboře nicméně i přes své zařazení do lesů zvláštního určení v uznaných oborách plní významnou funkci pro zachování biodiverzity celé CHKO. Proto se hospodaření v těchto porostech přizpůsobuje také potřebě zachování příznivého stavu předmětů ochrany CHKO a zachování populací ZCHD.

V celé CHKO se jedná o nížinné lesy, které jsou podle typologického systému NLI zařazeny do prvního až třetího lesního vegetačního stupně (LVS), přičemž téměř 75 % spadá do 1. LVS a pouze 1 % na vrcholu Děvína (550 m n. m) spadá do 3. LVS. Na Děvině byl v bezlesí vymezen také xerothermní soubor lesních typů (SLT) 0X – Bazický zakrslý bor. Ze souborů lesních typů v území převládá 1H – Hlinitá buková doubrava (49,7 %), plošně významné jsou dále obohacené soubory lesních typů 1D (10 %), 2D (15 %). V okolí řeky Dyje se nacházejí lužní stanoviště s vymezenými SLT nížinný a pahorkatinný luh (1L, 2L – celkem 10,71 %). V CHKO se dále vyskytují SLT 1G, 1J, 1S, 1V, 1X, 2H, 3D a 3J.

Pálava je téměř zcela (z 99,28 %) pokryta listnatými lesy. Z jehličnatých dřevin se na obtížně přístupných místech v CHKO nachází borovice černá (0,42 %), která pochází z výsadeb z počátku 20. století a samovolně se zde nerozšiřuje. Pouze na několika málo místech byl v minulosti vysázen modřín opadavý, douglaska tisolistá a smrk ztepilý – ani tyto dřeviny se volně nešíří díky nevhodným podmínkám. Z listnatých dřevin převažují duby, v pahorkatině zejména dub zimní a jeho kříženci (48 %) a v údolní nivě dub letní (4,57 %). Poměrně velké zastoupení má i jasan ztepilý (16,58 %), který ovšem v poslední dekádě celoplošně odumírá. Řada dalších dřevin se v lesních porostech vyskytuje roztroušeně.

Tabulka č. 11. Zastoupení dřevin v lesních hospodářských celcích v území CHKO Pálava na základě lesních hospodářských plánů na období 2019–2029.

zkratka	název dřeviny	plocha [ha]	zastoupení [%]
DBZ + DBX	dub zimní a jeho kříženci	1210,17	47,89
JS	jasan ztepilý	418,92	16,58
LP	lípa srdčitá a lípa velkolistá	150,65	5,96
HB	habr obecný	132,22	5,23
DB	dub letní	115,50	4,57
KS	jírovec maďal	97,00	3,84
BB	javor babyka	77,94	3,08
AK	trnovník akát	35,08	1,39
DBP	dub pýřitý	28,20	1,12
TPX	kříženci topolů	27,77	1,10
ostatní dřeviny se zastoupením pod 1 %	borovice černá, borovice lesní, bříza bělokorá, buk lesní, douglaska tisolistá, dub cer, dub červený, dub slavonský, hrušeň polnička, jablono lesní, jasan úzkolistý, javor jasanolistý, javor klen, javor mléč, jilm drsný, jilm vaz a jilm habrolistý, jeřáb břek, jeřáb ptačí, keře, modřín opadavý, olše lepkavá, olše šedá, ořešák černý, ořešák královský, smrk ztepilý a smrk pichlavý, topol bílý, topol černý, topol kanadský, topol osika, třešeň ptačí, vrba bílá, vrba křehká	233,30	9,23

Z uvedeného výčtu je patrné, že v CHKO Pálava roste paleta různých druhů listnatých dřevin. Velké zastoupení dubů v porostech je zapříčiněno lidskou činností, kdy člověk pařením tuto dřevinu podporoval pro jeho velkou výhřevnost a ponechával také jeho výstavky jako vhodné stavební dříví. Přítomnost nepůvodních druhů dřevin, včetně vysokého zastoupení jírovce maďalu, je způsobena zaměřením lesů na oborní chov, kdy byly v minulosti aktivně vysazovány zejména plodonosné dřeviny. Kříženci topolů byly zalesňovány louky v údolní nivě, a proto je NPR Křivé jezero považováno za MZCHÚ s nejvyšším podílem nepůvodních druhů v ČR. Pro zachování přirozené skladby lesů je nutné odstraňovat především invazní druhy. Na sušších stanovištích se jedná o trnovník akát a pajasan žláznatý. Na vlhčích místech pak o křížence topolů a javor jasanolistý. Zejména u prvně jmenovaných dřevin se jedná – i přes použití biocidů – o náročný proces.

Vlivy lesnictví na předměty ochrany CHKO

Lesnické hospodaření může svým způsobem předměty ochrany CHKO ovlivnit pozitivně i negativně. Krajinový ráz je mimo jiné definovaný rozmanitými způsoby hospodaření uplatňovanými zejména v minulosti, které umožnily zachovat neobvykle vysokou biodiverzitu v lesích. Změna způsobů hospodaření v rámci centralizovaného plánování vedla k unifikaci lesního prostředí, což negativně ovlivnilo i samotnou biodiverzitu. V současnosti je snaha lesní hospodaření provádět tak, aby nedocházelo k další unifikaci. To spočívá v rozčleňování souvislých stejnověkých porostů prosvětlovacími a maloplošnými zásahy s cílem podpory přirozené obnovy (zajištění kontinuity lesních společenstev). V nejceněnějších částech (NPR) je v rámci lesního hospodaření simulován tradiční způsob hospodaření ve tvaru lesa nízkého, nicméně i v těchto případech je kladen důraz na zachování stromů, které jsou nositeli biodiverzity (ponechané výstavky). Negativní vliv na biodiverzitu obecně však může mít i systematické odstraňování výmladků dubu na obnovovaných plochách v EVL Milovický les.

Lesní hospodaření má přímý vliv také na primární funkce krajiny, zejména na klimatické, hydrologické a biologické. K negativním aspektům lesního hospodaření, které ovlivňují primární

funkce krajiny, může patřit nežádoucí způsob obnovy, který má za následek koncentraci větších obnovních celků v rámci lesního komplexu (v minulosti vytvářené obnovní bloky). Od těch se nicméně ustupuje. Důsledkem převodu lesa nízkého na les vysoký také došlo k nárůstu ploch lesních porostů, které jsou téměř stejnověké. Celkové rozpracování takových ploch pasečnými způsoby by však vedlo k tvorbě stejnověkých mladých porostů. Proto je nutné souvislejší lesní komplexy obnovovat maloplošně, což zajistí větší stabilitu porostů a nedojde k tvorbě nepřekonatelných migračních bariér pro světlomilné druhy. Nezbytným předpokladem je také zachování zbytků porostních žeber, které mohou tvořit migrační síť v mladých porostech. Věkově diferencované porosty s pestrout dřevinnou skladbou mají vyšší stabilitu. Tyto zásady byly včleněny do lesního hospodářského plánu.

Předměty ochrany CHKO Pálava jsou mimo jiné nížinné luhy, suťové lesy, teplomilné doubravy a dubohabřiny. Nížinné luhy byly v minulosti negativně ovlivněny výsadbou nepůvodních druhů dřevin (kříženci topolů). Ty postupně odumírají a nejsou nahrazovány stejnou dřevinou. Podíl jasanu ztepilého (v nižinných luzích jasanu úzkolistého) v luzích i suťových lesích rapidně klesá a otvírají se tak prostory pro jiné dřeviny. V rámci luhů nastupuje díky pozměněnému vodnímu režimu javor babyka, v partiích suťového lesa se může jednat i o nepůvodní akát a pajasany. Invazními druhy dřevin jsou dotčena lesní stanoviště napříč celým územím včetně exponovaných partií. Proto je nutné systematicky odstraňovat všechna ohniska výskytu invazních druhů dřevin.

3.3.1.3. Rybářství

Sportovní rybářství

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Z důvodu absence vhodných lokalit je v CHKO Pálava málo míst vyhrazených k sportovnímu rybářství. Z pohledu vymezených rybářských revírů se situace od předchozího plánu péče nezměnila. V území CHKO se i v minulosti nacházely dva mimopstruhové revíry, jeden sportovní rybník a jeden lom. Ten slouží pro výcvik dětí z rybářského kroužku místní základní organizace Moravského rybářského svazu, a není rybářským revírem.

Charakteristika současného využívání území

V území CHKO Pálava se nacházejí dva mimopstruhové rybářské revíry Moravského rybářského svazu. Celková délka části revíru Dyje 4B zasahující do CHKO Pálava je 4,6 km. Rybolov v tomto revíru je zakázán na pravém břehu řeky Dyje v úseku od přemostění silnice č. 421 po vyústění Mlýnského náhonu (NPR Křivé jezero). Součástí revíru Dyje 4C je v území CHKO odstavený říční meandr Křivé jezero o výměře 1,6 ha, nacházející se ve stejnojmenné NPR – i zde je rybolov zakázán. V sportovním rybníce Pod mlýnem o výměře 4 ha probíhá zpoplatněný rybolov. Poslední vodní plochou, kde probíhá sportovní rybolov, je zatopená část bývalého vápencového lomu, který je součástí PP Lom Janičův vrch. Zde probíhá výcvik dětí z MO MRS Mikulov za podmínek stanovených AOPK ČR v rámci managementu rybí obsádky.

Mimopstruhové revíry v území CHKO

461158 Dyje 4B – MO MRS Rakvice (4,6 km)

Druhové složení ryb v revíru odpovídá charakteru toku; vybrané druhy jsou zde však i pravidelně dosazovány. V úseku mezi vraty Dolní nádrže VDNM a jezem Bulhary je složení obsádky ovlivňováno, zejména co se velikosti týče, rybou, která se sem při vyšších průtocích splaví z Dolní nádrže VDNM. Svůj význam může hrát i to, že řeka Dyje je migračně zpřístupněna až do tohoto úseku rybími přechody. Revír však zatím končí migrační překážkou v podobě vrat nádrže a ryba tak nemůže pokračovat dále. Tyto skutečnosti spolu s vysokou živinovou zátěží

VDNM způsobují velké problémy s kvalitou vody a v daném úseku byly v minulosti zaznamenány hromadné úhyny ryb. Vlastní výkon rybářského práva nepůsobí negativně. Jedná se však mezi sportovními rybáři o velmi vyhledávaný revír, což s sebou nese negativní projevy v podobě vjezdů a stání vozidel, dlouhodobého kempování na březích a tlaku na výstavbu různých staveb a zařízení, sloužících k rekreaci spojené s rybářským vyžitím.

461159 Dyje 4C – MO MRS Rakvice (1,6 km)

Revír tvoří 11 nádrží (odstavená ramena a původní koryta řeky Dyje, štěrkovny), z nichž je v území CHKO situována pouze jedna – odstavený meandr Křivé jezero. Druhové složení ryb v části revíru zasahující do CHKO odpovídá charakteru prostředí, tedy odpojenému meandru, který je s řekou Dyjí propojen jen při vyšších, povodňových průtocích. Vzhledem k tomu, že zde platí zákaz rybolovu, není sem vlastníkem revíru žádná ryba záměrně vysazována.

Rybník Pod mlýnem – Rybníkářství Pohořelice (4 ha)

Rybník Pod mlýnem na vodním toku Včelínek slouží ke sportovnímu rybolovu včetně způsobu „chyť a pusť“. Vyskytují se zde tedy i velké trofejní ryby včetně tolstolobiků. Litorální pásmo zcela chybí a vzhledem k velké frekvenci a počtu osob není tento rybník atraktivní ani k hnízdění vodních ptáků. V nepravidelných intervalech se rybník loví, a to nejen z důvodu regulace rybí obsádky, ale i inventury trofejních ryb. Poslední výlov proběhl v listopadu roku 2022.

PP Lom Janičův vrch – AOPK ČR (2,4 ha)

Jezero na dně bývalého lomu s kolísající hladinou. Lov ryb pouze jako management rybí obsádky. Lov dravých druhů ryb omezen. Lom Janičův vrch byl zarybněn živelně a bez vědomí vlastníka, což se negativně projevilo na stavu obojživelníků a snížení průhlednosti. Doposud bylo kontrolními odlovy prokázáno 13 druhů ryb včetně tří invazivních (karas stříbřitý, slunečnice pestrá, sumeček americký). Kromě sumečka amerického se zde z dravých vyskytuje bolen dravý, candát obecný, okoun říční a sumec velký. V současné době zde platí zákaz zarybňování a cíleně se podporují dravé ryby s výjimkou okouna říčního. Zavedení tohoto systému a spolupráce s MO MRS Mikulov vedla ke zlepšení stavu lokality včetně průhlednosti vody.

Vlivy sportovního rybářství na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu rybí obsádky na ekologickou stabilitu krajiny:

- Příliš vysoká rybí obsádka trofejních ryb může svým vyžíracím tlakem působit jako přímý potravní konkurent planktonofágním, bentonofágním a hmyzožravým druhům ptáků a vést k rozpadu litorálních porostů.
- Sportovní rybářství může také vést k rozšiřování invazních druhů ryb, např. při vypouštění zbylých nástražních rybiček. Na území CHKO Pálava se však jedná o naprosto marginální vliv, neboť hlavním zdrojem šíření invazních druhů není sportovní rybolov.

Rybníkářství

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Rybníkářství má v regionu jižní Moravy bohatou a dlouhodobou tradici sahající až do poloviny 14. století. Svým začleněním do krajiny představují rybníky vcelku zdařilý zásah do přírodního prostředí. V průběhu let mnohé rybníky zanikaly, některé však byly později obnovovány. Jejich funkcí byl převážně chov ryb, některé ovšem plnily i vodohospodářské funkce jako zdroje vody pro pohon mlýnů (např. rybník Mlynářka).

Charakteristika současného využívání území

V území CHKO Pálava se nachází pět hospodářsky využívaných rybníků, z nichž jeden slouží pro sportovní rybářství (viz výše). Šestý rybník aktuálně slouží pro ukládání sedimentu z loviště sousedního rybníka (Mlynářka). Tři z těchto rybníků jsou napájeny potokem Včelínek (Šibeník

velký, Šibeník malý a Nový rybník). Pro Nový rybník je významným zdrojem i potok Mühlbach, odvodňující přilehlé příhraničí Rakouska. Rybníky Mušlovský horní a Mušlovský dolní byly vybudovány na Mušlovském potoce, ale v současnosti trpí výrazným nedostatkem vody. Rybník Mlynářka byl zřejmě napájen náhonem z Mušlovského potoka, který je dodnes v terénu patrný.

Tabulka č. 12. Přehled rybníků v území CHKO Pálava k roku 2024.

rybník	plocha (ha)	zóna ochrany přírody
Nový u Mikulova	31,35	I.
Šibeník velký	19,61	II.
Šibeník malý	3,46	II.
Pod mlýnem (Sedlecký)	4,00	II.
Mušlovský horní	3,70	II.
Mušlovský dolní	5,90	II.
Mlynářka	0,60	I.

Rybníky Mušlovský dolní a Mušlovský horní byly využívány k produkci násady hospodářských druhů ryb s výlovy v podzimním období. I při tomto využívání zde byla pravidelně dosahována vysoká průhlednost vodního sloupce (přes 1 m), byly využívány jako trdliště žab (ropucha zelená, kuňka ohnivá) a pravidelně zde hnízdila např. volavka červená. Rybník Mušlovský horní se od roku 2017 z důvodu nedostatku vody hospodářsky nevyužívá a v současné době je na jeho dně travino-bylinné společenstvo a náletové dřeviny, které vlastník pravidelně seče (mulčuje). V Mušlovském dolním skončil chov ryb v roce 2023, v roce 2024 se podařilo rybník naplnit pouze v prostoru loviště a ryba se zde nenasadila.

Nový rybník, Šibeník velký a Šibeník malý jsou tzv. hlavními rybníky, sloužícími k produkci ryb v tržních kategoriích. Šibeník velký je loven každoročně na podzim, Šibeník malý je loven převážně na podzim a je v něm hospodařeno jednohorkově i dvouhorkově. Nový rybník je loven střídavě na jaře nebo na podzim podle aktuálního hospodářského modelu rybářského hospodáře. Díky zdroji vody z mikulovské ČOV se na těchto rybnících zatím tolik neprojevuje nedostatek vody, který by výrazně omezil rybářské hospodaření. Jsou zde nasazovány vyšší obsádky ryb, které ve spojení s vysokou živinovou zátěží způsobují, že vyšší průhlednost vodního sloupce je dosahována pouze po omezené období roku (na jaře). I přesto je rybník Nový významným hnízdištěm husy velké (*Anser anser*), kdy se na tomto rybníce každoročně vyskytuje do 10 rodinek tohoto druhu. V rákosinách hnízdí bukáček malý (*Ixobrychus minutus*). V minulosti došlo na tomto rybníce k rozpadu rákosin, který se zřejmě zastavil a rákosiny se v posledních letech zdají jako stabilní. Kvalitu vody, zejména v rybníce Šibeník malý, výrazně ovlivňují nečištěné odpadní vody z odlehčovacích komor mikulovské kanalizace. Tento rybník s přilehlou rákosinou tak prakticky slouží jako dočišťovací rybník. Ostatně i proto tento rybník před intenzifikací mikulovské ČOV vznikl oddělením od rybníka Šibeník velký.

Hospodářské obsádky tvoří převážně kapr obecný (*Cyprinus carpio*), jako doplňkové ryby jsou vysazovány amur bílý (*Ctenopharyngodon idella*) a tolstolobik pestrý (*Hypophthalmichthys nobilis*), z dravců sumec velký (*Silurus glanis*), štika obecná (*Esox lucius*) a candát obecný (*Stizostedion lucioperca*). Na mušlovské rybníky byla občas vysazována červená forma karase obecného (*Carassius carassius*). Z invazních druhů ryb se v rybnících vyskytuje karas stříbřitý (*Carrasius auratus*) a střevlíčka východní (*Pseudorasbora parva*).

Vlivy rybníkářství na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu rybích obsádek na přírodní funkce krajiny – ekologickou stabilitu, případně ovlivňování přirozené retence vody při provozu rybníkářství:

- Příliš vysoké hospodářské rybí obsádky mohou svým vyžíracím tlakem působit jako přímý potravní konkurent planktonofágním, bentonofágním a hmyzožravým druhům ptáků.

- Příliš nízké hospodářské rybí obsádky bez přítomnosti dostatečného množství dravých ryb mohou vést k nekontrolovanému nárůstu invazních druhů ryb, zejména karase stříbřitého a střevličky východní s daleko silnějším vyžíracím tlakem než při vyšších obsádkách ryb s vyšší průměrnou kusovou váhou.
- Příliš vysoké hospodářské obsádky těžkých ryb nebo s významným zastoupením amura bílého mohou vést k rozpadu litorálních porostů.
- Výlovy v jarních termínech mohou mít vliv na hnízdění vodních ptáků, jejichž hnízd jsou přímo dotčena nejen při strojení rybníka, ale i při následném nahánění.
- Rybníky ovlivňují přirozenou retenční schopnost nejen zadržováním vody ve své zátopě, ale ovlivňováním přirozené dynamiky průtoků pod těmito stavbami. V době sucha nadlepšují díky minimálnímu zůstatkovému průtoku stav a zabraňují úplnému vyschnutí toku pod nimi. Na druhou stranu při zvýšených průtocích tyto transformují a omezují tak rozlivy v nivě těchto vodních toků.

3.3.1.4. Myslivost

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Provozování myslivosti má na území CHKO Pálava bohatou a dlouhodobou tradici. Tehdejší majitelé panství (Liechtensteinové, Dietrichsteinové) chovali zvěř v zaplacených areálech (bažantnice jižně od Mikulova, obora u Dolních Věstonic). Počátky oborního chovu se datují někdy od poloviny 17. století. Výskyt jelena evropského, daňka skvrnitého a muflona v CHKO je odrazem těchto oborních chovů. V roce 1953 byla na území tehdejší obory Pálava vysazena koza bezoárová, jejíž chov byl ukončen v roce 1996.

Intenzifikace zemědělství měla vliv i na stále se snižující počty drobné zvěře, zejména pak na koroptev polní či králíka divokého. Aktuálně lze na koroptev narazit prakticky jen u státní hranice s Rakouskem. V minulosti proběhly pokusy o vysazení králíka divokého a donedávna se vysazoval i bažant obecný. S výskytem rybníků souvisel i lov vodní pernaté zvěře, která se zde v novodobé historii nikdy uměle nechovala.

Charakteristika současného využívání území

V území CHKO Pálava je aktuálně vymezeno 13 uznaných honiteb. Držiteli většiny z nich jsou honební společenstva, vlastní honitby jsou tři – všechny v majetku státního podniku Lesy České republiky. Tyto honitby jsou režijní, společenstevní jsou pronajaty mysliveckým sdružením, resp. mysliveckým spolkům. Myslivecké hospodaření je zaměřeno na drobnou zvěř (zajíc polní, bažant obecný), z vodní pernaté zvěře na husy a kachnu divokou. Ze spárkaté je mimo obory hlavní zvěří srnec obecný a prase divoké. V honitbách okolo NPR Děvín se přidává ještě muflon. V oborách je chován jelen evropský, daněk skvrnitý a muflon.

Honitby vymezené v území CHKO

CZ6204106002	Bulhary	(částečný překryv)
CZ6204202006	Horní les	(částečný překryv)
CZ6204110028	Zaječí-Nové Mlýny	(částečný překryv)
CZ6211110004	Dolní Věstonice	(částečný překryv)
CZ6211110008	Horní Věstonice	(částečný překryv)
CZ6211110010	Klentnice	(úplný překryv)
CZ6211106012	Mikulov-Nivy	(částečný překryv)
CZ6211110013	Tuřold Mikulov	(částečný překryv)
CZ6211202016	Obora Bulhary	(úplný překryv)
CZ6211202017	Obora Klentnice	(úplný překryv)
CZ6211110018	Pálava Pavlov	(částečný překryv)

CZ6211110019 Perná-Bavory (částečný překryv)
CZ6211110020 Sedlec-Liščí vrch (částečný překryv)

Druhy zvěře, které lze v území CHKO obhospodařovat lovem

Savci

daněk skvrnitý (<i>Dama dama</i>)	liška obecná (<i>Vulpes vulpes</i>)
jelen evropský (<i>Cervus elaphus</i>)	muflon (<i>Ovis musimon</i>)
jezevec lesní (<i>Meles meles</i>)	prase divoké (<i>Sus scrofa</i>)
králík divoký (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	srnec obecný (<i>Capreolus capreolus</i>)
kuna lesní (<i>Martes martes</i>)	tchoř tmavý (<i>Mustela putorius</i>)
kuna skalní (<i>Martes foina</i>)	zajíc polní (<i>Lepus europaeus</i>)

Ptáci

bažant obecný (<i>Phasianus colchicus</i>)	lyska černá (<i>Fulica atra</i>)
hrdlička zahradní (<i>Streptopelia decaocto</i>)	polák chocholačka (<i>Aythya fuligula</i>)
holub hřivnáč (<i>Columba palumbus</i>)	polák velký (<i>Aythya ferina</i>)
husa běločelá (<i>Anser albifrons</i>)	straka obecná (<i>Pica pica</i>)
husa polní (<i>Anser fabalis</i>)	špaček obecný (<i>Sturnus vulgaris</i>)
husa velká (<i>Anser anser</i>)	vrána obecná (<i>Corvus corone</i>)
kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	

Druhy zvěře, které nelze v území CHKO lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv nebo v předcházející obdobné sbírce, nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů, a nebyla k jejich lovu povolena výjimka

Savci

bobr evropský (<i>Castor fiber</i>)	vydra říční (<i>Lutra lutra</i>)
---------------------------------------	------------------------------------

Ptáci

čírka modrá (<i>Anas querquedula</i>)	křepelka polní (<i>Coturnix coturnix</i>)
čírka obecná (<i>Anas crecca</i>)	lžičák pestrý (<i>Anas clypeata</i>)
havran polní (<i>Corvus frugilegus</i>)	moták pochop (<i>Circus aeruginosus</i>)
holub doupňák (<i>Columba oenas</i>)	poštolka obecná (<i>Falco tinnunculus</i>)
jestřáb lesní (<i>Accipiter gentilis</i>)	racek chechtavý (<i>Larus ridibundus</i>)
káně lesní (<i>Buteo buteo</i>)	raroh velký (<i>Falco cherrug</i>)
káně rousná (<i>Buteo lagopus</i>)	sluka lesní (<i>Scolopax rusticola</i>)
kopřivka obecná (<i>Anas strepera</i>)	sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)
kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	sokol stěhovavý (<i>Falco peregrinus</i>)
koroptev polní (<i>Perdix perdix</i>)	volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)
krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	výr velký (<i>Bubo bubo</i>)
krkavec velký (<i>Corvus corax</i>)	

Intenzivní chovy

Na území CHKO Pálava jsou aktuálně v provozu dva intenzivní chovy zvěře podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti – obora Bulhary a obora Klentnice. Tyto obory vznikly v roce 1966 jako jedna velká obora o rozloze 1650 ha. Později byly oboustranným oplocením silnice Mikulov – Milovice rozděleny na dvě samostatné. V oboře Bulhary se chová jelen evropský a daněk skvrnitý, v oboře Klentnice daněk skvrnitý a muflon.

Stavy zvěře v oborách postupně stoupaly a na únosnou mez byly upraveny v 90. letech minulého století. Údaje z posledních deseti let však ukazují, že stavy zvěře jsou dlouhodobě vyšší

než normované stavy, což vede k poškozování až ničení vegetace a populací fytofágního hmyzu. Z tohoto důvodu AOPK ČR přistoupila k legislativním krokům, které mají vést k dosažení takových stavů zvěře, které nepovedou k nadměrnému poškozování předmětů ochrany EVL Milovický les, jejíž součástí jsou obě obory. V návaznosti na to vlastníci obor zvýšil lovecký tlak, který se však zatím na stavu lesních ekosystémů pozitivně neprojevuje.

Tabulka č. 13. Minimální a normované stavy zvěře v honitbách obora Bulhary (1164,57 ha) a obora Klentnice (485,26 ha), stanovené Městským úřadem Mikulov v roce 2006, resp. 2003.

Obora Bulhary	Daněk skvrnitý	Jelen evropský	Prase divoké	Srnc obecný
Minimální stav [ks]	86	280	10	20
Normovaný stav [ks]	132	323	30	28
Obora Klentnice	Daněk skvrnitý	Muflon		
Minimální stav [ks]	130	150		
Normovaný stav [ks]	150	180		

Tabulka č. 14A. Sčítané stavy zvěře a lov a úhyn zvěře v honitbě obora Bulhary na základě evidence Městského úřadu Mikulov jakožto příslušného orgánu státní správy myslivosti.

Hospodářský rok	Daněk skvrnitý		Jelen evropský		Prase divoké		Srnc obecný	
	Sčítané stavy	Lov a úhyn	Sčítané stavy	Lov a úhyn	Sčítané stavy	Lov a úhyn	Sčítané stavy	Lov a úhyn
2023/2024	130	316	316	134	10	49	11	0
2022/2023	130	300	298	132	18	64	20	1
2021/2022	131	228	321	119	28	79	20	2
2020/2021	131	243	321	132	27	70	20	4
2019/2020	131	188	322	117	25	81	20	13
2018/2019	130	132	322	115	25	65	16	2
2017/2018	132	119	323	124	30	126	16	3
2016/2017	132	103	323	114	30	169	16	1
2015/2016	130	106	323	126	30	93	16	1
2014/2015	130	112	321	144	26	165	8	0
2013/2014	132	122	323	167	30	121	8	0
2012/2013	132	107	323	99	30	273	9	0
2011/2012	132	96	323	114	30	104	11	1
2010/2011	131	92	322	113	28	159	12	3
2009/2010	132	91	322	107	27	231	17	9
2008/2009	132	89	322	115	27	165	28	6
2007/2008	131	51	322	96	27	143	26	11
2006/2007	121	61	313	89	27	78	22	2
2005/2006	130	63	325	90	29	97	10	2
2004/2005	110	40	308	52	29	205	8	19

Tabulka č. 14B. Sčítané stavy zvěře a lov a úhyn zvěře v honitbě obora Klentnice na základě evidence Městského úřadu Mikulov jakožto příslušného orgánu státní správy myslivosti.

Hospodářský rok	Daněk skvrnitý		Muflon		Prase divoké	
	Sčítané stavy	Lov a úhyn	Sčítané stavy	Lov a úhyn	Sčítané stavy	Lov a úhyn
2023/2024	148	67	178	81	0	0
2022/2023	146	180	178	128	0	0
2021/2022	132	121	179	101	0	0
2020/2021	149	129	179	98	0	2

2019/2020	148	68	179	90	0	1
2018/2019	148	57	179	85	0	0
2017/2018	150	68	179	86	0	2
2016/2017	150	65	179	86	0	2
2015/2016	147	58	175	94	0	0
2014/2015	147	57	178	83	0	2
2013/2014	150	50	177	109	0	1
2012/2013	150	53	180	102	0	33
2011/2012	150	54	180	106	0	22
2010/2011	150	43	188	107	0	3
2009/2010	150	43	180	98	0	0
2008/2009	150	33	180	99	0	3
2007/2008	141	11	180	57	0	7
2006/2007	107	12	167	51	0	26
2005/2006	101	9	192	22	0	1
2004/2005	95	22	150	18	0	11

Nehonební pozemky

Kromě nehonebních pozemků podle § 2 písm. e) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, je větší celek nehonebních pozemků vymezen v zahrádkářské kolonii Turolď.

Vlivy obornictví na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu zvěře na ekosystémy v CHKO, příp. z přímého ovlivňování druhů významných pro ochranu přírody výkonem práva myslivosti a správou honiteb:

- Nepřiměřené stavy zvěře vedou k poškozování a snižování diverzity biologicky cenných společenstev teplomilných doubrav a dubohabřin.
- Nepřiměřené stavy zvěře znesnadňují přirozenou i umělou obnovu lesů; proto je využíváno tzv. obnovních bloků, kde je do zajištění kultur znemožněn přístup zvěře, což však znamená snižování plochy obor, kterou může zvěř využívat a zvyšuje se tak tlak na zbylé území.
- Nepřiměřené stavy zvěře vedou k eutrofizaci území, zejména v místech příkrmování zvěře, kde se zvěř koncentruje.
- Oborní chovy mají také své pozitivní vlivy. Jedná se například o klidové území oproti okolní volné krajině zatížené *overturismem*. Z nízké návštěvnosti těží například na rušení citliví draví ptáci, kteří území obor využívají k hnízdění. Z dostatku trusu nezatíženého léčivý těží koprofágní druhy hmyzu. Světlé lesy obohacené o solitérní plodonosné, neexpandující dřeviny, jsou zase biotopem xylofágních druhů hmyzu.

Vlivy myslivosti ve volných honitbách na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu zvěře na ekosystémy v CHKO, příp. z přímého ovlivňování druhů významných pro ochranu přírody výkonem práva myslivosti a správou honiteb:

- Stavy některých druhů zvěře (daňčí, jelen, muflon, černá) vedou k poškozování (snižování diverzity) biologicky cenných společenstev teplomilných lesů, skalních stepí a lužních lesů, např. v NPR Děvín a NPR Křivé jezero.
- Stavy některých druhů zvěře (muflon, srnčí) znesnadňují přirozenou i umělou obnovu málo zastoupených druhů dřevin bez intenzivní ochrany (oplocování), např. při obnově středního lesa v NPR Děvín.
- Umísťování krmných zařízení včetně slanisek a vnaďšť do MZCHÚ, v blízkosti nebo přímo v cenných lokalitách a z toho vyplývající koncentrace zvěře vede k většímu poškození okolí, eutrofizaci, zaplevelování nitrofilními druhy apod.

3.3.2. Jiné využívání území CHKO, které ovlivňuje předměty ochrany CHKO

3.3.2.1. Sídla a jejich rozvoj

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Území kolem Pavlovských vrchů bylo již od pravěku ovlivňováno činností člověka. Nejvýznamnější poznatky o pravěkém osídlení této oblasti poskytla bohatá archeologická naleziště u Dolních Věstonic a Pavlova. Paleolitická sídliště na jižní Moravě vymezují ústřední oblast samostatného místního vývoje ve střední Evropě, který je pro své zcela charakteristické rysy v materiální kultuře nazýván pavlovien.

Od 5. tisíciletí před naším letopočtem byla oblast kolem Pavlovských vrchů intenzivně osídlena prvními zemědělci. V mladší době bronzové zde existovalo několik sídlišť, z nichž nejvýznamnější bylo hradiště na Stolové hoře u Klentnice (území dnešní NPR Tabulová). V oblasti Pavlovských vrchů byly nalezeny i stopy pobytu lidí z počátku doby železné, Keltů a Germánů. Na konci doby stěhování národů do oblasti pronikli Slované.

Rozvoj sídel v úpatí Pavlovských vrchů je lépe zdokumentován od poloviny 11. století, kdy byla oblast zalidněna kolonisty především ze sousedního Dolního Rakouska. Ve vrcholném středověku se stabilizovala sídelní síť, která se dochovala do dnešní doby. Sídelními body se staly zejména zeměpanské hrady stavěné na místech dřívějších hradišť. Zachovalé trosky těchto hradů (Děvičky, Sirotčí hrad) jsou významnými dominantami dnešní krajiny. Sídelní struktura i charakter krajiny se začaly významněji měnit až ve druhé polovině 20. století, kdy se rozšiřovala sídla, byly zakládány zemědělské areály na okrajích obcí a docházelo ke scelování drobných zemědělských pozemků.

Charakteristika současného využívání území

Sídla v území CHKO Pálava se z hlediska svého historického vývoje řadí do skupiny ulicových vsí (Dolní Věstonice, Horní Věstonice, Pavlov, Perná) a návesních silnicovek (Bavory, Bulhary, Klentnice, Milovice, Sedlec). Objekty jsou hlavně jednopodlažní se sedlovými střechami. Obytné části domů směřují do ulice, hospodářské části zase do dvora. Součástí tradiční zástavby jsou velké vjezdy do dvora. Ještě dnes se u řady staveb vyskytuje původní stavební materiál – nepálená cihla, místy i smíšený materiál – kámen a nepálené cihly. Na okraji sídel se tradičně nacházely hospodářské stodoly (původně dřevěné, později stavěné z cihel, se sedlovou střechou) nebo tratě zemních sklepů.

Poněkud odlišný vývoj a strukturu zástavby má město Mikulov, které se začalo vytvářet v místě starých obchodních cest. Struktura a rozvoj osídlení byla významnou měrou ovlivněna krajinou (výstupy vápencových bradel – Svatý kopeček, Kozí hrádek, Tuřold, dříve i Janičův vrch). Urbanistickou strukturu a vývoj města je možné rozdělit do dvou historických a funkčních směrů. Prvním je rozvoj městské panské zástavby kolem zeměpanského hradu, který byl zmiňován v historických dokumentech již v roce 1218. Jde o vícepodlažní měšťanské domy seřazené na úpatí zámeckého vrchu. Tato část Mikulova patří k jedinečným městským interiéřům. Druhým směrem je pak rozvoj města v jeho okrajových částech, kde jsou budovány menší stavby spíše venkovského typu, menších půdorysných rozměrů a také z levnějších materiálů.

V území CHKO Pálava je soustředěna nejen řada lokalit s významnými přírodními hodnotami, ale i velké množství kulturně historických hodnot a dominant, např. Městská památková rezervace Mikulov, Vesnická památková rezervace Pavlov, křížová poutní cesta na Svatý kopeček, židovský hřbitov v Mikulově. Jihovýchodní část CHKO Pálava navazuje na Lednicko-valtický areál, který je od roku 1996 součástí světového kulturního dědictví UNESCO. Všechny tyto hodnoty jsou předmětem zájmu lidí z celé ČR i zahraničí. Rostoucí tlak na turistické využívání

oblasti má mimo jiné za následek zvýšené požadavky na zajištění dostatečných ubytovacích kapacit pro návštěvníky (viz též kapitolu *Rekreační a sportovní využívání*).

Tabulka č. 15. Základní identifikační údaje sídel v CHKO Pálava na základě evidence Českého statistického úřadu k roku 2024.

Obec	Počet obyvatel (1. 1. 2014)	Počet obyvatel (1. 1. 2024)	Mikroregion	Stavební úřad
Bavory	403	423	Mikulovsko	Mikulov
Bulhary	778	716	Lednicko-valtický areál	Břeclav
Dolní Věstonice	322	307	Mikulovsko	Mikulov
Horní Věstonice	446	527	Mikulovsko	Mikulov
Klentnice	538	484	Mikulovsko	Mikulov
Mikulov	7416	7638	Mikulovsko	Mikulov
Milovice	412	492	Mikulovsko	Mikulov
Pavlov	573	639	Mikulovsko	Mikulov
Perná	762	803	Mikulovsko	Mikulov
Sedlec	857	851	Mikulovsko	Mikulov

Vlivy sídel a jejich rozvoje na předměty ochrany CHKO

Rozvojem sídel může dojít ke snížení nebo změně krajinného rázu. Dochovaný typický krajinný ráz negativně ovlivňují stavebně technická řešení, moderní stavební materiály a technické prvky používané ve výstavbě, které nekorespondují se stávajícím typem zástavby, velikostí sídla a charakteristickým materiálovým či koncepčním řešením sídla. Jedná se např. o použití plechu a obkladového dřeva na fasádě, výstavbu balkonů, arkýřů, vikýřů a rizalitů do uliční fronty, oplocení domů v uliční frontě (předzahrádek), použití jiné než skládané střešní krytiny v zemitých barvách a o barvu vnější omítky jinou než ve světlých přírodních odstínech.

Mnoho rodinných domů se postupně proměňuje v rekreační objekty, které svůj nový charakter užívání často deklarují vnesenými stavebně technickými prvky. Velkým problémem jsou návrhy na výstavbu rekreační nástavby nad tradičními vinnými sklepy s odkazem na vinařské domky. Tyto novodobé nástavby mnohdy řeší realizaci dvou nadzemních podlaží nad lisovnou vinného sklepa. Vznikají tak převýšené stavby, které v mnoha případech s vinařskými domy nemají nic společného.

V důsledku výše popsanych trendů se z obcí ztrácí kompaktnost obytné zástavby, uliční prostor je narušován nesourodými novotvary a zásahy. Vesnice přestávají udržovat tradiční harmonii sídla s okolní, stále ještě převážně zemědělskou krajinou. Velké množství návštěvníků tak s sebou přináší nejenom prosperitu vinařům a poskytovatelům služeb v oblasti cestovního ruchu, ale i negativní vlivy v podobě jisté devastace území a implementace cizorodých stavebních prvků do tradiční venkovské zástavby.

Výrazným problémem posledních let se stala tzv. „rybářská turistika“, kdy Novomlýnské nádrže a řeka Dyje jsou předmětem velkého zájmu rybářů z celého Česka. Jde o skupiny lidí, u kterých se často objevuje potřeba vybudovat si stabilnější přístřešek tak, aby se do oblíbených míst mohli vracet. V území CHKO Pálava se tato problematika týká katastrálního území Bulhary, kde jsou na březích řeky Dyje budovány nelegální přístřešky, stavěny mobilní přívěsy, dlouhodobě umísťovány maringotky apod.

S požadavky na rozvoj sídel roste negativní vliv na přirozené funkce krajiny. V důsledku výstavby, která se rozšiřuje směrem do volné krajiny, se snižuje migrační prostupnost a přirozená retenční schopnost území. V souvislosti s výstavbou se též zvyšuje intenzita využívání záhumenků a zahrad. Dochází tak mimo jiné k postupné likvidaci dřevin v místech přechodu sídla do volné krajiny (více viz kapitoly *Krajinný ráz*, *Ekologická stabilita* a *Migrační prostupnost*).

3.3.2.2. Doprava a energetika

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Silniční doprava

Území CHKO Pálava není prozatím významně dotčeno výraznou dopravní tepnou – jde totiž převážně o zemědělskou krajinu bez výrazných průmyslových podniků nebo areálů. Charakteru území odpovídá také hustota silnic a cest. K západní hranici CHKO Pálava přiléhá silnice I. třídy I/52, po které je vedena mezinárodní silniční trasa třídy B (E461), která spojuje Českou republiku s Rakouskem. Tato mezinárodní spojnice má své počátky již kolem roku 1750, kdy byla jedním z důležitých radiálních paprsků soustavy tereziánských silnic. Územím CHKO Pálava vede v úseku Mikulov – státní hranice ČR/Rakousko v délce přibližně 2,7 km.

Další významnější spojnici je silnice I. třídy I/40, spojující Mikulov s Břeclaví. V území CHKO Pálava vede přes katastrální území Mikulov na Moravě a Sedlec u Mikulova, a to v délce přibližně 6,3 km. Silnice je od křižovatky s ulicí Valtická po křižovatku před Mušlovem lemována barokní alejí, která propojovala Mikulov s bývalou panskou rybárnou u hráze Nového rybníku. Síť silnic II. třídy zahrnuje silnici II/420 v úseku Spálená hospoda – Horní Věstonice – Dolní Věstonice a silnici II/421 v úseku Mikulov – Milovice – Nové Mlýny. Síť silnic III. třídy není příliš hustá, což je dáno morfologií terénu a sídelní strukturou území CHKO Pálava.

Železniční doprava

Železniční doprava zasahuje do území CHKO Pálava pouze okrajově v její jižní části. V katastrálním území Mikulov na Moravě a Sedlec u Mikulova se nachází jednokolejná neelektrizovaná trať č. 246 Břeclav – Znojmo. Celková délka tratě v území CHKO Pálava je přibližně 6,7 km a v určitých úsecích tvoří jižní hranici CHKO Pálava.

Inženýrské sítě a energetika

Ve východním cípu území CHKO Pálava je v katastrálním území Bulhary vedena trasa velmi vysokého napětí (VVN) Sokolnice – státní hranice (2×220 kV). Přes katastrální území Mikulov na Moravě a Sedlec u Mikulova vede distribuční soustava VVN 110 kV. V území je řada nadzemního vedení vysokého napětí 22 kV, zajišťující distribuci elektrické energie k sídlům, průmyslovým a zemědělským areálům.

V CHKO Pálava se aktuálně nenachází žádná fotovoltaická elektrárna (FVE) na zemědělské půdě. V těsné blízkosti hranice CHKO Pálava jsou v provozu tři FVE – v katastrálních územích Milovice u Mikulova (výkon 1,637 MW), Mikulov na Moravě (výkon 0,941 MW) a Horní Věstonice (výkon 1,069 MW). V území CHKO Pálava je platnou územně plánovací dokumentací vymezena jen jedna plocha pro realizaci FVE na zemědělské půdě, a to v katastrálním území Pavlov u Dolních Věstonic. Solární a fotovoltaické panely se vyskytují i jako lokální zdroje pro účely vlastníků – většinou se jedná o panely umístěné na střeších rodinných domů.

Obce v území CHKO Pálava jsou převážně zásobovány plynem. Plyn je přiváděn z vysokotlakého plynovodu Ladná – Lednice – Mikulov nebo Dolní Dunajovice – Mikulov. Všechny obce v CHKO Pálava mají vybudovaný vodovod a většina také kanalizaci. Poslední obcí, která nemá vybudovanou kanalizaci, jsou Bavory. Realizace kanalizace v této obci začala na jaře 2024.

Vysílačů mobilních operátorů se v CHKO Pálava nachází několik. Jako výrazná negativní vertikální krajinná dominanta působí televizní vysílač v NPR Děvín.

Charakteristika současného využívání území

Silniční doprava

Západní část území CHKO Pálava je dotčena koridorem dálnice D52, který je vymezen Politikou územního rozvoje ČR (úplné znění závazné od 1. 3. 2024). Jedná se o koridor SD8, úsek Pohořelice – Mikulov – hranice Česko/Rakousko (–Drasenhofen), který je vymezen z důvodu zkvalitnění dálničního spojení Brno – Vídeň. Koridor SD8 je součástí transevropské dopravní sítě TEN-T. Koridorem SD8 jsou v území CHKO Pálava dotčena katastrální území Perná, Bavory a Mikulov na Moravě. V roce 2024 proběhlo veřejné projednání k projektu dálnice D52 a jejímu vlivu na životní prostředí. Stavba je rozdělena do tří úseků: Pohořelice – VDNM (délka 6,8 km), přechod VDNM (délka 5,6 km) a VDNM – státní hranice ČR/Rakousko (délka 10,7 km). Ředitelství silnic a dálnic, s. p., v souvislosti s touto stavbou průběžně konzultuje se Správou CHKO Pálava technické parametry stavby v úseku VDNM – státní hranice ČR/Rakousko s cílem minimalizovat dopady stavby na zájmy chráněné ZOPK.

V důsledku velkého turistického zájmu se v CHKO Pálava projevuje nedostatek vhodných parkovacích ploch především v místech nástupu na turistické trasy. Nová větší parkovací plocha vznikla v roce 2018 v souvislosti s otevřením Archeoparku v Pavlově. Projekčně je připraveno parkoviště s kapacitou 63 parkovacích míst na jihovýchodním okraji Mikulova v ploše meruňkového sadu.

Zimní údržba komunikací bývá prováděna plužením a posypem inertními materiály. Chemicky ošetřované jsou pouze některé úseky silnic – v území CHKO Pálava to jsou silnice I. třídy I/52 a I/40, a dále také některé ze silnic III. třídy zajišťující přístup do přilehlých obcí.

Železniční doprava

Vymezení železniční sítě je v území CHKO Pálava stabilní a její další rozvoj se nepředpokládá. V roce 2018 byla dokončena rekonstrukce a modernizace železniční trati mezi Břeclaví a Mikulovem. Frekvence provozu na této trati dosahuje maximálně 30 spojů denně.

Inženýrské sítě a energetika

Budování a rekonstrukce inženýrských sítí probíhá prioritně v rámci intravilánu obcí. V posledních letech došlo k několika významným přeložkám nadzemního vedení VN do země. V roce 2020 bylo do země přeloženo VN v NPR Děvín v úseku mezi televizním vysílačem a soutěskou. V letech 2023–2024 byla uskutečněna přeložka nadzemního vedení VN v severní části Mikulova. V Zásadách územního rozvoje Jihomoravského kraje nejsou v území CHKO Pálava navrženy žádné nové trasy vedení VVN.

Vlivy dopravy a energetiky na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu dopravy na krajinný ráz, ekologickou stabilitu krajiny, migrační prostupnost krajiny a přirozenou retenční schopnost krajiny. V posledních letech dochází k růstu požadavků na zpevňování polních cest v krajině, které tak přispívají k výraznější fragmentaci krajiny a zrychlení odvodu povrchových vod z území. Tento trend je dán používáním modernější techniky k obhospodařování pozemků, vyžadující širší a bezpečnější přístupy. Inženýrské sítě a energetika mají vliv zejména na krajinný ráz a migrační prostupnost krajiny. Na území CHKO Pálava se stále nachází mnoho problematických úseků nadzemního vedení elektrické energie, které není dostatečně zajištěno za účelem minimalizace rizika úrazů ptáků elektrickým proudem.

3.3.2.3. Těžba nerostných surovin

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Těžební činnost v CHKO Pálava byla v minulosti zaměřena na těžbu vysokoprocentního vápence a písků. Ložiska jsou tvořena vrstvami vápnitých křemenných jílovců a ernstbrunnských vápenců o mocnosti 100–120 m. Výhradní ložiska vápence se nacházejí v NPR Děvín, NPR

Tabulová, PR Svatý kopeček a PR Turoid. Na více místech (např. Dolní Věstonice, Bulhary) byly dříve v provozu hlíníky lokálního významu.

Komerční těžba vysokoprocentního vápence probíhala nejdéle na Janičově vrchu u Mikulova. Těžba byla povolena v roce 1979 Obvodním báňským úřadem v Brně podniku Cementárny a vápenky, s. p., Mokrá, středisko Mikulov. Plán těžby předpokládal dotěžení suroviny na úroveň 250 m n. m. Těžba v tomto lomu byla ukončena v roce 2004. Plán rekultivace zde byl naplněn. Těžební společnost po dohodě se Správou CHKO Pálava iniciovala jednání o zrušení dobývacího prostoru, který byl následně definitivně zrušen. Po ukončení těžby došlo v roce 2004 k zastavení čerpání podzemní vody ze dna lomu. Postupně zde vzniklo 2 ha velké neprůtočné jezero s maximální hloubkou okolo 10 m. Od roku 2014 je zde vyhlášena PP Lom Janičův vrch a v rámci managementových prací se zde navazuje na provedené rekultivační práce.

Od začátku 19. století probíhala těžba vápence na severovýchodní straně Svatého kopečku u Mikulova. Komerční těžba zde byla ukončena v roce 1983. Rekultivace lomu o třech etážích byla provedena v roce 2002 v souladu s rekultivačním plánem. Posttěžební svahy lomu, které se nacházejí v ochranném pásmu PR Svatý kopeček, eviduje Česká geologická služba jako území svahových nestabilit přírodního původu. Stejná kategorie svahových nestabilit je evidována i v PP Lom Janičův vrch.

Jemnozrné slídnaté neogenní písky byly od 50. let 20. století těženy v pískovně u Mušlova. V roce 1994 byl pro pískovnu zpracován plán rekultivace, který byl aktualizován v roce 1996 a podle něhož byla rekultivována v té době již vytěžená část pískovny. Část plochy byla osázena geograficky původními dřevinami a v odtěžené jámě vznikla vodní plocha. Areál byl upraven tak, aby zásahy do kolmých stěn pískovny byly minimální. V roce 2002 byl zpracován plán na rekultivaci zbývajících vytěžených ploch pískovny. Část navazující na již zrekultivovanou plochu byla upravena obdobným způsobem. Komerční těžba písku zde byla ukončena v roce 2003.

Charakteristika současného využívání území

V současnosti je komerční těžba vysokoprocentního vápence, cihlářských hlín i písku v území CHKO Pálava ukončena. Nárazově jsou zde realizovány průzkumné práce zaměřené na vyhledávání případných ložisek uhlovodíků. Z tohoto důvodu byl například v roce 2004 u Klentnice vyhlouben průzkumný vrt do hloubky 2650 m. Průzkum nebyl úspěšný a celé pracoviště vrtu bylo v roce 2005 rekultivováno. V letech 2013 a 2014 byl realizován rozsáhlý geoseismický průzkum financovaný firmou MND, a. s., který zahrnul celé území CHKO Pálava i navazující oblasti kolem Pavlovských vrchů. V roce 2023 byl u Mikulova v lokalitě u Pruského hřbitova proveden průzkumný vrt Mikulov 6.

Vlivy těžby nerostných surovin na předměty ochrany CHKO

Vzhledem k ukončení komerční těžby vysokoprocentního vápence, cihlářských hlín i písku na území CHKO nelze předpokládat negativní vliv této činnosti na předměty ochrany CHKO. Díky těžbě naopak vznikla postindustriální (resp. sekundární) stanoviště, která představují vhodná bezlesá stanoviště pro raně sukcesní druhy rostlin a živočichů. Sřet zájmů lze však očekávat v souvislosti s těžbou ložisek uhlovodíků, kdy může výstavba nadzemních částí hloubkových vrtů negativně ovlivnit dochovaný krajinný ráz oblasti.

3.3.2.4. Vodní hospodářství

Popis historického vývoje území a jeho využívání

Území CHKO Pálava patří do povodí řeky Dyje. Vlastní řeka Dyje tvoří hranici CHKO a jedná se o jediný významný vodní tok. Dalšími trvale zvodněnými toky jsou Včelínek a Rybníční potok (Mühlbach) – ostatní vodní toky jsou periodické. Územím CHKO prochází otevřený závlahový kanál, vybudovaný v rámci rozsáhlé závlahové soustavy Brod – Bulhary – Valtice. Tento kanál

umožňoval a stále umožňuje převod vody z řeky Dyje (Horní nádrž VDNM) do povodí Včelínku. Vodní toky jsou znečištěné mimo jiné odpadními vodami neodkanalizovaných částí města Mikulov nebo odlehčovány vodami společné kanalizace. Obsah chloru ve vodním toku Včelínek neustále vzrůstá a aktuálně se pohybuje na horním limitu pro povrchové vody.

Z vodohospodářského hlediska (podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 178/2012 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků) jsou významnými vodními toky Dyje, Rybníční potok a Včelínek. Co se týká vodních ploch, v území CHKO se nacházejí pouze rybníky a jeden bývalý zatopený lom. Na jeskynní systém pod kopcem Turoid – kde se nachází podzemní jezero s výrazně kolísající hladinou – jsou vázány podzemní krasové vody.

Na východě území CHKO Pálava se nacházejí zdroje minerálních vod sirno-chlorového složení. V obci Sedlec se jeden z těchto pramenů využíval v lázeňství. Další prameny se vyskytovaly v povodí Mušlovského potoka, z nichž jeden vyvěral přímo v rybníčním dně Horního mušlovského potoka. Tento pramen byl naposled zaznamenán v roce 2023. Mineralizované vody se nacházejí také jinde v podzemí a jsou nacházeny při průzkumných pracích zaměřených na vyhledávání uhlovodíků (ropa, zemní plyn). Využívání těchto vod pro lázeňství a rekreaci je v současné době pouze ve stádiu záměrů.

Charakteristika současného využívání území

Přirozeným specifikem toků na území Pálavy (s výjimkou Dyje) je rozkolísanost průtoků (sezónní vysychavost). V posledních letech navíc dochází v souvislosti se změnou klimatu k anomáliím – přibývá bezdeštných období a v tocích ubývá vody. Některé úseky drobných vodních toků jsou po většinu roku vyschlé. Revitalizační opatření se proto soustředí hlavně na zachytávání vody ve vodním období (Mušlovský potok, Klentnický potok). Největší akcí v poslední době byla stabilizace pravého břehu řeky Dyje u obce Bulhary, která spočívala ve stabilizaci svahu, který hrozil sesuvem a přeložkou části koryta řeky dál od tohoto břehu. Vzhledem k nízkým průtokům v řece Dyji a špatnému technickému stavu objektů se prakticky upustilo od cíleného řízení povodňování Křivého jezera. Tuto činnost však částečně supluje svojí činností bobr evropský. V souvislosti s výstavbou dálnice D52 je plánováno odvádění vod (včetně zimních) z této dálnice do vodních toků včetně Včelínku. Otevřený zavlažovací kanál se na území CHKO aktuálně k původnímu účelu nevyužívá, i když je omezeně funkční. Jeho využití končí před hranicí CHKO v obci Březí – akumuláční nádrž pro zemědělské závlahy. V období výlovu rybníka Šibeník velký je tento kanál využíván v přivádění čerstvé vody z rybníka Šibeník malý do loviště rybníka Šibeník velký.

Vlivy vodního hospodářství na předměty ochrany CHKO

Možné střety zájmů vycházejí z vlivu zvyšující se eutrofizace na ekologickou stabilitu krajiny:

- V souvislosti se snižujícím se průtokem vzrůstají koncentrace živin, což se negativně projevuje na ekosystému povrchových vod.
- Znovuobnovení dotace vody ze závlahového kanálu Brod–Bulhary–Valtice se může negativně projevit na ekosystému slanišek.

3.3.2.5. Rekreční a sportovní využívání

Potenciál oblasti pro rekreaci, sport a turistiku je poměrně velký a doposud ne zcela naplněný, neexistuje ale studie exaktně hodnotící možnosti v těchto oblastech. Převažující rekreační aktivity v CHKO představují především vícedenní pobytová rekreace, lokální sportovní aktivity a krátkodobá pěší turistika.

Pobytová rekreace

Rekreace, převážně víkendová nebo prázdninová či dovolenková, je se svým zázemím situována zejména do domů v jednotlivých obcích. Tradice a další rozvoj turistiky v regionu způsobuje nadále rozšiřování dalších podnikatelských aktivit, zajišťujících hlavně stravovací a ubytovací služby v jednotlivých obcích, a především ve městě Mikulov, jež je přirozeným centrem regionu. Některá ze zařízení jsou pouze sezónní, tzn., reagují na pohyb a četnost návštěvníků. Všechna zařízení jsou však situována do zastavěných částí sídel, tudíž jejich vliv na přírodu a krajinu je zanedbatelný. Ostatní provozovny využívají opravené starší objekty nebo jsou umístěny ve zcela nově vystavěných objektech. Aktuálně jsou v přípravě tři výrazné rekreační areály v okrajových částech města Mikulov se společnou kapacitou minimálně 300 lůžek.

Tabulka č. 16A. Kategorie a počty oficiálních ubytovacích zařízení v obcích v území CHKO Pálava – stav k roku 2024 na základě dat Turistického informačního centra Mikulov.

Kategorie (počet)	Obec (počet)
ubytování v soukromí (144)	Bavory (4), Bulhary (7), Dolní Věstonice (15), Horní Věstonice (7), Klentnice (9), Mikulov (50), Milovice (12), Pavlov (40)
penziony (109)	Bavory (9), Bulhary (6), Dolní Věstonice (2), Horní Věstonice (12), Klentnice (3), Mikulov (50), Milovice (3), Pavlov (25)
hotely (15)	Dolní Věstonice (1), Mikulov (12), Pavlov (2)
motel (1)	Mikulov (1)
ubytovny (6)	Dolní Věstonice (1), Mikulov (4), Pavlov (1)
kemp (4)	Dolní Věstonice (1), Klentnice (1), Mikulov (1), Pavlov (1)

Tabulka č. 16B. Srovnání počtu oficiálních ubytovacích kapacit a obyvatel v obcích v území CHKO Pálava – stav k roku 2024 na základě dat Turistického informačního centra Mikulov.

Obec	Počet lůžek	Počet obyvatel	Poměr
Bavory	224	411	0,55
Bulhary	227	723	0,31
Dolní Věstonice	225	293	0,77
Horní Věstonice	290	524	0,55
Klentnice	179	486	0,37
Mikulov	3082	7679	0,40
Milovice	159	479	0,33
Pavlov	944	609	1,55
Perná	352	805	0,44
Sedlec	256	864	0,30
Celkem	5938	12873	0,46

Z možných konfliktních způsobů rekreace se v území CHKO Pálava nevyskytují požadavky na stavby rekreačních chat ve volné krajině, což nyní ani současné územní plány obcí nedovolují. V některých případech je ale snaha toto obcházet požadavky na tzv. zemědělské stavby. Stejně tak je málo aktuální požadavek na budování zahradních chat, z nichž poslední byly postaveny přibližně v polovině 80. let 20. století. Přesto se občas objevují požadavky na přestavby či nové výstavby objektů v zahrádkářských koloniích. Zahrádkářství v koloniích na okrajích sídel se nerozšiřuje, stavební zákon tento pojem již nezná.

V CHKO Pálava jsou provozována dvě veřejná tábořiště. Jedno veřejné tábořiště je v bývalém lomu jižně od obce Klentnice a z důvodů konfliktu se zájmy ochrany přírody je jeho existence dlouhodobě řešena ve složitém správním řízení (tj. výjimky z omezení v I. zóně). Druhé provozuje spolek Strakatý dvůr na severním okraji města Mikulov v těsné návaznosti na plochy bý-

valých vojenských kasáren. Nejbližší a rozsáhlejší nabídku legálního táboření tak nabízí vhodné plochy u břehu dolní nádrže VDNM, v areálu jachtařského klubu pod Pavlovem, v autokempu U vody u Dolních Věstonic a vzdálenější kemp Merkur u obce Pasohlávky na odlehlé straně horní nádrže VDNM, které uspokojují poptávku, a nepodmiňují tak tlaky na budování obdobných areálů uvnitř CHKO.

Jediné místní klasické koupaliště se nachází v Mikulově, a protože je situováno do městské zástavby, není v rozporu se zájmy ochrany přírody. Jelikož v CHKO nejsou příhodné přírodní ani vodohospodářské podmínky, nejsou zde přírodní veřejná koupaliště. Jedinou výjimkou je zatopená těžební jáma po lomu na Janičově vrchu severovýchodně od Mikulova, která se posledních 5 let využívá jako veřejné koupaliště pro až tisíce lidí za sezónu. Území je chráněné jako PP Lom Janičův vrch, tudíž se zde v době vrcholného zájmu (od 15. 6. do 15. 9.) koupání reguluje (vymezením ploch, maximálním počtem návštěvníků apod.). Zkušenosti z posledních let lze hodnotit ve vztahu k předmětům ochrany území jako kladné.

Rozvíjejícím se odvětvím turistiky je autoturistika, která využívá k pobytu v území obytná auta a obytné přívěsy (karavany) a s nimi pak vyhledává různá místa k parkování za účelem především jednorázového přespání, někdy ale i vícedenního pobytu. Většinou k zaparkování využívají různé plochy podél veřejných komunikací a silnic, avšak objevují se i případy zajištění na manipulační plochy vinohradů a do MZCHÚ po polních nebo lesních cestách. V posledním případě dochází k porušování základních ochranných podmínek CHKO a takové situace jsou řešeny na místě jako přestupky.

Cykloturistika

Na silnicích, zpevněných cestách a vymezených trasách vedených mimo MZCHÚ není cykloturistika v CHKO Pálava konfliktní. Přesto ale mnozí cyklisté, převážně na terénních kolech a elektrokolech, vjíždí do terénu zejména NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček nebo PP Kočičí skála, kde se při kumulaci na svažitých cestách stávají silným devastacním a ostatním návštěvníkům nebezpečným prvkem. Dochází tak hlavně k narušování půdního povrchu cest, což vede k následné erozi půdy a k jejich zhoršené schůdnosti. Podle ZOPK je přitom tento sport na území NPR zakázán a v mnoha dalších MZCHÚ (např. PR Svatý kopeček, PR Tuřel) podmíněn souhlasem orgánu ochrany přírody.

Zvyšující se zájem o cykloturistiku v CHKO Pálava podporuje téměř 35 km v terénu vyznačených cyklotras (uvnitř nebo po hranici CHKO, odkud dále míří paprscitě do všech stran). Jižní částí CHKO vede mezinárodní dálková cyklotrasa Praha – Vídeň, v ostatním území jsou vymezeny cyklotrasy regionálního a místního významu, všechny vedené po silnicích nebo účelových cestách mimo MZCHÚ. Trasy jsou zakresleny v turistických mapách (fialová barva) nebo přímo v účelově vydaných cykloturistických mapách. Vedení cyklotras v různých mapách se však liší, neboť autoři sítí vyznačených tras různě modifikují nebo doplňují.

Jízda na kole po pozemních komunikacích není ve střetu se zájmy ochrany přírody, s cyklisty, zejména na elektrokolech, se ale lze setkat i mimo vyznačené cyklotrasy na trasách vyznačených pro pěší turistiku v MZCHÚ. Dochází tak k porušování ochranných podmínek a faktickému poškozování přírodního prostředí těchto území. Stejně jako u pěší turistiky platí, že by bylo možné vyznačit cyklotrasy také v území mysliveckých obor, kde je příhodný terén a atraktivní prostředí.

Paragliding

Paragliding je úzce vázán na území NPR Děvín a NPR Tabulová. Protože podle § 29 písm. f) ZOPK jsou tyto sporty na území NPR zakázány, byla zde pro tyto aktivity v posledních několika letech udělena výjimka občanskému sdružení PG Pálava, a. s., se sídlem v Ivani. Výjimka vymezuje místa startu a přistání a formuluje omezení letů nad tzv. Pastorkovým lomem (NPR

Děvín) v době hnízdění výra velkého. Několikaleté zkušenosti prokázaly, že tato forma výjimečné činnosti není devastačním prvkem, že nedochází k nežádoucímu narušování půdního povrchu a ani k následné erozi půdy. Držitelé výjimky se podílejí na aktivní péči o tyto dvě NPR (kosení, vyřezávky) a stav je v současnosti oboustranně hodnocen jako vyhovující.

Horolezectví

Pro horolezectví bylo od roku 2019 vydáno AOPK ČR opatření obecné povahy č. 6/2019, kterým se vyhradila místa k provozování horolezectví a vyhradily přístupové cesty k těmto místům (lokality Martinka a Obří kámen) v NPR Děvín. Zásadní podmínkou zde bylo stanovení doby od 1. 8. do 31. 12. jako možné k lezení po vyčleněných skalách. Navázalo se tím na předchozí povolení výjimky s obdobnými podmínkami v NPR Děvín, vydané Českému horolezeckému svazu, o. s. I zde zkušenosti prokázaly, že tato forma výjimečné činnosti není devastačním prvkem, že nedochází k nežádoucímu narušování půdního povrchu ani k následné erozi půdy. Přestože takto odpadl zaběhnutý bližší vztah se zástupci horolezecké komunity, i nadále se daří se zástupci nejbližších horolezeckých skupin dojednat jejich podíl na aktivní péči o NPR (kosení, vyřezávky), přičemž stav je v současnosti oboustranně hodnocen jako vyhovující.

Ostatní sporty

Mezi sportovní aktivity s určitým negativním dopadem na zájmy ochrany přírody je možno zařadit sportovní rybolov, zasahující za celou CHKO Pálava do vymezeného rybářského revíru na Dyji od NPR Křivé jezero až k obci Bulhary. Dojíždějící „víkendoví“ rybáři zde však plně příslušná omezení nerespektují a porušují základní ochranné podmínky CHKO (tj. vjezd auty, táboření, rozdělování ohně).

V CHKO Pálava se nárazově vyskytují přelety horkovzdušnými balóny, které jsou hodnoceny jako nekonfliktní. Více sporné jsou však cílené přelety jednotlivých vrcholů sportovními letadly nebo vrtulníky, které se zde vyskytují převážně víkendově po celý rok a mohou působit negativně zejména v době hnízdění velkých ptáků.

Místní venkovní sportovní aktivity jsou soustředěny v jednotlivých obcích zejména do sportovních areálů, převážně fotbalových hřišť. Ve všech obcích CHKO jsou fotbalová hřiště doprovozena soliterními dřevinami, někdy i liniovými výsadbami (Sedlec, Bavory, Mikulov, Pavlov), většinou ale nekvalitní druhové skladby. Významnou pozici z pohledu ochrany přírody má staré fotbalové hřiště v Sedleci, u něhož pravidelné využívání zajišťuje optimální podmínky pro existenci vzácné slanomilné vegetace, která na hřišti roste. Na východním okraji Mikulova je provozován jezdecký parkurový areál a na severním okraji pak sportovní pistolová střelnice, v obou probíhají sportovní soutěže. V těsném severním sousedství CHKO (pod silnicí pod obcí Pavlov) je několik let provozován jachtařský areál (Yachtclub Dyje), který ale nemá negativní vliv na území CHKO. V území CHKO se objevily i záměry na vybudování golfových hřišť, doposud jen ve stádiu úvah a záměrů.

Turistika

Území CHKO Pálava je také tradičním místem soustředěné turistiky, situovaných zejména do velmi atraktivních Pavlovských vrchů a do hlavního turistického střediska území, kterým je město Mikulov.

Turistické značené trasy, jichž je v CHKO celkem téměř 33 km, dostatečně naplňují potřeby pěší turistiky v CHKO Pálava. Nejvyužívanější je červená trasa vedoucí přes Pavlovské vrchy, která prochází většinou MZCHÚ (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Tuřid), silně využívané jsou také trasy v PR Svatý kopeček. Na červeně značenou trasu navazují kratší úseky modré, zelené a žluté trasy v NPR Děvín a úseky zelené a žluté trasy v NPR Tabulová. V těchto lokalitách dochází v průběhu roku k velkému soustředování turistů a nápor turistické veřejnosti přichází obvykle v určitých sezónních vlnách:

- první dekáda května (převážně individuální turisté);
- první polovina června (převážně školní zájezdy);
- červenec a srpen (převážně rekreanti z okolních zařízení, např. areálu VDNM);
- konec září až polovina října (individuální i skupinové návštěvníci se zaměřením na viniční hospodaření).

Devastační účinky pěší turistiky se přímo projevují především v okolí míst vyčleněných k odpočinku (zříceniny hradů, rozcestí apod.), a to sešlapem vegetace v trase chůze, občasným trháním a vyrýváním rostlin v nejbližším okolí trasy, a také ničením a poškozováním vegetace při nepovoleném pohybu mimo vyznačené trasy, sešlapem narušenou vegetací a znečišťováním okolí turistických tras odpadky. Nepřímo se pak nadměrná turistika projevuje rušením ptáků a savců zvýšeným hlukem. Soustřeďují se zde na malých plochách a zároveň v krátkých časových úsecích velké počty návštěvníků. Příkladem jsou výsledky monitoringu návštěvnosti CHKO Pálava, započatého v roce 2015, který probíhá v NPR Děvín a PR Svatý kopeček.

Tabulka č. 17. Návštěvnost dvou monitorovaných lokalit CHKO Pálava v letech 2016–2024. Zaznamenaná data představují počty průchodů návštěvníků přes měřené profily umístěné na vybraných stezkách, nevystihují absolutní počet návštěvníků daných MZCHÚ.

MZCHÚ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NPR Děvín	45125	43380	39887	51278	67848	61044	54644	53324	42 887
PR Svatý kopeček	215926	235617	236976	261215	278903	278654	280716	251838	294464

NPR Děvín a PR Svatý kopeček jsou nejvíc zatíženými územími v CHKO pěší turistikou, přičemž obdobná situace je i v NPR Tabulová, kde však monitoring návštěvnosti neprobíhá. Tato území jsou vybavena několika prostory s možností shromažďování za účelem odpočinku. Zcela jistě je nutné sledovat trendy v pěší turistické návštěvnosti a případně na ně vhodně reagovat, nastane-li situace ohrožení předmětů ochrany příslušných MZCHÚ. Na jihu CHKO Pálava je situována část modré trasy vedené mezi Mikulovem a Valticemi, východní částí území se dotýká krátkým úsekem červená trasa Hustopeče – Valtice. Ve východní části CHKO, kde jsou myslivecké obory, naopak turistické trasy chybí a aktuálně se o jejich vymezení ani neuvažuje.

Významným turistickým cílem je v posledních letech jeskyně Na Tuoldu v PR Tuoldu při severním okraji Mikulova, spravovaná Správou jeskyní ČR. Je tvořena mimořádně členitým systémem chodeb, síní a dóků o sedmi patrech, dlouhá celkem 1754 m, s výškovým rozpětím 47 m. Spolu s nedalekou Liščí dírou (1300 m) tvoří největší jeskynní systém v druhohorních vápencích v ČR o celkové délce 3054 m. Stěny má místo krápníků tvarované unikátní „tuoldskou výzdobou“, která nemá v našich jeskyních obdoby. Teplota vzduchu je v ní 7–9 °C s relativní vlhkostí vzduchu 74–84 %, voda v jezírku má 6 °C. Jeskyně je největším zimovištěm kriticky ohroženého vrápence malého na jižní Moravě. Je jedinou veřejnosti zpřístupněnou jeskyní v CHKO Pálava – od roku 2004 má 280 m dlouhou návštěvní trasu s dobou prohlídky 50 minut. Otevření jeskyně je z důvodů ochrany zimujících netopýrů omezeno na období od 1. 4. do 15. 11.

Novým turistickým cílem se stal Dům přírody Pálavy v Dolních Věstonicích, který byl otevřen v roce 2024 v objektu, v němž mělo dříve expozice Regionální muzeum v Mikulově. V historickém domě dostavbou vzniklo zázemí vybavené expozicí, místností k promítání filmu, edukačními prostory a obslužným pultem, doplněné místem k prodeji upomínkových předmětů a vnějším hřištěm pro děti. Dům přírody by měl být místem pro nástup nebo ukončení přechodu Pálavy a měl by plnit informační, výchovnou a vzdělávací funkci pro turisty a místní občany.

4. Popis a vyhodnocení stavu a vývoje předmětů ochrany CHKO

4.1. Krajinný ráz

Krajinným rázem se rozumí zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. Krajinný ráz je chráněn podle ZOPK před činnostmi snižující jeho přírodní a estetickou hodnotu. Informace uvedené v této kapitole jsou převzaty ze studie Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava (Mgr. Lukáš Klouda, 2021). V této studii jsou definovány základní zásady pro hodnocení a ochranu krajinného rázu v území CHKO Pálava.

Nepřehlédnutelnou a nezaměnitelnou dominantu krajiny CHKO Pálava tvoří Pavlovské vrchy. Bílá vápencová bradla náhle vystupují z rovinatého území a představují v krajině výrazné převýšení v rozmezí 50–300 metrů. Další součástí krajiny CHKO Pálava je Milovická pahorkatina, okrajově i Dyjskomoravská niva a sníženiny úvalů. K přehlednějšímu hodnocení krajiny, jejího reliéfu a způsobů užívání slouží členění na charakteristické krajinné celky (tzv. oblasti krajinného rázu). Na krajinném rázu CHKO Pálava se spolupodílí typická struktura sídel, četné doklady kulturně-historického vývoje a rozmanité způsoby hospodaření v krajině.

Cílový stav

Harmonicky působící krajina, diferencovaná na základě jednotlivých oblastí krajinného rázu, kdy si každá oblast zachovává své hlavní typické prvky, díky kterým je krajina CHKO Pálava nezaměnitelná s jinou krajinou. Krajinný ráz nenarušovaný rozvojem území, případně s realizovanými opatřeními k eliminaci negativně se uplatňujících prvků.

Dnešní stav

Území CHKO Pálava je rozděleno do tří oblastí krajinného rázu (OKR). Každá z nich se dále člení na menší prostory, místa krajinného rázu, se stejnými nebo podobnými znaky.

OKR 1 – Pavlovské vrchy

Krajina má tvar vypreparovaných vápencových bradel s dramatickými siluetami zasazenými do širokého, avšak výrazně se zvedajícího úpatí. Jedná se o nejvýše položenou část území CHKO Pálava s převýšením zhruba 300 m nad okolní rovinatou krajinou. Vrcholové partie jsou typicky od severozápadu zalesněné, od jihovýchodu jsou na nich rozsáhlé stepní stráně s dobře čitelným mikroreliéfem. V úpadech se díky relativně vyšší vlhkosti stanovišť vyskytují husté porosty dřevin. Lesní porosty jsou listnaté. Na zemědělské půdě převládají vinice.

Při vnímání krajiny a v dálkových panoramatech se výrazně uplatňují sídla ležící na úpatí Pavlovských vrchů, jejich členění a struktura zástavby. Sídla jsou podle způsobu zástavby většinou řazena k návesním ulicovkám s typicky orientovanou návší po spádu. U všech sídel bylo jedním z charakteristických znaků utváření plužiny. Od druhé poloviny 20. století byl tento znak v důsledku kolektivizace a intenzivního způsobu užívání krajiny potlačen, v řadě případů dokonce zničen. Zavádění nových mechanizačních prostředků a technologií do zemědělství s sebou nese další tlaky na změny v utváření krajiny – jsou rušeny úvozové cesty a vysoké, sedimentací vzniklé meze. Z volné krajiny se ztrácí různorodost v obhospodařování zemědělských pozemků, mizí ovocné sady na svažitém úpatí. Velikost jednotlivých půdních bloků se pohybuje v rozmezí od několika desítek arů až do deseti hektarů.

Areály zemědělských budov, umístěné vedle sídel, působí pohledově výrazně i v krajině mimo území CHKO Pálava. Snahy o umístění staveb v nezastavěném území jsou však jen ojedinělé. Vyskytuje se zde však jiná příčina narušení krajinného rázu, a sice úbytek variability v užívání krajiny. Pole a louky s různými způsoby hospodaření a různými kulturními plodinami byly na-

hrazeny monokulturními vinicemi. Při tomto způsobu zemědělského využívání území se z krajiny vytrácí její mozaikovitost a pestrost, protože způsob založení i obhospodařování vinic je téměř shodný u všech zemědělských subjektů.

OKR 2 – Milovická pahorkatina

Jedná se o krajinu různě širokého, ale výrazně se zvedajícího pásu v rovinatém území. Krajinu vytváří kopce se zaoblenými vrcholovými partiemi. Z větší části jsou pro tento typ krajiny typické souvislé lesní porosty doplněné velkými plochami polí. U lesů se lze setkat s přechody od rozvolněných hájů na nejsušších stanovištích přes rozsáhlé zapojené lesy s bohatým bylinným patrem až po stinné lesy se zanedbatelným bylinným patrem.

Charakteristické je velmi řídké osídlení, jelikož oblast zahrnuje pouze obce Bulhary a Milovice. Tato sídla se v krajině neuplatňují příliš výrazně, protože vždy vznikla v rovinatější části krajiny mezi kopci. Struktura zástavby sídel je limitována reliéfem krajiny a u Bulhar i přítomností řeky Dyje. Součástí oblasti je i menší sídelní útvar v Mušlově u Mikulova. Jeho vizuální uplatnění je silnější směrem ke Svatému kopečku a k severozápadu. Z východních směrů je viditelná výše položená zástavba s atypickou dominantou vodojemu.

Zemědělská půda je využívána pro polní hospodářství a vinice. Místy byly na svazích vytvořeny umělé terasy umožňující lepší zemědělské obhospodařování. V kopcovitém terénu jsou mnohem častěji patrné zbytky plužiny kolem sídel. Neobhospodařované plochy nebo hůře dostupné pozemky jsou postupně převáděny na zemědělsky obhospodařované a v návaznosti na to se pak objevují i snahy o umístění stavby na uskladnění nářadí, případně na odpočinek.

OKR 3 – Jižní úpatí

Krajina se skládá z mozaiky rozsáhlejších ploch polí, luk, vinic, rybníků, mokřadů, vodních toků a doprovodných porostů dřevin. Krajina je otevřená a má výraznou pohledovou a komunikační vazbu na ORP 1 – Pavlovské vrchy. Pro tento typ krajiny je příznačná absence rozsáhlých lesnatých ploch. Jejím interiérem většinou tvoří monotónní uzavřené prostory velkých půdních bloků mezi větrolamy a doprovodnou zelení. Krajinářsky velmi cennými jsou zbylé části komponované krajiny Mikulovsko-Falkensteinsko. Jde např. o pozůstatky zahradnický upravené obory s letohrádkem na poloostrově Nového rybníka nebo raně barokní alej spojující Mikulov s areálem částečně zaniklé panské rybárny.

Pro oblast je typické řídké osídlení, které zahrnuje pouze Sedlec a jižní část Mikulova. Sedlec svým umístěním v krajině a strukturou zástavby ovlivňuje menší krajinný prostor – jeho vliv na krajinný ráz území není tak významný. Zástavba Mikulova zasahuje do oblasti v severní části, je z většiny tvořená komerčními areály a novodobou rezidenční zástavbou. Z Mikulova směrem ke státní hranici s Rakouskem vede silnice první třídy I/52, v jejíž blízkosti stojí u státní hranice objekty související infrastruktury. Oblastí vede jediná železniční trať v CHKO Pálava.

Vzhledem k charakteru krajiny a jejímu velkoplošnému zemědělskému využívání zde nejsou výraznější snahy o umísťování staveb v nezastavěném území. Vzrůstá však tlak na rozšiřování zástavby Mikulova směrem do volné krajiny – hlavně za účelem výstavby rekreačních areálů. Zásahem do krajinného rázu by též byla realizace golfového areálu, jehož vybudování umožňuje platný územní plán města, sahajícího od jižního okraje Mikulova až ke státní hranici.

Oblasti krajinného rázu jsou součástí mapové přílohy č. 6A, hodnoty krajinného rázu jsou zobrazeny v mapové příloze č. 6B.

Dosavadní vývoj

Změny krajiny CHKO Pálava od roku 1950 do roku 2019 mapuje studie Tomáše Janíka a kol. (2023), podle které došlo v tomto období ke změnám krajinného pokryvu ve velké části území. K největší změně došlo v podílu orné půdy, které ubylo z dominantních 49 % v 50. letech na

pouhých 24 % v roce 2019. Orné půdy ubylo zejména ve prospěch vinic, které svou rozlohu zvýšily takřka třikrát z 9 % na 24 %. Nejstabilnější podíl zaujímají plochy lesa, které tvoří nyní 33 % rozlohy krajinného pokryvu. Za sledované období došlo k mírnému nárůstu trvalých travních porostů (z 5 % na 7 %). Od 50. let 20. století přibýlo z 5 % na 8 % i zastavěných ploch, a to především díky rozšiřování zástavby Mikulova. V CHKO Pálava mezi lety 2006 a 2019 vzrostla plocha zastavěného území o téměř 17 ha a v důsledku rozšiřování rezidenční zástavby sídel se zvýšila míra fragmentace krajiny v jejich okolí.

Dle výše citované studie zůstaly zachovány stabilní části krajinného pokryvu na 57 % rozlohy území. Ke změně struktury krajiny směrem k její větší heterogenitě došlo především v oblasti Pavlovských vrchů. Nejstabilnějším krajinným pokryvem je les ve východní části CHKO Pálava (26 %), který je situován do obor Bulhary a Klentnice. Cest v nezastavěném území od 50. let 20. století ubylo, a naopak mírně přibýlo silnic. Významné lesní celky jsou hustě protkané lesními cestami. Nejméně fragmentovaná je otevřená, převážně zemědělsky využívaná krajina východně od Mikulova.

Hospodářské využívání území ovlivňující krajinný ráz

Negativní dominantou jsou velkokapacitní zemědělské podniky vymykající se svými měřítky a použitými materiály jakékoliv tradiční venkovské zástavbě. Výraznost jejich působení v krajinném obraze je dále posílena polohou na okrajích obcí nebo úplně mimo souvislou zástavbu, často na vyvýšené poloze při příjezdu do obce. Řada těchto areálů pozbyla svůj původní účel a staly se z nich opuštěné brownfieldy, případně dochází k jejich postupné přeměně pro jiné komerční nebo rezidenční účely. Příklady těchto architektonicky neidentických areálů lze najít téměř v každé obci v území CHKO Pálava (Mikulov, Bavory, Perná, Dolní Věstonice, Pavlov, Klentnice, Sedlec, Bulhary). Kontroverzní je také výstavba nových velkých vinařství v izolovaných polohách mimo sídla nebo na jejich okrajích (Mikulov, Bavory, Horní Věstonice, Pavlov).

Se vzrůstem plochy vinic vzrostlo i množství legálního i nelegálního oplocení ve volné krajině. Přetrvávající tlak na budování a obnovu oplocení okolo vinohradů z důvodu ochrany před okusem zvěří je Správou CHKO Pálava částečně regulován povolováním nového oplocení pouze na dobu 5 let. Jedná se totiž nejen o migrační bariéru pro člověka a zvěř, ale i o bariéru vizuální.

Pozitivní dopad na krajinný ráz má postupná obnova nezpevněných polních cest, výsadba alejí ovocných stromů a zakládání a obhospodařování travnatých pásů, které rozdělují velké bloky orné půdy. Děje se tak především v okolí Mikulova díky aktivitě místního okrašlovacího spolku.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující krajinný ráz

Negativní vertikální dominanty představují stožáry základnových stanic operátorů GSM a zejména pak televizní vysílač na Děvíně. Častým umístěním stožárů na vrcholech a horizontech dochází k výraznému potlačení projevu přirozených krajinných dominant a narušení linie horizontů (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Tuřold).

Obraz sídel v krajině se postupně mění v důsledku jejich rozvoje směrem do volné krajiny. Jde především o rozvoj rezidenční zástavby a zástavby určené k rekreaci, která se často nachází na vizuálně výrazně exponovaných lokalitách. V rámci vzniku rozvojových lokalit je obecným problémem malý podíl veřejné zeleně a vzrostlých dřevin. V souvislosti s výstavbou i změnou způsobu hospodaření navíc postupně dochází k likvidaci dřevin v záhumencích a zahradách. Místo pozvolného přechodu sídla do volné krajiny tak dochází k ostrému předělu, který je často umocněn betonovým oplocením.

Negativní vliv na krajinný ráz má také zástavba vně hranic CHKO Pálava. Jedná se zejména o zástavbu v obcích Horní Věstonice, Dolní Věstonice, Milovice a Bulhary, kterými prochází hranice CHKO Pálava. Na vnější straně hranice se tak často nachází proporcionálně, tvarově,

materiálově nebo barevně vybočující stavby rodinných domů neodpovídající svým charakterem stavbám typickým pro oblast CHKO Pálava. Přímo v obcích tak dochází k vizuálně výrazně disharmonickým vztahům mezi zástavbou uvnitř a vně hranic CHKO Pálava.

Přírodní činitelé ovlivňující krajinný ráz

Největší vliv má klimatická změna, zejména její projevy jako jsou zvyšování teploty a změna distribuce srážek v průběhu roku. V důsledku klimatické změny je patrná snížená vitalita dřevin, která se projevuje zejména u solitérních stromů vyššího věku v lidských sídlech a stromořadí podél komunikací, tj. u významných přírodních, kulturních a historických dominant v území. Dlouhodobé sucho a teplo znesnadňuje nejen zachování liniové zeleně, remízů, porostů dřevin či alejí v krajině, ale též jejich obnovu.

4.2. Přírodní funkce krajiny

4.2.1. Ekologická stabilita

Ekologická stabilita je schopnost systému vrátit se působením vlastních mechanismů k dynamické rovnováze nebo ke své normální vývojové trajektorii. Čím rychleji se ekosystém vrací a čím menší odchylky vykazuje, tím je ekologicky stabilnější. K ekologicky cenným a hodnotným územím však mohou patřit také plochy historicky pozměněné a využívané člověkem (většina bezlesých společenstev). Za ekologicky stabilní a hodnotné biotopy proto považujeme plochy s vysokou biodiverzitou původních druhů, kde fungují přirozené vztahy, vazby a procesy, a to včetně ploch ovlivňovaných lidskou činností.

Cílový stav

Dlouhodobým cílem je krajina tvořená z převážné většiny vzájemně provázanými ekosystémy s vysokou ekologickou stabilitou, umožňující zachování genetické diverzity a pravidelné reprodukce přirozeně se vyskytujících populací volně žijících organismů. V krajině je přítomna síť funkčních biocenter a biokoridorů, vzájemně propojujících cenné biotopy, doplněná dostatečným množstvím drobnějších krajinných prvků zejména v intenzivněji obhospodařovaných segmentech krajiny (interakční prvky).

Dnešní stav

Z hlediska plánovací dokumentace má CHKO Pálava nově zpracovaný plán ÚSES (2022). Plán je zpracován s využitím Metodiky vymezení ÚSES, s ohledem na specifické požadavky ochrany přírody a s důrazem na biologický aspekt řešeného území (především větší zahrnutí vybraných přírodních biotopů). Novým plánem byl stávající systém ÚSES upraven, doplněn, případně převymezen a také byla zohledněna návaznost mezi jednotlivými katastry. Soustavu ÚSES tvoří především plochy s vysokou biodiverzitou vedené jako MZCHÚ – jejich propojení a prvky navržené ve volné krajině mimo MZCHÚ jsou však mnohde nefunkční. Vzhledem k tomu, že nově zpracovaný plán ÚSES CHKO Pálava byl MŽP schválen v roce 2023 a následně byl v rámci územně analytických podkladů poskytnut dotčeným obcím s rozšířenou působností a Jihomoravskému kraji, nedošlo zatím k jeho překlopení do územních plánů příslušných obcí.

K realizacím jednotlivých skladebných částí ÚSES, zejména lokální úrovně, dochází v jednotlivých obcích zpravidla na základě dokončených pozemkových úprav. Jejich financování je především zajišťováno z dotací Ministerstva zemědělství (prostřednictvím SPÚ) a Ministerstva životního prostředí (prostřednictvím OPŽP). Hlavními investory jsou v převážné většině obce, ale jsou zde realizovány i projekty, kdy žadatelem o dotaci je v místě hospodařící zemědělec (vinař). Jako problematická se však ukazuje nejen vlastní realizace prvků ÚSES, ale i péče o ně a jejich pravidelná údržba (zejména pravidelné kosení travino-bylinných porostů). Prvky

lokálního ÚSES jsou obvykle ve vlastnictví obcí, které na tuto činnost většinou nemají dostatek zdrojů personálních ani finančních. Realizovaná opatření jsou popsána v kapitole 7.

Vymezení ÚSES zobrazuje mapová příloha č. 5.

Plán ÚSES CHKO Pálava je v současnosti zpracován ve všech třech hierarchických úrovních – nadregionální, regionální a lokální.

ÚSES nadregionální

Nadregionální biocentrum 106 Milovický les

o rozloze 2459 ha je reprezentativním biocentrem, které je zcela začleněno do stejnojmenné EVL. Zahrnuje na minerálně bohatých substrátech cenné lesní, lesostepní a stepní fytocenózy s výskytem mnoha ZCHD živočichů a význačných xerofilních a termofilních druhů vyšších rostlin. Součástí biocentra je PR Milovická stráň s enklávami drnových a lučních stepí a teplomilných doubrav, PP Kienberg jako významná paleontologická lokalita, PP Na cvičišti – bývalé vojenské cvičiště s pestrá mozaikou raných sukcesních stádií nelesních biotopů a PP Liščí vrch se stepními trávníky, úhory a křovinnými společenstvy.

Nadregionální biocentrum 2013 Pálava

s rozlohou 522,7 ha je reprezentativním biocentrem. Zahrnuje skalní, stepní, křovinné a lesní ekosystémy na vápencovém podkladu s mimořádně bohatou flórou a faunou – společenstva jak přirozená (lesní vegetace), tak zároveň antropicky ovlivněná (skalní stepi), či také antropogenní (stepní lada). Součástí biocentra jsou NPR Děvín a NPR Tabulová a jeho území v sobě zahrnuje EVL Děvín a EVL Stolová hora.

Nadregionální biocentrum 2011 Hlohovecké rybníky

Celková rozloha je 190,78 ha, do CHKO Pálava však zasahuje jen velmi malou částí (6,76 ha – území NPR Slanisko u Nesytu). Je unikátním antropogenně podmíněným biocentrem vodních ploch, mokřadů a slaniska. Má rozhodující význam pro ornitofaunu. Součástí biocentra je část NPR Slanisko u Nesytu s výskytem slanomilné flóry a fauny a navazující NPR Lednické rybníky. Celé území je zároveň také EVL Lednické rybníky a PO Lednické rybníky.

Plán ÚSES CHKO Pálava vymezuje nadregionální biokoridory v délce přibližně 5,5 km:

- *nadregionální biokoridor K JM04 T/3–6* přichází do CHKO směrem od západu a směřuje přes Anenský vrch k nadregionálnímu biocentru Pálava;
- *nadregionální biokoridor K 159 T/1–2 a 4* přichází do CHKO směrem od jihu a směřuje přes Liščí vrch do nadregionálního biocentra Milovický les;
- *nadregionální biokoridor K 160* propojuje nadregionální biocentra Pálava a Milovický les.

ÚSES regionální

Regionální biocentrum 7 Křivé jezero

o celkové rozloze 352 ha do CHKO Pálava zasahuje pouze malou částí – 120 ha NPR Křivé jezero. Jde o zachovalou část nivy řeky Dyje s přirozeným charakterem říčního koryta, porosty tvrdého a měkkého luhu, lužními loukami a odděleným meandrem řeky Dyje.

Regionální biocentrum 29 Svatý kopeček u Mikulova

o rozloze 42,68 ha je tvořeno PR Svatý kopeček a EVL Svatý kopeček u Mikulova. Zahrnuje skalní, stepní, křovinná a lesní společenstva s výskytem rostlinných a živočišných druhů typických pro vápencové bradlové pásmo Pavlovských vrchů.

Regionální biocentrum 1335 Insl

o rozloze 102 ha je tvořeno ekosystémy stojatých vod, mokřadních křovin, olšin a vrbín. Jeho součástí je Nový rybník – I. zóna CHKO Pálava.

Plán ÚSES CHKO Pálava vymezuje regionální biokoridory v délce přibližně 7,5 km:

- *regionální biokoridor JMO40* propojuje regionální biocentrum Insl s nadregionálním biocentrem Hlohovecké rybníky;
- *regionální biokoridor JMO39* propojuje regionální biocentrum Svatý kopeček u Mikulova s jižní částí nadregionálního biocentra Milovický les;
- *regionální biokoridor 124* propojuje lokální biocentrum Růžový vrch, lokální biocentrum Turold, lokální biocentrum 7 na severním okraji Mikulova a regionální biocentrum Svatý kopeček u Mikulova.

ÚSES lokální

V území CHKO Pálava je vymezeno 20 lokálních biocenter, 17 lokálních biokoridorů a celkem 216 interakčních prvků.

Dosavadní vývoj

Z pohledu ekologické stability je patrný rozdíl vyplývající ze stupně ochrany území, kdy území s nejvyšší ochranou (tj. MZCHÚ a I. zóna) vykazují dlouhodobě vysokou ekologickou stabilitu. Oproti tomu území s nižším stupněm ochrany v tzv. volné krajině, především v oblasti III. zóny ochrany přírody vykazují sníženou ekologickou stabilitu. Příčina spočívá hlavně v dosavadním způsobu hospodářského využívání těchto území (intenzivní zemědělství a lesnictví).

Hospodářské využívání území ovlivňující ekologickou stabilitu

Mimo MZCHÚ a jejich ochranná pásma se stále hospodaří na velkých hospodářských celcích a za využívání intenzivních technologií. V krajině chybí drobné struktury neprodukčních ploch, které jsou zásadní pro ekologickou stabilitu zemědělské krajiny. Přestože v rámci dotační politiky Ministerstva zemědělství jsou některá opatření pro podporu neprodukčních funkcí krajiny již zavedena, zemědělci nemají příliš velkou snahu je ve svém hospodaření využívat.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující ekologickou stabilitu

Urbanizmus a stavební rozvoj v území CHKO včetně doprovodné infrastruktury vytvářejí v krajině umělé bariéry, které omezují jak možnosti plánování vhodných skladebních částí ÚSES, tak i reálnou průchodnost krajiny pro zájmové druhy rostlin i živočichů.

Přírodní činitelé ovlivňující ekologickou stabilitu

Klimatická změna, zejména její projevy jako jsou zvyšování teploty a změna distribuce srážek v průběhu roku, již nyní má a v budoucnu ještě výrazněji bude mít významný vliv na ekologickou stabilitu. Zároveň je vhodné zdůraznit, že čím je ekologická stabilita území vyšší, tím lépe se s projevy klimatické změny dokáže vypořádat.

4.2.2. Migrační prostupnost

Migrační prostupnost představuje schopnost krajiny umožňovat komunikaci mezi jednotlivými populacemi živočichů v daném místě. Současná krajina tuto funkci postupně ztrácí v důsledku změn ve způsobu jejího užívání a vzniku nových migračních bariér. Populace druhů se tudíž stávají stále izolovanějšími se všemi negativními důsledky, které izolovanost přináší – nemožnost výměny jedinců (respektive genů) a náhodné vlivy, mající v málo početných populacích významnou roli. Ztrátou migrační prostupnosti krajiny jsou ohrožovány především druhy s metapopulační dynamikou, avšak zásadní je rovněž pro populace druhů s omezenými migračními schopnostmi stejně jako biotopových specialistů. K zajištění nezbytného propojení jednotlivých částí populací je nutné v krajině obnovovat a udržovat migrační koridory, odpovídající nárokům většiny izolací ohrožených druhů v oblasti, a v maximální míře obnovovat heterogenitu krajiny.

Cílový stav

Cílovým stavem je krajina bez nepřekonatelných migračních překážek, minimálně s odstraněnými zásadními překážkami, bránícími v komunikaci mezi dílčími populacemi, zejména druhů vázaných na bezlesí – stepi, louky, raně sukcesní stádia.

Dosavadní vývoj a dnešní stav

Vývoj krajiny od konce 2. světové války postupně směřoval k její větší uniformitě. Mizely drobné enklávy (malá políčka, úhory, lůmky, remízky, mokřady a lesíky) ve prospěch rozsáhlejších ploch intenzivněji využívaných agrocenóz a lesů. Změny ve způsobech hospodaření v krajině, jako plošný úbytek pastvy, využívání umělých hnojiv a pesticidů na scelených polích, upuštění od tradičních způsobů lesního hospodaření ve prospěch zapojených vysokých lesů a využívání moderních technologií v lesnictví, způsobily nejen masivní úbytek pestrosti na úrovni biotopů, druhů a společenstev, ale vytvořily také migrační bariéry v podobě hustých lesů a rozsáhlých lánů orné půdy či vinic, které populace mnoha druhů vázaných na světlé lesy nebo stepní stanoviště uzavřely v MZCHÚ a patrně stály za vyhynutím řady druhů. Současný stav je tak výsledkem vývoje od poválečných let přes období kolektivizace a „centrálně plánovaného zemědělství“ v 50. letech, vlnu nové intenzifikace zemědělství v 70. a 80. letech minulého století a až po současnost, kdy tyto vlivy (preferenze velkoplošného hospodaření, nedůvěra k opuštěným formám hospodaření) v mnoha případech působí dodnes, některé se dokonce prohlubují (nárůst plochy vinohradů).

Hospodářské využívání území ovlivňující migrační prostupnost

Zásadní význam pro prostupnost krajiny má velkoplošné hospodaření (zemědělské i lesnické). Rozsáhlé lány polí, které neprotínají žádné nezpevněné polní cesty a ve kterých jsou půdní bloky obhospodařovány prakticky na celé ploše se stejnou intenzitou (bez pestřejších polních okrajů), včetně aplikace pesticidů a umělých hnojiv, tvoří migrační bariéru pro všechny skupiny bezobratlých bez ohledu na jejich biotopové preference a rovněž pro významné skupiny obratlovců (hlavně obojživelníky). Podobný efekt má lesnické hospodaření na velkých plochách, především tzv. obnovní bloky v oborách (části v oborách, oplocené proti přístupu zvěře a určené k vytěžení jako celek) představují významnou migrační překážku. Stejnověké husté porosty, vznikající na rozlohách až desítek hektarů, brání v komunikaci populacím saproxylického i xylofágního hmyzu, stejně jako mnoha druhům denních motýlů a dalších skupin bezobratlých s vazbou na bezlesí nebo světlé lesy. Naopak vinohrady, zejména vinohrady v integrované produkci, které tvoří mezistupeň mezi konvenčním hospodařením a bioprodukcí, lze z hlediska migrační prostupnosti hodnotit pozitivně. Plochy střídajících se zelených a černých úhorů v meziřadích poskytují funkční migrační koridory většině „nelesních“ bezobratlých i obratlovců (obojživelníci, plazi), problémem tak zůstává spíše velká rozloha bloků vinic, resp. absence přírodních prvků uvnitř nich. Důležitým faktorem, který má potenciál změnit poměrně pozitivní hodnocení vinohradů s nekonvenčním hospodařením z hlediska migrační prostupnosti, je výskyt karanténní choroby, fytoplasmy zlatého žloutnutí révy, resp. opatření namířená proti přenašeči této choroby, křískovi révovému. Z nařízení ÚKZÚZ mají vlastníci vinohradů v okolí pozitivního nálezu choroby (zamořená zóna) povinnost aplikovat třikrát ročně insekticidy na celých plochách půdních bloků/parcel.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující migrační prostupnost

Negativní vliv na prostupnost krajiny mají přetrvávající snahy o zpevňování dosud nezpevněných polních a dalších účelových komunikací. Naopak pozitivní dopady má zakládání travnatých pásů, lemovaných stromořadími, které procházejí napříč nejrozsáhlejšími plochami orné půdy. Rozvíjející se spolupráce AOPK ČR, spolků a města na této činnosti skýtá další příležitosti k pozitivní změně nevyhovujícího stavu zemědělské krajiny v katastru města Mikulova.

Přírodní činitelé ovlivňující migrační prostupnost

Z přírodních činitelů, ovlivňujících migrační prostupnost, se projevuje především sukcese. Postupné zarůstání neobhospodařovaných ploch fádnicími hustými porosty křovin vyhovuje z hlediska migrace malé skupině organismů. Druhy migrující podél koridorů stepního charakteru, pro oblast Pálavy nejvýznamnější, takové plochy nejsou schopné využívat.

4.2.3. Přirozená retenční schopnost

Cílový stav

Krajina s velkou přirozenou retenční schopností, odolná vůči klimatickým výkyvům, následkům sucha i povodní.

Dnešní stav

V CHKO Pálava pramení tyto toky: Klentnický potok, Mušlovský potok, Bavorský potok, PP Dyje (od Pavlova) a dalších 14 bezejmenných vodních toků (IDVT 10188885, IDVT 10194411, IDVT 10205992, IDVT 10197276, IDVT 10198271, IDVT 10189064, IDVT 10192409, IDVT 10199201, IDVT 10200884, IDVT 10440748, IDVT 10208245, IDVT 10202461, IDVT 10199099, IDVT 10197811). Dva pro území významné vodní toky (Dyje a Včelínek), pramenící mimo CHKO, tvoří její severní a jižní hranici. V území se nachází šest rybníků. Drobné vodní toky jsou většinou napřímené a zahloubené, většina jich je periodických a u nich počet dní bez průtoku vzrůstá. Rovinaté části území jsou z větší části zmeliorované. Do jižní části území je možno přivádět vodu z řeky Dyje (Horní nádrž VDNM) otevřeným závlahovým kanálem.

Dosavadní vývoj

Negativním zásahem do přirozené retenční schopnosti krajiny bylo plošné odvodnění zemědělských pozemků, regulace toků a scelení zemědělských pozemků do velkých lánů s absencí krajinných prvků, které by zlepšovaly infiltraci vody a retenční schopnosti krajiny. Větší projekty na revitalizaci a renaturaci vodních toků nebyly doposud realizovány. Od roku 2019 jsou největší scelené lány mezi Mikulovem a Klentnicí rozdělovány travino-bylinnými pásy s rozptýlenou výsadbou ovocných stromů. Podobná opatření se plánují jižně od Mikulova.

Hospodářské využívání území ovlivňující přirozenou retenční schopnost

Schopnost krajiny zadržet vodu je úzce spjata zejména se zemědělským (rybářským) a lesnickým hospodařením.

Intenzivní zemědělství (negativní vliv)

Mezi negativní vlivy ovlivňující přirozenou retenční schopnost krajiny patří pěstování širokořádkových plodin na erozně ohrožených pozemcích, velké půdní bloky, nevhodná agrotechnická opatření, pojezdy těžkou technikou, plošná zemědělská odvodnění, napřímení vodních toků, absence krajinných prvků apod. To má za následek především vznik drah soustředěného odtoku, utužování půd, odnos půdních částic, nedostatek organické hmoty v půdě a rychlý povrchový i podpovrchový odtok vody z krajiny.

Extenzivní zemědělství (pozitivní vliv)

Přínosem pro přirozenou retenční schopnost krajiny je zatravnění části orné půdy a meziřadí vinogradů. Dotace v rámci společné zemědělské politiky EU nastavují limity pro správnou zemědělskou praxi vyjádřenou požadavky DZES (tj. dobrý zemědělský a environmentální stav), především ve vztahu k hospodaření na zemědělské půdě vedoucímu k omezení eroze a zachování úrovně organických složek v půdě.

Intenzivní chovy zvířete (negativní vliv)

Příliš silný pastevní tlak v intenzivních chovech zvířete (obora Bulhary a obora Klentnice) způsobuje odstranění lesního podrostu, což spolu s utužením půdy přispívá k erozi.

Rybníkářství (negativní i pozitivní vliv)

Rybníky přispívají v případě přívalových dešťů k zadržení objemu vody, který by jinak z území odtékl, a následným výparem podporují malý vodní oběh. Na druhou stranu transformace průtoků působí ztrátu dynamiky vodních toků pod rybníky, a negativně tak ovlivňuje možnou retenci vody v těchto vodních tocích.

Jiné činnosti využívající území ovlivňující přirozenou retenční schopnost

Zvětšování zastavby (negativní vliv)

Rozvoj sídel, infrastruktury a cestní sítě vede ke zvětšování zastavěné plochy a omezení zasakovací schopnosti krajiny.

Účelové komunikace zpřístupňující krajinu (negativní vliv)

Ve svahu vedené účelové komunikace, ať už zpevněné, nebo nezpevněné, ale utužené četnými pojezdy, často vytvářejí dráhy soustředěného odtoku vody. Vedle rychlého odvádění vody dochází k zvyšování unášecí energie vody v místech soustředěného odtoku (propusti ap.). V případě, že na takové cesty nenavazuje prostor uzpůsobený k zasakování (například suchý poldr), je tato voda z krajiny rychle odváděna, nemá možnost zasáknout se do půdy a může způsobit škody na níže položeném majetku.

Hospodaření se srážkovou vodou při stavební činnosti (pozitivní vliv)

U nových stavebních objektů je i v důsledku změny legislativy upravující stavební činnost řešeno hospodaření se srážkovou vodou na pozemcích investora. Zasakování srážkových vod je v území CHKO omezeno vzhledem k nižší vsakovací schopnosti půdy. Proto jsou spíše voleny podzemní nádrže, nebo na plochu náročnější „jezířka“ či suché poldry. Všechna tato opatření omezují rychlé odvádění srážkových vod do kanalizace, umožňují opětovné využití této vody např. na zalívku pozemku a více či méně přispívají k retenci vody v území CHKO.

Přírodní činitelé ovlivňující přirozenou retenční schopnost

Nevyrovnané srážkové úhrny (negativní vliv)

Přívalové srážky obecně nejsou dobré pro vsakování srážkové vody, neboť příliš prudký déšť má tendenci odtékat spíše po povrchu, způsobuje tak často erozi půdy a může vést až k lokálními záplavám, zanesení nádrží a tůň sedimentem a snížení jejich akumulárního objemu. Vyšší jarní nebo pobouřkové průtoky ovšem patří k normálním hydrologickým jevům a mohou mít také pozitivní efekt na korytotvorné procesy v tocích. V září 2014 bleskové srážky způsobily významnou škodu v severní části území CHKO, kdy způsobily sesuv svahu a silnice spojující obce Pavlov a Dolní Věstonice a urychlily pohyb pravostranného svahu řeky Dyje v Bulharech. Naopak významná srážková činnost v září 2024 s nižšími hodinovými úhrny nezpůsobila ve většině území CHKO žádné škody. Vyššími průtoky se projevila pouze v povodí Včelínku, kde došlo k vyběžení vodního toku a zaplavení pozemků v dolní části obce Sedlec. Přítok touto srážkovou činností do profilu „hráz vodního díla Nesyt“, spolu s dalšími přítoky z území mimo CHKO, odpovídal při své kulminaci hodnotám mezi 2 až 5letou vodou (ČHMÚ 2022).

Sucho (negativní vliv)

Od roku 2015 lze v CHKO Pálava pozorovat dlouhodobé sucho, které vygradovalo extrémním rokem 2018, kdy vysychaly vodní toky, tůň i rybníky. Výrazně suchý byl i rok 2022, kdy dle srážkoměrů ve vlastnictví AOPK ČR činil v území CHKO roční úhrn srážek 335,5 mm. Kvůli suchu sice mají nádrže dostatečnou kapacitu k zadržení vody, ale utužená a vyschlá půda má naopak horší schopnost vodu přijímat kapilárními procesy, což může při prudších srážkách paradoxně vést k lokálním záplavám.

4.3. Přírodní hodnoty oblasti

4.3.1. Ekosystémy

4.3.1.1. E₁ – Nízké a vysoké lesostepní křoviny

= biotop **K3** – vysoké mezofilní a xerofilní křoviny; **K4A** – nízké xerofilní křoviny, primární porosty na skalách s druhy rodu *Cotoneaster*; **K4C** – nízké xerofilní křoviny, ostatní sekundární porosty.

Cílový stav

Druhově pestré porosty vysokých křovin (bez přítomnosti invazních a dominance expanzivních druhů), provázející v krajině polní cesty, meze, pomístně tvořící strukturované přechody mezi lesními porosty a bezlesím, využívané řadou na ně vázaných druhů hmyzu a ptáků. V MZCHÚ zachované porosty nízkých křovin, a naopak rozčleněné souvislé porosty vysokých křovin bez šíření do cenných suchých trávníků, s přítomností soliterních keřů a jejich malých skupin.

Dosavadní vývoj

Nízké suchomilné křoviny (*Prunion fruticosae*) jsou v Česku částečně reliktní postglaciální společenstva kontinentální lesostepní vegetace, částečně však osídluje i polní meze, terasy vinohradů nebo pastviny. Dominují v nich podzemně klonální, nápadně kvetoucí nízké (tj. 0,3–1,5 m) keře třešeň křovitá (*Prunus fruticosa*), růže bedrníkolistá (*Rosa spinosissima*) a růže galská (*Rosa gallica*), mimo CHKO Pálava též mandloň nízká (*Prunus tenella*). Vytvářejí maloplošné, rozvolněné porosty, v nichž se střídají hustě zavětvené plochy s místy, kde se uplatňují druhy suchých trávníků a bylinných lemů – třemdava bílá (*Dictamnus albus*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*), válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*) nebo jetel prostřední (*Trifolium medium*). Tyto porosty často tvoří lem vyšších křovin, jimž přirozeně ustupují v sukcesi (neblokuje-li ji sucho), potlačeny ale mohou být i hromadící se stařinou vysokostébelných trávníků.

Většina lokalit nízkých stepních křovin (vyjma mandloňových) byla historicky využívána jakožto pastviny. Občasné přepasení dobyt看em, vysekání nebo vypálení zabezpečovalo jejich dlouhodobou existenci snížením obsahu živin v půdě a posílením výmladné schopnosti, jelikož především na hlubokých půdách by tyto kompetičně slabší porosty zanikly v zástínu vyšších křovin. Sukcesně stabilní jsou porosty na suchých kamenitých stráních.

Vysoké suchomilné křoviny (*Berberidion vulgaris*) obdobně rostou zčásti v primárním bezlesí (skalníkové křoviny na strmých skalnatých svazích, dřínové křoviny na okrajích stepí a teplo-milných doubrav) a zčásti i na člověkem ovlivněných stanovištích (lískové křoviny na okrajích pastvin, trnkové křoviny podél cest a polních mezí). Jsou to husté, silně větvené porosty konkurenčně zdatných vysokých keřů, jakými jsou hlohy (*Crataegus* spp.), růže (*Rosa* spp.), dřín jarní (*Cornus mas*), svída krvavá (*Cornus sanguinea*), mahalebka obecná (*Prunus mahaleb*) nebo trnka obecná (*Prunus spinosa*). Neprostupné části se však střídají se světlejšími místy s podrostem stepních, lemových a ruderních trav a bylin – lipnice úzkolistá (*Poa angustifolia*), prorostlík srpovitý (*Bupleurum falcatum*), violka srstnatá (*Viola hirta*), česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*), kuklík městský (*Geum urbanum*) atd. V sukcesi je následuje lesní vegetace.

Do poloviny 20. století byly vysoké lesostepní křoviny vázány hlavně na záměrně udržované meze a okraje výmladkově obhospodařovaných lesů, přičemž šlo o porosty s velkou diverzitou dřevinného i bylinného patra. Byly zdrojem dřeva jak pro otop, tak pro řemeslné zpracování – dřevo se z nich získávalo výběrem souší, plošným vytínáním části porostů, výběrem kmenů a větví určitého tvaru a velikosti, příp. určitého druhu. Nezanedbatelný význam měly plody keřů, někdy se však křoviny i plošně vypalovaly. Nakonec v podobě živých plotů s retenčním a protierozním účinkem sloužily i ke hrazení sadů, vinohradů a zahrad. Dominantní druhy vysokých

křovin ovšem mají i četné přirozené adaptace k obsazování nových stanovišť, odolnost vůči pastvě býložravců nebo proti konkurenční schopnosti lesních stromů (klonalita).

Dnešní stav

V travnatých mezích PP Anenský vrch, PP Růžový kopec a PR Turolď jsou dochovány jediné typické segmenty stepních křovin s třešní křovitou (*Prunetum fruticosae*) v CHKO Pálava. Jejich biotická kvalita je v současnosti snížena šířícím se konkurenčně silnějším (vyšším) křížencem třešně křovité a třešně višně (*Prunus xeminens*). Další druhy nízkých keřů, růže bedrníkolistá (*Rosa spinosissima*) a růže galská (*Rosa gallica*), v území rostou pouze soliterně.

Vápencový výchoz v nejsevernějším stepním oku PR Turolď je jediným stanovištěm skalníkových křovin (*Junipero communis-Cotoneasteretum integerrimi*) v CHKO Pálava. Ačkoli skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*) roste v území ojedinele i jinde, pouze zde vytváří stabilní přirozené společenstvo – nízký rozložitý porost s druhy jako čistec přímý (*Stachys recta*), hadí mord rakouský (*Scorzonera austriaca*) nebo ožanka kalamandra (*Teucrium chamaedrys*).

Pro jihovýchodní svahy NPR Děvín jsou charakteristické netrnité dřínové křoviny (*Violo hirtae-Cornetum maris*) se zastoupením druhů přilehlých teplomilných doubrav. Časté jsou zde i husté dřínové porosty téměř bez podrostu v kdysi pařezově zmlazených dubohabřinách, vzácněji lze nalézt v bezlesí, obklopené suchými trávníky. Ovšem nejčastějším typem vysokých křovin v CHKO Pálava jsou trnkové křoviny (*Pruno spinosae-Ligustretum vulgaris*) koncentrované hlavně v sekundárním bezlesí, kde zarůstají méně udržované trávníky nebo lesní okraje.

Roztroušené solitérní keře a jejich skupiny, ale i větší porosty zapojených křovin, tvoří důležitý biotop pro řadu živočichů – hlavně hmyzu a ptáků. Přestože jejich rozloha v současnosti narůstá, parametrem, který do značné míry určuje hodnotu porostů křovin, je jejich druhové složení, tedy kvalita spíše než kvantita. Nemalá část z nich jsou druhově značně chudé porosty vzniklé expanzí keřů na neobhospodařovaných plochách luk, pastvin a bývalých polí nebo poznačené šířením nepůvodních a nitrofilních rudérálních druhů. Podobně jako v mnoha jiných případech je pro společenstva bezobratlých (potažmo obratlovců) klíčová druhová pestrost. Řada druhů fytofágního a xylofágního hmyzu patří mezi oligofágy, méně je polyfágů i monofágů. Na biotickou kvalitu jsou přirozeně méně náročné druhy, které křoviny využívají pouze jako úkryt (např. mnozí motýli za nepříznivého počasí), nebo nektarofágní dospělci (motýli, brouci, dvoukřídlí, blanokřídlí), pro které je klíčové spíše období, během něhož keře kvetou (nabízejí nektar).

Přítomnost solitérních keřů a jejich malých skupin je nezbytná jak pro výše jmenované skupiny hmyzu, tak pro řadu druhů ptáků, využívajících křoviny jako hnízdní biotop (např. tuhýk obecný – *Lanius collurio*, jeden z předmětů ochrany PO Pálava). Podobně důležité jsou solitérní keřiky hlohu a trnek pro bourovce trnkového (*Eriogaster catax*) v PP Na cvičišti a na dalších lokalitách s výskytem tohoto vzácného druhu motýla v nedávné minulosti (PR Liščí vrch, PP Kienberg).

Tabulka č. 18. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₁ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
K3	100,9085	2,20
K4A	0,0012	2,00
K4C	0,1064	1,60
spolu jako E ₁	101,0161	1,93

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Pastva a vyřezávání (pozitivní vliv)

Pro zachování nízkých stepních křovin na mezích a bývalých pastvinách je nutno jejich občasné přepasení dobyt看, které dočasně zablokuje sukcesi a podpoří jejich výmladnost. Vysoké

křoviny jsou schopné dlouhodobější existence, přesto mnohdy vyžadují selektivní kácení uchycených mladých stromů nebo plošné vyřezávání části porostů pro zamezení plošného zarůstání strání. V případě expanzivních druhů keřů s podzemním šířením (např. svída) je vhodné také použití herbicidu na řeznou plochu. Pozitivně je lze ovšem ovlivnit i pastvou koz.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sukcese (negativní vliv)

Omezení pastvy, vypalování a seče okolních porostů vede k přerůstání nízkých křovin trávami, šíření ruderalních bylin až jejich sukcesní změně ve vysoké křoviny. V případě vysokých křovin ponechání samovolnému vývoji, tj. absence soustavného vytínání a opětovného zmlazování, způsobuje odumírání keřů ve stínu přerůstajících stromů a sukcesní změnu v les.

Invazní a expanzivní druhy (negativní vliv)

V neudržovaných a eutrofizovaných porostech křovin, především v antropogenně narušeném prostředí, se početně šíří expanzivní (svída krvavá – *Cornus sanguinea*, bez černý – *Sambucus nigra*) a invazní druhy dřevin (pajasan žláznatý – *Ailanthus altissima*, trnovník akát – *Robinia pseudoacacia*), ale i bylin a trav. Jejich sukcesně pokročilým stadiem mohou být akátiny.

4.3.1.2. E₂ – Nížinné luhy a zaplavované louky

= biotop **L2.3** – tvrdé luhy nížinných řek; **L2.4** – měkké luhy nížinných řek; **T1.7** – kontinentální zaplavované louky.

Cílový stav

Na periodicky zaplavovaných nivních stanovištích přítomnost druhově pestrých a bohatě strukturovaných porostů lužních lesů se zachovaným vodním režimem, keřovým a bylinným patrem tvořeným charakteristickými druhy rostlin, bez výskytu invazních a dominance expanzivních druhů, s přítomností starých mohutných stromů a dostatkem mrtvého dřeva, umožňující výskyt společenstev živočichů na ně vázaných. V místech, kde byly lužní lesy v minulosti odstraněny, přítomnost aluviálních luk se solitéry hlavatých vrb, přirozeným vodním režimem a zajištěnou pravidelnou péčí, umožňující bohatý výskyt charakteristické flóry a na ni vázané fauny.

Dosavadní vývoj

Tvrdé luhy v širokých nivách velkých nížinných řek (*Ulmenion* Oberdorfer 1953) tvoří rozsáhlá, druhově bohatá a velmi produktivní společenstva. V panonské oblasti tvoří stromové patro dub letní (*Quercus robur*), habr obecný (*Carpinus betulus*), jasan úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), jilm vaz (*Ulmus laevis*) a jilm habrolistý (*Ulmus minor*). V podrostu se prvně vyvíjí jarní aspekt s křivatcem žlutým (*Gagea lutea*) či orsejem jarním (*Ficaria verna*), který v létě střídají hygropyty – např. ostřice řídkoklasá (*Carex remota*), nitrofyty – např. šťovík krvavý (*Rumex sanguineus*) a hájové druhy – např. čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*). Pro tvrdé luhy jsou stěžejní dlouhotrvající jarní záplavy, po nichž hladina podzemní vody spočívá v hloubce 0,5–1 m.

Měkké luhy (*Salicion albae*) naproti tomu tvoří řídké fragmentované porosty v břehových částech niv velkých nížinných řek s proudící vodou a nevysychavou půdou. Dominuje jim vrba bílá (*Salix alba*), vrba křehká (*Salix euxina*), topol černý (*Populus nigra*) a topol bílý (*Populus alba*). V keřovém patře je hojný bez černý (*Sambucus nigra*); časté jsou také liány jako např. chmel otáčivý (*Humulus lupulus*). Podrost je hustě zapojený vysokými bylinami a travinami – chrasticí rákosovitou (*Phalaris arundinacea*), kosatcem žlutým (*Iris pseudacorus*), ostřicí pobřežní (*Carex riparia*) ad. Měkké luhy jsou závislé na frekventovaných záplavách vytvářejících nezarostlé náplavy říčních sedimentů, které umožňují krátkověkým vrbám a topolům regeneraci.

Během středověku se v nížinách, v důsledku odlesnění vyšších poloh, rozšířily záplavové oblasti a uložily mohutné vrstvy nivních sedimentů. Tvrdé luhy se v této době vyznačovaly velkou

rozmanitostí podmínek prostředí, daných celkovým charakterem tzv. středního lesa. Rychleji rostoucí dřeviny jako olše a jasaný v nich tvořily pařeziny s obmýtím 7–35 let, kdežto vzrostlé duby byly využívány na kvalitnější stavební dřevo. Během 20. století začaly být nivy nížinných řek ponechávány spontánní sukcesi, kdy se z prosvětlených a diverzifikovaných středních lesů staly stinné a homogenní vysoké lesy. V tomto období byly také provedeny regulace toků včetně Dyje, které vedly k omezení jarních záplav a snížení hladiny podzemní vody a nepřímo pak k postupné sukcesní změně mnoha tvrdých luhů (tj. vlhkých lesů) v mezofilní lesy.

Vodohospodářské úpravy toků, potažmo omezení frekvence záplav v porostech a snížení hladiny podzemní vody, byly také hlavním degradačním faktorem pro měkké luhy. Nejvýraznější změnou je fragmentace těchto příbřežních lesních porostů, dále značný ústup původního topolu černého (*Populus nigra*) v důsledku upřednostňování pěstování nepůvodních druhů (hlavně *Populus ×canadensis*) a hybridizace s nimi, patrná je i sukcese v mezofilnější typy lesa.

Nížinné aluviální louky (*Deschampsia cespitosae*) mohou být i reliktem tzv. praluk udržovaných v nivním bezlesí záplavovými disturbancemi, avšak většina vznikla druhotně vykácením tvrdých luhů. Od března až do června bývaly mělce zaplaveny, posléze však během horkého léta povrch půdy silně vysychal. Vyšší část porostu tvoří psárka luční (*Alopecurus pratensis*), metlice trsnatá (*Deschampsia cespitosa*), ostřice štíhlá a liščí (*Carex acuta*, *C. vulpina*). Nižší patro pak vyplňují česnek hranatý (*Allium angulosum*), konitrud lékařský (*Gratiola officinalis*), rozrazil dlouholistý (*Veronica maritima*), šišák hrálovitý (*Scutellaria hastifolia*) nebo violka nízká (*Viola pumila*). Na okrajích rostou širokolisté byliny jako např. prysec lesklý (*Euphorbia lucida*).

V minulosti rozsáhlé celky nížinných aluviálních luk dolního Podyjí byly zdrojem kvalitního sena, přičemž běžně poskytovaly až tři seče za sezonu. Přihnojování nebylo nutné, jelikož pravidelné povodně zabezpečovaly dostatek vody a živin z přirozených sedimentů. Méně hodnotné porosty s převažujícími ostřicemi místo trav patrně skýtal hlavně stelivo. Koncem léta bývaly tyto louky někdy také extenzivně přepásány ovci, koňmi nebo hovězím dobytkem.

Dnešní stav

Ekosystém, jeho lesní i luční složka, se v CHKO Pálava vyskytuje výlučně v NPR Křivé jezero. Lesní porosty tvoří víceméně panonské tvrdé luhy nížinných řek s jasanem úzkolistým (*Fraxino pannonicae-Ulmetum glabrae*), kdežto přirozené měkké luhy na náplavech chybějí a nahrazují je kultury vrby bílé (*Salix alba*) a nepůvodních topolů. Nevhodné hospodaření a sukcesní změny jsou (ne)vidět především na jarním aspektu, kdy mnohé druhy se vyskytují a kvetou pouze v porostních lemech, zatímco víc typický je letní aspekt. Porosty jsou velmi náchylné k invazím, a proto jsou z větší míry ponechány samovolnému vývoji (rozpadu a obnově).

Díky převážně bezzásahovému režimu je zásoba mrtvého dřeva v různých stupních rozkladu v lesních porostech dostatečná pro bohatá společenstva xylofágního a saproxylického hmyzu (včetně dostatku dutin). Dostatek stromů mohutných dimenzí poskytuje ideální podmínky pro dutinové hnízdiče (datel černý, strakapoud prostřední, žluna šedá). Klidový režim umožňuje hnízdění vzácných druhů dravců, citlivých na vyrušování (orel mořský, luňák červený, luňák hnědý). Podíl prosvětlených porostů se spíše zvyšuje v důsledku plošného odumírání jasanů. V kontrastu k poměrně dobrému stavu lužních lesů (z ochrannářského hlediska) je však kondice nivních luk, které se v důsledku změn vodního režimu homogenizují v xerofilnější porosty.

Bezlesí NPR Křivé jezero z převážné části tvoří vlhké kontinentální zaplavované louky (*Lathyro palustris-Gratioletum officinalis*). Z důvodu nevyhovujícího vodního režimu (absence periodického zaplavování a vysychání větší části, v některých místech naopak dlouhodobé zamokření) se vyznačují malým zastoupením diagnostických druhů. Ačkoliv na jaře zde bohatě kvete bledule letní (*Leucojum aestivum*), v létě je porost silně ruderalizovaný pcháčem osetem (*Cirsium arvense*), co se nedaří zvrátit ani každoroční dvojí senosečí. Charakteristická je pro ně přítomnost starých osluněných solitérních dubů a vrby. Hlavaté vrby na loukách a ve vrbovnách jsou

pravidelně ořezávány a rozpadlé jsou nahrazovány novými výsadbami. Na loukách se vyskytují živné rostliny vzácných druhů fytofágního hmyzu (vysoké pryšce, omány, podražce).

Tabulka č. 19. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₂ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
L2.3	61,8044	3,20
L2.4	26,1248	2,48
T1.7	4,8202	1,67
spolu jako E ₂	92,7494	2,45

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Seč a pastva (pozitivní vliv)

Zaplavované louky kromě náležitého vodního režimu nezbytně vyžadují pravidelnou seč s odstraňováním biomasy, a to aspoň jednou (po vyschnutí na začátku léta), ideálně dvakrát ročně (otava na konci léta – vyhovující je ovšem i přepasení dobyt看em). Místa s výskytem zachovalé vysokobylinné vegetace stačí obvykle kosit jednou za dva roky, invadovaná místa naopak co nejčastěji. Na velkých rovinatých plochách aluviálních luk je přípustná i seč těžší mechanizací. Plošně omezené hospodaření, zvláště u porostů bez záplav, vede k jejich rychlé ruderalizaci.

Lesnictví (negativní vliv)

Pěstování nevhodných dřevin, vyloučení diverzifikovaných forem lesního hospodaření, dlouhé obmýty a následné holoseče, mechanizovaná příprava půdy nebo odstraňování mrtvého dřeva v nedávné minulosti vedly k stanovištní homogenizaci tvrdých luhů, ochuzení jejich biodiverzity i oslabení mimoprodukčních funkcí. Absence náhradní výsadby odumírajících starých osluněných stromů má za následek mizení specializovaných druhů hmyzu. K tomu všemu se navíc přidává chřadnutí dominantních dřevin (jilm, jasan a dub) v důsledku houbových chorob. Vzhledem k bezzásahovému režimu v lesích NPR Křivé jezero je vliv v současnosti neutrální.

Myslivost (negativní vliv)

Současné přezvěření vede v luzích k nadměrnému narušování půdy a lesního podrostu, a tím k podpoře šíření konkurenčně silných nitrofilních druhů a invazních nepůvodních druhů rostlin. Vysoké stavy spárkaté zvěře také znesnadňují přirozenou obnovu cílových dřevin luhů.

Vodní hospodářství (negativní vliv)

Regulace Dyje a stavba VDNM se třemi přehradními nádržemi v 70.–80. letech 20. století způsobila jen stěží napravitelnou změnu hydrologického režimu lužních ekosystémů dolního Po-dyjí, NPR Křivé jezero nevyjímaje. Vodní dílo zamezilo periodickým záplavám, v důsledku čehož se následně i trvale snížila hladina podzemní vody a započala sukcese – v lese i bezlesí. V nádržích se také usazuje velká část sedimentů, které tak voda nepřenáší dál do lužní krajiny. Byť je v NPR Křivé jezero vybudována soustava kanálů pro jarní řízené povodňování porostů, z důvodu jejího dlouhodobě špatného technického stavu se tak neděje.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sucho (negativní vliv)

Kromě hospodářských vlivů vedoucích k odvodnění lužních ekosystémů je stále patrnější také zmenšená přirozená povodňová dynamika nížinných řek v důsledku klimatických změn. Omezení stanovištní heterogenity, jako např. vysychání aluviálních tůní, má za následek ochuzení lužních společenstev o specializované druhy jak mokřadních rostlin a vodních makrofytů, tak bezobratlých živočichů (korýšů aj.). Sucho nakonec také umenšuje účinnost opatření k navrácení vody do (nejen) lužní krajiny – umělého povodňování nebo tvorby kanálů a tůní.

Sukcese (negativní vliv)

Narušený vodní režim lužních ekosystémů – jakožto stěžejní limitující faktor pro utváření specializovaných vlhkomilných společenstev – umožňuje prosazení mezofilních druhů se širší ekologickou valencí v sukcesi. Původně pestré tvrdé luhy a aluviální louky tak zarůstají konkurenčně silnými druhy mohutných travin, nitrofilních bylin, expanzivních keřů a pionýrských stromů, čemuž napomáhá i nevhodná nebo omezená péče o tyto biotopy. Sukcesi může podpořit i eutrofizace v důsledku splachů hnojiv z polí do vodních toků přes lužní ekosystémy.

Rostlinné invaze (negativní vliv)

Lužní ekosystémy jsou z důvodu přirozeně velkého narušování a přísunu živin nejvíce ohroženy invazními druhy rostlin, jejichž biologické vlastnosti jsou v těchto podmínkách prostředí konkurenčně zvýhodněny oproti původním druhům. Diverzitu, potažmo mimoprodukční funkce luhů snižují invazní stromy javor jasanolistý (*Acer negundo*) a jasan pensylvánský (*Fraxinus pennsylvanica*), vegetaci litorálů vodních toků a aluviálních luk zase vytlačují invazní byliny astříčka kopinatá (*Symphyotrichum lanceolatum*) a netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*).

4.3.1.3. E₃ – Panonské suché trávníky a bylinné lemy

= biotop **T3.1** – skalní vegetace s kostřavou sivou (*Festuca pallens*); **T3.2** – pěchavové trávníky; **T3.3A** – subpanonské stepní trávníky; **T3.3B** – panonské sprašové stepní trávníky; **T3.4D** – širokolisté suché trávníky, porosty bez význačného výskytu vstavačovitých a bez jalovce obecného (*Juniperus communis*); **T4.1** – suché bylinné lemy; **T6.2A** – bazofilní vegetace efemér a sukulentů, porosty s převahou netřesku výběžkatého (*Jovibarba globifera*); **T6.2B** – bazofilní vegetace efemér a sukulentů, porosty bez převahy netřesku výběžkatého (*Jovibarba globifera*).

Cílový stav

Přítomnost druhově bohatých, květnatých, prostorově a též sukcesně strukturovaných porostů skalních stepí, pěchavových trávníků, úzkolistých a širokolístých suchých trávníků a suchých bylinných lemů na reliktních nebo sekundárně bezlesích stanovištích, tvořených charakteristickými druhy rostlin, bez výskytu invazních a dominance expanzivních druhů, se zajištěnou pravidelnou péčí, umožňující výskyt společenstev živočichů na ně vázaných.

Dosavadní vývoj

Suché trávníky (*Festuco-Brometea*) zahrnují travino-bylinnou vegetaci na suchých, především vápnitých půdách v teplých oblastech Česka. Na některých místech jsou přímým pokračováním pozdně glaciálních stepí, většinou se však jedná o sekundární vegetaci po odlesnění teplomilných doubrav a dubohabřin, přičemž celkově jsou velmi podobné dnešním zonálním stepím východní Evropy. V CHKO Pálava lze rozlišit pět typů suchých trávníků.

Skalní stepi v minulosti okrajově sloužily k pastvě koz a ovcí, která se ovšem soustředila hlavně na okolní porosty zapojených trávníků. Rovněž pěchavové trávníky se díky extrémním stanovištním podmínkám v CHKO Pálava zřejmě udržely jako bezlesí po celý holocén a spásány byly jen extenzivně. V minulém století však byla rozloha skalních stepí a pěchavových trávníků na mnoha místech vápencového bradla Pavlovských vrchů zmenšena lomovou těžbou kameň. Největší význam obou typů porostů v současnosti spočívá v ochraně svahů před erozí.

Úzkolisté suché trávníky se v krajině udržely především na svazích nevhodných pro pole, jelikož většina porostů byla po neolitickém rozmachu zemědělství převedena na ornou půdu. Tato zachovaná část drnových stepí byla později využívána pouze jako chudé pastviny pro méně náročná hospodářská zvířata, od čehož bylo definitivně upuštěno v druhé polovině 20. století. V případě přece jen intenzivnější pastvy docházelo k nahrazení pětých kavylů (*Stipa pennata* agg.) kavylem vláskovitým (*Stipa capillata*). Naopak historické cyklické ponechávání polí úhořem přispívalo k udržení narušovaných typů sprašových stepí s konkurenčně slabšími druhy.

Širokolisté suché trávníky (snad s výjimkou PR Milovická stráň) jsou v CHKO Pálava druhotné porosty na místech původních teplomilných doubrav, tudíž závislé na hospodaření. To do poloviny 20. století spočívalo v extenzivní pastvě dobytka, přičemž produktivnější porosty na poněkud vlhčích místech byly jednosečnými loukami. Zároveň se luční stepi, byť s pozměněným druhovým složením, šíří na opuštěná pole v blízkosti zachovalých porostů. Z některých neobhospodařovaných širokolistých suchých trávníků zase vznikají sukcesí suché bylinné lemy.

Dnešní stav

Skalní stepi (*Bromo pannonici-Festucion pallentis*) na výslunných vápencových svazích s velmi mělkou půdou jsou nezapojené porosty kostřavy draslavé (*Festuca csikhegyensis*) s převahou submediteránních a perialpidských druhů – devaterka poléhavá (*Fumana procumbens*), kavyl skalní (*Stipa eriocalis*), lipnice bádenská (*Poa badensis*) či ožanka horská (*Teucrium montanum*) – včetně jarních efemér a sukulentů.

Pěchavové trávníky (*Diantho lumnitzeri-Seslerion*) na návětrných severních vápencových svazích s mělkou půdou jsou zapojené porosty pěchavy vápnomilné (*Sesleria caerulea*) s převahou dealpínských druhů a panonských endemitů jako např. dvojštítek hladkoplodý (*Biscutella laevigata*), hvozdič Lumníterův (*Dianthus lumnitzeri*), lomikámen vždyživý (*Saxifraga paniculata*) a písečnice velkokvětá (*Arenaria grandiflora*).

Úzkolisté suché trávníky (*Festucion valesiacae*) vytvářejí druhově bohaté porosty na výslunných svazích se středně hlubokou půdou. Dominují v nich úzkolisté trsnaté traviny, tj. kavyly (*Stipa* spp.), kostřava walliská (*Festuca valesiaca*) a ostřice nízká (*Carex humilis*), které jsou doplněny o kontinentální byliny – diviznu brunátnou (*Verbascum phoeniceum*), chrpu latnatou (*Centaurea stoebe*), zvonek sibiřský (*Campanula sibirica*) atd.

Širokolisté suché trávníky (*Cirsio-Brachypodium pinnati*) jsou hustě zapojené, květnaté porosty na hlubších a těžších půdách mírných svahů. Jde o druhově velmi bohatou vegetaci, kde dominuje válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), k níž se přidávají kontinentální a panonské druhy – bílojetel německý (*Dorycnium germanicum*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), vítod větší (*Polygala major*) a mnohé další.

Suché lesní lemy (*Geranion sanguinei*) jsou ekotonální porosty na okrajích světlých lesů s převahou širokolistých bylin místo travin, a sice z důvodu omezeného narušování takových stanovišť. Charakteristické jsou pro ně zejména tři druhy – kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*) a třemdava bílá (*Dictamnus albus*).

Primární porosty suchých trávníků jsou v CHKO Pálava nejhojnější v MZCHÚ s četnými skalními výchozy (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček), kde jejich jednotlivé typy často vytvářejí vegetační mozaiky a přechody. Struktura a druhové složení pálavských skalních stepí (*Poa badensis-Festucetum pallentis*) a pěchavových trávníků (*Minuartio setaceae-Seslerietum caeruleae*) jsou v rámci Česka naprosto jedinečné. Spolu s kavylovými stepmi se blíží cílovým stavům, i když kvůli imisím atmosférického dusíku, potažmo šíření vysokých trav a dřevin vyžadují stále častější a důslednější management pro udržení rozvolněné vegetace.

Sekundární porosty suchých trávníků se vyskytují na veškerých pálavských úpatích s kvalitně vyvinutou (v minulosti obhospodařovanou) půdou, a to často i mimo MZCHÚ. Místy sice splňují cílový stav (v NPR Děvín dokonce s výskytem vstavačovitých rostlin), celkově však degradují v důsledku narušené kontinuity hospodaření a eutrofizace, čehož důsledkem jsou pak druhově chudé porosty s velkou biomasou dominantních širokolistých trav a přítomností dřevin, vyžadující značné managementové úsilí. Na přechodech suchých trávníků ke křovinám a lesům se ovšem napříč Pálavou ojediněle vyvíjejí květnaté bylinné (nejčastěji třemdavové) lemy.

V současnosti chybí řadě stepních trávníků vertikální i horizontální rozrůzněnost, podmíněná rozmanitými sukcesními stádii vývoje travino-bylinných porostů. Tento nedostatek se v omezené míře daří řešit cílenými disturbančními zásahy a pastvou těžších hospodářských zvířat. K prostorové diverzifikaci přispívá významnou měrou taktéž mozaiková seč. Zastoupení bylinných lemů, zvláště podél polních cest, je nižší, než by napovídal pohled do katastrálních map. Některé katastrované polní cesty jsou totiž rozorány a obhospodařovány jako běžná pole.

Tabulka č. 20. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₃ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
T3.1	11,6967	1,42
T3.2	6,9330	1,43
T3.3A	78,7903	2,31
T3.3B	0,0080	4,00
T3.4D	99,4285	2,79
T4.1	1,8903	1,67
T6.2A	0,2748	1,00
T6.2B	0,2878	1,00
spolu jako E ₃	199,3094	1,95

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Pastva a seč (pozitivní vliv)

Extenzivní pastva a/nebo seč suchých trávníků je stěžejní pro zachování biodiverzity rostlinných druhů vč. na ně vázaných druhů živočichů. V CHKO Pálava jsou jednotlivé stepní lokality střídavě paseny a sečeny v rámci dvojročních cyklů. V těch největších (tj. NPR Děvín a NPR Tabulová) časově i místně koncentrovanou pastvu v ohradnicích nahrazuje téměř celosezónní volná pastva pomocí pastevece s pasteveckým psem. Stáda hospodářských zvířat tvoří rovnocenně ovce a kozy, příležitostně také koně. Seč vesměs křovinořezem probíhá ideálně v červnu (v době zralosti obilí trav) s následným shrabáním sena, přičemž nejproduktivnější trávníky na úpatích a v údolích bývají sečeny i dvakrát ročně. Pro kontinuální vývoj populací hmyzu bývá mozaikově a meziročně střídavě ponechávána přibližně třetina trávníku neposečena.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav ekosystému

Pěší turistika (negativní vliv)

Primární porosty skalních stepí a pěchavových trávníků s velmi mělkou a potažmo erodovatelnou půdou jsou zvláště citlivé na nadměrný sešlap, způsobovaný především pěší turistikou. Častá koncentrace velkého počtu osob na těchto stanovištích mimo značené turistické cesty (hlavně v NPR Děvín a PR Svatý kopeček) vede k erozi půdy, obnažení podloží a odstranění konkurenčně slabých druhů rostlin – geofytů (např. kosatců) a chamaefytů (včetně sukulentů). V jiných typech stepí může naopak sešlap přispívat k vytváření žádoucích porostních mezer.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sukcese (negativní vliv)

Omezená seč nebo pastva (tj. hospodářské udržování) sekundárních porostů suchých trávníků vede ke spontánním sukcesním změnám, jako je šíření konkurenčně silnějších mezofilních trav a dřevin, které dokážou obstát v prostředí hromadící se odumřelé biomasy. Výskyt konkurenčně slabších bylin, vyžadujících nižší a řidší porost, je omezován i přísunem živin z atmosférického spadu. Výsledné druhové ochuzení se projevuje už na první pohled malou květnatostí porostu ve fenologickém optimu, potažmo i omezenou přítomností opylovačů.

Invazní a expanzivní druhy (negativní vliv)

Eutrofizace krajiny a omezená péče o ni v suchých trávnících konkurenčně posilují širokolistou, jinak mezofilní travu ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), která se již šíří i do úzkolistých porostů. Obdobně biodiverzitu suchých trávníků snižují – na rozdíl od plošně rozšířeného ovsíku ale spíše jen lokálně – expanzivní tráva třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*) a mnohé invazní nebo expanzivní dřeviny – pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*), svída krvavá (*Cornus sanguinea*), trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) apod.

4.3.1.4. E₄ – Slaniska a slaniskové trávníky

= biotop T7 – slaniska.

Cílový stav

Na přirozeně zasolených stanovištích přítomnost druhově pestrých a prostorově strukturovaných porostů slanisek a slaniskových trávníků tvořených charakteristickými slanomilnými rostlinami, bez výskytu invazních a dominance expanzivních druhů, se zachovaným vodním režimem a zajištěnou pravidelnou péčí, umožňující výskyt společenstev živočichů na ně vázaných.

Dosavadní vývoj

Vnitrozemská slaniska jsou extrazonální vegetační komplexy charakteristické pro kontinentální jihovýchodní a východní (ponticko-panonskou) část Evropy, v Česku dosahující severozápadní hranice areálu. V zjara mělce zaplavených a v létě obnažených prohlubních uprostřed slanisek bývá soustředěná vegetace jednoletých halofilních travin (*Crypsitea aculeatae*), na niž v trvale vlhkých a silně zasolených místech navazuje vegetace jednoletých sukulentních halofytů (*Thero-Salicornietea strictae*). Směrem k okrajům slanisek, tj. s klesající koncentrací solí v půdě, tato společenstva přecházejí v bohatší slaniskové trávníky (*Festuco-Puccinellietea*), v nichž obligátní halofyty jsou postupně nahrazovány konkurenčně silnějšími druhy.

Slaniska s jednoletými halofilními travinami jsou druhově chudé, nízké a otevřené porosty skryténky bodlinaté (*Crypsis aculeata*) nebo bahenky šašínovité (*Crypsis schoenoides*), jež více méně doplňují pouze kuřinka solná (*Spergularia marina*) nebo kuřinka obroubená (*Spergularia media*). Vývin těchto porostů je podmíněn cyklem periodického střídání fáze zaplavení a obnažení substrátu se středním obsahem ve vodě rozpustných solí.

Slaniska s jednoletými sukulentními halofyty jsou druhově chudé a rozvolněné porosty s dominancí slanorožce rozprostřeného (*Salicornia perennans*) nebo solničky rozprostřené (*Suaeda prostrata*), k nimž omezeně přistupují hvězdnice panonská (*Tripolium pannonicum*) nebo zblochanec oddálený (*Puccinellia distans*). Tyto porosty vyžadují silně zasolené a pouze pozvolna vysychající rozpukané substráty se solnými výkvěty na povrchu.

Slaniskové trávníky s převahou vytrvalých travin a bylin jsou dvojího typu. Vysychavé halofilní trávníky (*Puccinellion limosae*) jsou řídké porosty stepního charakteru na těžkých zasolených alkalických půdách s kolísavým vodním režimem. Typická je dominance zblochance oddáleného (*Puccinellia distans*), přítomnost jitrocele přímořského (*Plantago maritima*), pampelišky besarabské (*Taraxacum bessarabicum*) apod. Naopak mezofilní subhalofilní trávníky (*Juncion gerardii*) jsou zapojené, avšak narušované louky a pastviny s vyrovnaným vodním režimem na okrajích slanisek, v nichž koexistují ekologicky rozmanité druhy: sítina Gerardova (*Juncus gerardii*), blešník úplavičný (*Pulicaria dysenterica*) nebo štírovník tenkolistý (*Lotus tenuis*).

Výše popsanou zonaci se v minulosti vyznačovala i některá slaniska teplé a kontinentálně laděné jižní Moravy, včetně NPR Slanisko u Nesytu v CHKO Pálava. V těchto klimatických podmínkách totiž dochází ke kapilárnímu zdvihu iontů solí ze zvětrávajících třetihorních jílov. V ČR jde ovšem vesměs o trvalé sekundární bezlesí, kde významnou roli sehrává přísun solí dusíku z exkrementů drůbeže nebo dobytka a biogenní mechanické narušování povrchu půdy.

Slaniska (také slaná jezera, minerální prameny apod.) začala postupně z důvodu intenzivních rekultivací, odvodňování, přeměn v pole a dalších změn v antropocenní krajině ustupovat už od 19. století. Další zlom nastal v polovině 20. století v souvislosti s ukončením pastvy hospodářských zvířat na obecních pastvinách a nereverzibilním narušením vodního režimu slanisek dalšími melioracemi. V jejich důsledku bylo omezeno vzlínání solí v půdním roztoku z podloží k povrchu půdy, začal převažovat pohyb v opačném směru, až došlo k téměř úplnému odsolení svrchních horizontů a uložení solí mimo dosah kořenů většiny rostlinných druhů. Omezení pastvy, a tím i narušování drnu vedlo k často rychlým sukcesním změnám: jednoleté halofyty ustoupily expandujícím rákosinám, slané trávníky se změnilly v běžnou luční nebo rumištní vegetaci. Degradaci do jisté míry pomohl i bezzásahový režim.

NPR Slanisko u Nesytu byla oficiálně poprvé vyhlášena v roce 1961, přičemž jistá forma ochrany se na její území vztahovala zřejmě už od roku 1953. V témže období došlo k proměně části obecní pastviny severně od Včelínku ve fotbalové hřiště; původní pastva husí však v 70. letech 20. století úplně skončila i na Slanisku, kde byly navíc až do 90. let značně potlačeny i jakékoli ochranné zásahy. Ty byly omezeny jen na vykopání mělkých struh v západní části a mělké tůně ve východní části, které měly být potenciálními stanovišti pro vyhynulé jednoleté halofyty, ale časem zarostly psinečkem a rákosem. V roce 1991 byla v západní části Slaniska, přibližně na ploše 300 m², odstraněna svrchní vrstva půdy, díky čemuž se zde zejména ve vlhčích letech postupně stabilizovaly populace bahenky šášinovité (*Crypsis schoenoides*), skrytěnky bodlnaté (*Crypsis aculeata*), hadího mordu malolobného (*Scorzonera parviflora*) a solenky Válerandovy (*Samolus valerandi*). V roce 1993 byla obnovena pravidelná seč, kterou od roku 2000 doplnila pastva – ochranný management postupně nabýval na intenzitě i plošném rozsahu.

Dnešní stav

Současná NPR Slanisko u Nesytu je nejzachovalejší a nejbohatší dochovalý fragment halofilní flóry a vegetace na jižní Moravě i v celém Česku, byť od 70. a 80. let 20. století je ochuzen o slanorožec rozprostřený (*Salicornia perennans*) a solničku rozprostřenou (*Suaeda prostrata*), tj. druhy vázané na nejzasolenější zónu. Od roku 2009 byly na Slanisku postupně vybudovány tři trvalé ohrady jakožto základ pro zahájení obnoveného, a nikoliv do té doby jen údržbového, managementu. Ten spočíval v intenzivnější pastvě, nejprve ovcí a koz, následně skotu a koní s cílem rozvolnit zahuštěné trávníky a umožnit vznik obnažených ploch. Zejména pastva koní časem vedla k výrazným a žádoucím změnám celého ekosystému Slaniska – na pasených plochách se intenzivnější evaporací zvýšila salinita a s tím ze semenné banky v půdě zdatelně přibývaly obligátní halofyty, které dokonce na nejvíce narušovaných místech začaly dominovat.

Další typy hospodaření v NPR Slanisko u Nesytu jsou rovněž motivované obnovou podmínek prostředí vhodných pro slanomilnou flóru a faunu. Průběžně dochází k sečení porostů rákosin, expandujících z litorálu přilehlého rybníka Nesyt, odstraňování náletových dřevin a ořezu hlavatých vrb. V roce 2015 byl v západním okraji Slaniska na polovinu původní rozlohy zmenšen lesní porost topolů a v témže roce došlo i k přímému propojení východní části Slaniska s rybníkem Nesyt. Následující rok bylo v rámci Slaniska vyhloubeno pět mělkých tůní o průměru asi 7 m pro podporu populace saranče slaništní i vegetace obnažených den. Zásadním, poněkud skrytým a zvenčí jen stěží ovlivnitelným problémem celého ekosystému však zůstává klesající hladina podzemní vody, již nedokážou povrchové disturbance dlouhodobě vyvažovat.

Nejvyvinutější halofilní společenstvo (*Puccinellietum limosae*) s obligátními halofyty jako jsou hvězdnice panonská (*Tripolium pannonicum*), jitrocel přímořský (*Plantago maritima*), pampe-liška besarabská (*Taraxacum bessarabicum*) a prorostlík nejtenčí (*Bupleurum tenuissimum*), se v současnosti nachází ve východní části Slaniska. Vlhčí části jsou obecně pokryty mochnovými trávníky (*Loto tenuis-Potentilletum anserinae*), zatímco sušší části kostřavovými trávníky (*Centaureo pannonicae-Festucetum pseudovinae* Klika et Vlach 1937), tj. fytocenózou v ČR rozlišenou teprve v roce 2020 při syntetické studii jihomoravských slanisek. Pro západní

část Slaniska je význačné v závislosti od managementu a průběhu počasí efemérní společenstvo s hadím mordem maloubořným (*Scorzonera parviflora-Juncetum gerardii*). V NPR Slanisko u Nesytu rostou také komonice zubatá (*Melilotus dentatus*), ostřice žitná (*Carex secalina*), proskurník lékařský (*Althaea officinalis*) a mnohé další fakultativně halofilní druhy.

Halofilní fauna Slaniska je v současné době ochuzena o řadu významných druhů bezobratlých, jejichž výskyt se nepodařilo potvrdit po několika desetiletích. Patří mezi ně vzácní střevlíčci rodů *Dyschirius* a *Acupalpus*, ploštička slanomilná (*Henestaris halophilus*), slíďák slaništní (*Pardosa maisa*) a několik zástupců tzv. Microlepidopter. U některých druhů není vyloučeno, že se na Slanisku stále vyskytují, pouze jejich populace klesly pod hranici detekovatelnou běžnými způsoby. U druhů, které se zde stále prokazatelně vyskytují, jsou jejich populace stabilní, u některých dokonce posilují spolu s hojnějším výskytem živných rostlin, který je výsledkem změny v přístupu k managementu (např. motýl chobotníček slaništní – *Bucculatrix maritima* – a živná rostlina jeho housenek, hvězdnice panonská). Hojnější výskyt saranče slaništní (*Aiolopus thalassinus*) souvisí spíše se současnou expanzí tohoto druhu (podobně jako u dalších v nedávné minulosti vzácných zástupců rovnokřídlých z této lokality, kobylky kuželohlavé – *Ruspolia nitidula* a saranče černopruhé – *Mecostethus parapleurus*). Intenzivní výzkum fauny „microlepidopter“, který v území CHKO Pálava probíhá od roku 2016, přinesl mimořádně zajímavé výsledky i z této lokality. Kromě potvrzení výskytu chobotníčka slaništního nebo pouzdroníčka *Coleophora halophilella* se podařilo nalézt i řadu dalších druhů s vazbou na slaniště lokality, některé z nich (např. *Biselachista contaminatella*) jsou prvními nálezy pro území ČR.

Tabulka č. 21. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₄ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
T7 (= E ₄)	3,4349	1,33

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Pastva a seč (pozitivní vliv)

Ekosystém kromě udržování vodního režimu v našich podmínkách prostředí striktně vyžaduje zemědělské hospodaření, a to znatelně intenzivnější než u jiných typů bezlesí. Sukcesi je potřeba blokovat ideálně pastvou (skotu, buvolů, koní, koz, ovcí, drůbeže), jelikož tím současně dochází k mechanickému narušování povrchu půdy, doplňkově také sečením (typicky rákosu a jiných „nedopasků“). Omezeně je rovněž vhodné mechanizované strhávání travního drnu.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sucho (negativní vliv)

Pokles hladiny podzemní vody – kvůli odvodňování pro zemědělské účely v minulosti, v současnosti podpořený také nedostatkem zimních a jarních srážek – a potažmo snížení salinity je hlavním ohrožujícím faktorem ekosystému. Byť Slanisko sousedí s potokem Včelínek a rybníkem Nesyt, jeho vodní režim nijak neovlivňují. Ve skutečnosti je závislý na spádu podzemních vod z oblasti PP Skalky u Sedlece a na srážkových úhrnech.

Sukcese (negativní vliv)

Výše popsané dlouhodobé sucho spolu s omezenou kontinuitou pastvy hospodářských zvířat (nevyjímaje disturbance) způsobují v ekosystému nežádoucí sukcesi. Stres (zasolení) tolerují, ale v neslaných podmínkách konkurenčně slabé halofyty jsou tak nahrazovány druhy s širokou ekologickou valencí. Extrémním důsledkem sukcese slanisek může být až vyhynutí druhů a zánik biotopů – nechvalným příkladem je vegetace jednoletých sukulentních halofytů.

4.3.1.5. E₅ – Suťové lesy

= biotop L₄ – suťové lesy.

Cílový stav

Na azonálních skalnatých stanovištích přítomnost druhově pestrých a bohatě strukturovaných porostů suťových lesů ponechaných samovolnému vývoji, se zachovaným keřovým a bylinným patrem tvořeným charakteristickými druhy rostlin, bez výskytu invazních a dominance expanzivních druhů, s přítomností starých mohutných stromů s dutinami, světlých porostních mezer a dostatkem mrtvého dřeva, umožňující výskyt společenstev živočichů na ně vázaných.

Dosavadní vývoj a dnešní stav

Suťové, roklínové a skalní lesy (*Tilio platyphylli-Acerion*) jsou azonálním biotopem vyskytujícím se na strmých svazích, vrcholech kopců, skalních výchozech a deluviálních terénech, na úživných půdách s dobrým vodním režimem a biologickou aktivitou. Ve stromovém patře převládají ušlechtilé listnáče, tzn. na živiny náročné opadavé listnaté stromy – javor mléč a klen (*Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), jilm drsný (*Ulmus glabra*), lípa srdčitá a velkolistá (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*) –, které v nižších polohách doprovázejí druhy kontaktních dubohabrových hájů.

V porostní dynamice suťových lesů se přirozeně střídá fáze plně zapojeného stromového patra s rozvolněným stadiem, charakteristickým velkou pokryvností nitrofilních bylin a kapradin, a fází keřovou. Jejich podrost tvoří vesměs běžné nitrofilní a mezotrofní středoevropské druhy – bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), oměj vlčí mor (*Aconitum lycoctonum*), pitulník horský (*Galeobdolon montanum*), plicník lékařský (*Pulmonaria officinalis*) či svízel vonný (*Galium odoratum*). Pro CHKO Pálava jsou charakteristické suťové lesy s dominujícími lípami a účastí také suchomilných a světlomilných druhů.

Část suťových lesů byla v minulosti obhospodařována jako pařeziny pro palivové dříví (především lipiny), jiná část měla zase přirozeně charakter vysokého lesa s omezenou produkcí konstrukčního dřeva (především jaseniny). Veškeré porosty suťových lesů v CHKO Pálava, koncentrované vesměs v NPR Děvín, jsou v současnosti ponechány samovolnému vývoji.

Nejstrmější, horní části vápencového bradla NPR Děvín porůstají pěchavové skalní lipiny (*Sesleria albicantis-Tilietum cordatae*) s nízkými polykormony lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) a reliktními druhy světlých lesů – např. starček celolistý (*Tephrosia integrifolia*), trýzel vonný (*Erysimum odoratum*), violka trojbarevná skalní (*Viola tricolor* subsp. *saxatilis*) – mezi trsy pěchavy vápnomilné (*Sesleria caerulea*). Pod nimi se nacházejí rozsáhlé porosty suťových javorových lipin (*Aceri-Tilietum*) v biotické kvalitě odpovídající cílovému stavu. V částech severozápadního úpatí s velkou a vyrovnanou vlhkostí vzduchu jsou ojediněle přítomné i suťové javorové jaseniny (*Mercurialis perennis-Fraxinetum excelsioris*) s absencí teplomilných druhů.

Současný stav suťových lesů (především v NPR Děvín) vyhovuje biologickým nárokům fauny, vázané na tento ekosystém. Pravidelně v nich hnízdí datel černý (*Dryocopus martius*), holub doupeňák (*Columba oenas*), žluna šedá (*Picus canus*), z předmětů ochrany PO Pálava hojně hnízdí lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) a poměrně běžný je strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*). Dutiny využívají i netopýr černý (*Barbastella barbastellus*) nebo netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), oba druhy jsou předmětem ochrany EVL Děvín. Naopak vzácným hnízdičem je lejsek malý (*Ficedula parva*). Z brouků je v dutinách o větších rozměrech poměrně běžný ZCHD zlatohlávek skvostný (*Protaetia speciosissima*).

Tabulka č. 22. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₅ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
L4 (= E ₅)	157,5754	1,98

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Lesnictví (neutrální vliv)

Ačkoliv suťové lesy poskytují kvalitní sortimenty dřeva listnatých stromů, primárně plní funkci ochranných lesů – např. stabilizací půdy snižují ohrožení níže položených hospodářských dubohabřin sesuvy. Přímé lesnické zásahy v mimořádně nepříznivých stanovištích suťových lesů jsou tudíž minimální a pouze usměrňují jejich samovolný vývoj v zájmu ochrany přírody.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Houbové choroby (negativní vliv)

Dvě stěžejní dřeviny suťových lesů, jasan ztepilý a jilm drsný, jsou téměř plošně postihovány tracheomýkózami: nekrózou jasanu (způsobovanou houbou *Hymenoscyphus fraxineus*) a grafiózou jilmu (způsobovanou houbou *Ophiostoma novo-ulmi*). V současnosti proto v porostech vesměs nejsou přítomné vzrostlé stromy jilmů a zároveň hromadně usychají jasaný.

Sukcese (neutrální vliv)

Suťové lesy jsou sukcesně poměrně stabilní porosty, jelikož svahové pohyby na strmých, kamenitých stanovištích brání šíření klimaxových dřevin jiných lesních typů. Zároveň jsou však vnitřně dosti dynamickými ekosystémy, neboť v nich dochází k cyklickým rozpadům stromového patra a vzniku míst s dominancí některého nitrofilního druhu podrostu.

4.3.1.6. E₆ – Teplomilné doubravy a dubohabřiny

= biotop **L3.4** – panonské dubohabřiny; **L6.1** – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy; **L6.2** – panonské teplomilné doubravy na spraši.

Cílový stav

Na zonálních lesních stanovištích přítomnost druhově pestrých a bohatě strukturovaných porostů teplomilných doubrav a dubohabřin vyrovnané věkové struktury se zachovaným keřovým a bylinným patrem tvořeným charakteristickými druhy rostlin, bez výskytu invazních a dominance expanzivních druhů, s přítomností starých mohutných stromů s dutinami, světlých porostních mezer a dostatkem mrtvého dřeva, se zajištěnou pravidelnou tradiční nebo vhodnou konvenční péčí, umožňující výskyt společenstev živočichů na ně vázaných.

Dosavadní vývoj

Teplomilné doubravy (*Quercetea pubescentis*) jsou světlé opadavé listnaté lesy s rozvolněným stromovým patrem a stěžejní účastí druhů suchých trávníků, lemů a křovin v podrostu. Jejich areál sahá od jihoevropských pohoří po východoevropskou lesostep. Výskyt teplomilných doubrav v Česku je ovlivněn klimatem, reliéfem a dostupností živin – rostou v suchých a teplých pahorkatinách, jíž je i území CHKO Pálava. Charakteristickou stromovou dominantou těchto lesů je nízkokmenný dub pýřitý (*Quercus pubescens*), který doplňuje nebo někde i nahrazuje vysokokmenný dub zimní (*Quercus petraea*). Velkou pokryvnost i druhovou bohatost dosahuje keřové patro s dřínem jarním (*Cornus mas*), mahalebkou obecnou (*Prunus mahaleb*) či ptačím zobem obecným (*Ligustrum vulgare*). Teplomilné doubravy v CHKO Pálava jsou dvojího typu.

Teplomilné doubravy na vápencích Pavlovských vrchů (*Quercion pubescenti-petraeae*) vytvářejí zakrslé řídkolesy s velmi bohatým prosvětleným podrostem, v němž se ve větší míře uplatňují submediteránní druhy – bílojetel německý (*Dorycnium germanicum*), česnek žlutý (*Allium*

flavum), kosatec nízký (*Iris pumila*) apod. Teplomilné doubravy na spraších Milovického lesa (*Aceri tatarici-Quercion*) vytvářejí až vysokokmenné porosty s také velmi bohatým prosvětleným podrostem, v tomto případě častěji subkontinentálních druhů – kosatec různobarvý (*Iris variegata*), kosatec trávolistý (*Iris graminea*), smldník alsaský (*Peucedanum alsaticum*) atd.

V kontaktu s teplomilnými doubravami – na jiných než jižních svazích a na úpatích svahů, tedy více mezických stanovištích – se v celé CHKO Pálava vyskytují panonské dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum betuli*), v nichž k dubu zimnímu výrazně přistupuje habr obecný (*Carpinus betulus*). Podrost je význačný květnatým jarním aspektem geofytů – dymnivky (*Corydalis* spp.), sasanky (*Anemone* spp.), sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*) atd. – a letním aspektem hájových teplomilných druhů, jako jsou hrachor černý (*Lathyrus niger*), medovník meduňkolistý (*Melittis melissophyllum*), strdivka nicí (*Melica nutans*) nebo violka divotvárná (*Viola mirabilis*).

Sukcesně stabilní porosty teplomilných doubrav jsou spíše vzácností, jelikož většina porostů je historicky do různé míry ovlivněna člověkem. Původní způsoby hospodaření – hlavně pařezení, lesní pastva a hrabání listového opadu na stelivo – tyto lesy prosvětlovaly, ochuzovaly je o živiny a podporovaly v nich druhy s dobrou výmladností. Dub poskytoval kvalitní konstrukční dřevo, žaludy pro domácí prasata nebo kůru pro výrobu třísla, byl tudíž v porostech záměrně podporován a při smýcení lesa část dubů zůstávala ponechána jako tzv. výstavky.

Naproti tomu konkurenčně silnější habr v dubohabřinách byl používán hlavně na palivové dříví, a proto se nechával spontánně obnovovat z pařezů. Po ukončení výmladkového hospodaření s krátkou dobou obmýti v polovině 20. století se kdysi světlé nízké lesy začaly sukcesně měnit na hustě zapojené vysoké lesy (tzv. nepravé kmenoviny), z nichž začaly ustupovat světlomilné druhy ve prospěch šířících se mezofilních až nitrofilních druhů. Celkově v teplomilných lesích došlo k nezanedbatelnému zhoršení jak abiotické – eutrofizací, tak biotické kvality – sukcesí.

Pálavské teplomilné lesy byly nejpozději od 14. století systematicky obhospodařovány výmladkovým způsobem s obmýtím pouhých sedm let. V 17. století bylo v lesích současné NPR Děvín (270 ha) inventarizováno 100 výstavků, tj. přibližně jeden strom na dva hektary (obmýti se v té době zvýšilo na 13 let). Do další inventarizace v 19. století počet výstavků narostl na přibližně 33 na hektar pařezového lesa (přesně 6779), přičemž opět vzrostlo i obmýti – na 30 let. V 30. letech 20. století se v NPR Děvín v důsledku zániku pařezinového hospodaření poprvé objevují lesní porosty starší než 50 let, jejichž podíl do současnosti dosáhl až 90 %.

Dnešní stav

Převážná většina teplomilných lesů CHKO Pálava (více než 2000 ha) je situována v EVL Milovický les a zároveň ve dvou oborách, zaujímajících téměř stejnou plochu. Intenzivní chov zvěře je stěžejním faktorem, jenž ovlivňuje biotickou kvalitu těchto porostů natolik negativně, že převyšuje i změny způsobené sukcesí a v důsledku obecných změn lesního hospodaření. Stromové patro je pozměněno vysazováním nepůvodních dřevin za účelem zvýšení úživnosti obor, keřové patro v důsledku silného okusu a absence zmlazení takřka zcela chybí, bylinné patro místo desítek diagnostických druhů obsahuje pouze jednotky ruderalních a invazních druhů. Změny lesních ekosystémů v EVL Milovický les podrobněji popisuje studie AOPK ČR z roku 2020 (Chytrý & Prokešová 2020).

V Pavlovských vrších a v okrajových částech Milovického lesa (tj. mimo obory) jsou teplomilné lesy mnohem blíže cílovému stavu, zároveň jsou však fragmentovanější. Byť hostí bohaté populace řady diagnostických druhů – kamejka modronachová (*Buglossoides purpureocaerulea*), ostřice Micheliova (*Carex michelii*) nebo pryšec mnohobarvý (*Euphorbia epithymoides*) –, potýkají se s eutrofizací, poškozováním zvěří a rostlinnými invazemi. Po desetiletích bez hospodaření se tak původně dubové řídkolesy expoziční lesostepi mění v mezofilnější typy doubrav a přirozeně mezické dubohabřiny ztrácejí teplomilný charakter panonských dubohabřin.

V menší míře již v současnosti probíhají zásahy s cílem rozrůznit víceméně uniformní prostředí doubrav a dubohabřin, jehož příčinou je poměrně dlouhá doba bezzásahového přístupu k lesům v MZCHÚ. Patří mezi ně obnova pařezin v NPR Děvín, prosvětlování porostů s různou intenzitou na více místech v rámci CHKO a zahájení obnovy v porostech s výrazně nevyrovnanou věkovou strukturou (např. PR Milovická stráž). V těchto aktivitách je nezbytné pokračovat. Obnovní bloky, vzniklé v oborách v EVL Milovický les, představují migrační překážku pro mnohé významné druhy s vazbou na lesní prostředí. Koridory mohou tvořit alespoň porostní žebra mezi vzniklými pasekami, proto je nutné je při obnově ušetřit následného domýcení.

Struktura porostů – tvořených převážně dubem a jasanem – se postupně mění. Porosty se do jisté míry samy prosvětlují v důsledku plošného hynutí jasanů. Periody extrémního sucha snižují vitalitu dokonce i u dubů. Pařezinové hospodaření se dosud uplatňuje pouze v NPR Děvín, v hospodářských porostech nadále převažuje holosečný způsob obnovy (byť v posledních letech mnohem méně častý) a mýcení porostů v případě úspěšné přirozené obnovy.

Tabulka č. 23. Celková rozloha a průměrná kvalita ekosystému E₆ a jeho biotopů v území CHKO Pálava podle dat z aktualizace vrstvy mapování biotopů za období 2010–2022.

Biotop	Celková rozloha [ha]	Průměrná kvalita [1–4]
L3.4	1010,7155	3,07
L6.1	71,0034	2,54
L6.2	722,5411	2,81
spolu jako E ₆	1804,2600	2,81

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Lesnictví (negativní i pozitivní vliv)

Vyloučení původních forem lesního hospodaření (výmladkové a pastevní lesy, toulavá seč...), pěstování monokultur, holoseče, odstraňování odumírajícího a mrtvého dřeva vedou ke zmenšení rozlohy a fragmentaci porostů nebo k sukcesi a degradaci (zhoršení biotické kvality porostů). Pozitivní je pozvolná obnova pařezin v NPR Děvín a upřednostňování přirozené obnovy lesa pomocí výstavků v EVL Milovický les.

Oborní chov zvěře a myslivost (negativní vliv)

Přezvěření způsobuje zhutňování, vysychání a erozi lesní půdy, vede k ruderalizaci nebo až úplnému spasení lesního podrostu, a tím i úbytku na něj vázaného fytofágního hmyzu, silným okusem dřevin narušuje prostorovou strukturu lesa a brání jeho přirozené obnově, napomáhá šíření nepůvodních druhů rostlin. Mnohé přezvěřením degradované lesní porosty v oborách Bulhary a Klentnice dokonce již nelze klasifikovat jako přírodní biotopy.

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sukcese (negativní vliv)

Absencí hospodaření nebo nevhodným lesním hospodařením dochází k homogenizaci prostorové struktury porostů, zapojování stromového patra, šíření stínících mezofilních dřevin (hlavně habru, lípy a jasanu), a naopak k ústupu světlomilných a teplomilných druhů rostlin a bezobratlých živočichů. Sukcesi napomáhá také eutrofizace v důsledku atmosférického spadu dusíku a prodloužení vegetačního období v důsledku globálních klimatických změn.

Rostlinné invaze (negativní vliv)

Rychle rostoucí, bohatě plodící a snadno regenerující pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*) a trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) pronikají do světlín v teplomilných doubravách, v nichž postupně snižují zastoupení původních dřevin. Početné semenáčky obou druhů na pasekách také znesnadňují obnovu pařezin. Plošně rozsáhlé populace netýkavky malokvěté (*Impatiens parviflora*) zase vytlačují původní druhy rostlin z podrostu mezofilních dubohabřin.

4.3.1.7. E7 – Vápencové skály a lomové stěny

= ekosystém je různě tvořený přírodními biotopy formačních skupin S a T a nepřírodními (systematicky nemapovanými) biotopy formační skupiny X, kvůli čemuž nelze přesně kvalifikovat jeho složky, potažmo kvantifikovat jeho celkovou rozlohu a průměrnou kvalitu v území CHKO Pálava.

Cílový stav

Vápencové skály a lomové stěny tvoří významnou dominantu pálavské krajiny. Nejsou zastíněny lesem ani příliš zarostlé křovinnou vegetací. Štěrbiny výslunných vápencových skalních stěn zde osídluje druhově chudá vegetace (*Cystopteridion*) chasmodytických kapradin sleziníku červeného (*Asplenium trichomanes*) a sleziníku routičky (*Asplenium ruta-muraria*), k nimž se přidávají druhy skalních stepí – např. rozchodník ostrý (*Sedum acre*) či tařice skalní (*Aurinia saxatilis*). Výslunné vápencové osypy na dočasně stabilnějších plochách umožňují rozvoj vegetace pohyblivých sutí (*Stipion calamagrostis*), tj. nezapojených porostů s dominantní jednoletou konopíí úzkolistou (*Galeopsis angustifolia*) a četnými druhy skalních stepí.

Tvoří taktéž významný hnízdní biotop pro výra velkého (*Bubo bubo*), krkavce velkého (*Corvus corax*), původním způsobem hnízdící rořýsy obecné (*Apus apus*), poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) a další druhy ptáků včetně sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), který zde hnízdí pravidelně. Skalní i lomové stěny pravidelně využívá jako potravní biotop také zedníček skalní (*Tichodroma muraria*). Skály i lomy obývají vzácné druhy petrofilních měkkýšů, specifická arachnofauna, stabilní populace má v těchto biotopech např. ubývající modrásek rozchodníkový (*Scolitantides orion*). Skalní štěrbiny využívají také netopýři (např. netopýr pestrý – *Vespertilio murinus*).

Dosavadní vývoj a dnešní stav

Prostředí, ve kterém se skály v rámci CHKO Pálava vyskytují, ovlivňoval člověk svou činností od chvíle, kdy mu technologický pokrok umožnil významněji přetvářet prostředí, které obýval. Důležitým bodem byla výstavba obranných hradů na Děvině a Stolové hoře ve středověku. Aby stavby mohly plnit svůj účel opěrného bodu při obraně území, muselo být jejich okolí přehledné a tudíž nezalesněné. Poté, co hrady pozbyly původního účelu (po třicetileté válce v 17. století), bylo bezlesí udržováno spíše pastvou. Současnou podobu (skály vyčnívající ze vzrostlého, hustého lesa) však krajina v okolí hradů získala až ve 20. století. V současné době jsou skalní biotopy na Pálavě zastíněné různou měrou (výrazně např. skalní útvar Tři panny, mnohem méně pak třeba Růžový vrch se zříceninou Sirotčího hrádku).

Zarůstání volných skalních útvarů patrně uspořádala větrná eroze, unášející částice půdy a ukládající je v puklinách. Uložení, byť i malého množství půdy, umožňuje i na strmých skalách růst širšího spektra vegetace včetně křovin. K tomuto jevu přispěla změna v zemědělském hospodaření v 50. letech 20. století, kdy v rámci kolektivizace a intenzifikace zemědělství došlo ke scelování pozemků nebo rozorávání mezí, což významnou měrou zvýšilo právě větrnou erozi (a v reakci na ni vedlo k rozsáhlým výsadbám sítě větrolamů). Větrná (i vodní) eroze se výrazně projevuje i v současnosti, v souvislosti s velkoplošným hospodařením i změnou klimatu.

Vznik lomových stěn samozřejmě plně souvisí s činností člověka. Otevřené vápencové lomy a selské lůdky vytvořily v krajině adekvátní náhradu za přirozené skalní útvary, které vlivem sukcese zarostly okolními lesy, a staly se tak pro mnohé druhy nevyužitelnými. Opuštění malých lomů v krajině, a nakonec i velkých lomů, znovu nastartovalo sukcesí, přičemž zejména malé lomy rychle zarostly keři i stromy. Na tyto biotopy se v posledních letech soustředí ochranný management a v několika lomech proběhly intenzivní vyřezávky.

Hospodářské využívání území ovlivňující stav ekosystému

Cílené hospodářské využívání v současnosti neprobíhá, jelikož těžba vápence byla na Pálavě kompletně ukončena v roce 2004.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav ekosystému

Horolezectví a turistika (negativní vliv)

Některé skalní útvary jsou využívány horolezci. Sportovní využití je (zejména termínově) omezeno vydaným opatřením obecné povahy tak, aby tato činnost nekolidovala s hnízděním ptáků. Vegetace skal včetně skalních žebor, ploten, převisů, stabilizovaných sutí a zdí hradních zřícenin může být ohrožena také nadměrným pohybem turistů (ovšem i přemnožené zvěře).

Přírodní činitelé ovlivňující stav ekosystému

Sukcese (negativní vliv)

Antropogenní stanoviště ekosystému v lomech jsou na rozdíl od přirozených skal krátkodobější, poněvadž po několika desetiletích zanikají v důsledku sukcese. Ukončená těžba hornin, ale také upuštění od pastvy na kamenitých stráních vedou k postupné stabilizaci svahů, zastavení pohybu ospů a vývoji dřevinné vegetace (často včetně invazních druhů).

4.3.2. Geologické a geomorfologické jevy

4.3.2.1. J₁ – Doklady geologického vývoje a paleontologická naleziště

Cílový stav

Lokality dokládající geologický vývoj v území CHKO a paleontologická naleziště jsou zajištěna proti negativním vlivům a spolehlivě plní svoji roli v rámci vědeckého výzkumu území a vzdělávacích aktivit. Lokality nejsou zarostlé vegetací nebo zakryté sutí, zvláště stratotyp svrchního pleistocénu ve facii suchých spraší v odkrytém profilu v NPP Kalendář věků.

Dnešní stav

V území CHKO Pálava se nachází několik geologických jevů a také paleontologických nalezišť. Nejvýznamnějším paleontologickým profilem je Kalendář věků u Dolních Věstonic. Jedná se o opuštěnou cihelnu, jejíž dno se nachází v nadmořské výšce přibližně 180 m. Těžbou zde byl odkryt přibližně 20 m vysoký profil, v jehož středu byl po ukončení těžby vytvořen vertikální zářez obdélníkového profilu. V dolní části stěny cihelny je odkryta mocná vrstva spraše svrchnorisského stáří s malakofaunou. Na této spraši je vyvinuta hnědozem a nad ní tři černohnědé horizonty humózní černozemě oddělené splachy a spraší. Parahnědozem je bez fosilií a pylu, zatímco komplex černozemí a jejich mezivrstvy obsahují stepní faunu. Ve spodní černozemi a spraši mezi spodní a střední černozemí jsou přimíseni teplomilní měkkýši. Výše uvedené půdní komplexy jsou překryty mocným komplexem nejmladších spraší, které jsou rozděleny tenkou světlehnědou vrstvou. Tento nejmladší půdní komplex je stratigraficky významný, protože na povrchu spočívá gravetienský (pavlovienský) horizont (29000 až 22000 let). Pro kulturní vrstvu pavlovienu jsou typické časté nálezy jedle a smrku. Na povrchu je vyvinuta recentní černozem. Z dalších jevů lze zmínit například Drápalův lom u Milovic (geologický profil s kvarténními říčními sedimenty), Mušlovskou pískovnu nebo Kienberg (paleontologické naleziště).

Dosavadní vývoj

V území CHKO Pálava byly v minulosti kromě vápence těženy i jiné materiály. V území dnešní NPP Kalendář věků byly nejprve těženy cihlářské hlíny a později i materiál pro stavbu ochranných hrází VDNM. Vlastní sprašový profil byl od ukončení těžby postihován místními sesuvy vyvolanými zvětráváním. Kromě zvětrávání měla na rychlost sesuvů a destrukci stěny vliv také

voda pronikající do vrstev profilu z nezaslepených větracích komínů zasypaného vinného sklepa, ústících několik metrů od horní hrany cihelny. Tyto komíny jsou v současné době zasypány a srážková voda již touto cestou do profilu pravděpodobně neproniká. Drápalův lom u Milovic vznikl v důsledku těžby štěrků. Pískovna v Mikulově-Mušlově sloužila dlouhodobě jako zdroj písku pro stavebnictví v celém regionu a odkryv v PP Kienberg poskytoval nedaleké cihelně jak cihlářské hlíny, tak písek.

Hospodářské využívání území ovlivňující stav jevu

Jižně od profilu Kalendáře věků se nacházejí zemědělské pozemky obhospodařované v současnosti jako vinice. Vzhledem k tomu, že jsou zatravněny, nedochází aktuálně k výraznějším erozním událostem, které by negativně ovlivňovaly stabilitu profilu v důsledku vnikání vody do sprašových kavern. Ani ostatní lokality předmětu ochrany nejsou nijak významněji ovlivňovány hospodářským využíváním území v jejich okolí.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav jevu

V těsné blízkosti profilu Kalendáře věků se nachází budova Mysliveckého sdružení Dolní Věstonice, a proto se na dně cihelny, které však není součástí NPP ani jejího ochranného pásma, pravidelně konají společenské akce organizované tímto sdružením. Pořádání akcí může potenciálně negativně ovlivnit profil, pokud by účastníci nedbali výstrah a pokoušeli by se pohybovat po nestabilních stěnách.

Přírodní činitelé ovlivňující stav jevu

V případě Kalendáře věků je nejvýznamnějším abiotickým disturbančním činitelem voda, která ve formě srážek zasakuje do horní planiny nad profilem a postupně vymývá sprašové sedimenty. Tím vznikají dutiny a pukliny, jejichž následkem může dojít k projevům nestability a sesuvné činnosti. Stav profilu ovlivňuje zejména dřevinná vegetace. V případě, že dojde u dřevin kořenících v profilu k porušení statiky kmene, nastane řícení celého stromu, a tím i odtržení části profilu. U ostatních lokalit předmětu ochrany lze za nejvýznamnějšího negativně působícího přírodního činitele označit sukcesi, která vede k postupnému zarůstání lokalit.

4.3.2.2. J₂ – Podzemní a povrchové krasové jevy

Cílový stav

Zachovalý soubor podzemních i povrchových krasových jevů ve všech známých lokalitách. Krasové jevy nejsou poškozovány a jsou eliminovány všechny negativní vlivy.

Dnešní stav

V Pavlovských vrších se lze setkat jak s povrchovými, tak s podzemními krasovými jevy. Nejlépe jsou krasové útvary vyvinuty v jižní části Pálavy na vrchu Tuold, který byl však v minulosti silně poznamenán těžbou. Jeskyně Na Tuoldu má stěny místo krápníků tvarované a zdobené unikátní "Tuoldskou výzdobou", která nemá v našich jeskyních obdoby. Spolu s jeskyní Liščí díra vytvářejí více než 3 kilometry chodeb, síní a domů. Menší podzemní prostory lze roztrošeně nalézt na řadě míst vápencového bradla Pálavy (od PR Svatý kopeček, přes NPR Tabulová, po NPR Děvín). Z povrchových krasových jevů na Tuoldu jsou nejhodnotnější menší věžovité útvary ve vrcholové partii lomu a škrapy, vyvinuté pouze na malé ploše východně od vrcholu. Povrchové krasové jevy ve formě škrapů jsou ve větším rozsahu velmi dobře patrné například na východních svazích Děvína. V okolí Dolních Věstonic, nedaleko NPP Kalendář věků se nachází několik významných podzemních prostor (např. Netopýří jeskyně), které jsou součástí sprašového pseudokrasu.

Dosavadní vývoj

Krasové jevy jsou v rámci území CHKO Pálava nejlépe vyvinuty na vápencovém bradle vrchu Turolu. Jeho původní tvary jsou však zachovány jen na severní straně, zbytek byl zničen lomovou těžbou, která probíhala v letech 1873 až 1934 a byly při ní vytěženy téměř všechny dostupné zásoby vápence. Před vytěžením lomu zde existovaly také menší krasové strže a rokle i hlubší krasový kaňon. První zmínky o původní jeskyni na Turolu (která byla později zničena těžbou vápence) pochází již z roku 1669. Současný podzemní systém byl objeven v roce 1951 a v letech 1958 až 1967 byl zpřístupněn pro veřejnost.

Hospodářské využívání území ovlivňující stav jevu

Nejzásadnější vliv na podzemní a povrchové krasové jevy měla v minulosti těžba vápence. V průběhu minulých staletí bylo těženo několik stovek malých selských lomů a od poloviny 19. století pak bylo otevřeno také několik velkých průmyslových lomů. V rámci těžby tak postupně došlo k likvidaci nebo poškození řady podzemních i povrchových krasových jevů na mnoha místech vápencového bradla Pavlovských vrchů. Těžba byla v průběhu 20. století postupně tlumena a definitivně byla ukončena v roce 2004 (uzavření lomu na Janičově vrchu).

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav jevu

Stav podzemních krasových jevů je ve velmi omezené míře ovlivňován lidskou návštěvností, většina podzemních prostor je však velmi špatně přístupná a není tudíž cílem neorganizovaných návštěvníků. V celém území probíhá postupný výzkum krasových jevů, který zastřešuje základní organizace České speleologické společnosti z Mikulova. V rámci tohoto průzkumu jsou krasové jevy dokumentovány v Jednotné evidenci speleologických objektů.

Přírodní činitele ovlivňující stav jevu

Vzhledem k tomu, že povrchové krasové jevy (závrty a škrapy) se nacházejí zpravidla na plochách bývalých pastvin, ovlivňuje je především postupné zarůstání dřevinnou vegetací. Podzemní krasové jevy na vápencovém bradle nejsou v současné době nijak zásadně negativně ovlivňovány přírodními procesy.

4.3.3. Ostatní přírodní hodnoty

4.3.3.1. Památné stromy

Cílový stav

Památné stromy a významné solitérní dřeviny prosperují nebo dožívají v odpovídajících podmínkách. Okolní prostor – nad rámec ochranných pásem – poskytuje dostatek místa pro oslunění kmene a rozvoj koruny stromu. Stromy jsou pravidelně odborně ošetřovány, jejich zdravotní stav a vitalita odpovídají taxonu a stáří. Jsou bezpečné, citlivě provedenými preventivními zásahy je vyloučeno poškození majetku a zdraví osob v blízkosti stromu. Státní správa a vlastníci pozemků spolupracují při údržbě památných stromů a významných dřevin.

Dnešní stav

V území CHKO Pálava je evidováno celkem 7 památných stromů vyhlášených podle ZOPK. Jako památná není chráněna žádná alej ani skupina stromů. U všech vyhlášených památných stromů zdravotní stav odpovídá jejich věku, lokaci a charakteru dřeviny. Ročně jsou ošetřeny podle potřeby 1–3 památné stromy, přičemž ošetřování provádějí certifikovaní arboristé.

AOPK ČR průběžně spolupracuje s vlastníky pozemků na udržení dobrého zdravotního stavu památných stromů (poradenství, finanční podpora při ošetření stromů). Předmětem zájmu při

jednáních s vlastníky pozemků je také zachování a obnova alejí, stromořadí a liniové zeleně podél místních komunikací, polních cest a vodotečí.

Kromě stromů již vyhlášených se v území CHKO vyskytuje řada jedinců s estetickými a ekologickými hodnotami, které však nedosahují parametrů stromů památných. Většinou se jedná o dřeviny rostoucí v zastavěném území obcí. V lesních porostech ve II. zóně CHKO je výskyt mohutnějších stromů vzhledem k několikageneračnímu pěstování pařezin víc vzácný, nicméně také v zapojených porostech lze najít senescentní stromy, které dříve rostly ve volném zápoji. Ochrana takových stromů spočívá v jejich ponechávání při obnovních a nahodilých těžbách, případně k odstraňování okolního porostu v rámci prosvětlování porostů. Výjimečné stromy se nacházejí i ve stávajících MZCHÚ; u těchto jedinců je již uplatňována ochrana v rámci ochrany těchto území.

Dub u sv. Jana Nepomuckého (106067)

dub letní (*Quercus robur*) | ∅ 510 cm (2024) | ↑ 14 m | ≈ 255 let

Vyhlášen jako památný strom v roce 2015 rozhodnutím AOPK ČR. Má vyhlášené ochranné pásmo – kruh s poloměrem 12 m od středu kmene. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 490 cm. Roste u zdi bývalé požární zbrojnice v blízkosti centra Mikulova. Duby podobných rozměrů a stárí se běžně v zastavěných územích nevyskytují, jedná se spíše o parkovou a lesní dřevinu, proto je zde tento strom velkou vzácností. Strom je vysazen u napajedla a strategického brodu přes potok Hnánice, kde doprovázel sochu sv. Jana Nepomuckého.

Lípa na Brněnské (101023)

lípa srdčitá (*Tilia cordata*) | ∅ 287 cm (2024) | ↑ 19 m | ≈ 110 let

Byla vyhlášena jako památný strom v roce 2004 rozhodnutím Městského úřadu Mikulov. Má ochranné pásmo ze zákona, tedy ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 240 cm. Lípa stojí na zahradě v ulici Brněnská v Mikulově. Dříve svým umístěním pravděpodobně navazovala na lipovou alej, která lemovala císařskou silnici směrem od Brna a označovala příjezdovou silnici a vstup do města.

Lípa u hrobky (101024)

lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) | ∅ 330 cm (2024) | ↑ 14 m | ≈ 65 let

Byla vyhlášena jako památný strom v roce 2004 rozhodnutím Městského úřadu Mikulov. Má vyhlášené ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru 10 m. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 240 cm. Roste v Mikulově za Dietrichsteinskou hrobkou na místě dřívějšího domu. O tento strom se po celou dobu starala paní Anděla Němečková, která jej jako vzrostlou zapěstovanou sazenici v 60. letech 20. století vysadila. Za dobrou vitalitu a bujný růst strom pravděpodobně vděčí dostatku podzemní vody, jelikož roste v blízkosti potoka Hnánice, který je v současné době zatrubněn a veden pod terénem.

Platan javorolistý (101021)

platan javorolistý (*Platanus ×hispanica*) | ∅ 560 cm (2024) | ↑ 32 m | ≈ 170 let

Byl vyhlášen jako památný strom v roce 2005 rozhodnutím AOPK ČR. Má vyhlášené ochranné pásmo, a to celou parcelu č. 401 v k. ú. Mikulov na Moravě. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 530 cm. Roste v Mikulově na křižovatce ulic Pod platanem a Vídeňské. Byl vysazen na místě zahrady u průčelí domu patřícího rodu Dietrichsteinů. U silnice vedle stromu se nachází jeden z původně nejvydatnějších mikulovských pramenů, tzv. Herringbrunnen, který je dodnes činný a zajišťuje stromu dostatek vody, a tím i dobrou vitalitu.

Věstonická oskeruše (101022)

jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) | ∅ 330 cm (2024) | ↑ 17 m | ≈ 130 let

Byl vyhlášen jako památný strom v roce 2005 rozhodnutím AOPK ČR. Má vyhlášené ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru 10 m. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 320 cm. Roste mezi obcemi Pavlov a Dolní Věstonice a je výjimečný svým vzrůstem i věkem. Podle tvaru koruny lze usuzovat na soliterní růst na okraji louky v mladším věku. Později strom obklopil lesní porost. Plodí poměrně nepravidelně, avšak v plodných letech bývá úroda vysoká (až 500 kg ovoce). Semena jsou cenným zdrojem sadebního materiálu, který je využíván pro posilování populace jeřábu oskeruše na Pálavě a v okolí.

Klentnická lípa Sv. Jana Nepomuckého (105744)

lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) | ∅ 450 cm (2024) | ↑ 16 m | ≈ 230 let

Byl vyhlášen jako památný strom v roce 2011 rozhodnutím AOPK ČR. Má vyhlášené ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru 10 m. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 398 cm. Roste u sochy, podle níž dostal svůj název. Strom byl vysazen v roce 1791 při instalaci sochy sv. Jana Nepomuckého na místě zaniklé kaple sv. Jiří. Původně zde byly vysazeny dvě lípy, z každé strany kaple jedna.

Svatofloriánská lípa (105804)

lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) | ∅ 251 cm (2024) | ↑ 12 m | ≈ 125 let

Byl vyhlášen jako památný strom v roce 2011 rozhodnutím AOPK ČR. Má vyhlášené ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene ve výšce 130 cm, tj. v době vyhlášení 7,7 m. Obvod kmene ve výšce 130 cm byl v době vyhlášení 242 cm. Byla vysazena roku 1895 duchovním otcem Josefem Mahrem na návsi nedaleko kostela sv. Rosalie v Horních Věstonicích u příležitosti první sloužené mše svaté místního duchovního Františka Halbedla. Pod lípou stojí socha světce, který jí dal jméno.

Dosavadní vývoj

První aktivity, směřující k ochraně významných stromů lze v území CHKO Pálava zaznamenat od 70. let 20. století. V tomto období byla v rámci ochrannářského mapování vytvořena základní evidence významnějších alejí, vyhledány a evidovány byly jak stromy mimořádných dimenzí, tak několik vzrostlých jedinců regionálně vzácných dřevin. Na základě tohoto podkladu byl pak v 80. letech připraven návrh k vyhlášení některých vybraných stromů a stromořadí za „chráněné státem“. K zajištění legislativní ochrany významných stromů na území města přistoupil v roce 2004 Městský úřad Mikulov vyhlášením tří památných stromů: pavlovnie plstnaté (*Paulownia tomentosa*) a lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) na ulici Vrchlického v blízkosti Dietrichštejnské hrobky, a lípy srdčité (*Tilia cordata*) na ulici Brněnská v areálu dvora bývalé Dřevony, dnes v soukromé zahradě.

V roce 2005 došlo k přechodu kompetencí k památným stromům z pověřených obcí na AOPK ČR. Byla provedena podrobná revize původního seznamu stromů ze 70. a 80. let, při které byl posouzen zejména zdravotní stav jednotlivých stromů a vhodnost zajištění jejich právní ochrany. Na základě této revize byl památným stromem vyhlášen platan javorolistý (*Platanus ×hispanica*) v katastru města Mikulova na ulici U platanu a jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) na okraji lesního porostu mezi obcemi Pavlov a Dolní Věstonice. K další vlně vyhlásování došlo na základě žádostí obcí Klentnice a Horní Věstonice v roce 2011, kdy byly vyhlášeny dvě lípy srdčité (*Tilia cordata*), nacházející se v blízkosti sochy sv. Jana Nepomuckého v Klentnici a kostela sv. Rosalie v Horních Věstonicích. V roce 2015 byl pak AOPK ČR vyhlášen dub letní (*Quercus robur*) v sousedství bývalé hasičské zbrojnice v centru města Mikulov za památný Dub u sv. Jana Nepomuckého.

V roce 2016 byla zrušena ochrana památné Pavlovnie plstnaté (*Paulownia tomentosa*), kód ÚSOP 101025. Dřevina se i nadále nachází v blízkosti Dietrichštejnské hrobky v historickém centru Mikulova. Důvodem ke zrušení ochrany byl trvale se zhoršující zdravotní stav dřeviny,

postupující hniloba kmene a kořenového systému. Míra ohrožení majetku a zdraví osob převážila estetickou a ekologickou funkci dřeviny, které byly důvodem pro její vyhlášení.

Nejvíce náročným památným stromem na ošetřování je Klentnická lípa Sv. Jana Nepomuckého, u níž v důsledku nárazových větrů a silných bouřek v červenci 2022 došlo k odlomení několika kosterních větví a k odkrytí rozsáhlých dutin ve kmeni. Částečná sanace byla provedena v roce 2023, zakrytí dutin a odlehčení zbytků koruny bylo provedeno na jaře 2024.

V letech 2009–2010 proběhla podrobná revize fondu památných stromů v ČR. Revize spočívala v doplnění chybějící dokumentace, dále v prověrce památných stromů v terénu a zpracování GIS vrstvy památných stromů. Výsledky revize byly zapracovány do databáze památných stromů v Ústředním seznamu ochrany přírody. Průběžné sledování a péče o památné stromy je zajišťována Správou CHKO Pálava – jsou prováděny např. zdravotní a bezpečnostní řezy, instalace korunových vazeb a další odborné zásahy přispívající k prodloužení životnosti památných stromů. Poslední revize a aktualizace údajů byla provedena v červnu 2024 ve spolupráci se zástupci České inspekce životního prostředí (oblastní inspektorát Brno).

Hospodářské využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

Památné stromy nejsou hospodářským využíváním jejich okolí významně ovlivňovány. Pouze památný strom Věstonická oskeruše se nachází v porostní skupině 444Ga5 na okraji porostní skupiny 444Ga8, a je tedy přímo dotčena lesním hospodařením. Bylo by žádoucí památnému stromu zajistit dostatečný prostor odstraněním vzrostlých stromů v okolí.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

Ostatní památné stromy se nacházejí uvnitř obcí; jejich nejbližší okolí je negativně ovlivněno údržbou komunikací (solení, sečení travního porostu), zvýšenými požadavky na zajištění průjezdných a podchozích profilů, případně rizikem neodborného ošetřování. Další ovlivnění způsobují také pojezdy automobilů a těžké techniky v blízkosti kmene (Dub u sv. Jana Nepomuckého) nebo zvýšený turistický ruch (Lípa u hrobky).

V bezprostředním okolí Dubu u sv. Jana Nepomuckého je plánována rekonstrukce přilehlých budov, bývalé hasičské zbrojnice. Při realizaci stavebních prací bude nutné dodržet všechna opatření, která vyloučí poškození stromu (dle standardu AOPK ČR SPPK 01 002:2017 Ochrana dřevin při stavební činnosti).

Přírodní činitelé ovlivňující stav předmětu ochrany

Největší vliv má klimatická změna, která se mimo jiné vyznačuje extrémnějším počasím. Na dřeviny nejhůře působí dlouhodobý vodní stres v důsledku sucha a tepla, jenž způsobuje snižování vitality, a tím i sníženou obranyschopnost proti různým patogenním organizmům. Především solitérní stromy vyššího věku v lidských sídlech a jejich okolí, které mají do určité míry sníženou vitalitu (exhalace, zpevněné povrchy, mechanické poškození, nedostatek prostoru pro růst apod.) jsou prakticky v celém území CHKO ve větší či menší míře vystaveny stresovým podmínkám.

4.3.3.2. Extenzivní sady a vinice

Cílový stav

Segmenty solitérních vzrostlých ovocných dřevin jsou rovnoměrně zastoupeny ve volné krajině CHKO a také v MZCHÚ, umožňuje-li to rozloha a charakter terénu území. Ovocné dřeviny jsou různého stáří i druhového složení, a poskytují tak prostor pro existenci širokého spektra živočišných druhů (především šplhavci a xylofágní hmyz). Extenzivní sady jsou doplněny také o neovocné dřeviny a skupiny křovin. Péče o sady není intenzivní a využití pesticidů je minimalizováno.

Extenzivní vinice jsou plošně proporčním doplňkem k intenzivním vinicím, často jsou obohaceny o solitérní dřeviny a péče o ně se omezuje na nejnútnejší zásahy. Tyto vinice jsou roztroušeny po celém území CHKO Pálava.

Dnešní stav

Extenzivní sady a vinice se v krajině CHKO Pálava vyskytují pouze sporadicky. Větší rozlohy starých, převážně meruňkových sadů byly zachovány pouze v katastrálním území Perná (přibližně 12 ha). V katastrálním území Klentnice bylo zachováno několik smíšených sadů s převahou hrušní (přibližně 10 ha). V ostatních katastrálních územích jsou extenzivní sady zastoupeny jenom v malé míře (do 5 ha). V katastrálním území Mikulov tento typ zemědělských pozemků do značné míry supluje plochy extenzivně obhospodařovaných zahrad pod Turoidem, v Mušlově nebo pod Svatým kopečkem. Extenzivní vinice jsou ponejvíce zastoupeny v záhumencích nebo v bývalých zahrádkářských koloniích, často jde o vinice na konci životnosti.

Dosavadní vývoj

V důsledku intenzivního vysazování vinic před vstupem ČR do EU došlo v území CHKO Pálava k výraznému rozšíření jejich rozlohy na úkor orné půdy, trvalých travních porostů a sadů. Rozlohy sadů se tedy začátkem tohoto století výrazně snížily a došlo k další homogenizaci pálavské krajiny. V důsledku přísného posuzování záměrů na změnu kultury ze strany AOPK ČR se v průběhu platnosti předchozího plánu péče tento negativní trend zastavil. Péče o nejhodnotnější plochy sadů byla v předchozích letech zajištěna z prostředků OPŽP nebo z národních dotačních titulů.

Hospodářské využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

Nejatraktivnějším odvětvím zemědělství v regionu je vinařství, a jelikož stanovištní nároky vinné révy se do značné míry překrývají s nároky ovocných dřevin, je a zřejmě i dál bude v regionu upřednostňováno ekonomicky výhodnější pěstování révy vinné před ztrátovějším a rizikovějším ovocnářstvím. Likvidace extenzivních sadů je tedy stále hrozbou stejně jako nedostatečná výsadba mladých kultur ovocných stromů. Stejně tak extenzivní vinice jsou pouze menšinovou zemědělskou plochou s dočasným výskytem a jejich výskyt do značné míry závisí na aktuálním stavu vinařství jako zemědělského odvětví v naší zemi.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

Pozitivní vliv na zachování extenzivních sadů má znatelná snaha některých subjektů v regionu o záchranu starých krajových odrůd. V posledních letech bylo do krajiny CHKO Pálava vysázeno několik stovek nových ovocných stromů původních odrůd, a to zejména na lokality, které tvoří skladební prvky ÚSES.

Přírodní činitelé ovlivňující stav předmětu ochrany

Negativně působí především sukcese, a to zvláště tam, kde došlo k úplnému upuštění od hospodaření. Staré sady a vinice jsou rychle zarůstány dřevinami nebo invazními bylinami.

4.3.3.3. Raná sukcesní stádia

Cílový stav

Výskyt biotopů s obnaženou půdou nebo mezernatým trávníkem víceméně rovnoměrně v celém území CHKO v podobě sítě vzájemně propojených segmentů (úhorů, narušených míst) a koridorů (nezpevněných polních cest). Přítomnost ploch raně sukcesních stádií a na ně vázaných specializovaných druhů rostlin a živočichů (např. polních plevelů, samotářských včel) v každém MZCHÚ (vytvořených jako vedlejší efekt pastvy nebo cílenými disturbancemi – pojezdy těžkou mechanizací, bránováním, diskováním, orbou, vypalováním apod.).

Dosavadní vývoj

V poválečném období, po odsunu původního německého obyvatelstva, došlo k významnému útlumu pastvy doma chovaných hospodářských zvířat, která udržovala řadu biotopů v optimálním stavu nejen z hlediska vegetace, ale i přítomnosti raně sukcesních ploch obnažené půdy. Intenzifikace zemědělství, zejména scelování pozemků a používání agrochemikálií, znemožnilo využití rozsáhlých ploch polních kultur pro druhy vázané na holou nebo jen spoře zarostlou půdu, což se mimo jiné odrazilo i v úbytku samotářských včel a na ně vázaných brouků z čeledi majkovití (Meloidae), která v současnosti patří ke skupinám s největším počtem vyhynulých druhů a zároveň nejvyšším zastoupením druhů ohrožených vyhynutím. Převážně bezzásahový režim ve vznikajících MZCHÚ vedl k rychlému zarůstání raně sukcesních ploch a ani pozdější (přibližně od 80. let 20. století) příklon k aktivnímu managementu chráněných území situaci pro specialisty na obnaženou půdu nezlepšil, neboť péče spočívala především ve vyřezávkách náletových dřevin a sečení, které má tendenci travníky spíše zahušťovat.

Situace ve volné krajině se dočasně zlepšila v devadesátých letech, kdy došlo k výraznému útlumu zemědělství a jeho extenzifikaci (omezené používání nákladných hnojiv a pesticidů, opouštění neproduktivních ploch). Výsledkem byl návrat některých dříve vzácných druhů zpět do volné krajiny (typickým příkladem je otakárek fenyklový, ale situace se zlepšila i pro samotářské včely i zmíněné majkovité brouky). Trend „extenzifikace“ ukončil vstup ČR do EU a přísun finančních prostředků ze zemědělských dotací. Znamenal nejen návrat plošného používání agrochemikálií, ale také zvětšení rozsahu obhospodařovaných půdních bloků (dotace na plochu). Tento trend, ve spojení s využíváním nových technologií, zrychlil a prohloubil negativní dopady zemědělství na biodiverzitu jako celek, druhy vázané na raná sukcesní stadia nevyjímaje.

Dalším trendem, který významně negativně postihl skupiny organismů, vázané na obnaženou půdu, bylo zpevňování polních cest. Nezpevněné „polňačky“, protínající kulturní krajinu, mají nezastupitelnou roli jakožto koridory pro migraci, stejně jako trvalé biotopy pro širokou skupinu druhů. Jejich zpevnění (nejčastěji asfaltovým povrchem) přetíná koridory a likviduje biotop samotný. Mnohé z katastrovaných polních cest byly naopak rozorány a v honbě za co největšími obdělávanými plochami jsou obhospodařovány jako pole.

Tento vývoj ve volné krajině vedl k přehodnocení způsobů péče o chráněná území a návrat disturbancí do MZCHÚ se stal nevyhnutelným. Cílený disturbanční management v CHKO Pálava započal v NPR Slanisko u Nesytu, kde strhávání svrchní vrstvy půdy pomáhalo obnovit (resp. udržet) slanomilnou vegetaci už v 90. letech 20. století. V současnosti se disturbanční management provádí na mnoha plochách a různými metodami.

Dnešní stav

V současnosti se plochy raně sukcesních stádií nacházejí především ve vybraných MZCHÚ (PP Na cvičišti, ochranná pásma PR Šibeničnick a PP Kočičí skála) a roztroušeně na dalších místech ve volné krajině (např. bývalá pískovna Mušlov, obory v EVL Milovický les). Spontánně vznikají na extrémně exponovaných svazích (např. PR Milovická stráň), erozními pochody na polích, případně bodově činností některých druhů savců (liška, jezevec, králík). Koridory, jimiž mohou specialisté na raná sukcesní stadia migrovat krajinou, jsou tvořeny nezpevněnými polními cestami a rovněž „černými úhory“ v meziřadích vinohradů.

Hospodářské využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

Vznik a udržování raně sukcesních ploch úzce souvisí s hospodářským využíváním území, takové plochy v minulosti vznikaly především činností člověka (pastva, orba, těžba nerostných surovin apod.). V současnosti, při veškerých změnách, kterými obhospodařování zemědělské

krajiny prošlo, vznikají vhodné biotopy v mnohem menší míře a často činnostmi, které se zemědělstvím nespojují – typicky v souvislosti se stavbami (skrývky, výkopy). Naopak, zvyšující se podíl zemědělských činností, prováděných strojně (na úkor manuální práce; typicky ve vinohradnictví), vede k tlaku na další zpevňování polních cest. Lze tedy shrnout, že bez aktivního disturbančního managementu v MZCHÚ i mimo ně by se situace druhů, specializovaných na raná sukcesní stadia, dál zhoršovala.

Jiné činnosti využívání území ovlivňující stav předmětu ochrany

V mnoha ohledech spíše škodlivá masová turistika na Pálavě tomuto předmětu ochrany spíše prospívá. Intenzivní sešlap na mnoha stanovištích vytváří biotopy podobné těm, které vznikaly v přírodě pastvou, ať už divokých zvířat nebo později těch hospodářských. Míra škodlivosti či prospěšnosti intenzivního sešlapu samozřejmě závisí na konkrétní situaci. Intenzivní sešlap skalní stepi je nežádoucí, naopak narušování zapojených trávníků drnové stepi je prospěšné. „Turistický sešlap“ je možné usměrňovat vhodně zvoleným umístěním návštěvnické infrastruktury (zábrany versus přemístitelné informační panely). K nasměrování sešlapu na místa, kde je užitečný, lze využít i např. geocashingu.

Přírodní činitelé ovlivňující stav předmětu ochrany

Negativně působí především sukcese. Naopak pozitivní (z hlediska tohoto předmětu ochrany) je např. vodní eroze na polích, schopná vytvářet i velké plochy obnažené půdy, která zůstává po nějaký čas ladem.

5. Monitoring a vědecko-výzkumná činnost

Aktualizace základního mapování biotopů

Celostátní mapování biotopů z let 2000–2005 poskytlo základní data o rozloze a stavu přírodních stanovišť soustavy Natura 2000 v ČR. AOPK ČR od roku 2007 podle § 45f ZOPK v plánovaných dvanáctiletých cyklech primární vrstvu segmentů biotopů aktualizuje, tj. ověřuje výskyt a stav stávajících a mapuje případné biotopy nové (z důvodu nepřesného prvotního mapování, sukcesních změn nebo změn způsobených hospodařením). Jde o první úroveň monitoringu evropsky významných biotopů (omezeně také nepřirodních stanovišť), kterou doplňuje monitoring trvalých ploch (viz níže). Území CHKO Pálava je součástí aktualizací okrsků mapování biotopů CZ0001 (aktualizováno v roce 2013), CZ0447 (2012), CZ0483 (2022), CZ0531 (2010), CZ1031 (2011) a CZ1037 (2011), přičemž vlastní mapování je zajištěno převážně externě.

Inventarizační průzkumy

V době platnosti předcházejícího plánu péče o CHKO Pálava bylo z prostředků projektu AOPK ČR „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ zajištěno celkem 9 botanických a 22 zoologických inventarizačních průzkumů vybraných MZCHÚ (vč. navrhovaných) v CHKO Pálava (viz příloha č. 4). Získaná data jsou stěžejní pro vyhodnocení dopadů minulých a přípravu adaptivních budoucích plánů péče o daná MZCHÚ. Dlouhodobě důležité a zároveň v kontextu CHKO Pálava jedinečné jsou některé inventarizační průzkumy z oborů mykologie, lichenologie, hydrogeologie a pedologie, které vznikly ještě dříve v rámci projektu „Implementace soustavy Natura 2000 v územích v péči AOPK ČR a jejich monitoring“ (viz příloha č. 4). Botanickou (jak floristickou, tak fytocenologickou) inventarizaci od roku 2024 v území CHKO nahrazuje tzv. podrobné mapování biotopů.

Mapování a monitoring invazních druhů

V roce 2024 začal být i v CHKO Pálava realizován projekt AOPK ČR „Mapování a monitoring invazních druhů“, jenž zajišťuje plnění povinnosti sledování výskytů a způsobů šíření invazních druhů rostlin i živočichů v ČR podle § 13f ZOPK. Získané podrobné informace o současném rozšíření vybraných invazních druhů budou podkladem pro jejich následnou regulaci, zamezení jejich dalšího šíření do MZCHÚ, CHKO a podle možností krajských úřadů i v ostatní krajině. Zvláštními metodikami je převážně interně mapováno celkem 138 druhů rostlin, 8 druhů bezobratlých živočichů, 4 druhy ryb, 1 plazí druh, 1 ptačí druh a 6 druhů savců. Kromě uvedeného projektu Správa CHKO Pálava dlouhodobě samostatně mapuje výskyt nejrizikovějších invazních druhů rostlin v území CHKO Pálava (pajasanu žláznatého, trnovníku akátu, klejichy hedvábné, zlatobýlu obrovského) pomocí GIS, přičemž detailně eviduje i veškerá provedená managementová opatření k odstranění těchto výskytů.

Monitoring evropsky významných biotopů

Spolu s aktualizací základní vrstvy mapování biotopů slouží ke sledování stavu přírodních stanovišť soustavy Natura 2000 v ČR podle § 45f ZOPK také monitoring na trvalých monitorovacích plochách. Metodou opakovaných fytocenologických snímků – v šestiletých intervalech u nelesní vegetace, v dvanáctiletých intervalech u lesní vegetace – jsou zjišťovány změny stavu a trendy vývoje evropsky významných biotopů. V území CHKO Pálava je založeno celkem 24 trvalých ploch pro interní monitoring těchto biotopů: K4A (nízké xerofilní křoviny, primární porosty na skalách s druhy rodu *Cotoneaster*), L2.3 (tvrdé luhy nížinných řek), L3.4 (panonské dubohabřiny), L4 (suťové lesy), L6.1 (perialpidské bazofilní teplomilné doubravy), L6.2 (panonské teplomilné doubravy na spraši), S2A (pohyblivé sutě bazických hornin), T1.7 (kontinentální

zaplavované louky), T3.1 (skalní vegetace s kostřavou sivou – *Festuca pallens*), T3.3A (subpanonské stepní trávníky), T6.2A/B (bazofilní vegetace efemér a sukulentů, porosty s převahou/bez převahy netřesku výběžkatého – *Jovibarba globifera*) a T7 (slaniska).

Monitoring evropsky významných druhů

Správa CHKO Pálava v 1–6letých intervalech, v závislosti na metodice monitoringu příslušného druhu, podle § 45f ZOPK interně, příp. pomocí externích odborníků sleduje stav evropsky významných druhů vyskytujících se na území CHKO Pálava. Získané údaje o rozšíření jednotlivých druhů, jejich populačních hodnotách a trendech, hodnocení jejich stanovišť a ohrožujících faktorů slouží jako podklad pro hodnotící zprávy MŽP o soustavě Natura 2000 Evropské komisi, ale hlavně pro aktivní ochranářskou péči o tyto druhy na celostátní i lokální úrovni. Z rostlinných EVD se v CHKO Pálava monitorují hvozdík Lumnitzerův, jazýček jadranský, kosatec písečný a koniklec velkokvětý; z živočichů to jsou bobr evropský, bourovec trnkový, čáp bílý, hořavka duhová, kuňka ohnivá, lejsek bělokrký, lesák rumělkový, netopýr černý, n. velkouchý, ohniváček černočárný, orel mořský, páchník hnědý, pěnice vlašská, piskoř pruhovaný, přástevník kostivalový, roháč obecný, strakapoud jižní, s. prostřední, střevlík panonský, tesařík obrovský, ťuhák obecný, včelojed lesní, vrápenec malý a vrkoč útlý.

Monitoring ohrožených druhů cévnatých rostlin

V rámci projektu AOPK ČR „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ a od roku 2024 na něj návazného projektu „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany chráněných území“ bylo zatím v CHKO Pálava cíleně ověřeno 42 vybraných vzácných a ohrožených druhů cévnatých rostlin. Shromážděná aktuální data o výskytu a početnosti populací těchto druhů (např. bezobalka sivá – *Trinia glauca*, hrachor bahenní – *Lathyrus palustris*, okrotice červená – *Cephalanthera rubra*, oman německý – *Inula germanica*, žluťucha smrdutá – *Thalictrum foetidum*) a rozsahu jejich společenstev jakožto indikátorů stavu příslušných lokalit jsou potřebná pro rozhodování veřejné správy v ochraně přírody a pro realizaci aktivních nástrojů ochrany přírody.

Studium fenologie vegetace suchých trávníků

Mimo výše popsané projekty AOPK ČR v CHKO Pálava probíhá dlouhodobý výzkum zaměřený na fenologii vegetace suchých trávníků, který provádějí botanici především z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Pomocí 7 trvalých ploch v NPR Děvín, monitorovaných v ročním intervalu od roku 1993, a dalších 9 trvalých ploch s 45 podplochy v jiných částech Pálavy, sledovaných v dvouměsíčním intervalu od roku 2021, je studováno jak druhové složení suchých trávníků v závislosti od meziročních změn srážek a teploty, tak vliv sezónní fenologie na jejich diverzitu a biomasu. Z dosavadních výsledků vyplývá, že největšího množství nadzemní biomasy je sice dosaženo v červnu, avšak trávníky jsou nejvíce druhově bohaté v březnu. Tato dynamika úzce souvisí s dalšími zjištěními – suchá léta vedou k většímu zastoupení ruderálních druhů, zatímco vlhká léta udržují v porostu vytrvalé druhy, teplé a vlhké zimy podporují druhy jednoleté. Vzhledem k probíhající změně klimatu výzkum poskytuje poznatky důležité také pro ochranu přírody, a sice jaký vývoj lze očekávat u jednoho z nejcennějších předmětů ochrany CHKO Pálava a jak lze na něj včas adaptovat ochranářský management.

Studium dlouhodobých změn lesní vegetace

Další dlouhodobý výzkum, v tomto případě věnovaný změnám lesní vegetace, v CHKO Pálava provádějí botanici z Botanického ústavu Akademie věd ČR. Od roku 2008 pomocí 75 trvalých ploch v NPR Děvín a dalších 75 trvalých ploch v EVL Milovický les v pětiletém intervalu monitorují druhové složení a další strukturní parametry lesní vegetace. Část z nich slouží také k vy-

hodnocování vlivu od roku 2009 postupně obnovovaného výmladkového hospodaření na biodiverzitu teplomilných lesů, které jsou po desetiletích sukcesních změn výrazně druhově obohatěné. Z výzkumu vyplývají jak obecnější poznatky, že prosvětlení lesa vede ke skokovému nárůstu druhové bohatosti, tak pro ochranu přírody aplikovatelnější poznatky, že k podpoře ohrožených a vzácných druhů jsou potřebné nejméně půlhektarové zásahy, na nichž je přirozeně se obnovující cílové dřeviny nutné chránit před okusem zvěří. Podrobnější každoroční monitoring zaměřený na vliv sucha a dostupnosti světla zase ukazuje, že časně jarní sucho může vést k redukci rozsáhlých a rozmanitých společenstev jarních efemeroidů v mezofilnějších porostech. Spoluprací s Mendelovou a Ostravskou univerzitou se výzkum rozšiřuje i na bezobratlé živočichy.

Potlačování invazních rostlin poloparazitickými rostlinami

Botanici z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v CHKO Pálava (vedle dalších jiho-moravských lokalit) také experimentálně testovali použití poloparazitických rostlin k potlačení těchto invazních. V osmi pokusných blocích v PP Na cvičišti a čtyřech pokusných blocích u rybníka Šibeník invadovaných astříčkou kopinatou (*Symphyotrichum lanceolatum*) nebo zlatobýlem obrovským (*Solidago gigantea*) byla vyseta semena poloparazitu černýše rolního (*Melampyrum arvense*) a každoročně před kvetením hostitelů proběhla seč. Během tří let došlo k redukci nadzemní biomasy zlatobýlu přibližně o 90 %, astříčky přibližně o 65 % a u obou druhů také k výrazné redukci podzemní biomasy (oddenků). Tím byl zároveň uvolněn růstový prostor pro další rostlinné druhy, a možnost zvýšení biodiverzity stanovišť (v závislosti na semenné bance v okolí). Pro případnou ochrannářskou aplikaci výzkumu je zásadní, že černýš se v případě vhodného managementu dokáže sám šířit do okolí a dál potlačovat invazní hostitele. Na pokusných plochách v současnosti probíhá navazující výzkum zaměřený na obnovu vegetace „post-invadovaných“ stanovišť pomocí zeleného sena z vhodných zachovalých lokalit.

Ekologická obnova původními druhy panonských trávníků

AOPK ČR, Správa CHKO Pálava se od roku 2025 jakožto strategický partner účastní projektu Interreg Rakousko – Česko „PannFlora“, jehož cílem je sestavení vhodného složení, metod pěstování a počáteční produkce regionálního panonského osiva pro městské prostředí i volnou krajinu. Řešitelé projektu, tj. výzkumné instituce z jižní Moravy, Dolního Rakouska a Vídně v čele s Přírodovědeckou fakultou Masarykovy univerzity, chtějí – v reakci na dosud používaná osiva nevhodného složení a nejasného původu – do suchých (stepních) trávníků v tomto regionu implementovat původní (specializované) druhy panonské flóry. V neproduktivních (chráněných) plochách panonské regionální osivo podpoří biodiverzitu, omezí genetickou erozi původních druhů a homogenizaci vegetace na úkor původních druhů. Přirozená adaptace původních panonských druhů na extrémní počasí (zvláště sucho) také posílí odolnost a udržitelnost trávníků vůči projevům měnícího se klimatu. Výstupem projektu bude tedy komplexní revize zažitých postupů založení, obohacení a údržby panonských trávníků pro ochranu přírody, krajinářskou architekturu a správu veřejné zeleně, přímo využitelná v území CHKO Pálava.

Monitoring dynamiky krajiny CHKO Pálava

CHKO Pálava byla jedním z VZCHÚ hodnocených v projektu Výzkumného ústavu pro krajinu a MŽP „Monitoring dynamiky krajiny“ (2018–2022). AOPK ČR z něj pro správu území CHKO Pálava získala potřebné poznatky o dlouhodobých i současných změnách krajinného pokryvu a struktury krajiny, antropogenním tlaku vyvíjeném na krajinu, potenciálně vhodných stanovištích pro ochrannářsky významné druhy, konektivitě těchto stanovišť a fragmentaci krajiny.

6. Zhodnocení dosavadní péče o předměty ochrany

Krajinný ráz

Ochrana krajinného rázu přímo souvisí s rozvojem zástavby v obcích, rekreačním využíváním území, hospodářským vývojem a navazujícími společenskými změnami. Na zachování typických forem osídlení a urbanistických struktur byla zaměřena pozornost zejména v rámci činností výkonu státní správy. Správa CHKO Pálava se aktivně účastnila projednávání územních plánů, a to se zvláštním důrazem na zapracování požadavků na ochranu přírody a krajinného rázu při vymezování nových ploch s rozdílným způsobem využití. Při posuzování konkrétních stavebních záměrů byla jako podklad pro hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz přednostně využívána odborná studie Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava. Aktuální informace v oblasti výstavby a ochrany krajinného rázu byly pravidelně předávány starostkám a starostům na setkáních Dobrovolného svazku obcí Mikulovsko.

V rámci podpory ekologické stability, biodiverzity a migrační prostupnosti v CHKO Pálava byla za uplynulých deset let realizována řada opatření, která měla pozitivní vliv také na krajinný ráz. Jedná se především o obnovu polních cest, výsadbu stromů a založení travino-bylinných pásů v zemědělské krajině. Ve spolupráci s Okrašlovacím spolkem Mikulov bylo vysazeno 2720 m stromořadí a zrealizováno 4650 m travnatých polních cest v Mikulově a Klentnici. Ve spolupráci s místními vinaři a obcemi bylo do krajiny vysazeno několik stovek stromů. Soukromým subjektem bylo zatravněno 2,2 ha orné půdy sousedící s vodní plochou. Díky těmto opatřením došlo k rozdělení velkých půdních bloků a podpoře mozaikovitosti a pestrosti kulturní krajiny.

Pro ochranu krajinného rázu byla významná péče o stávající aleje a památné stromy. Bylo zajištěno zachování přibližně 2 km dlouhé aleje podél silnice č. I/40 mezi Mikulovem a Mušlovem, která má výjimečnou přírodní, kulturní a historickou hodnotou. Ke kácení stromů v této aleji dochází pouze výjimečně, a je zde naopak upřednostňován bezpečnostní ořez stromů. Mezi lety 2015 a 2019 bylo po obou stranách současné aleje vysazeno 317 stromů (líp a dubů), které postupně převezmou krajinářskou i biologickou roli stávající aleje.

Významný pozitivní vliv na ochranu krajinného rázu mělo odstranění vodičů a podpěrných bodů nadzemního vedení vysokého napětí a jejich nahrazení podzemním kabelovým vedením v NPR Děvín, a dále v Mikulově v úseku ulice Dukelská – PR Turoid. K ochraně krajinného rázu přispělo i odstranění přibližně 5 km nefunkčních a nelegálních plotů. Jednalo se především o oplocení vinohradů v zemědělské krajině a o zbytky oborního plotu zrušené obory Pálava v NPR Děvín. Z krajiny bylo odstraněno přibližně 4 km pletiva.

Ekologická stabilita

Ekologická stabilita nejcennějších území CHKO Pálava (MZCHÚ a I. zóna ochrany přírody) je dobrá. Potřeba jejího posílení je zřejmá hlavně v území, které je intenzivně hospodářsky využíváno. Je třeba vrátit do zemědělské krajiny drobnou mozaiku neproduktivních prvků tak, jak je navržena v ÚSES. V rámci pozemkových úprav bylo ve všech katastrálních územích navrženo množství těchto tzv. společných zařízení. K jejich realizaci dochází pomalu a zdaleka ne v takové míře a rozsahu, jak by bylo potřebné. Ochota k realizaci těchto prvků je také odlišná v jednotlivých obcích.

Za uplynulých deset let byla zrealizována tato opatření na posílení ekologické stability na zemědělské půdě – bylo vysazeno 2720 m stromořadí a několik set soliterních stromů, dále zrealizováno 4650 m travnatých polních cest a zatravněno 2,2 ha orné půdy. U obce Pavlov byl vybudován suchý poldr pro zachycení vody z přívalových dešťů. Bylo také vybudováno několik tůň v blízkosti periodických vodních toků, které však vysychají. Investory těchto opatření byly v naprosté většině obce nebo stát, zemědělsky hospodařící subjekty se zapojují minimálně.

Ve vybraných porostech NPR Děvín bylo obnoveno výmladkového hospodaření v rámci managementu teplomilných (a přirozeně světlých) lesů.

Migrační prostupnost

Problematicke migrační prostupnosti byla v uplynulém období věnována pozornost především v souvislosti s velkoplošným zemědělským a lesnickým hospodařením. Spolu s Okrašlovacím spolkem Mikulov a obcemi se v roce 2019 podařilo zrealizovat obnovu polní cesty, protínající jeden z největších komplexů polí mezi Mikulovem a Klentnicí. Obdobné projekty jsou plánovány v následujícím období.

Do lesních hospodářských plánů na období 2019–2029 se podařilo prosadit omezení mýcení tzv. porostních žeber, oddělujících jednotlivé obnovní prvky. Toto opatření umožní migraci živočichů, vázaných na lesní prostředí (včetně druhů světlo milných) jinak neprostupným prostředím obnovních bloků, tvořených mladými, hustými porosty.

Pozornost byla věnována také podpoře výsadeb stromů do tzv. volné krajiny (solitéry, skupiny i stromořadí), což lze rovněž považovat za opatření usnadňující migrační prostupnost krajiny pro druhy vázané na dřeviny, byť pro mnohé druhy (především saproxylické) budou výsadby plnit tento účel až v horizontu několika dekád.

Migraci především větších a velkých zvířat (resp. zvěře) umožní aktivity, směřující k likvidaci nefunkčního nebo nelegálního oplocení ve volné krajině. Jde především o oplocení vinogradů. Vzhledem k jejich rostoucí výměře v minulých letech se „za plotem“ ocitly rozsáhlé části zemědělské krajiny. V některých případech došlo k takřka hermetickému uzavření zvěře v některých MZCHÚ, obklopených vinogrady (NPR Děvín, PP Anenský vrch). Situaci v případě NPR Děvín dále komplikovaly nefunkční zbytky oborního plotu ze zrušené obory Pálava. Dosud se podařilo odstranit přibližně 4 km (nefunkčních nebo nelegálních) plotů.

Retence vody

Přirozená retenční schopnost krajiny není v dobrém stavu. Kromě negativních zásahů v minulosti – odvodnění, napřímení a úprava toků, rozorání říčních niv, mezí a remízů, velkoplošné hospodaření – se na tomto stavu odráží i nerovnoměrné rozložení srážek. Dlouhá období bez srážek, resp. utužená a vyschlá půda má horší schopnost vodu přijímat kapilárními procesy, což může při prudších srážkách vést k povrchovému odtoku a lokálním záplavám. Jedná se o jeden z palčivých problémů, jehož řešení spočívá v mnoha různorodých opatřeních.

Kromě realizace přírodních prvků, rozčleňujících zemědělské pozemky a přispívajících k podpoře retence vody, došlo u valné většiny vinogradů v území CHKO Pálava k zatravnění meziřadí a u obce Pavlov byl vybudován suchý poldr pro zachycení vody z přívalových dešťů. Bylo také vybudováno několik tůní v blízkosti periodických vodních toků, které však vysychají.

Ekosystémy

Nízké a vysoké lesostepní křoviny

Management křovin se v období platnosti předchozího plánu péče soustředil zejména na potlačování expanze křovin na cenných stepních stanovištích, rozčleňování souvislých hustých porostů křovin prostřednictvím koridorů (PR Svatý kopeček, PR Tuřold a PR Milovická stráž lesostepní koridory po 0,8 ha z r. 2023, NPR Děvín 0,8 ha z r. 2020), usnadňujících migraci stepním druhům a v případě PP Na cvičišti také na plošný výřez křovin v letech 2017–2020 (přibližně 25 ha zapojených křovin, s ponecháváním jednotlivých keřů hlohu jako živné rostliny bourovce trnkového). Druhová skladba stávajících porostů křovin byla ovlivňována likvidací invazních druhů dřevin (především pajasanu žláznatého a trnovníku akátu) v rozsahu 4–8 ha každoroční průběžné likvidace rozptýlených výskytů a jejich ohnisek v celém území CHKO.

Nížinné luhy a zaplavované louky

Na přístupných zaplavovaných loukách v NPR Křivé jezero probíhá pravidelná mozaiková seč (kombinace seče strojní a ruční), jen výjimečně bylo sečení nahrazeno pastvou (týká se především luk u Panenského mlýna, částečně i luk „Za čerpačkou“). Hlavaté vrby, které rostou na loukách a ve vrbovších (na přístupných místech), se pravidelně ořezávají. Lužní lesy v NPR Křivé jezero jsou primárně bezzásahové, tj. bez aktivního managementu.

Panonské suché trávníky a bylinné lemy

U stepí pokračoval standardní management, sestávající z mozaikové seče a pastvy, v případě potřeby také z vyřezávek expandujících křovin a potlačování invazních druhů rostlin. Zatímco u sečení žádné zásadnější změny nenastaly (rozlohy sečených ploch mírně narůstají v rámci následné péče o plochy po vyřezávkách křovin o 1 až 2 ha ročně, podíl ploch sečených ručně a strojně zůstává víceméně stejný na úrovni 35 ha ruční a 17,5 ha strojní seče ročně), u pastvy se v mnohem větší míře uplatňuje tzv. volná pastva (tedy pastva bez ohradníků, s pastevcem a pasteveckými psy). Volná pastva je využívána v místech, kde nelze zajistit oplůtkovou pastvu (skalnatý povrch), nebo které nejsou pravidelně koseny (svažitost, horší dostupnost). Tento způsob pastvy byl v minulosti využíván jako managementový nástroj sporadicky, v období platnosti předchozího plánu péče se z něj však stala standardní součást managementu větších stepních lokalit. V roce 2021 byly řízeně vypásány skalnaté svahy na západním a východním úbočí NPR Tabulová (14,5 ha), v r. 2022 a 2023 byla vypásána část Kotel (16,5 ha) v NPR Děvín a louky na západním úbočí Tabulové (12,5 ha), v r. 2024 vrcholová část Děvína (16,5 ha) a opět úbočí Tabulové (14,5 ha).

Slaniska a slaniskové trávníky

Po změně přístupu k managementu NPR Slanisko u Nesytu (Dedek 2016) péče pokračovala v nastaveném režimu. Základním managementem je i nadále pastva koní, doplněná maloplošným strháváním drnu (v částech zarůstajících rákosem nebo expanzivními druhy trav).

Suťové lesy

Suťové lesy jsou primárně bezzásahové, žádný aktivní management v nich tedy v předchozím decénium neproběhl. Dochází pouze k odklizení stromů spadlých přes cesty (odklizení hmoty mimo cestu a ponechání kmenů k zetlení).

Teplomilné doubravy a dubohabřiny

Aktivní management, který probíhal v předchozím decénium v tomto typu lesů, se zaměřoval na několik základních cílů. Prvním z nich bylo prosvětlení přehuštěných porostů zejména v NPR Děvín (na čtyřech obnovních plochách – v součtu 6 ha), ale také v PR Šibeničnick (odstranění podrostu – 0,8 ha) a na dalších místech v CHKO (lesostepní koridory PR Svatý kopeček, PR Turoid koridory a PR Milovická stráž – 0,8 ha) za účelem podpory biodiverzity vegetace bylinného patra a xylofágních, resp. saproxylických druhů hmyzu. Dalším důvodem pro prosvětlování porostů byla (primárně) snaha o podporu přirozeného zmlazení cílových dřevin (zejména dubů). Takto cílený management probíhal především v EVL Milovický les – zásah ve prospěch populace jasoně dymníkového na ploše 3,5 ha od r. 2019 pravidelně, v r. 2023 plocha rozšířena o dalších 1,8 ha.

Aktivní zásahy do struktury porostů si kladly za cíl rovněž odstranění migračních překážek pro světlomilné (lesostepní) druhy živočichů výrazným prosvětlením porostů, oddělujících jednotlivá stepní oka (koridory v PR Svatý kopeček, PR Turoid a PR Milovická stráž). Významným posunem v managementu teplomilných (a přirozeně světlých) lesů bylo obnovení výmladkového hospodaření ve vybraných porostech NPR Děvín (od roku 2020 na čtyřech obnovních plochách v součtu 6 ha, v roce 2024 rozšíření o další 4 ha).

Vápencové skály a lomové stěny

Samotné skály a lomové stěny jsou v zásadě bezzásahovým prostředím, management se soustředil především na okolní porosty dřevin, které tento ekosystém negativně ovlivňují zastíněním (především zarostlé malé lůmky v NPR Tabulová). Zásadní z hlediska hnízdění ptáků na skalách je pokračující omezení horolezectví v hnízdní době prostřednictvím opatření obecné povahy č. 6/2019, limitující horolezeckou činnost na skalách v NPR Děvín (Martinka, Trůn) na období od 1. 8. do 31. 12. kalendářního roku.

Geologické a geomorfologické jevy

Doklady geologického vývoje a paleontologická naleziště

Lokality dokládající geologický vývoj v území CHKO a paleontologická naleziště byla v období platnosti předchozího plánu péče průběžně monitorována. Sporadicky byly v lokalitách nacházeny skládky odpadu, jejichž odstranění bylo operativně řešeno s majiteli pozemků. Zarůstání lokalit bylo řešeno v případě NPP Kalendář věků smluvním vztahem mezi AOPK ČR a Mysliveckým spolkem Dolní Věstonice, v rámci kterého byl odstraňován především pajasan žláznatý a trnovník akát. Po dobu platnosti předchozího plánu péče nebylo potřebné odstranit osypový kužel pod profilem Kalendáře věků. V Mušlovské pískovně byl několikrát odstraněn travní drn na stěně pískovny jako podpůrné opatření pro organismy vázané na písčité povrch.

Podzemní a povrchové krasové jevy

Podzemní krasové jevy, které nejsou součástí zpřístupněné trasy Jeskyně Na Turoldu, byly v průběhu předchozích plánů péče předmětem výzkumu České speleologické společnosti, základní organizace 6-13 Jihomoravský kras, a známé podzemní prostory (např. jeskyně Blechatka) byly zabezpečeny uzávěrami. Ve zpřístupněné části Jeskyně Na Turoldu byl průběžně udržován systém pro pohyb návštěvníků v jeskynních prostorách (schody, zábradlí). Povrchové krasové jevy byly na většině lokalit udržovány pastvou (NPR Tabulová, v rozsahu 5 ha) a vyřezáváním náletových dřevin (severní část PR Turolde, v rozsahu 0,2 ha).

Ostatní přírodní hodnoty

Památné stromy

Veškeré zásahy na památných stromech byly financovány z Programu péče o krajinu, který spravuje AOPK ČR. Všechny zásahy byly projednány s vlastníky pozemků a jsou evidovány. Všechny památné stromy byly průběžně monitorovány a na základě monitoringu byly realizovány potřebné zásahy na udržení dobrého zdravotního stavu i mechanické stability stromů. V uplynulém období byly realizovány bezpečnostní a zdravotní řezy u každého z památných stromů, oprava zastřešení dutin u Klentnické lípy a revize a výměna vazeb u všech stromů.

Extenzivní sady a vinice

Péče o sady a vinice se v období platnosti předchozího plánu péče lišila v závislosti na možnostech a přístupu vlastníků pozemků. Většina ploch sadů byla alespoň v minimální míře udržována jako zdroj padaného ovoce. Komplexní péče se však dostala pouze sadům v majetku obce Klentnice, a to v rámci projektu z OPŽP. Extenzivní péči o sady, která spočívá v občasné seči či pastvě, lze považovat za prospěšnou, a to zejména pokud je doplněna postupným dosazováním mladých stromů a udržováním starších stromů. Tento způsob péče byl v průběhu platnosti předchozího plánu péče aplikován v několika sadech na úpatí Tabulové, v lokalitě Rajny v NPR Děvín a také ve starých sadech pod Klentnicí. V některých sadech (především v Perné) však došlo již na přelomu tisíciletí k úplnému upuštění od hospodaření a doposud se nepodařilo na hospodaření navázat. Extenzivní vinice jako maloplošný doplněk k intenzivním vinicím plnily dobře svojí stabilizační funkci v krajině. Péče o ně probíhala pouze v nejnútější míře, většinou s vynecháním orby či podmítky meziřadí a minimem postřiků.

Raná sukcesní stádia

Aktivní péče o raná sukcesní stádia dosud spočívala zejména v aplikaci disturbančního managementu v MZCHÚ a jejich ochranných pásmech (pojezdy vojenskou a jinou těžkou technikou, strhávání drnu, terénní úpravy, obnovy zarostlých zákopů v PP Na cvičišti; dále úhorování v NPR Tabulová a v ochranných pásmech PP Kočičí skála a PR Šibeničník; narušování zapojeného trávníku bránováním v PR Liščí vrch a skrývky svrchních vrstev půdy v NPR Slanisko u Nesytu). Úhorování (na řádově jednotkách hektarů) se provádělo rovněž ve volné krajině, na pozemku, k němuž má AOPK ČR svěřeno právo hospodaření. Raná sukcesní stádia vznikala i jako „vedlejší produkt“ pastvy těžkých zvířat (zejména koní) v různých MZCHÚ a oborách v EVL Milovický les (jelen, daněk, muflon). Spíše edukační význam má tzv. putovní informační panel v NPR Děvín: jeho cílem je seznámit širší veřejnost s významem raně sukcesních ploch, vznikajících sešlapem v plně zapojených kostřavových trávnících vrcholových partií Děvína.

7. Zhodnocení účinnosti navržených zásad využívání území

Zemědělství

Dlouhodobým cílem hospodářského využívání CHKO Pálava je pestrá kulturní krajina s mozaikovitě uspořádanou strukturou a s dostatkem krajinné zeleně. Za období platnosti předchozího plánu péče se v tomto směru podařilo realizovat tato dílčí opatření s vazbou na zemědělské hospodaření:

- ve spolupráci s SPÚ byly provedeny dvě jednoduché pozemkové úpravy, v rámci nichž se podařilo zachovat 12 ha starých ovocných sadů v obci Perná a z orné půdy zpět do kategorie trvalý travní porost a podmáčená půda vrátit 22 ha bývalých luk v obci Milovice;
- ve spolupráci s Okrašlovacím spolkem Mikulov bylo na dřívě orné půdě vysazeno 2720 m stromořadí a zrealizováno 4650 m travnatých polních cest;
- místními vinaři ve spolupráci s obcemi a AOPK ČR bylo do krajiny vysazeno několik stovek stromů;
- soukromým subjektem bylo zatravněno 2,2 ha orné půdy sousedící s vodní plochou;
- vzrostla výměra vinic obhospodařovaných v režimu ekologického zemědělství.

Lesnictví

Jedním ze základních dlouhodobých cílů v ochraně přírody a krajiny CHKO Pálava uvedeným v předchozím plánu péče je zachování všech vyskytujících se zbytků přirozených lesních společenstev, zlepšování stavu přírodě blízkých lesních ekosystémů a zvyšování ekologické stability lesních porostů. Mezi dlouhodobé cíle patří také sladění lesního hospodářství s ochranou přírody. Mezi hlavní zásady pro naplnění těchto cílů patří časoprostorová úprava lesů zajišťující podíl porostů s optimálními podmínkami pro světlomilné organismy a výchovné i obnovní zásahy směřující ke tvorbě světlých lesů.

AOPK ČR během minulého desetiletí spolupracovala zejména s majoritním hospodařícím subjektem, státním podnikem Lesy České republiky. Některé zásady hospodaření se stanovenými cíli ochrany přírody byly zapracovány do LHP na období 2010–2019; šlo zejména o lesy v I. zóně, kde se do LHP plně promítly zásady hospodaření stanovené v plánech péče o příslušná MZCHÚ. V rámci platnosti LHP na období 2010–2019 tak byla respektována zejména bezzásahová území a navrhované zásahy ve prospěch zlepšení struktury lesních porostů probíhaly jen omezeně. Až s platností LHP na období 2020–2029, ve kterém byly stejné zásahy v lesních porostech také plánovány, dochází k jejich realizaci. V NPR Děvín se započalo s aktivním prosvětlováním porostů a s pařezinovým cyklem. Porosty jsou aktivně prosvětlovány také v NPR Tabulová. V předchozím období proběhly také těžební zásahy na zarostlých bezleších, které vrátily plochy do původního otevřeného stavu a obnovily komunikaci uzavřených stepních ploch. Ponechávání mrtvého dříví se v lesích s ohledem na plošné odumírání jasanu, ponechávání výstavků (především dubu) a zaštetření porostních žeber dařilo také naplňovat.

Zásahy vedoucí ke zlepšení prostorové struktury lesa (tj. prosvětlovací zásahy) probíhaly také v II. zóně CHKO. Ty však byly vyvolány především zdravotním stavem lesních porostů a probíhaly hlavně v rámci nahodilých těžeb. Na několika desítkách hektarů byla nicméně také podpořena přirozená obnova dubu prosvětlením a následným domýcením porostu s ponecháním výstavků v některých případech v relativně vysokých počtech. V oboře Bulhary také s ohledem na rapidní úpadek populace jasoně dymnivkového došlo k cílené tvorbě prostředí vhodného pro zachování skomírající populace tohoto druhu a zásahy v okolí posledního výskytu jsou přizpůsobeny jeho potřebám. V rámci přípravy ploch pro zalesnění došlo k omezení celoplošné přípravy půdy frézováním, které mělo negativní dopad na vzácné a zvláště chráněné druhy

živočichů i rostlin. Příprava půdy pro zalesnění pomocí půdní frézy je v současnosti realizována pouze ve výjimečných případech a je individuálně posuzován dopad na všechny složky životního prostředí. Nedaří se efektivně naplnovat zamezení šíření invazních druhů dřevin, především trnovníku akátu a pajasanu žláznatého. To souvisí s roztroušeným rozšířením matečných stromů v lesních porostech, poměrně velkou semennou bankou a probíhající změnou klimatu, která pozvolna mění růstové optimum některých druhů ve prospěch druhů schopných etablovat se na xerothermnějších stanovištích.

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že byly v omezeném plošném rozsahu dodržovány zásady vedoucí k zachování a zlepšení druhové skladby lesů, udržení genetické kvality porostů, zlepšení věkové a prostorové diferenciace lesa, zajištění obhospodařování lokalit s výskytem ohrožených druhů živočichů a rostlin způsobem vedoucím k jejich zachování a podpoře včetně omezení zarůstání lesostepních lokalit a znovuzavedení tvaru nízkého, případně středního lesa. Docházelo také k důsledné eliminaci geograficky nepůvodních dřevin (přednostně invazních) v ohniscích výskytu, nicméně v budoucnu bude nutné přistoupit k eradikaci těchto druhů systémově a plošně.

Rybářství

V předchozím plánu péče byla u rybníkářství stanovena jako dlouhodobý cíl obnova a celková stabilizace narušených ekosystémů stojatých vod s rozmanitostí litorálních stanovišť, vhodné podmínky pro hnízdění vodních a rákosinových druhů ptáků a zabezpečená ochrana přítomných ZCHD rostlin a živočichů. U sportovního rybářství byla cílem existence druhově bohatého, ekologicky stabilního společenstva místně původních druhů ryb a ostatních vodních, resp. na vodu vázaných organismů a zachovaný rozsah jejich přirozených biotopů a trdlišť.

Největší a pro hnízdění nejzajímavější litorální pásmo rybníků se nachází v zátopě Nového rybníka. Z mapování vývoje rákosin v letech 2000–2014 vyplývá jejich úbytek o 1,17 ha. Z posledních let není výrazný úbytek v terénu patrný, není však patrné ani výrazné zlepšení. Pro hnízdění vodních a rákosinových druhů jsou podmínky vhodné – soudě podle výskytu bučáčka malého v hnízdění době. U dalších druhů jako volavka bílá nebo husa velká nelze přesně určit, zda vyvedená mláďata pocházejí z hnízd na samotném rybníce nebo z navazující rákosiny nacházející se již mimo území CHKO. Významným hnízdištěm byly litorální porosty Horního mušlovského potoka (hnízdila zde např. volavka červená) a toto hnízdiště zaniklo nikoliv jako důsledek rybářského hospodaření, ale z důvodu nedostatku vody, kdy se od roku 2022 nedaří tento rybník napustit na normální provozní hladinu.

Sportovní rybářství probíhá prakticky pouze na řece Dyji, a to ještě ze strany vnější hranice CHKO. Zarybňování tohoto revíru jeho vlastníkem neovlivňuje rybí společenstva. Větší vliv má na vlastníku revíru nezávislé dotování tohoto úseku řeky Dyje rybou, která se při vyšších průtocích splaví z Dolní nádrže VDNM, která se nachází mimo území CHKO.

Myslivost

Dlouhodobým cílem v předchozím plánu péče byl výkon práva myslivosti umožňující současně zlepšování stavu přírodního prostředí a obnovu lesů s přírodě blízkým složením stromového patra. Z pohledu stavu přírodního prostředí byly problematické vysoké stavy muflona v území NPR Děvín a vysoké stavy zvěře v oborách Klentnice a Bulhary (v EVL Milovický les). V případě muflona byly po dohodě s uživateli honiteb, orgánem státní správy myslivosti a zemědělskými subjekty, obhospodařujícími vinohrady navazující na NPR Děvín, sníženy stavy této zvěře na počty, které spolu s dalšími aktivitami umožnily výraznou redukci invazního borytu barvířského (*Isatis tinctoria*) na jihovýchodních stepních svazích. U obou obor je v současné době vedeno nepravomocně ukončené správní řízení, jehož výsledkem má být úprava stavů zde

chované zvěře na počty, které zastaví degradaci bylinného patra v lesích. Bez ohledu na výsledek tohoto řízení přistoupil uživatel těchto obor k výraznému zvýšení odlovu zvěře.

Kromě výše uvedeného výkon práva myslivosti v území CHKO Pálava neznemožňuje zlepšování stavu přírodního prostředí.

Výstavba a územní plánování

Cílem zásad stanovených v předchozím plánu péče bylo především směřovat rozvoj obcí do urbanizovaného území a mimo pohledově exponované plochy, budovat rekreační objekty pouze na vhodných vymezených plochách a přizpůsobit je typické stávající zástavbě, udržet volnou krajinu bez zástavby a omezit oplocování pozemků v nezastavěném území. Správa CHKO Pálava tyto zásady vždy aktivně prosazovala při projednávání nových územních plánů a jejich změn. Územní plány mají zpracovány všechny obce a pravidelně též probíhají jejich vyhodnocování a následné změny. Obce Dolní Věstonice, Horní Věstonice, Pavlov, Perná a Milovice mají zpracovány územní plány s prvky regulačního plánu.

Nová výstavba je v současnosti situována do rozvojových a stávajících ploch, které jsou vymezené k výstavbě v územně plánovací dokumentaci. Problematickým je prosazování zásad výstavby u staveb, u nichž došlo ke změně před jejich dokončením. Nelegální stavby ve volné krajině a požadavky na jejich legalizaci jsou ojedinělé. V případě oplocování nově zakládaných vinic v nezastavěném území přistoupila Správa CHKO Pálava k omezování oplocování, a to stanovením podmínky na jejich dočasnost. Souhlas s oplocením je udělován na dobu pět let, aby byla po nezbytně nutnou dobu zajištěna ochrana nové výsadby před nadměrným okusem zvěří. Po uplynutí doby dočasnosti Správa CHKO Pálava aktivně oslovuje dotčené vinaře a upozorňuje je na nutnost odstranění oplocení.

V zastavitelných plochách na území města Mikulova byl v době platnosti předchozího plánu péče zvýšený tlak na maximální využitelnost ploch vymezených územním plánem pro hromadnou rekreaci. Tyto rekreační areály jsou situovány v blízkosti brownfields a výrobních areálů, kde je velmi obtížně naplnitelná zásada přizpůsobení staveb typické stávající zástavbě. I proto byly velkokapacitní rekreační areály konzultovány s architektonickou komisí AOPK ČR.

Doprava a energetika

Hlavními zásadami stanovenými v předcházejícím plánu péče v oblasti dopravy bylo podporování přeložek, rekonstrukcí, směrových úprav komunikací a obchvatů obcí jen v rozsahu, který významně nenaruší vzhled krajiny, nepotlačí její typické znaky, nenaruší lokality s chráněnými přírodními fenomény a nebude vytvářet migrační bariéry. Další stanovenou zásadou byla podpora hromadné dopravy pro zajištění dopravní obslužnosti území. V případě rekonstrukcí stávajících silnic byly vždy respektovány současné trasy komunikací, takže k novým významným zásahům do terénu nedošlo. Nadále je problém parkování v obcích během turistické sezóny, i když některé obce ho řeší vytvářením parkovacích míst v rámci úpravy veřejných prostranství. Stavba dálnice D52 prozatím neprobíhá. S cílem minimalizovat dopady stavby D52 v úseku Nové Mlýny – státní hranice ČR/Rakousko na zájmy chráněné ZOPK je projekt výstavby D52 průběžně konzultován s Ředitelstvím silnic a dálnic, s. p.

V přechodném plánu péče byl v oblasti energetiky, resp. inženýrských sítí stanoven dlouhodobý cíl volná krajina (tj. mimo v současnosti zastavěná a zastavitelná území sídel) bez výrazných technických dominant a zařízení narušujících krajinný ráz. Při rozšiřování energetické sítě bylo vždy voleno zemní kabelové vedení. V případě rekonstrukcí nadzemního vedení byl vždy volen typ podpěrných bodů, který zajistí ochranu ptáků před jejich střety s elektrickým vedením. S cílem ochránit krajinný ráz a minimalizovat střety ptáků s nadzemním vedením vysokého

napětí bylo v NPR Děvín a v PR Turolď realizováno nahrazení nadzemního vedení podzemním kabelovým vedením a zároveň i odstranění podpěrných bodů.

Těžba nerostných surovin

Dlouhodobým cílem stanoveným v přecházejícím plánu péče je území bez těžby nerostných surovin. V případě požadavku na těžbu zemního plynu či ropy byla stanovena zásada budování povrchových zařízení sloužících k těžbě a transportu surovin mimo maloplošná zvláště chráněná území, přírodně cenné plochy a lokality rizikové z pohledu krajinného rázu CHKO Pálava. V uplynulém období byl realizován pouze jeden vrt s cílem prozkoumání ložiska uhlovodíků u Mikulova v lokalitě u Pruského hřbitova. Žádné další požadavky na těžbu nerostných surovin v území CHKO Pálava nevznikly.

Vodní hospodářství

Dlouhodobým cílem v předchozím plánu péče byla krajina se zvýšenou přirozenou retenční schopností povrchových vod při současné ochraně vodních ekosystémů a šetrném využívání stávajících vodních toků a vodních ploch. Vzhledem k tomu, že v minulosti došlo k odvodnění, napřímení a úpravě toků, byly rozorány nivy, meze a remízy a bylo zavedeno velkoplošné hospodaření, jde náprava tohoto stavu pomalu. Významným důvodem pomalé nápravy jsou složité vlastnické vztahy, byť finanční prostředky ke zlepšování stavu existují.

Při projednávání komplexních pozemkových úprav je pravidelným požadavkem AOPK ČR vytváření zasakovacích pásů a rozčleňování velkých, scelených ploch zemědělsky obhospodařované půdy. Realizace těchto prvků společných zařízení se z větší části zatím daří pouze na obecních nebo státních pozemcích. Kromě komplexních pozemkových úprav byly iniciovány i jednoduché pozemkové úpravy, jejichž cílem je ve vytipovaném území změna vlastnických vztahů tak, aby zde mohla být realizována mimo jiné opatření zvyšující přirozenou retenční schopnost. S prvními plány na zatravnění orné půdy, zejména na svažitých pozemcích, přicházejí už i samy subjekty hospodařící na těchto pozemcích.

Kvalita vod je z velké části zajištěna respektováním parametrů přípustného znečištění odpadních vod, vypouštěných z obecních kanalizací nebo čistíren odpadních vod. Riziko znečištění toků při provádění prací na tocích nebo v jejich blízkosti je eliminováno zpracováváním a respektováním havarijních plánů. Přetrvávajícím problémem jsou odlehčované odpadní vody ze společné kanalizace města Mikulov a odpadní vody z neodkanalizované nebo nedostatečně odkanalizované části města. Problematické zůstává i hospodaření na rybnících. Kvůli výpadku některých rybníků z produkce v důsledku sucha dochází k většímu hospodářskému tlaku na zbylé rybníky, což do značné míry eliminuje čistotu a zvyšuje zákal vody.

Rekreace, cestovní ruch a sport

Navržené hlavní zásady byly pro oblast rekreace naplněny následovně:

- Při zřizování nových ubytovacích kapacit rekonstrukcemi stávajících objektů či adaptacemi nevyužitých objektů v zastavěných územích se v počátku uplatňovala snaha o zachování jejich historické a architektonické hodnoty a nenarušování krajinného rázu, avšak v posledních letech se uplatňování této zásady výrazně omezilo.
- Záměr na budování velkokapacitního rekreačního zařízení byl předložen pouze v jednom případě, mimo sídlo a IV. zónu, v jihovýchodním okraji města Mikulov (v III. zóně) a odsouhlasená verze záměru byla výrazně redukována (kapacita, stavební objekty).
- Rozvíjely se různé formy agroturistiky, např. místní chovy koní a jiného domácího zvířectva (areál Strakatý dvůr) nebo aktivity Okrašlovacího spolku v Mikulově (zřízení nových polních cest s alejemi ovocných dřevin, ruční kosení luk).

- Klub českých turistů za pomoci zdrojů z krajinotvorných programů udržoval značení a vybavení (vyhlídky, odpočívky, schodiště, ohrazení apod.) stávajících turistických tras a jejich vedení mimo lokality cenné z hlediska ochrany přírody. Realizoval také návrhy na změny vedení či vybavení např. nově vyznačené turistické trasy v NPR Děvín a NPR Tabulová nebo úpravu povrchu turistické trasy v PR Svatý kopeček (Křížová cesta).
- Informační systém pro pohyb návštěvníků v jednotlivých obcích, ve volné krajině i v MZCHÚ je zřizovaný po konzultaci a ve spolupráci se Správou CHKO, nebo udržovaný přímo z financí AOPK ČR. Některé nežádoucí prvky (např. velkoplošné reklamy), většinou bez předchozí konzultace a na nevhodných místech, je snaha z dotčených míst odstraňovat.
- K horolezectví a paraglidingu jsou legitimně a nekonfliktně využívány pouze lokality povolené Správou CHKO.
- Motoristické sportovní aktivity spolku historické vojenské techniky jsou spoluprací se Správou CHKO cíleně směřovány do lokalit (PP Na cvičišti), kde jsou využita jako managementová opatření k vytváření disturbancí potřebných pro příslušné předměty ochrany.
- V CHKO vznikla tři veřejná tábořiště mimo MZCHÚ, cenné biotopy či lokality s výskytem ZCHD – v areálech Strakatý dvůr (II. zóna), Camping Mikulov (III. zóna) a Amfiteátr Mikulov (IV. zóna). Rovněž vzniklo několik možných míst k táboření v tzv. systému Bez Kempu.
- Projekt Domu přírody Pálavy byl připravený a realizovaný Regionálním muzeem v Mikulově a Dům přírody byl otevřen v červnu 2024 v Dolních Věstonicích.

8. Zhodnocení naplňování cílů ochrany

Krajinný ráz

Dlouhodobým cílem ochrany krajinného rázu v území CHKO Pálava je zachovat harmonickou krajinu, dochovaný krajinný ráz území, charakter přírodních prvků a lokalit v zemědělské krajině, pestrost a variabilitu hospodaření na zemědělských pozemcích. Tento cíl je naplňován především v procesu územního plánování, kdy Správa CHKO Pálava aktivně spolupracuje s obcemi, pořizovateli a zpracovateli územně plánovací dokumentace při stanovování podmínek na ochranu sídel, krajiny a stabilizačních prvků v krajině. Správa CHKO Pálava úzce spolupracuje s příslušnými stavebními úřady a obcemi na vymezování a definování urbanistických a architektonických hodnot sídel a následně tyto podklady uplatňuje při výkonu státní správy.

Za uplynulé období nedošlo k výrazným negativním změnám v krajinném rázu CHKO Pálava. Dlouhodobě však dochází k postupnému plošnému rozvoji zástavby do nezastavěného území, změnám v tradičním způsobu hospodaření směrem k intenzifikaci a velkoplošnému obhospodařování pozemků, ztrátě mozaikovitosti a pestrosti kulturní zemědělské krajiny, posilování rekreačního využívání krajiny a k většímu důrazu na kvalitu cestní sítě mimo zastavěné území. Lokálně se však daří ve volné krajině prosazovat opatření na podporu biodiverzity, ekologické stability a migrační prostupnosti, která mají zároveň pozitivní vliv i na krajinný ráz.

Ekologická stabilita

Předchozím plánem péče byly stanoveny jen cíle ochrany v rámci ÚSES. Dlouhodobým cílem je plně funkční ÚSES v celém území CHKO Pálava – tvořený vzájemně propojeným souborem přirozených a přírodě blízkých ekosystémů – a také funkční propojení a návaznost na skladebné části ÚSES mimo území CHKO.

Dalším cílem byla kvalitně zpracovaná aktuální dokumentace – v CHKO Pálava se podařilo v roce 2022 nově zpracovat plán ÚSES. Plán byl zpracován s využitím Metodiky vymezování ÚSES (MŽP 2017), s ohledem na specifické požadavky ochrany přírody a krajiny, a s důrazem na biologický aspekt řešeného území (zejména větší zahrnutí vybraných přírodních biotopů). Ovšem i přes tuto skutečnost je nutno zmínit, že realizace nových prvků a obnova prvků nefunkčních nebo málo funkčních hlavně v intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině jde pomalu a v některých úsecích je z hlediska pozemkové situace takřka nemožná. Realizovaná opatření jsou popsána v předchozí kapitole, v části věnované zemědělství.

Migrační prostupnost

Předchozí plán péče nestanovil žádné cíle, týkající se migrační prostupnosti. Přesto v uplynulém období probíhala řada aktivit, které dílčím způsobem přispívaly ke zlepšení migrační prostupnosti krajiny CHKO Pálava a jsou popsány v příslušné části kapitoly č. 6. V průběhu platnosti minulého plánu péče byly také vymezeny migrační koridory pro velké šelmy, z nichž jeden prochází lesnatější částí CHKO Pálava.

Retence vody

Dlouhodobým cílem podle předchozího plánu péče o CHKO je krajina se zvýšenou přirozenou retenční schopností povrchových vod při současné ochraně vodních ekosystémů a šetrném využívání stávajících vodních toků a vodních ploch. Tento cíl je naplňován především realizací zasakovacích pásů a rozčleňováním velkých, scelených ploch zemědělsky obhospodařované půdy, spoluprací s SPÚ na jednoduchých pozemkových úpravách a dlouhodobou prací se zemědělskými subjekty, jejímž výsledkem je zatravnění části orné půdy. Lze konstatovat, že se

retenci vody v území CHKO Pálava daří postupně zvyšovat především v oblasti rozčleňování velkých zemědělských lánů a realizací krajinných prvků v zemědělské krajině.

Ekosystémy

V případě flóry a vegetace předchozí plán péče určuje za dlouhodobé cíle zachování stepních biotopů v stávající rozloze a maximální kvalitě, dále zlepšení stavu lesních biotopů v EVL Milovický les, udržení biotopu NPR Slanisko u Nesytu ve stávajícím stavu, a nakonec zachování lesních i nelesních lužních biotopů. V rozmezí let 2016 a 2025 se dařilo:

- zajišťovat údržbový management sekundárního bezlesí extenzivní pastvou a mozaikovou sečí a realizovat obnovní management více degradovaných ploch vyřezávkami dřevin, náležitou aplikací herbicidů v případě expanzivních a invazních druhů a vypalováním;
- v případě potřeby provést žádoucí managementová opatření také v primárním bezlesí;
- zachovat diverzitu veškerých rostlinných druhů v životaschopných populacích a při managementu biotopů zohledňovat autekologické nároky jednotlivých EVD a ZCHD;
- v rámci lesního hospodaření obnovovat ekologicky a fytogeograficky původní druhové složení dřevin včetně přirozené obnovy porostů bez použití intenzivní mechanizace;
- spoluprací s mysliveckými spolky omezovat ruderalizaci bezlesí i lesa NPR Děvín snížením a následným udržováním přiměřených stavů mufloní zvěře z bývalé obory;
- v turisticky exponovaných místech primárního bezlesí instalovat zábrany k usměrnění pohybu návštěvníků spolu s cedulemi vysvětlujícími ochranný význam tohoto omezení;
- zlepšovat stávající management vybraných lokalit například zavedením volné pastvy v NPR Děvín a NPR Tabulová pro heterogenizaci zapojených plošinových trávníků či periodického úhorování ochranného pásma PR Šibeničník pro podporu společenstev polních plevelů.

Dlouhodobým problémem nadále zůstává stav lesních ekosystémů v oborách Bulhary a Klentnice v EVL Milovický les, kde v důsledku nepřiměřeně vysokých stavů chované zvěře přetrvává eroze půdy, redukce až odstranění travino-bylinného podrostu, vymizení mnoha ZCHD a celková degradace lesního prostředí, odpovídající nepřirodním biotopům. Pro zamezení dalšího ohrožování předmětů ochrany území bylo s vlastníkem obor zahájeno správní řízení.

V případě fauny je podle předchozího plánu péče dlouhodobým cílem jednak existence rozmanitých biotopů v pálavské krajině jakožto předpokladu druhové diverzity živočichů, jednak stabilizované a rozvíjející se populace vzácných a ohrožených druhů živočichů.

- Rozmanitost biotopů se daří dále rozvíjet zejména v lesních ekosystémech – od prosvětlování porostů po obnovu pařezin v NPR Děvín.
- V podmínkách bezlesí je rozmanitost biotopů udržována běžnými managementovými opatřeními, bránícími v zárůstu stepních biotopů křovinami (pastva, seč, vyřezávky) a dále aplikací disturbančního managementu (úhorování, pojezdy těžkou technikou, vypalování).
- Populace vzácných a ohrožených druhů jsou podle dostupných informací stabilní, s jedinou výjimkou – populace jasoně dymnivkového (*Parnassius mnemosyne*) v EVL Milovický les, která prošla významným propadem početnosti; opatření na její posílení jsou prováděna ve spolupráci s Lesy České republiky, s. p.

Geologické a geomorfologické jevy

Plán péče o CHKO Pálava pro období 2016–2025 v oblasti tzv. neživé přírody ukládá za dlouhodobý cíl zachování všech významných geologických lokalit. Tento cíl je úspěšně naplňován:

- funkčním terénním informačním systémem a návštěvníky usměrňujícími opatřeními ve zpřístupněných částech NPP Kalendář věků a PR Turolď;
- pravidelným dozorem strážce přírody v PP Kienberg před nelegálními vykopávkami fosilií;

- prováděním místních rozvojových aktivit tak, aby nedocházelo k poškozování významných lokalit neživé přírody v území CHKO Pálava.

Ochrana většiny geologických, krasových a paleontologických lokalit je v CHKO Pálava dostatečně zajištěna tím, že jsou součástí MZCHÚ (NPP Kalendář věků, PR Tuřold, PP Kienberg). Ochranu Jeskyně Na Tuřoldu zajišťuje Správa jeskyní České republiky. Podzemní krasové jevy, které nejsou součástí zpřístupněné trasy Jeskyně Na Tuřoldu, byly v průběhu předchozích plánů péče předmětem výzkumu České speleologické společnosti, základní organizace 6-13 Jihomoravský kras, a známé podzemní prostory (např. jeskyně Blechatka, Zámecká jeskyně a Jeskyně pod Kozím Hrádkem) byly opatřeny uzávěrami. Další významnou, formálně nechráněnou lokalitou neživé přírody je bývalá pískovna v Mikulově-Mušlově, u níž bylo upuštěno od záměru vyhlášení MZCHÚ z důvodu nabytí příslušných pozemků do vlastnictví AOPK ČR, což je pro ochranu této lokality dostačující.

Ostatní přírodní hodnoty

Předchozí plán péče stanovuje cíle ochrany pouze pro památné stromy, a to zachování stávajících památných a dalších významných stromů v dobrém zdravotním, bezpečném a estetickém stavu, rovněž tak vyhlášení dalších vhodných jedinců za památné stromy. Zachování památných stromů v dobrém stavu se podařilo splnit, nové památné stromy nebyly vyhlášeny. Opatření realizovaná v této oblasti jsou podrobněji popsána v příslušné části kapitoly č. 6.

Invazní a expanzivní druhy

Předchozí plán péče stanovuje za dlouhodobý cíl nulový výskyt invazních druhů v ochránářsky cenných lokalitách CHKO včetně jejich nejbližšího okolí, dále výrazné omezení výskytu invazních druhů v tzv. volné krajině, a nakonec potlačení výskytu expanzivních druhů v ochránářsky cenných lokalitách. V letech 2016–2025 se v této oblasti mimo jiné povedlo:

- provádět průběžné mapování nových a zároveň monitorovat stávající ohniska výskytu invazních a expanzivních druhů v CHKO pomocí geografických informačních systémů;
- zajišťovat včasnou a pravidelnou regulaci (likvidaci) pajasanu žláznatého a trnovníku akátu v MZCHÚ účinnými moderními metodami (injekce herbicidu), a tím také začít posléze naplňovat Zásady regulace pajasanu žláznatého v ČR, stanovené MŽP v roce 2023;
- pokračovat v odstraňování ohnisek výskytu a šíření pajasanu žláznatého, jakožto v CHKO Pálava nejnebezpečnějšího rostlinného invazního druhu, také mimo MZCHÚ;
- cílenými managementovými zásahy dlouhodobě omezovat šíření expanzivní třtiny křovištní a konkurenceschopnost invazního ovsíku vyvýšeného v květnatých suchých trávnících;
- systematickým vytrháváním, vedoucím k vyčerpání semenné banky, zvrátit plošnou invazi nepůvodního borytu barvířského v NPR Děvín do podoby ojedinělých výskytů;
- náležitě omezovat výsadby nepůvodních druhů energetických dřevin v území CHKO;
- spoluprací s rybničními hospodáři omezovat (hlavně důslednou likvidací při výlovech rybníků) šíření invazního karase stříbřitého a spoluprací s mysliveckými spolky odlovem snižovat nadměrně vysoké stavy muflona evropského (především v NPR Děvín);
- informovat vlastníky (uživatele) pozemků i širší veřejnost o problematice biologických invazí a výskytu invazních druhů na konkrétních pozemcích (zvláště v případě nově se šířící klejchy hedvábné) včetně správných metod regulace a možností jejího financování.

Byť byl v CHKO Pálava zaveden efektivní a systematický monitoring a management invazních druhů, téměř exponenciální dynamika šíření a následných dopadů některých rostlin (zejména pajasanu žláznatého a klejchy hedvábné) zatím brání jejich úplné eradikaci i v MZCHÚ. Invazní druhy živočichů zatím nemají výraznější negativní vlivy na přírodu CHKO Pálava.

Práce s veřejností

Aplikací plánu péče o CHKO Pálava na období 2016–2025 za daných podmínek personálních a finančních, včetně veškeré legislativní podpory, došlo k předpokládané minimalizaci negativního působení místního obyvatelstva a návštěvníků na území CHKO Pálava pomocí kvalifikované a koordinované práce s veřejností a výchovného působení na tyto skupiny. Rovněž byla veřejnost informovaná v oblasti ochrany přírodních a krajinných hodnot CHKO Pálava a motivovaná k účasti na ochraně přírody a krajiny, k spolupráci a podpoře aktivit AOPK ČR.

- Byl vypracovaný koncepční materiál pro práci s veřejností (Koncepce práce s návštěvníky veřejností v CHKO Pálava včetně Interpretačního plánu CHKO Pálava), který ale nebyl zcela vhodně finančně a personálně zajištěn, a tak bylo možné jej aktivně naplňovat pouze v dílčích jeho částech a formách.
- Velmi dobrá byla spolupráce s obcemi, se zájmovými i profesními organizacemi, Turistickým informačním centrem Mikulova a dalšími organizacemi a institucemi na zabezpečení informací pro veřejnost i při pořádání terénních exkurzí a speciálních akcí pro veřejnost.
- Dařilo se šířit osvětu mezi členy zájmových organizací, které jsou svým zaměřením orientovány na činnosti v přírodě a spolupracovat se školami všech stupňů na EVVO.
- Dařilo se udržovat a rozvíjet terénní informační systém v jednotlivých MZCHÚ, instalovat nové a obnovovat staré nebo poškozené informační tabule, a to i na jiných místech CHKO s přírodními (např. památné stromy) či historickými zajímavostmi.
- Obnovily se stávající dvě naučné stezky (v NPR Děvín a PR Turoid), nepodařilo se připravit a případně realizovat projekt nové naučné stezky v NPR Tabulová. Odborně se spolupracovalo s dalšími subjekty při zřizování a provozu jiných naučných stezek (v NPP Dunajovické kopce, PR Svatý kopeček).
- Aktivně byla zajištěna spolupráce s regionálním tiskem a na vydávání odborných, naučných a popularizačních tiskovin, např. sborník Region, tři terénní knihy k pálavským rostlinám, bezobratlým a obratlovcům vydané Okrašlovacím spolkem Mikulov, naopak ukončilo se vydávání e-Věstníku.
- Trvale se podporovalo zvyšování odborné úrovně členů stráže přírody v místní znalosti CHKO, koordinovala se jejich činnost a využívali se pro průvodcovskou a informační službu pro veřejnost, stejně jako pro údržbu terénní infrastruktury.
- Formou účasti na řízené péči o MZCHÚ se spolupracovalo s místními subjekty zajišťujícími kosení, pastvu, vyřezávky a jiné terénní práce. Naopak nefungovala spolupráce s pořadateli akcí propagujících tradiční formy hospodaření a místní produkty, jelikož se žádné nekonaly.
- Připravil se a realizoval projekt Domu přírody Pálavy, který ze sdružených finančních zdrojů realizovalo Regionální muzeum v Mikulově ve spolupráci s obcí Dolní Věstonice a dalšími místními a regionálními partnery.
- AOPK ČR svou činností aktivně přispívala k zajištění dobrého stavu CHKO Pálava jakožto jádrového území biosférické rezervace Dolní Morava a k zvyšování povědomí veřejnosti o tomto území mezinárodní ochrany.

Monitoring a vědecko-výzkumná činnost

Předchozí plán péče stanovuje za dlouhodobý cíl jednak ucelený přehled znalostí o aktuálních nárocích, rozšíření a stavu rostlinných a živočišných druhů a jejich společenstev v CHKO Pálava, jednak definování významných ohrožujících faktorů, potažmo vhodných managementových opatření pro ohrožené nebo vzácné druhy a biotopy. V období 2016–2025:

- pokračoval pravidelný podrobný monitoring EVD rostlin i živočichů a evropsky významných biotopů, ale také jiných nejvzácnějších a nejohroženějších druhů CHKO Pálava;
- byl aktualizován okresek mapování biotopů CZ0483, zahrnující téměř celé Pavlovské vrchy;

- byly zpracovány floristické a entomologické inventarizační průzkumy v řadě MZCHÚ i v lokalitách vhodných pro vyhlášení jako MZCHÚ (např. bývalá pískovna v Mikulově-Mušlově);
- vznikla studie o negativním vlivu pastvy oborní zvěře na vegetaci EVL Milovický les jakožto podklad pro správní řízení s cílem regulovat nadměrné počty chované zvěře v oborách;
- přetrvával zájem veřejných výzkumných institucí a veřejných vysokých škol o jak základní, tak aplikovaný výzkum v CHKO Pálava včetně dlouhodobých projektů s přímým ochrannářským využitím (biodiverzita pařezin, fenologie stepí, potlačování invazí poloparazity);
- pokračoval odborný monitoring a vyhodnocování účinnosti managementových opatření (orba, pastva, seč, těžba atd.) na stav příslušných biotopů a dotčených druhů.

Území CHKO Pálava je velmi dobře prozkoumanou částí Česka. Nedostatkem zůstává neaktuálnost syntetických údajů o flóře i fauně v největších MZCHÚ (např. NPR Děvín) a celkově o některých skupinách organismů (např. mechorosty a blanokřídlí). V současnosti je mimo jiné připravován dosud scházející úplný seznam cévnatých rostlin flóry CHKO Pálava.

9. Závěrečné údaje

9.1. Seznam zkratk

AEKO	agroenvironmentálně-klimatická opatření
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
EVD	evropsky významný druh
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
GIS	geografický informační systém
GSM	globální systém pro mobilní komunikaci (<i>Groupe Spécial Mobile</i>)
CHKO	chráněná krajinná oblast
IDVT	identifikátor vodní linie z databáze státních podniků povodí
IUCN	Mezinárodní svaz ochrany přírody (<i>International Union for Conservation of Nature</i>)
LHP	lesní hospodářský plán
MO MRS	místní organizace Moravského rybářského svazu
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody
NLI	Národní lesnický institut
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
OPŽP	Operační program Životní prostředí
PO	ptačí oblast
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
SPÚ	Státní pozemkový úřad
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</i>)
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
VDNM	Vodní dílo Nové Mlýny
(V)VN	(velmi) vysoké napětí
ZCHD	zvláště chráněný druh
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

9.2. Použitá literatura

- DANIHELKA J. [ed.] (2007): Chráněná území CHKO Pálava. – In: MACKOVČIN P., JATIOVÁ M., DEMEK J. & SLAVÍK P. [eds.], Chráněná území ČR, vol. 9, pp. 725–780, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR & EkoCentrum Brno, Praha.
- DEDEK P. (2016): Změna přístupu k péči o národní přírodní rezervaci Slanisko u Nesytu. – Ochrana přírody 6/2016: 10–13.

- GRULICH V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin České republiky. – Příroda 35: 75–132.
- HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – Příroda 36: 1–611.
- HRNČIAROVÁ T., MACKOVČIN P. & ZVARA I. [eds.] (2009): Atlas krajiny České republiky. – Ministerstvo životního prostředí, Praha & Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Průhonice.
- HURT R. (1960): Dějiny rybníkářství na Moravě a ve Slezsku. Vol. 1. – Krajské nakladatelství, Ostrava.
- CHOBOT K. & NĚMEC M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda 34: 1 – 182.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Změny vegetace v evropsky významné lokalitě Milovický les. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ M. [ed.] (2007–2013): Vegetace České republiky. Vol. 1–4. – Academia, Praha.
- CHYTRÝ M., HÁJEK M., KOČÍ M., PEŠOUT P., ROLEČEK J., SÁDLO J. et al. (2020): Červený seznam biotopů České republiky. – Příroda 41: 1–176.
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. & LUSTYK P. [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- JANÍK T., ZÝKA V., BOROVEC R., DEMKOVÁ K., HAVLÍČEK M., HOUŠKA J. et al. (2023): Atlas změn krajiny ve velkoplošných zvláště chráněných územích 1950–2020. – Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Průhonice.
- KAPLAN Z., DANIHELKA J., CHRTEK J. JUN., KIRSCHNER J., KUBÁT K., ŠTECH M. & ŠTĚPÁNEK J. [eds.] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- KLOUDA L. (2021): CHKO Pálava. Preventivní hodnocení krajinného rázu území. Aktualizace studie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KUČERA J., VÁŇA J. & HRADÍLEK Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.
- KYNČL J., KNEŠL J., ZOUBEK B., ŠPIRIT J. & HREJSEMNOU O. (2020): Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje ve znění Aktualizací č. 1 a 2 (úplné znění). – Krajský úřad Jihomoravského kraje, Brno.
- LIŠKA J. & PALICE Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – Příroda 29: 3–66.
- LUSTYK P. & OUŠKOVÁ V. (2011): Vrstva mapování biotopů a její aktualizace – první možnosti srovnání dat. – Ochrana přírody 4/2011: 20–22.
- MIKLÍN J. (2012): Atlas of Pálava Protected Landscape Area. – Journal of Maps 8: 492–498, <https://doi.org/10.1080/17445647.2012.749002>.
- MÜLLEROVÁ J., SZABÓ P. & HÉDL R. (2014): The rise and fall of traditional forest management in southern Moravia: A history of the past 700 years. – Forest Ecology and Management 331: 104–115, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2014.07.032>.
- PERGL J., SÁDLO J., PETRUSEK A., LAŠTŮVKA Z., MUSIL J., PERGLOVÁ I. et al. (2016): Black, Grey and Watch Lists of alien species in the Czech Republic based on environmental impacts and management strategy. – NeoBiota 28: 1–37, <https://doi.org/10.3897/neobiota.28.4824>.
- PYŠEK P., SÁDLO J., CHRTEK J. JUN., CHYTRÝ M., KAPLAN Z., PERGL J. et al. (2022): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts. – Preslia 94: 447–577, <https://doi.org/10.23855/preslia.2022.447>.
- SZABÓ P. (2012): "Wann es zw 7 jarn chumt..." Medieval and early modern woodland management in Moravia. – Forum Urbes Medii Aevi 6: 252–259.
- WIESER S. (2011): Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- ZIMOVÁ E., HOŘAVOVÁ Z., VLASÁK T., BERCHOVÁ K. & HARABIŠ F. (2022): Plán ÚSES v CHKO – CHKO Pálava. – Vodohospodářský rozvoj a výstavba, a. s. & Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha.
- ZÍBAROVÁ L., KOLÉNYOVÁ M., TEJKLOVÁ T. & ZEHNÁLEK P. [eds.] (2024): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda 46: 1–193.

10. Přílohy

10.1. Textové a tabulkové přílohy

- Příloha č. 1: Vyhlášovací předpis CHKO Pálava.
- Příloha č. 2: Protokol o vymezení zonace CHKO Pálava.
- Příloha č. 3: Specifikace PO a EVL v CHKO Pálava.
- Příloha č. 4: Přehled výzkumů v CHKO Pálava za období 2000–2025.

10.2. Mapové přílohy

- Mapa č. 1: Přehledová mapa.
- Mapa č. 2: Zonace.
- Mapa č. 3: Natura 2000.
- Mapa č. 4: MZCHÚ a památné stromy.
- Mapa č. 5: ÚSES.
- Mapa č. 6A: Krajinný ráz – diferenciace území.
- Mapa č. 6B: Krajinný ráz – hodnoty.
- Mapa č. 7: Vlastnictví lesa
- Mapa č. 8: Honitby
- Mapa č. 9: Turistické trasy

Plán péče
o chráněnou krajinnou oblast Pálava
na období 2026–2035
Rozborová část
Přílohy

V ý n o s
ministerstva kultury České socialistické republiky
ze dne 19. března 1976 čj. 5790/76
o zřízení chráněné krajinné oblasti „P a l a v a“
rozprostírající se v Jihomoravském kraji
na území okresu Břeclav

Ministerstvo kultury v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady a orgány a po projednání s Jihomoravským krajským národním výborem stanoví podle § 8 odst. 2 a § 9 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody:

§ 1
V y m e z e n í a p o s l á n í o b l a s t i

(1) Území vymezené v příloze tohoto výnosu se prohlašuje za chráněnou krajinnou oblast „Palava“ (dále jen oblast).

(2) Posláním oblasti je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků i přírodních zdrojů a vytváření vyváženého životního prostředí; k typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření a včetně vodních toků a ploch, klima krajiny, vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť, architektonické stavby a místní zástavba lidového rázu.

§ 2
P o d m í n k y o c h r a n y

(1) Oblast je chráněna podle zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody; zákazy uvedené v § 11 odst. 1 tohoto zákona se omezují podle § 11 odst. 2 téhož zákona takto:

1. Vodní, lesní a zemědělské hospodářství, průmysl, doprava, výstavba a rekreace se provádějí v souladu s posláním oblasti. Za tím účelem jsou pořizovány, zpracovávány, projednávány a revidovány územní plány a vydávána územní rozhodnutí v dohodě s ministerstvem kultury.
2. Součinnost s ministerstvem kultury je nutná také při ložiskovém geologickém průzkumu a hydrologickém průzkumu, nebo při jakýchkoliv těžebních záměrech, při předprojektové přípravě báňských děl a staveb, průmyslových, inženýrských, vodohospodářských, dopravních, zemědělských, lázeňských, bytových a občanských staveb, včetně objektů sloužících k rekreaci, sportu a turistice.

(2) Jde-li však o:

1. archeologické výkopy,
2. stavby a stavební práce všeho druhu včetně demolic,
3. umísťování tábořišť, zřizování stanových rekreačních táborů, autocampingů a jiných rekreačních nebo sportovních zařízení,
4. umísťování skládek a deponování odpadků mimo místa již dříve k tomu určená nebo o zavalení lomů či pískoven,
5. umísťování informačních, reklamních i jiných podobných zařízení,
6. užívání lesních nebo zemědělských pozemků k jiným účelům,
7. změnu hranic lesního a zemědělského půdního fondu, odnímání pozemků lesnímu nebo zemědělskému hospodářství a zalesňování nelesních půd,

mohou příslušné orgány a organizace vydat potřebná rozhodnutí, nebo učinit opatření jen se souhlasem krajského orgánu státní ochrany přírody.

(3) Lesní hospodářské plány a projekty pozemkových úprav musí být vypracovány v součinnosti s krajským orgánem státní ochrany přírody.

(4) V intravilánech obcí je souhlas podle odst. 2 nutný pouze k demolicím a stavbám, přesahujícím 2 podlaží a ke stavebním pracím, kterými se mění vnější vzhled objektů se zachovanými znaky lidové architektury a objektů historických.

(5) Stromy, které rostou mimo les a na něž se vztahuje vyhláška č. 89/1956 Sb., o ochraně stromů rostoucích mimo les, ve znění vyhlášek č. 154/1968 Sb. a č. 175/1973 Sb., se považují za registrované podle § 4 odst 1 písmeno d) této vyhlášky.

§ 3

Ochranné pásmo

V obcích (osadách), jejichž intravilánem prochází hranice oblasti, tvoří celý jejich intravilán ochranné pásmo, na které se ve věcech územního plánování hledí jakoby leželo v oblasti.

§ 4

Správa oblasti

(1) Provádění státní ochrany přírody v oblasti přísluší Jihomoravskému krajskému národnímu výboru, který v dohodě s ministerstvem kultury určí organizační opatření k zajištění odborné správy oblasti a v dohodě s ním vydá statut oblasti.

(2) Řízení a dozor ve věcech státní ochrany přírody vykonává na území oblasti ministerstvo kultury.

Obecná ustanovení

§ 5

(1) Dbát poslání oblasti je povinností všech orgánů a organizací, které na jejím území působí, jakož i každého občana, který se v ní zdržuje.

(2) Ve věcech, které se dotýkají oblasti, rozhodují orgány státní správy s ohledem na poslání oblasti, a to v dohodě s příslušným orgánem státní ochrany přírody.

(3) Obdobně postupují orgány a organizace, které v oblasti činí vlastní opatření k ochraně ovzduší, vody, půdy, vegetačního krytu, ryb, zvěře a jiného volně žijícího živočišstva nebo opatření proti nadměrnému hluku.

§ 6

(1) Jiný způsob ochrany území nebo objektů nacházejících se uvnitř oblasti nebo jejího ochranného pásma není dotčen ustanoveními § 2 a řídí se podmínkami zvlášť stanovenými pro tato území a objekty.*)

(2) Na územích, na která se vztahuje působnost federálního ministerstva národní obrany a federálního ministerstva vnitra se uplatňují hlediska obrany státu a ostrahy státních hranic ve smyslu zvláštních předpisů.**)

(3) Vlastnická práva a jiné majetkové vztahy k nemovitostem ležícím v oblasti nejsou zřízením oblasti dotčeny.

§ 7

(1) Mapy, v nichž je zakresleno území oblasti, jsou uloženy na ministerstvu kultury, ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze, u Jihomoravského krajského národ-

ního výboru, u Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Brně, u Okresního národního výboru v Břeclavi a u všech dotčených městských a místních národních výborů.

(2) Tento výnos nabývá účinnosti dnem oznámení ve Sbírce zákonů.

Ministr:

doc. Dr. K l u s á k, CSc., v. r.

Popis hranice chráněné krajinné oblasti „Palava“

Chráněná krajinná oblast Palava se rozkládá v ohbí řeky Dyje mezi Dolnomoravským a Dyjskosvrateckým úvalem. Jádrem a dominantou oblasti je masív Pavlovských vrchů, který s úpatní pahorkatinou, zv. Milovický les, vyplňuje velký oblouk Dyjský mezi oběma úvaly. Na jihu hranice chráněné krajinné oblasti Palava začíná na československo-rakouské státní hranici u silničního mostu Mikulov — Wildendürnbach, vede po této silnici až k železniční trati Mikulov — Břeclav, překračuje trať jihovýchodně mikulovského nádraží, lomí se směrem severozápadním podél drážního tělesa až k vápence, ležící severozápadně od nádraží a otáčí se severovýchodním směrem po silnici vyústějící těsně u Mikulova (na jeho severozápadním okraji) na silnici Mikulov — Brno. Dále pokračuje hranice oblasti po této silnici směrem severozápadním až severním ke dvoru Nová Hospoda, odtud dále po silnici odbočující směrem severovýchodním přes Horní a Dolní Věstonice.

Z Dolních Věstonic postupuje hranice opět po silnici až do Milovic, z Milovic do Nových Mlýnů, v Nových Mlýnech u silničního mostu přes Dyji (spojující obce Nové Mlýny a Zaječí) směřuje východním až jihovýchodním směrem do obce Bulhary. V tomto úseku tvoří hranici levý břeh Dyje. Z Bulhar pokračuje hranice po silnici vedoucí směrem jihozápadním k Sedlici. Tuto silnici sleduje až na křižovatku s polní cestou východně od kóty 251,7, od této křižovatky pokračuje směrem východním po polní cestě až ke křižovatce s další polní cestou vedoucí od kóty 252,8. Zde se stáčí k jihu a nasedá na severní okraj rybníka Nesyt, po jehož severozápadním okraji pokračuje hranice oblasti směrem jihozápadním na jeho západní vrchol a odtud po pravém břehu potoka, přitékajícího od sedlecké železniční zastávky. V místě, kde tento potok protéká pod tratí, lomí se hranice oblasti k severozápadu a pokračuje po drážním tělese (Mikulov — Břeclav) až k jeho křižovatce se silnicí Mikulov — Vídeň na kótě 198,3, kde se hranice oblasti po této silnici lomí k jihu na československo-rakouskou hranici a odtud postupuje po československo-rakouské hranici směrem západním až k silničnímu mostu na Wildendürnbach, kde se hranice chráněné krajinné oblasti uzavírá.

Celková rozloha je cca 70 km².

Vymezení bylo provedeno podle základní mapy ČSSR 1 : 50 000, okresu Břeclav.

*) Může jít o ochranu opírající se o předpisy různého druhu (územně plánovací, horní, vodohospodářské, lesnické, železniční, památkové péče, vojenské apod.).

Na úseku státní ochrany přírody byla dosud zřízena a zvláštními podmínkami zajištěna v obvodu oblasti tato chráněná území: Děvín, Kočičí skála, Kočičí kámen, Kotel, Sirotčí Hrádek, Soutěska, Šibeničník, Tabulová, Turoid, Slanisko u Nesytu, Kopeček u Mikulova, Křivé jezero.

**) § 21 a 22 zákona č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

odbor ochrany přírody
Vršovická 65, 100 10, Praha 10

Č. j.: OOP/2516/99

16. dubna 1999

P R O T O K O L

o vymezení zón Chráněné krajinné oblasti

P Á L A V A

Ministerstvo životního prostředí jako ústřední orgán státní správy ochrany přírody příslušný podle ustanovení § 79 odst. 3 písm. c) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění zákonného opatření České národní rady č. 347/1992 Sb., zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, nálezu ústavního soudu ČR č. 3/97 Sb., zákona č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně a doplnění zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí,

v y m e z u j e

po projednání s dotčenými ústředními orgány státní správy, příslušnými okresními úřady a obcemi č t y ř i z ó n y odstupňované ochrany přírody tak, jak jsou zakresleny v mapových podkladech.

První zóna je pro svou důležitost vymezena s přesností na jednotlivé pozemky na katastrálních mapách, které jsou uloženy na Správě chráněné krajinné oblasti Pálava v Mikulově. Mapy v měřítku 1 : 50 000 a větším s vyznačením zónace jsou uloženy na Ministerstvu životního prostředí v Praze, dotčených okresních a obecních úřadech, na územním obvodu MŽP pro brněnskou oblast v Brně, na Správě CHKO ČR v Praze a v ústředním seznamu ochrany přírody na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR v Praze.

RNDr. Petr R o t h, CSc.
ředitel odboru ochrany přírody

Příloha č. 3: Specifikace ptačích oblastí (PO) a evropsky významných lokalit (EVL) v chráněné krajinné oblasti Pálava.

PO Pálava

Kód Natura 2000: CZ0621029
Rozloha: 8539,3852 ha
Vyhlášovacím předpis: nařízení vlády č. 682/2004 Sb., kterým se vymezuje PO Pálava
Předmět ochrany: čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*)
orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*)
strakapoud jižní (*Dendrocopos syriacus*)
strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*)
ťuhýk obecný (*Lanius collurio*)
včelojed lesní (*Pernis apivorus*)
a jejich biotopy

Hranice PO Pálava je totožná s hranicí CHKO Pálava (úplný překryv). Hlavními vegetačními typy jsou dubohabřiny a teplomilné doubravy, lesostep, drnové a skalní stepi, okrajově do území také zasahuje lužní les nivy Dyje.

Lesostepi a skalní stepi představují typické biotopy Pavlovských vrchů s mnoha charakteristickými zástupci fauny. Z ptáků, kteří jsou předmětem ochrany PO Pálava, se v těchto biotopech vyskytují pěnice vlašská a ťuhýk obecný (populace obou druhů vykazují stabilní stav). Tyto druhy obývají rovněž zemědělskou krajinu – křovinaté lemy polí a úvozů, opuštěné sady, vinice a křoviny na jejich okrajích. V teplomilných doubravách a dubohabřinách Milovického lesa početně hnízdí strakapoud prostřední (aktuální stav není k dispozici, lze však očekávat stabilní stav) a lejsek bělokrký, který také vyazuje stabilní stav. Silné jsou tu i populace dravců včetně včelojeda lesního (6–9 párů). Lužní stanoviště v NPR Křivé jezero v minulosti využívalo k hnízdění 10–12 párů čápa bílého. V současné době na území PO Pálava hnízdí 2 až 3 páry čápa bílého, a to výhradně v intravilánech obcí (Sedlec, Mikulov, Pavlov). V lesních porostech Křivého jezera každoročně hnízdí orel mořský (1 pár). V PO Pálava lze každoročně zaznamenat i výskyt zimujících orlů mořských, jenž koresponduje s výskytem zimujících ptáků v PO Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny. Staré sady, ovocné aleje a zahrady v sídlech obývá početná populace strakapouda jižního (aktuální stav není k dispozici, ale lze očekávat stabilní stav).

Z druhů uvedených v příloze I Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků se zde vyskytují ještě bukáček malý (*Ixobrychus minutus*), čáp černý (*Ciconia nigra*), datel černý (*Dryocopus martius*), chřástal malý (*Porzana parva*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), luňák červený (*Milvus milvus*), luňák hnědý (*Milvus migrans*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), raroh velký (*Falco cherrug*), rybák obecný (*Sterna hirundo*), skřivan lesní (*Lullula arborrea*), slavík modráček (*Luscinia svecica*), sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), volavka bílá (*Ardea alba*), výr velký (*Bubo bubo*) a žluna šedá (*Picus canus*).

EVL Děvín

Kód Natura 2000: CZ0624104
Rozloha: 406,3195 ha
Vyhlášovacím předpis: nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených do evropského seznamu

Předmět ochrany: panonské skalní trávníky (*Stipo-Festucetalia pallentis*) [6190]
polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (*Festuco-Brometalia*) [6210]
subpanonské stepní trávníky [6240]
vápnné sutě pahorkatin a horského stupně [8160]
chasmofytická vegetace vápnitých skalnatých svahů [8210]
lesy svazu *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklicích [9180]
panonské dubohabřiny [91G0]
panonské šípákové doubravy [91H0]
hvozdík Lumnitzerův (*Dianthus lumnitzeri*)
kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)
netopýr černý (*Barbastella barbastellus*)
netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*)
přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*)
roháč obecný (*Lucanus cervus*)
střevlík panonský (*Carabus hungaricus*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2016): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Děvín*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Klentnice – kostel svatého Jiří

Kód Natura 2000: CZ0623781
Rozloha: 0,0211 ha
Vyhlášovacím předpis: nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených
do evropského seznamu
Předmět ochrany: netopýr velký (*Myotis myotis*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2016): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Klentnice – kostel svatého Jiří*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Milovický les

Kód Natura 2000: CZ0624100
Rozloha: 2443,2085 ha
Vyhlášovacím předpis: nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených
do evropského seznamu
Předmět ochrany: polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (*Festuco-Brometalia*) [6210]
subpanonské stepní trávníky [6240]
panonské dubohabřiny [91G0]
panonské šípákové doubravy [91H0]
eurosibiřské stepní doubravy [91I0]
bourovec trnkový (*Eriogaster catax*)
netopýr černý (*Barbastella barbastellus*)
netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*)
přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*)
roháč obecný (*Lucanus cervus*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2017): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Milovický les*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Niva Dyje

Kód Natura 2000:	CZ0624099
Rozloha:	3249,0428 ha
Vyhlašovací předpis:	nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených do evropského seznamu
Předmět ochrany:	přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu <i>Magnopotamion</i> nebo <i>Hydrocharition</i> [3150] nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i> [6440] extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i> , <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>) [6510] smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) [91E0] smíšené lužní lesy s dubem letním (<i>Quercus robur</i>), jilmem vazem (<i>Ulmus laevis</i>), j. habrolistým (<i>U. minor</i>), jasanem ztepilým (<i>Fraxinus excelsior</i>) nebo j. úzkolistým (<i>F. angustifolia</i>) podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (<i>Ulmion minoris</i>) [91F0] bobr evropský (<i>Castor fiber</i>) hořavka duhová (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>) kuňka ohnivá (<i>Bombina bombina</i>) lesák rumělkový (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) ohniváček černočárný (<i>Lycaena dispar</i>) páchník hnědý (<i>Osmoderma eremita</i>) piskoř pruhovaný (<i>Misgurnus fossilis</i>) roháč obecný (<i>Lucanus cervus</i>) svinutec tenký (<i>Anisus vorticulus</i>) tesařík obrovský (<i>Cerambyx cerdo</i>) vrápenec malý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2018): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Niva Dyje*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Slanisko u Nesytu

Kód Natura 2000:	CZ0624102
Rozloha:	9,7703 ha
Vyhlašovací předpis:	nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených do evropského seznamu
Předmět ochrany:	vnitrozemské slané louky [1340] vrkoč útlý (<i>Vertigo angustior</i>)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2014): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Slanisko u Nesytu*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Stolová hora

Kód Natura 2000:	CZ0624043
Rozloha:	77,1183 ha
Vyhlašovací předpis:	nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených do evropského seznamu

Předmět ochrany: panonské skalní trávníky (*Stipo-Festucetalia pallentis*) [6190]
polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnatých podložích (*Festuco-Brometalia*) [6210]
subpanonské stepní trávníky [6240]
vápnitě sutě pahorkatin a horského stupně [8160]
chasmofytická vegetace vápnatých skalnatých svahů [8210]
jeskyně nepřístupné veřejnosti [8310]
hvozdík Lumnitzerův (*Dianthus lumnitzeri*)
koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*)
kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)
přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*)
roháč obecný (*Lucanus cervus*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2017): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Stolová hora*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Svatý kopeček u Mikulova

Kód Natura 2000: CZ0624234
Rozloha: 46,8923 ha
Vyhlašovací předpis: nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených
do evropského seznamu
Předmět ochrany: panonské skalní trávníky (*Stipo-Festucetalia pallentis*) [6190]
subpanonské stepní trávníky [6240]
kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)
přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*)
roháč obecný (*Lucanus cervus*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2017): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Svatý kopeček u Mikulova*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

EVL Tuřold

Kód Natura 2000: CZ0624098
Rozloha: 16,8382 ha
Vyhlašovací předpis: nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 73/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády
č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení EVL zařazených
do evropského seznamu
Předmět ochrany: jeskyně nepřístupné veřejnosti [8310]
kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)
vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*)

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (2020): *Souhrn doporučených opatření pro EVL Tuřold*. – Ústřední seznam ochrany přírody, Praha [<https://drusop.nature.cz>].

Inventarizační průzkumy a monitorovací zprávy

Botanika

- BĚŤÁK J., ANTONÍN V., DVOŘÁK D. & ŠEVČÍKOVÁ H. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru mykologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BĚŤÁK J., ANTONÍN V. & ŠEVČÍKOVÁ H. (2014): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru mykologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BĚŤÁK J., DVOŘÁK D., ANTONÍN V. & ŠEVČÍKOVÁ H. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru mykologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ČÍŽKOVÁ S. (2013): Inventarizační průzkum NPP Kalendář věků z oboru botanika. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- DANIHELKA J. (2004): Inventarizační průzkum národní přírodní rezervace Křivé jezero. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- DANIHELKA J. (2005): Inventarizační průzkum národní přírodní rezervace Slanisko u Nesytu. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- DANIHELKA J. (2005): Inventarizační průzkum národní přírodní rezervace Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÁ H. (2022): Botanický inventarizační průzkum přírodní památky Na cvičišti – flóra. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. (2018): Botanická inventarizace přírodní památky Kočičí skála. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. (2018): Botanická inventarizace přírodní rezervace Šibeničník. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. (2018): Fytocenologická inventarizace přírodní rezervace Šibeničník. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. (2019): Botanická inventarizace přírodní památky Kienberg – flóra. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. (2019): Botanická inventarizace přírodní památky Lom Janičův vrch. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Botanická inventarizace přírodní památky Růžový kopec – floristika. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Botanická inventarizace přírodní památky Růžový kopec – vegetace. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Botanický inventarizační průzkum přírodní památky Anenský vrch – floristika. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Botanický inventarizační průzkum přírodní památky Anenský vrch – fytocenologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Změny vegetace v evropsky významné lokalitě Milovický les. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2021): Botanický inventarizační průzkum lokality Mušlovská pís-kovna – floristika. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KUBEŠOVÁ S. & NOVOTNÝ I. (2004): Inventarizační průzkum bryoflóry NPR Křivé jezero. – Moravské zemské muzeum, Brno.
- KUBEŠOVÁ S. & NOVOTNÝ I. (2004): Inventarizační průzkum bryoflóry NPR Slanisko u Nesytu. – Moravské zemské muzeum, Brno.

- MALÍČEK J. & VONDRÁK J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru lichenologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- MALÍČEK J. & VONDRÁK J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru lichenologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- NOVOTNÝ I. & KUBEŠOVÁ S. (2005): Inventarizační průzkum bryoflóry NPR Děvín-Kotel-Soutěska. – Moravské zemské muzeum, Brno.
- NOVOTNÝ I. & KUBEŠOVÁ S. (2005): Inventarizační průzkum bryoflóry NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen. – Moravské zemské muzeum, Brno.
- ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY HOŘEPNÍK (2015): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska 2015. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Zoologie

- BÁRTA F. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru zoologie (ptáci). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BÁRTA F. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru zoologie (letouni). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BÁRTA F. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru zoologie (letouni). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BÁRTA F. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru zoologie (plazi). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BÁRTA F. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru zoologie (ptáci). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BÁRTA F. (2014): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru zoologie (letouni). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BOŽA P. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru fytofágní brouci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- BOŽA P. (2014): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru fytofágní brouci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- FIŠER M., BENEŠ J. & SPITZER L. (2018): Inventarizační průzkum denních motýlů (*Lepidoptera*) v PR Svatý kopeček. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- FLORIÁN A. (2020): Inventarizační průzkum denních motýlů (*Lepidoptera*) PP Růžový kopec (Mikulovský bioregion). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- FLORIÁN A. (2020): Inventarizační průzkum denních motýlů (*Lepidoptera*) PR Milovická stráž (Mikulovský bioregion). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- FLORIÁN A. (2020): Inventarizační průzkum denních motýlů (*Lepidoptera*) PR Šibeničník (Mikulovský bioregion). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- HALAČKA K. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru ichtyologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- HAUCK D. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru saproxyliční brouci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- HUSÁK J., BENEŠ J. & SPITZER L. (2018): Inventarizační průzkum denních motýlů (*Lepidoptera*) v PR Tuřid. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KONVIČKA J. & KONVIČKA O. (2019): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v NPR Křivé jezero. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KONVIČKA O. (2014): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru saproxyliční brouci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- KONVIČKA O. (2018): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v PR Svatý kopeček. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KOPR D. (2020): PP Růžový kopec – inventarizační průzkum fytofágního hmyzu. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KREJČÍ T. (2013): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru arachnologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KŘIVAN V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru vážky (*Odonata*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KŘIVAN V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru vážky (*Odonata*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KŘÍŽOVÁ L. & KŘIVAN V. (2019): Inventarizační průzkum PP Pískovna Mušlov. Vodní hmyz. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KŘÍŽOVÁ L. & KŘIVAN V. (2019): Inventarizační průzkum PR Svatý kopeček. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KŘÍŽOVÁ L. & KŘIVAN V. (2019): Inventarizační průzkum PR Šibeničnick. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- MORAVEC J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru entomologie (saproxyliční brouci). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- MORAVEC J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru entomologie (vodní brouci). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- MORAVEC J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru entomologie (saproxyliční brouci). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- SEGL J. (2018): Inventarizační průzkum denních motýlů bezlesí. Pískovna Mušlov. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- SEGL J. (2018): Inventarizační průzkum denních motýlů bezlesí. PP Na cvičišti. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- STANOVSKÝ J. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru *Coleoptera* fytofágní. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- STEIDLOVÁ P. (2021): Inventarizační průzkum PP Lom Janičův vrch – ptáci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ŠIMEK L. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru drobní savci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ŠIMEK L. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru drobní savci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ŠIMEK L. (2013): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru drobní savci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ŠKORPÍKOVÁ V. (2010): Inventarizační průzkum NPR Tabulová, Růžový vrch a Kočičí kámen z oboru ornitologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ŠKORPÍKOVÁ V. (2010): Inventarizační průzkum PR Milovická stráň z oboru ornitologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRÁVNÍČEK D. (2018): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v PP Na cvičišti. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRÁVNÍČEK D. (2018): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v PR Milovická stráň. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRÁVNÍČEK D. (2018): Inventarizační průzkum saproxylického hmyzu a epigeických predátorů v PR Tuřold. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- TRNKA F. (2018): Inventarizační průzkum pískovny Mušlov. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRNKA F. (2018): Inventarizační průzkum PP Na cvičišti. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRNKA F. (2018): Inventarizační průzkum PR Milovická stráň. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRNKA F. (2019): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRNKA F. (2020): Inventarizační průzkum PR Liščí vrch. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- TRNKA F. (2020): Inventarizační průzkum PR Turolď. Fytofágní hmyz a epigeičtí predátoři. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- UVÍRA V. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska. Zoologie: obojživelníci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- UVÍRA V. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru obojživelníci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- UVÍRA V. (2013): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru obojživelníci. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V. (2014): Inventarizační průzkum NPP Kalendář věků z oboru lepidopterologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru malakozologie (Mollusca). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru entomologie (*Lepidoptera*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru malakozologie (*Mollusca*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V. (2014): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru malakozologie (*Mollusca*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V., STARÝ J., BEZDĚČKA P., HLAVA J. & KRÍŽKOVÁ K. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru půdní biota. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VRABEC V., STARÝ J., BEZDĚČKA P., HLAVA J. & KRÍŽKOVÁ K. (2014): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru půdní biota. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Neživá příroda a jiné

- HUŠNER V. (2013): Inventarizační průzkum NPP Kalendář věků z oboru geologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KLOUDA L. (2021): CHKO Pálava. Preventivní hodnocení krajinného rázu území. Aktualizace studie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KOPECKÝ F. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru geologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KOPECKÝ F. & KESSL J. (2013): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru hydrogeologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- PÁNEK T. & VÍTEK J. (2014): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru geomorfologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- PTÁČEK L., URBANČÍKOVÁ J. & MEDEK M. (2016): Koncepce práce s návštěvnickou veřejností. Interpretací plán Domu přírody Pálavy. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- PTÁČEK L., URBANČÍKOVÁ J. & MEDEK M. (2016): Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Pálava. Interpretací plán CHKO Pálava a limity území. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VACEK O. (2013): Inventarizační průzkum NPR Děvín-Kotel-Soutěska z oboru pedologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VACEK O. (2013): Inventarizační průzkum NPR Křivé jezero z oboru pedologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- VACEK O. (2013): Inventarizační průzkum NPR Slanisko u Nesytu z oboru pedologie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- WIESER S. (2011): Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ZIMOVÁ E., HOŘAVOVÁ Z., VLASÁK T., BERCHOVÁ K. & HARABIŠ F. (2022): Plán ÚSES v CHKO – CHKO Pálava. – Vodohospodářský rozvoj a výstavba, a. s. & Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha.

Bakalářské, diplomové a dizertační práce

- JANKŮ K. (2014): Analýza rizik cestovního ruchu na území CHKO Pálava z hlediska ochrany přírody a krajiny a návrhy šetrného rozvoje. – Bakalářská práce, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, <https://theses.cz/id/9v0mr1/>.
- KLEPÁRNÍKOVÁ M. (2017): Boryt barvířský (*Isatis tinctoria*) jako potenciálně invazní druh v CHKO Pálava. Vyhodnocení efektivity různých likvidačních opatření. – Diplomová práce, Mendelova univerzita v Brně, Agronomická fakulta, <https://theses.cz/id/lhu76r/>.
- KOBZOVÁ M. (2020): Půdní semenná banka jako skrytá součást lesního rostlinného společenstva a její reakce na prosvětlení stromového nadrostu. – Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, <https://theses.cz/id/k1ro20/>.
- KOHOUTKOVÁ K. (2020): Ochrana krajinného rázu v CHKO Pálava. – Diplomová práce, Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, <https://theses.cz/id/3fflmp/>.
- KOVAŘÍK L. (2020): Historie a perspektivy ovocných sadů v CHKO Pálava. – Bakalářská práce, Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, <https://theses.cz/id/y8eo5x/>.
- KREJČOVÁ M. (2024): Diverzita rostlin v biotopu stepních trávníků na jižní Moravě – krajinný kontext a ochranné implikace. – Diplomová práce, Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno, <https://is.muni.cz/th/sqj4q/>.
- LIŠKA M. (2019): Sezónní dynamika bylinného podrostu temperátního lesa na topografickém gradientu. – Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, <https://theses.cz/id/2bpnor/>.
- MIKLÍN J. (2010): Analýza změny krajinného krytu v CHKO Pálava a navrhované CHKO Soutok. – Diplomová práce, Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta, <https://theses.cz/id/p7aef2/>.
- PÁLENÍKOVÁ M. (2015): Monitoring rozšíření borytu barvířského (*Isatis tinctoria* L.) v NPR Děvín-Kotel-Soutěska (CHKO Pálava). – Bakalářská práce, Mendelova univerzita v Brně, Agronomická fakulta, <https://theses.cz/id/mo565s/>.
- PISKAČ Z. (2023): Složení lesních porostů v NPR Děvín a jejich obnova s ohledem na vliv zvěře. – Bakalářská práce, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, <https://theses.cz/id/c0vp1s/>.

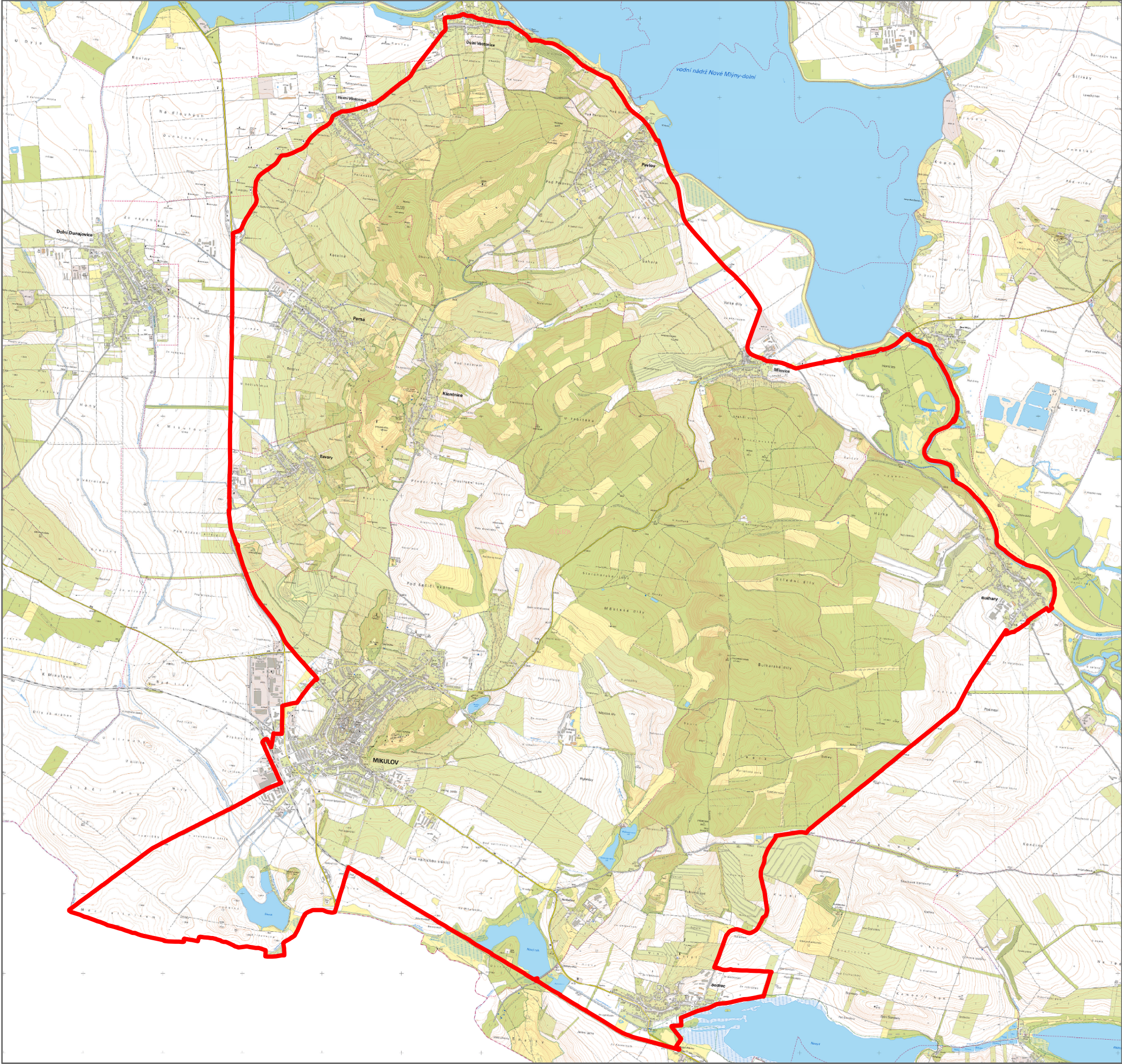
- SIEGELOVÁ E. (2012): Ekologie společenstev plžů temperátních lesů se zřetelem na oblast pannonského termofytika. – Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, <https://is.muni.cz/th/n53zs/>.
- SOBOTKA V. (2024): Sukcese stepní vegetace na opuštěných polích jižní Moravy. – Diplomová práce, Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno, <https://is.muni.cz/th/azlun/>.
- SOJNEKOVÁ M. (2008): Sekundární sukcese na opuštěných polích pod Děvínem v Pavlovských vrších. – Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, <https://is.muni.cz/th/ac5y8/>.
- Wernerová V. (2007): Vliv světla na druhové složení lesního podrostu na příkladu Milovického lesa. – Bakalářská práce, Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, <https://is.muni.cz/th/dysue/>.

Články v odborných periodících a odborné knihy

- DANIHELKA J. [ed.] (2003): Pálava na prahu třetího tisíciletí. – Správa chráněných krajinných oblastí ČR, Správa chráněné krajinné oblasti Pálava, Mikulov.
- DANIHELKA J. [ed.] (2007): Chráněná území CHKO Pálava. – In: MACKOVČIN P., JATIOVÁ M., DEMEK J. & SLAVÍK P. [eds], Chráněná území ČR, vol. 9, pp. 725–780, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR & EkoCentrum Brno, Praha.
- DANIHELKA J., CHYTRÝ K., HARÁSEK M., HUBATKA P., KLINKOVSKÁ K., KRATOŠ F. et al. (2022): Halophytic flora and vegetation in southern Moravia and northern Lower Austria: past and present. – *Preslia* 94: 13–110, <https://doi.org/10.23855/preslia.2022.013>.
- DANIHELKA J., CHYTRÝ M., GRULICH V. & TICHÝ L. (2000): *Stipa eriocaulis* – přehlížený druh české flóry. – *Preslia* 72: 399–410.
- DANIHELKA J., CHYTRÝ M. & MICHALCOVÁ D. [eds] (2015): Botanical Excursions in Moravia. Field Guide for the 58th IAVS Symposium. – Masarykova univerzita, Brno.
- DANIHELKA J. & ŠMARDÁ P. (2001): *Triglochin maritima* na Slanisku u Nesytu. – *Zprávy České botanické společnosti* 36: 45–47.
- DANIHELKA J. & ŠUMBEROVÁ K. (2004): O rozšíření některých cévnatých rostlin na nejjižnější Moravě II. – *Příroda* 21: 117–192.
- FISCHER F. M., CHYTRÝ K., CHYTRÁ H., CHYTRÝ M. & TĚŠITEL J. (2023): Seasonal beta-diversity of dry grassland vegetation: Divergent peaks of above-ground biomass and species richness. – *Journal of Vegetation Science* 34: e13182, <https://doi.org/10.1111/jvs.13182>.
- FISCHER F. M., CHYTRÝ K., TĚŠITEL J., DANIHELKA J. & CHYTRÝ M. (2020): Weather fluctuations drive short-term dynamics and long-term stability in plant communities: A 25-year study in a Central European dry grassland. – *Journal of Vegetation Science* 31: 711–721, <https://doi.org/10.1111/jvs.12895>.
- HÉDL R., KOPECKÝ M. & KOMÁREK J. (2010): Half a century of succession in a temperate oak-wood: from species-rich community to mesic forest. – *Diversity and Distributions* 16: 267–276, <https://doi.org/10.1111/j.1472-4642.2010.00637.x>.
- CHYTRÁ H., BOROVYK D., KREJČOVÁ M., KADAŠ D., KIZEK K., VEČERÍK Z. & CHYTRÝ K. (2024): Méně kosení, méně diverzity: vliv frekvence kosení na vegetaci suchých trávníků na jižní Moravě. – *Příroda* 44: 87–104.
- KOPECKÝ M., HÉDL R. & SZABÓ P. (2012): Non-random extinctions dominate plant community changes in abandoned coppices. – *Journal of Applied Ecology* 50: 79–87, <https://doi.org/10.1111/1365-2664.12010>.

- KUČERA J., DŘEVOJAN P., BRADÁČOVÁ J., FIALOVÁ L., GODOVIČOVÁ K., JANOŠÍK L. et al. (2017): Mechorosty zaznamenané v průběhu jarního bryologicko-lichenologického setkání na Pálavě v roce 2017. – Bryonora 60: 1–12.
- MALÍČEK J. & VONDRÁK J. (2018): Příspěvek k diverzitě lišejníků NPR Děvín a NPR Tabulová v CHKO Pálava. – Bryonora 61: 1–17.
- MIKLÍN J. (2012): Atlas of Pálava protected landscape area. – Journal of Maps 8: 492–498, <https://doi.org/10.1080/17445647.2012.749002>.
- MÜLLEROVÁ J., HÉDL R. & SZABÓ P. (2015): Coppice abandonment and its implications for species diversity in forest vegetation. – Forest Ecology and Management 343: 88–100, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2015.02.003>.
- MÜLLEROVÁ J., SZABÓ P. & HÉDL R. (2014): The rise and fall of traditional forest management in southern Moravia: A history of the past 700 years. – Forest Ecology and Management 331: 104–115, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2014.07.032>.
- RYBNÍČKOVÁ E. & RYBNÍČEK K. (2014): Palaeovegetation in the Pavlovské vrchy hills region (South Moravia, Czech Republic) around 25,000 BP: the Bulhary core. – Vegetation History and Archaeobotany 23: 719–728, <https://doi.org/10.1007/s00334-014-0450-6>.
- SOJNEKOVÁ M. & CHYTRÝ M. (2015): From arable land to species-rich semi-natural grasslands: Succession in abandoned fields in a dry region of central Europe. – Ecological Engineering 77: 373–381, <https://doi.org/10.1016/j.ecoleng.2015.01.042>.
- VALDA S. & KOLAŘÍK M. (2024): Surprising discovery of *Sedecula pulvinata* in Central Europe – is it really a species endemic to the western USA? – Czech Mycology 76: 33–44.
- VYMAZALOVÁ M. & KOŠULIČ O. (2020): Epigeic spiders from oak-hornbeam woodland in the Děvín National Nature Reserve (Czech Republic). – Arachnologische Mitteilungen: Arachnology Letters 60: 55–62, <https://doi.org/10.30963/aramit6011>.
- VYMAZALOVÁ M., KOŠULIČ O., HAMŘÍK T., ŠIPOŠ J. & HÉDL R. (2021): Positive impact of traditional coppicing restoration on biodiversity of ground-dwelling spiders in a protected lowland forest. – Forest Ecology and Management 490: 119084, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2021.119084>.
- ZDRAŽÍLKOVÁ M. (2010): Polní plevely v okolí Mikulova na jižní Moravě. – Zprávy České botanické společnosti 45: 155–186.

Přehledová mapa území CHKO Pálava

 hranice CHKO Pálava

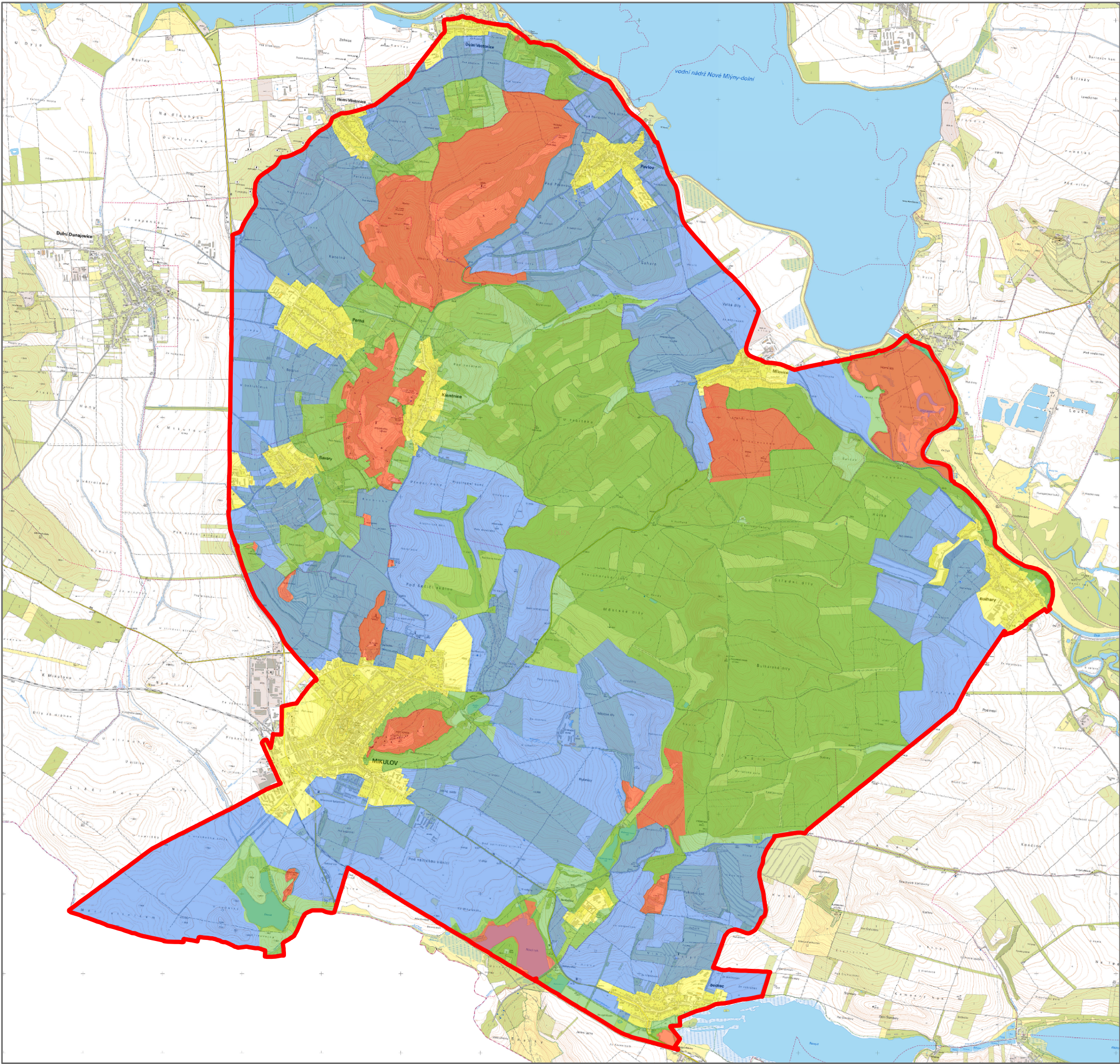

0 1 000 2 000 3 000 4 000 m

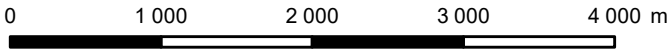
1 : 50 000

Tematický obsah: © AOPK ČR, Ministerstvo životního prostředí
Mapový podklad: Základní mapa © ČÚZK
Kartografické zpracování: © AOPK ČR, Regionální pracoviště Jižní Morava 2024

Zonace CHKO Pálava

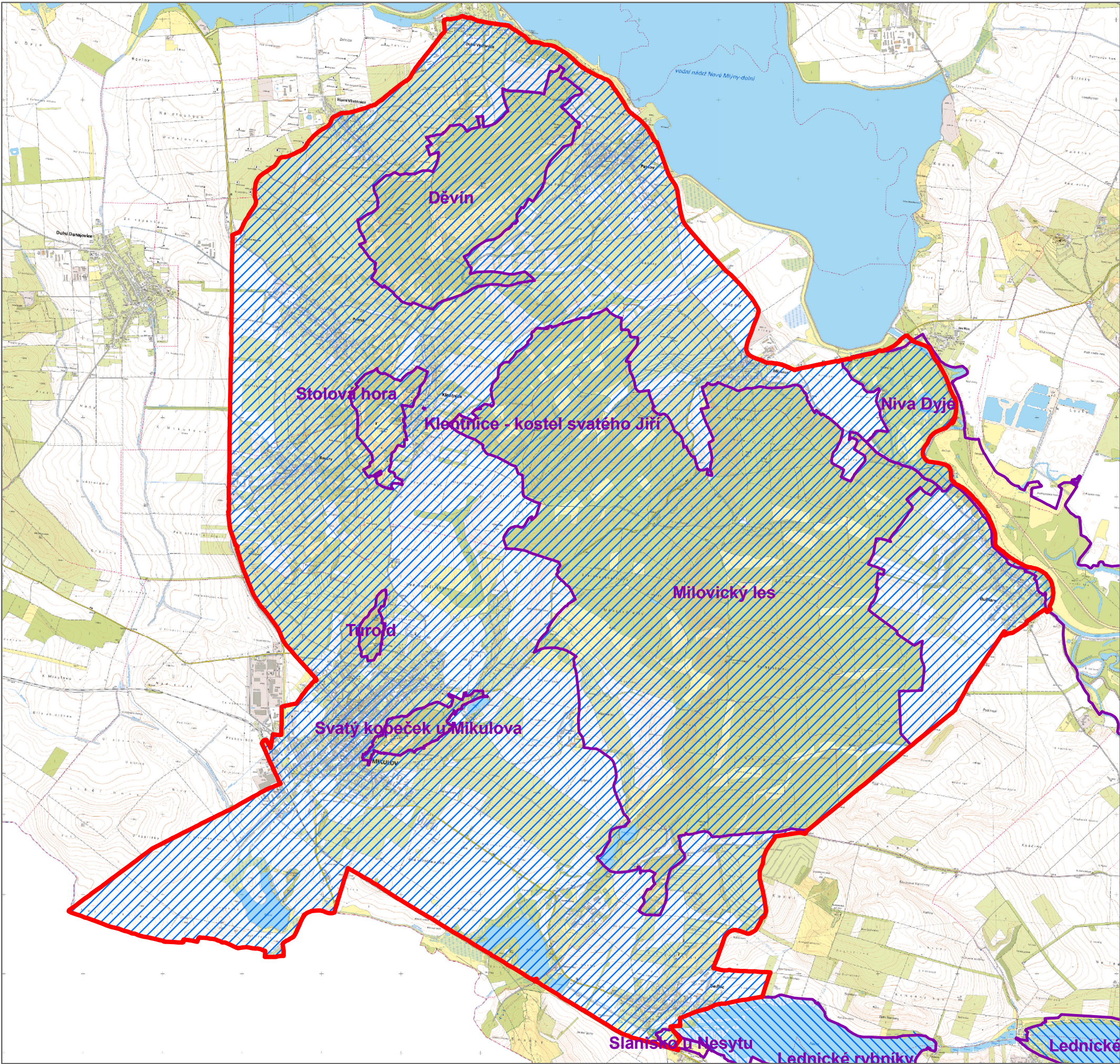
- hranice CHKO Pálava
- I. zóna
- II. zóna
- III. zóna
- IV. zóna

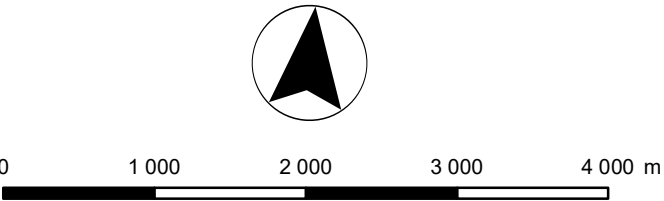
1 : 50 000

Tematický obsah: © AOPK ČR, Ministerstvo životního prostředí
Mapový podklad: Základní mapa © ČÚZK
Kartografické zpracování: © AOPK ČR, Regionální pracoviště Jižní Morava 2024

Natura 2000

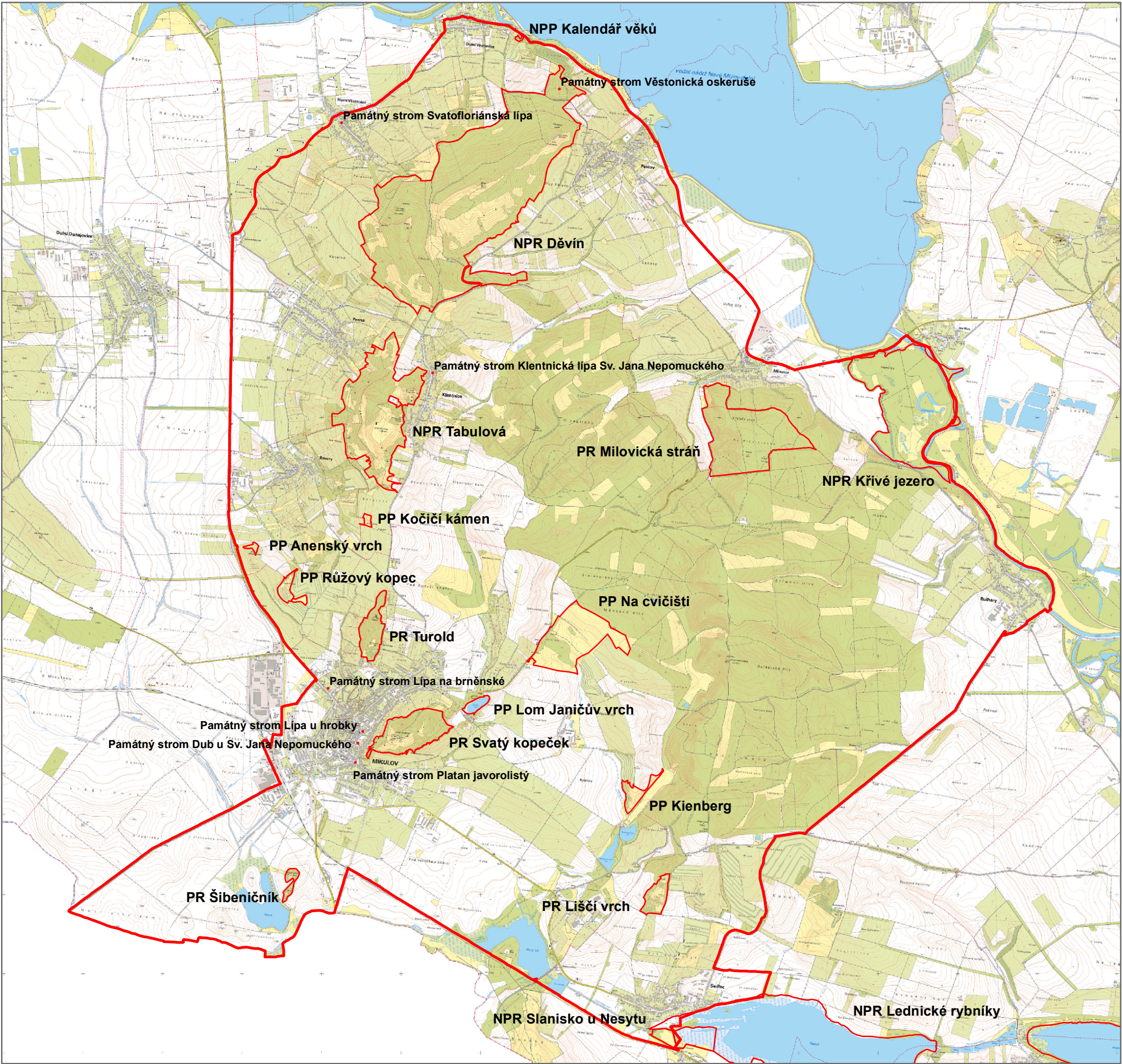

- hranice CHKO Pálava
- Evropsky významná lokalita
- Ptačí oblast Pálava
- Ptačí oblast Lednické rybníky

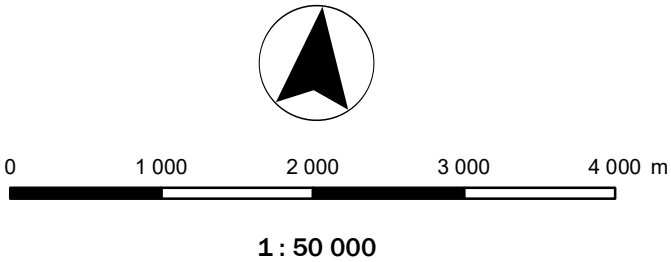

1 : 50 000

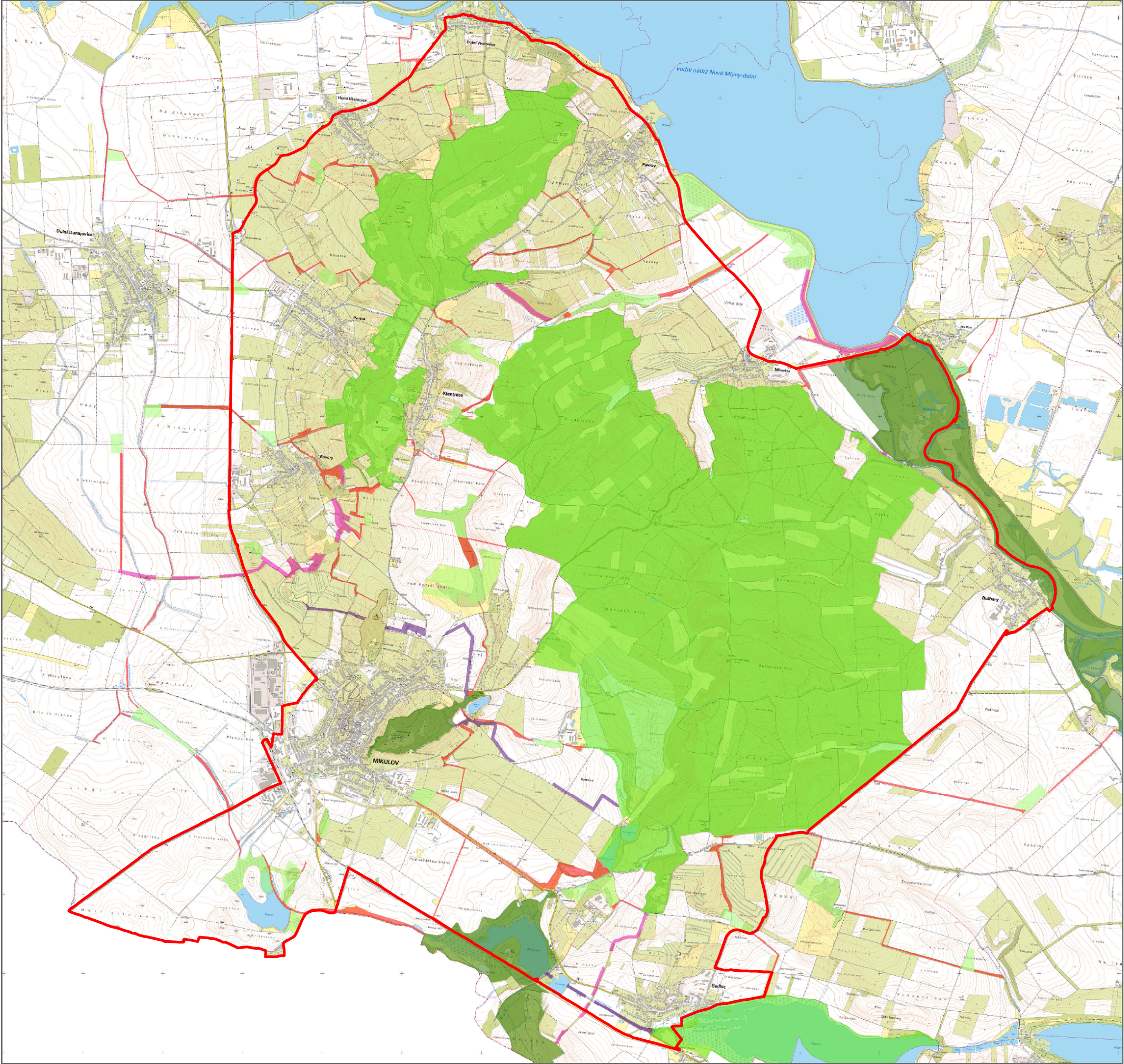
MZCHÚ, Památné stromy

- hranice CHKO Pálava
- maloplošně chráněná území
- památné stromy

Územní systém ekologické stability

hranice CHKO Pálava

Typ

lokální biocentrum

lokální biokoridor

regionální biocentrum

regionální biokoridor

nadregionální biocentrum

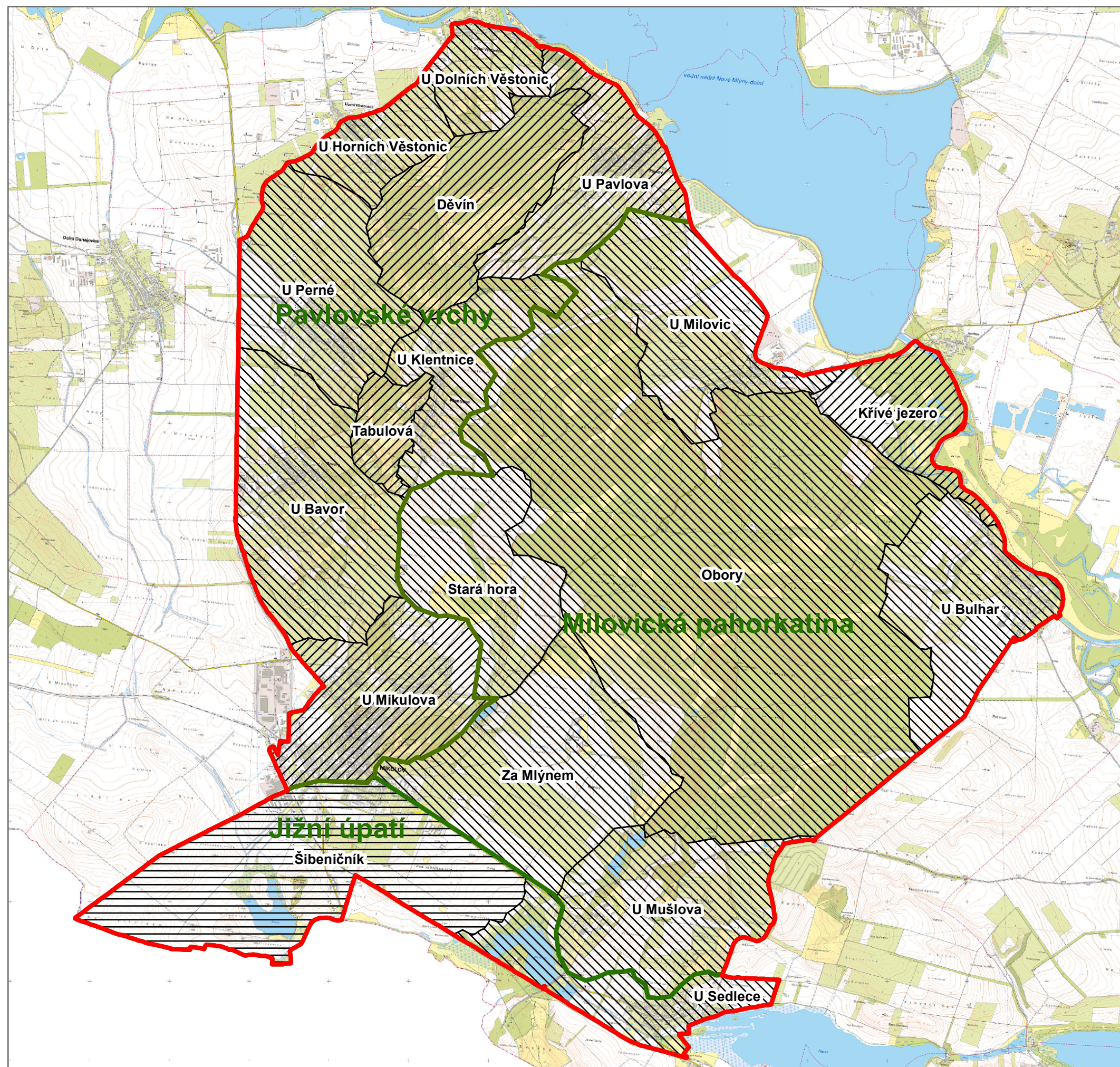
nadregionální biokoridor

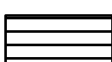

0 1 000 2 000 3 000 4 000 m

1 : 50 000

Krajinný ráz – diferenciace území

- hranice CHKO Pálava
- oblast krajinného rázu
- pásmo A
- pásmo B
- pásmo C

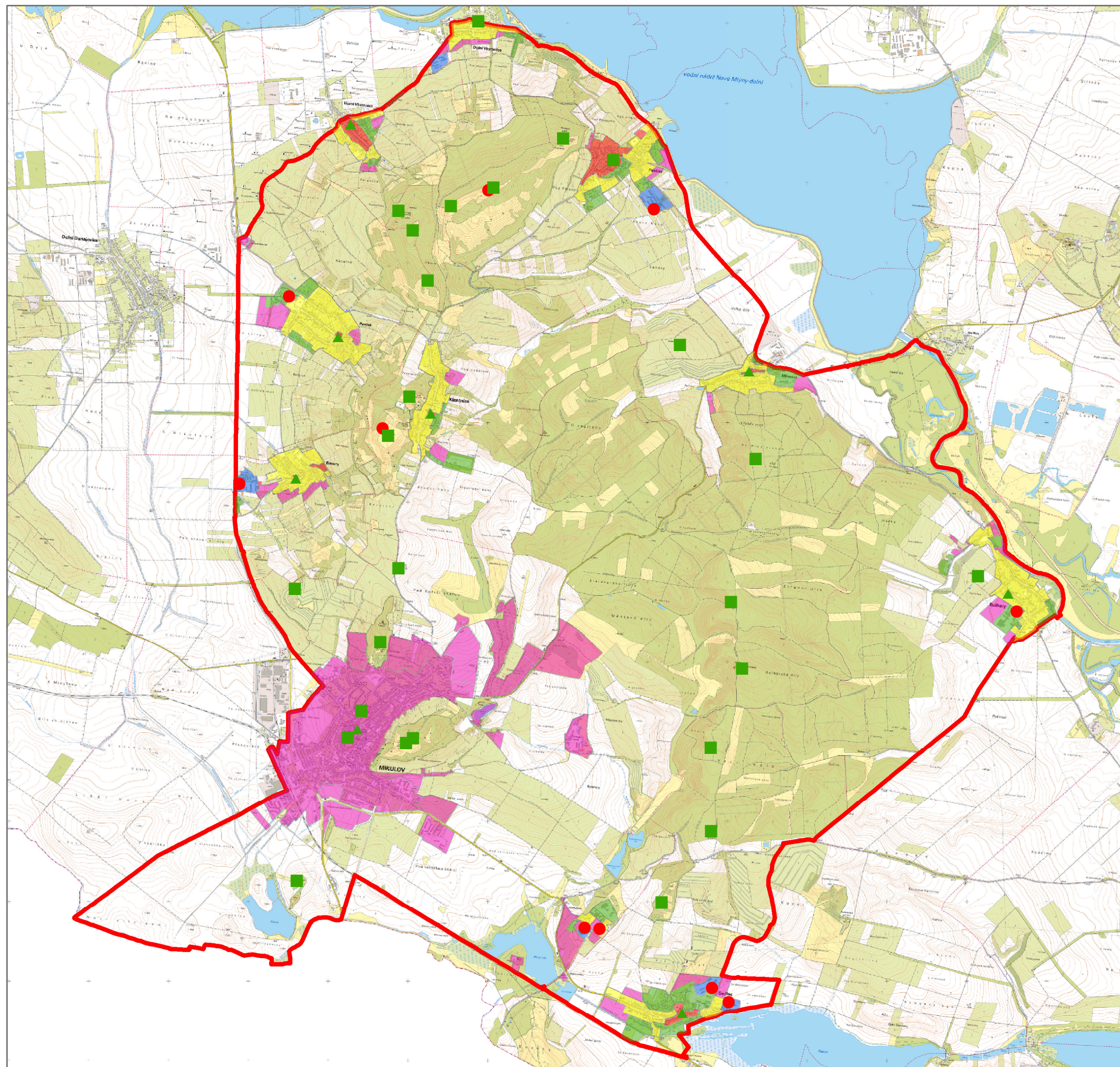

0 1 000 2 000 3 000 4 000 m

1 : 50 000

Tematický obsah: © AOPK ČR, Ministerstvo životního prostředí
Mapový podklad: Základní mapa © ČÚZK
Kartografické zpracování: © AOPK ČR, Regionální pracoviště
Jižní Morava 2024

Krajinný ráz – hodnoty

dominanty

- kulturně-historická negativní
- přírodní pozitivní
- ▲ kulturně-historická pozitivní

kategorie

- I. kategorie
- II. kategorie
- III. kategorie
- VI. kategorie
- nekategorizováno
- hranice CHKO Pálava

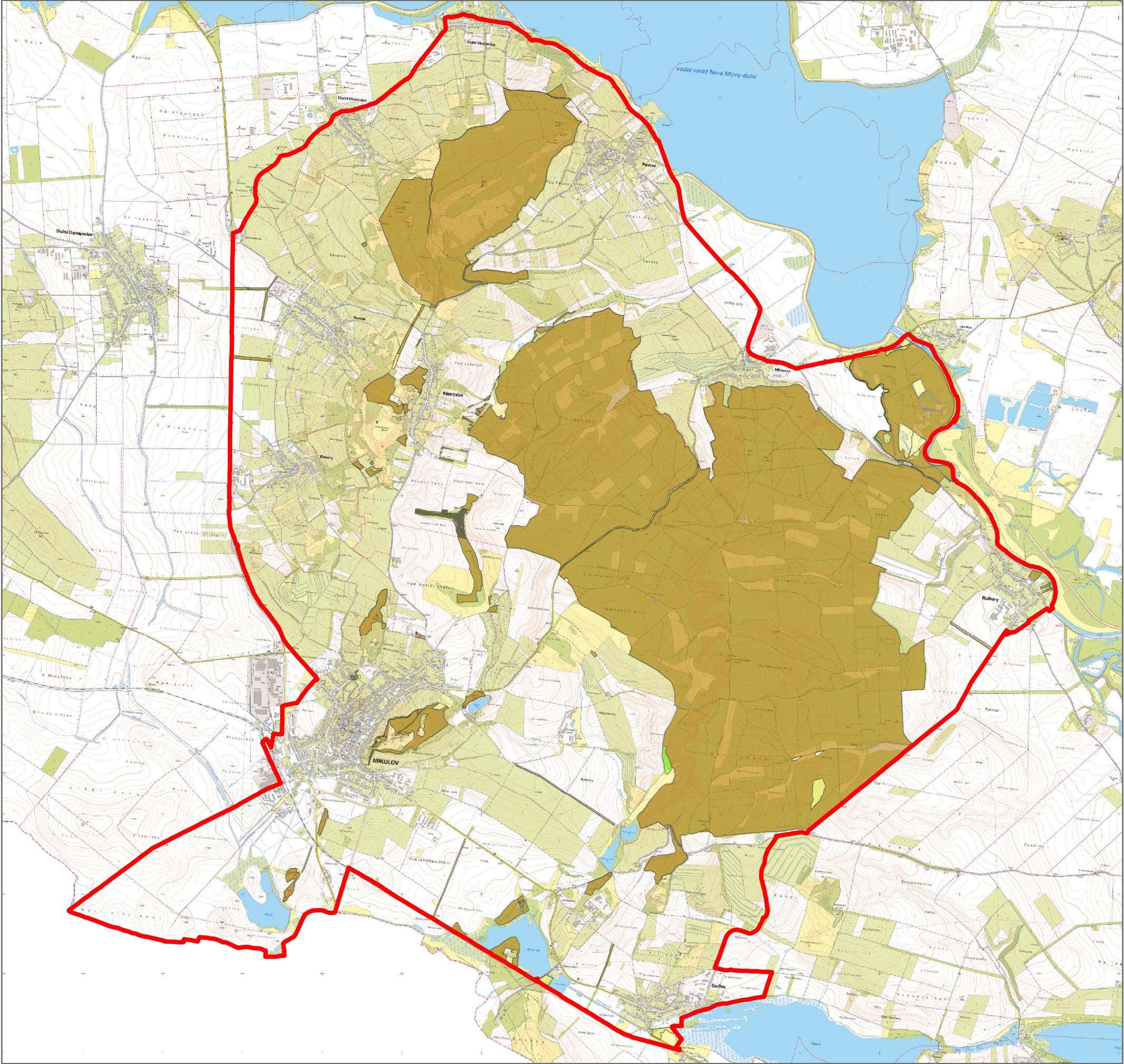

0 1 000 2 000 3 000 4 000 m

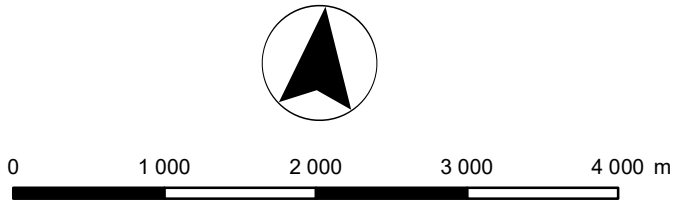
1 : 50 000

Tematický obsah: © AOPK ČR, Ministerstvo životního prostředí
Mapový podklad: Základní mapa © ČÚZK
Kartografické zpracování: © AOPK ČR, Regionální pracoviště
Jižní Morava 2024

Vlastnictví lesa

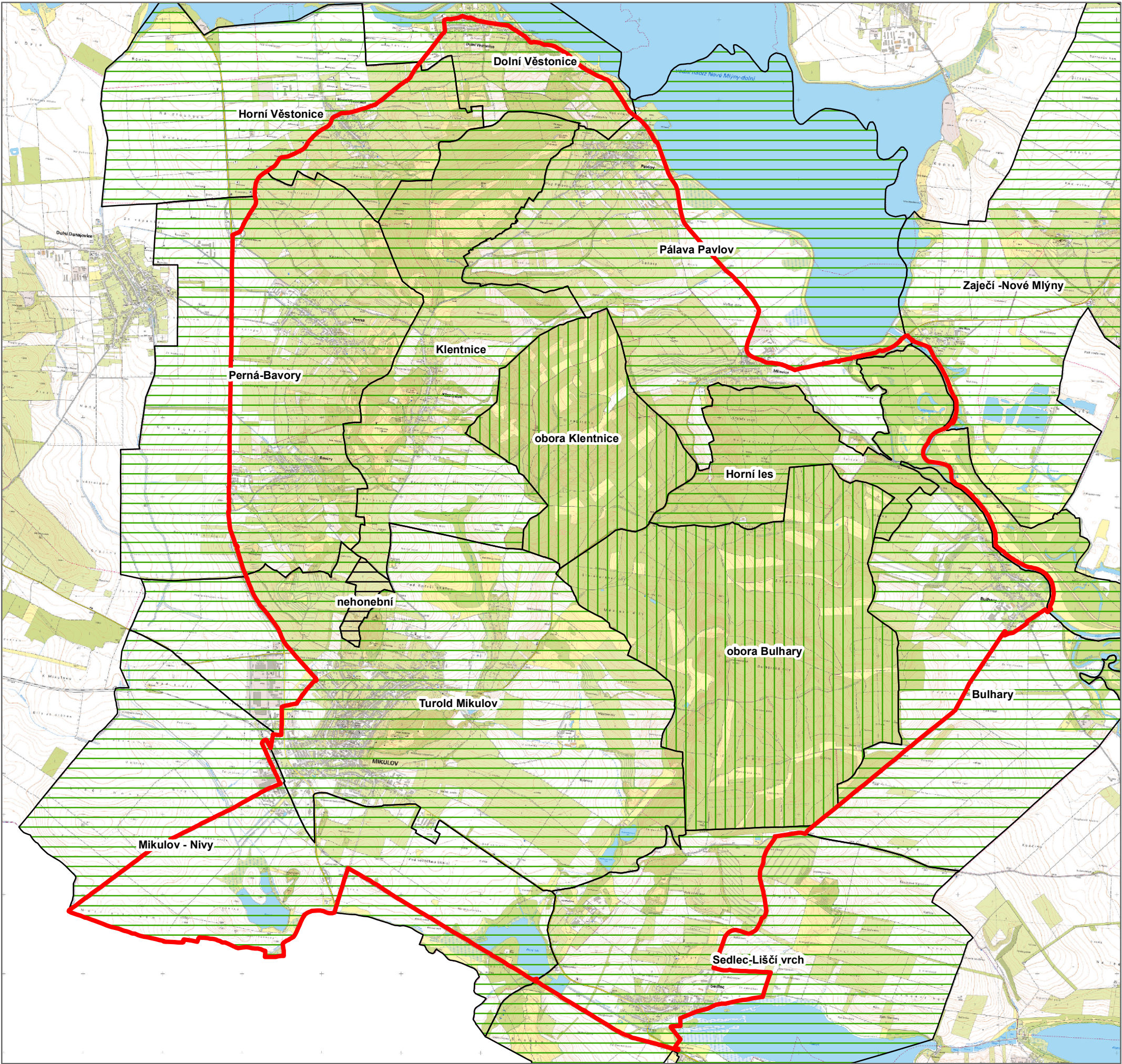

- hranice CHKO Pálava
- AGRO Měřín
- AOPK ČR, RP Jižní Morava
- VLS, s.p., Divize Plumlov
- Lesy ČR, s.p., LZ Židlochovice
- nezařízeno

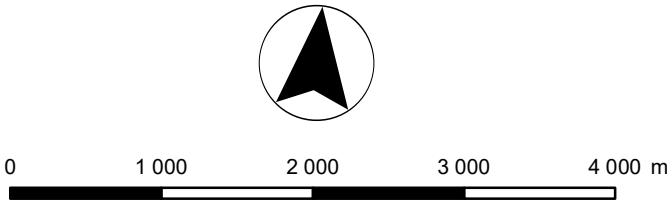

1 : 50 000

Hranice honiteb a obor

- hranice CHKO Pálava
- honitba
- obora
- nehonební

1 : 50 000

Turistické trasy

- hranice CHKO Pálava
- červená
- zelená
- žlutá
- modrá
- souběh modré a zelené
- souběh červené a žluté

0 1 000 2 000 3 000 4 000 m

1 : 50 000

Tematický obsah: © AOPK ČR, Ministerstvo životního prostředí
Mapový podklad: Základní mapa © ČÚZK
Kartografické zpracování: © AOPK ČR, Regionální pracoviště
Jižní Morava 2024

**Plán péče
o chráněnou krajinnou oblast Pálava
na období 2026–2035
Návrhová část**

Obsah

1. Strategická vize ochrany přírody a krajiny v CHKO	3
1.1. Strategie ochrany přírody	3
1.2. Legislativní zajištění ochrany	4
2. Zásady využívání území	5
2.1. Zásady hospodářského využívání krajiny	5
2.1.1. Lesní hospodářství	5
2.1.2. Zemědělství	6
2.1.3. Rybářství a rybníkářství	7
2.1.4. Myslivost	9
2.2. Zásady jiného využívání krajiny	10
2.2.1. Vodní hospodářství	10
2.2.2. Výstavba a územní plánování	11
2.2.3. Doprava a energetika	14
2.2.5. Rekreační, cestovní ruch a sport	16
3. Návrhy rámcových opatření prováděných orgánem ochrany přírody	17
3.1. Péče o předměty ochrany CHKO	17
3.1.1. Krajinný ráz	17
3.1.2. Přírodní funkce krajiny	18
3.1.2.1. Ekologická stabilita	18
3.1.2.2. Migrační prostupnost	19
3.1.2.3. Přirozená retenční schopnost	20
3.1.3. Přírodní hodnoty oblasti	21
3.1.3.1. Ekosystémy	21
3.1.3.2. Geologické a geomorfologické jevy	29
3.1.3.3. Ostatní přírodní hodnoty	30
3.2. Invazní a expanzivní druhy	32
3.3. Práce s veřejností	33
3.4. Monitoring a vědecko-výzkumná činnost	35
4. Závěrečný přehled prioritních úkolů	37
5. Závěrečné údaje	39
5.1. Seznam zkratk	39
5.2. Použitá literatura	40
6. Přílohy	42
6.1. Rámcové směrnice péče o les	42

1. Strategická vize ochrany přírody a krajiny v CHKO

1.1. Strategie ochrany přírody

CHKO Pálava je různorodou, harmonicky utvářenou krajinou s charakteristickým reliéfem, jehož dominantou jsou Pavlovské vrchy. Na jejich vápencových kopcích se vyvinuly nejcennější biotopy druhově bohatých stepí, lesostepí, teplomilných doubrav a suťových lesů. Sousedící komplex Milovického lesa tvoří teplomilné doubravy a panonské dubohabřiny. Pestrost území ještě zvyšuje přítomnost lužních lesů a mokřadních luk v nivě řeky Dyje a výskyt slanisek v jižní části CHKO. Charakteristický ráz krajiny CHKO je dotvářen zemědělsky využívanými pozemky s převahou vinic a jednotlivými sídlami s výsadním postavením historického města Mikulova.

Hlavním cílem je stav krajiny, při kterém jsou co nejvíce sladěny zájmy hospodářského a rekreačního využívání území se zachováním a vytvářením podmínek pro zajištění všech ekologických funkcí krajiny a se zachovaným či zlepšujícím se stavem přírodních a krajinných hodnot.

Dlouhodobé cíle:

- krajina se zachovanými a pro CHKO typickými přírodními, kulturními a historickými charakteristikami krajinného rázu;
- krajina s rozsahem biologicky cenných bezlesí, které jsou pro území CHKO charakteristické a určující, s důrazem na stepní společenstva, zajišťující trvalý výskyt populací rostlin a živočichů na ně vázaných;
- krajina s pestrými lesy, které mají takovou druhovou skladbou a věkové rozložení, aby lesní ekosystémy vytvářely příznivé podmínky pro místní faunu a flóru a odolávaly klimatické změně;
- krajina s dostatečně rozsáhlou a udržovanou sítí kvalitní mimolesní zeleně;
- krajina se zachovanými, pro oblast typickými různorodými geologickými a geomorfologickými fenomény;
- krajina plnící v maximální možné míře hlavní přírodní funkce, zejména přirozenou retenční schopnost, migrační prostupnost a ekologickou stabilitu, a to v celém území CHKO včetně jeho zemědělsky, lesnický a vodohospodářsky využívaných částí.

Strategické priority:

- udržet, případně i rozšířit plochu biologicky významných typů bezlesí, především pomocí pastvy, při zachování co nejvyšší celkové biodiverzity, pomocí cílených zásahů v okolí zajistit vzájemnou interakci jednotlivých izolovaných ploch s výskytem bezlesí;
- prosazovat a podporovat rozčleňování velkých celků zemědělské půdy polními cestami, travnatými pásy, alejemi, remízky a dalšími prvky mimolesní zeleně s využitím geomorfologických struktur, zaniklých cest či drobných sakrálních staveb. Důraz klást na zlepšení ekologické stability na zemědělské půdě, zadržení vody v krajině a zachování migrační prostupnosti území;
- zachovat, případně zlepšit současnou druhovou skladbu lesů a věkové rozložení lesa tak, aby lépe vyhovovaly nárokům světlo milných druhů organismů;
- zlepšit morfologický stav drobných vodních toků a niv a obnovit původní retenční funkci krajiny.

Ve střednědobém horizontu (doba platnosti plánu péče) budou postupně naplňovány všechny dlouhodobé (strategické) cíle. Konkrétní postupy jejich naplňování jsou vyjádřené v návrzích opatření k jednotlivým předmětům ochrany a v zásadách využívání území, zejména k lesnickému a zemědělskému hospodaření. Významnou prioritou bude především udržení dochovaných přírodních biotopů (včetně výskytu významných druhů rostlin a živočichů), zlepšení pro-

storové skladby lesů tak, aby lépe vyhovovaly nárokům světlomilných druhů organismů a obnova ekologické stability, přirozené retenční schopnosti a migrační prostupnosti zemědělsky intenzivně využívané krajiny.

1.2. Legislativní zajištění ochrany

Změny zřizovacího předpisu CHKO a vymezení zón ochrany

CHKO Pálava byla zřízena výnosem Ministerstva kultury ČSR ze dne 19. 3. 1976. Zřizovací předpis je již legislativně zastaralý a v současné podobě neodpovídá potřebám z hlediska zájmů ochrany přírody a krajiny, přičemž tuto skutečnost je možné řešit pouze novým vyhlášením CHKO. V rámci něho by došlo k:

- vyřešení problémů nejednoznačného vedení hranice CHKO v některých úsecích;
- navržení bližších ochranných podmínek, které by byly schopny regulovat rozvoj v oblasti výstavby, rekreace a sportu a intenzitu zemědělského a lesnického hospodaření a vedly by k udržení přírodních a krajinných hodnot;
- novému vymezení zón ochrany přírody lépe diferencujícímú území s ohledem na aktuální poznatky o výskytu přírodních hodnot, především přírodních biotopů a chráněných a vzácných druhů, zajištění adekvátní ochrany území včetně ochrany ÚSES a naplnění závazků vyplývajících z vymezení soustavy Natura 2000.

Potřeba vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území

Vyhlášení dalšího MZCHÚ není plánováno. V rámci soustavy MZCHÚ v území CHKO je však nutné znovu vyhlásit a přesněji vymezit bližší ochranné podmínky u NPR Křivé jezero, NPR Slanisko u Nesytu, PR Svatý kopeček a PR Turoid.

2. Zásady využívání území

Zásady využívání území vedou k zachování nebo zlepšení stavu krajiny, jejího rázu, přírodních funkcí a přírodních hodnot území CHKO. Zásady jsou doporučující pro všechny subjekty působící v území CHKO a jsou navrženy tak, aby byl stav krajiny včetně jejích přírodních hodnot a plnění přírodních funkcí zachován a v oblastech s výrazným negativním vlivem na stav předmětů ochrany CHKO zlepšován. Zásady jsou rozčleněny na zásady hospodářského a jiného využívání krajiny a podle oborů činnosti.

2.1. Zásady hospodářského využívání krajiny

2.1.1. Lesní hospodářství

Lesní hospodářství je jednou z aktivit, které zásadním způsobem ovlivňují stav oblasti. CHKO Pálava má se svými 32 % nižší lesnatost, než je celorepublikový průměr, avšak v rámci Jiho-moravského kraje se jedná o poměrně rozsáhlé lesní komplexy, které navazují na jihomoravské luhy. Lesní hospodaření má odpradávná vliv na život obyvatel a ovlivňuje charakteristický ráz krajiny. Současná skladba lesních porostů, zejména vysoký podíl dubů, je výsledkem hospodaření mnoha generací a udržení takového druhového zastoupení vyžaduje aktivní management. Bez něho mění lesy svou prostorovou strukturu a pro světlo milné druhy organismů, pro které je Pálava významným územím, by přestaly být příznivým prostředím. K samovolnému vývoji lesních společenstev tak dochází a je vhodný jen v nejhůře přístupných oblastech.

Navrhované zásady

- zakládat porosty stanovištně původních dřevin s preferencí dubu a s důslednou eliminací invazních druhů dřevin;
- výchovnými a obnovnými zásahy usilovat o jednotlivě nebo skupinově smíšené, druhově, věkově a prostorově diferencované porosty (intenzivní výchovné zásahy, vkládání předsumutých obnovných prvků, prodloužení obnovní doby, uvolňovací seče apod.) tak, aby byla trvale zajištěna dostatečná rozloha vhodných biotopů pro vzácné druhy fauny a flóry;
- u výchovných, obnovných i nahodilých těžeb respektovat výskyt vzácných a zvláště chráněných druhů, zejména ponecháváním stromů obsazených zvláště chráněnými druhy z důvodu ohrožení populace těchto druhů dle doporučení AOPK ČR;
- zvyšovat druhovou diverzitu lesních ekosystémů podporou vzácných druhů dřevin (jeřáb oskeruše, jeřáb břek, třeseň ptačí) a dřevin ustupujících v důsledku konkurence (dub pyřitý), mapováním jejich výskytu, sběrem reprodukčního materiálu, podporou jejich přirozeného zmlazení a jejich cílenou výsadbou;
- pro zachování přirozené skladby lesů důsledně eliminovat invazní druhy dřevin (pajasan žláznatý, trnovník akát, javor jasanolistý) při výchově i obnově lesa;
- ponechávat při mýtních těžbách výstavky (přednostně duby) jednotlivě nebo ve formě tzv. bioskupin (přibližně 10 ks/ha silných stromů) na dožití;
- ponechávat v lesích část (10–20 %) odumírajícího a odumřelého dřeva různých dimenzí k zetlení pro udržení biodiverzity;
- směřovat výchovné i obnovní zásahy k tvorbě světlých lesů, vhodných pro výskyt ZCHD;
- při těžebních i výchovných zásazích v lesích trvale zachovávat tzv. biotopové stromy (doupné stromy, netvárné a nízko zavěšené stromy, zlomy, vývraty, souše apod.);
- vymezit ve spolupráci s AOPK ČR plochy lesa přirozené druhové skladby s prvky samovolného vývoje a omezit v nich zásahy na nezbytně nutnou míru;
- hospodářské činnosti v lesních porostech směřovat mimo hnízdní období a mimo bezprostřední okolí hnízd druhů ptáků citlivých na rušení (bahňáci, čápi, dravci, dudci, hrabaví,

sovy aj.), nebo části lesa, které jsou hnízdišti významných druhů (např. orel mořský), ponechávat bez zásahu;

- zlepšovat hydrologické funkce lesa, např. při revizi lesní cestní sítě, rušení či revitalizaci nepoužívaných a erodovaných linek apod.;
- pomocí časoprostorové úpravy lesů generovat dostatečný počet porostů s optimálními podmínkami pro heliofilní organismy dle doporučení AOPK ČR;
- přirozená bezlesí udržovat bez nárostů dřevin eliminací šíření křovin a stromů;
- rozšířit hospodářské způsoby tradičního hospodaření, zejména hospodářské tvary lesa jako je střední a nízký les;
- na lokalitách (lesních porostů i bezlesí) s výskytem ZCHD rostlin a živočichů hospodařit způsobem vedoucím k jejich zachování a podpoře dle doporučení AOPK ČR;
- umožňovat a (z pozice vlastníka lesa či lesního hospodáře) podporovat pastvu, travení, hrabání steliva, vrškové hospodaření a další aktivity ve vybraných lesních porostech, vedoucí k udržení populací ZCHD rostlin a živočichů dle doporučení AOPK ČR;
- zachovat zařazení lesů v EVL a případně i v biocentrech ÚSES v kategorii lesů zvláštního určení potřebných pro zachování biologické různorodosti a při obnově v nich zvyšovat podíl stanovištně původních dřevin;
- případné zalesnění zemědělských půd provádět jen mimo lokality důležité z hlediska druhové ochrany, při zachování hodnot krajinného rázu (zachování mozaiky ploch či pozemků různého funkčního užití), se zvýšeným podílem melioračních a zpevňujících dřevin a vhodným prostorovým rozmístěním dřevin, případně s vytvořením ekologicky cenného okraje lesa (ekotonového společenstva);
- propojovat izolovaná stepní oka rozvolňováním navazujících lesních porostů v MZCHÚ.

Uvedené zásady jsou rozpracovány v Rámcových směrnici péče o les (příloha č. 1), kde jsou zohledněny odlišnosti podle aktuální dřevinné skladby porostů, zón CHKO a cílového lesního společenstva v konkrétních stanovištních podmínkách, a kde jsou také uvedeny údaje o době obměny a době obnovy pro lesy zařazené v I. zóně CHKO mimo MZCHÚ (podle § 5 odst. 3 vyhlášky č. 45/2018 Sb.).

2.1.2. Zemědělství

Zemědělství je jednou z významných hospodářských aktivit, která zásadním způsobem ovlivňuje a i nadále bude ovlivňovat charakter území CHKO Pálava a jeho vnímání jako udržované kulturní krajiny. Dlouhodobým cílem je šetrně zemědělsky využívaná, pestrá krajina s mozaikovitě uspořádanou strukturou zemědělských pozemků, doplněných rozptýlenou mimolesní zelení jako jsou meze, remízky, aleje, stromořadí a další prvky, s vysokou ekologickou stabilitou i typickým krajinným rázem oblasti Pavlovských vrchů.

Navrhované zásady:

- provádět opatření navržená při komplexních pozemkových úpravách, především zmenšení velikostí půdních bloků a respektování navržených krajinných struktur, a to jak vegetačních, tak technických;
- provádět opatření pro zvýšení podílu organické složky v půdě a její schopnosti zadržovat vodu, upřednostňovat organická hnojiva (kompostovaný hnůj a kompost) včetně zeleného hnojení před hnojením průmyslovými hnojivy;
- zachovávat mimoprodukční krajinné prvky (meze, remízky, aleje apod.), provádět jejich šetrnou údržbu, případně zakládat nové struktury;
- provádět změnu orné půdy na jiné druhy pozemků ZPF, zejména na trvalé travní porosty, extenzivní sady, případně vinice, které budou obhospodařované v systému ekologického zemědělství;

- provádět pastvu hospodářských zvířat (především ovcí, koz, oslů nebo poníků) na území bývalých vojenských cvičišť, ve zbytcích starých sadů apod.;
- obnovovat pastvu na stepních lokalitách;
- zakládat a obnovovat krajinné struktury mimoprodukční zeleně;
- zajišťovat péči o staré ovocné sady, jejich údržbu a dosadby vhodnými dřevinami, na vhodných lokalitách zakládat nové extenzivní sady (výběr lokalit ve spolupráci s AOPK ČR);
- podporovat výsadbu solitérních ovocných stromů v krajině, zvláště krajových odrůd a vysokokmenných tvarů, spolupracovat v této činnosti s obcemi i dobrovolníky;
- na území II. zóny ochrany CHKO upřednostňovat extenzivní formy zemědělského hospodaření, ornou půdu nahrazovat trvalými kulturami;
- minimalizovat změny druhu pozemků trvalý travní porost a sad na jiné druhy pozemků (zejména na vinice);
- minimalizovat rozšiřování zemědělsky užívaných ploch na úkor druhu pozemku ostatní plocha (tj. nezemědělská půda);
- upřednostňovat údržbu travních porostů s odstraňováním hmoty (bez využití mulčování);
- při zakládání nových vinic a při jejich obnově zachovávat jiné krajinné prvky (např. solitérní stromy) a zajistit jejich začlenění do plochy nových vinic;
- při zakládání nových vinic minimalizovat jejich oplocování, aby nebyla zhoršena nebo výrazně omezena prostupnost krajiny;
- minimalizovat pěstování rychle rostoucích dřevin a energetických plodin, vhodnost lokality konzultovat s AOPK ČR;
- obnovovat původní a zřizovat nové polní cesty s přírodním povrchem umožňujícím vsakování vody a současně s nimi udržovat či obnovovat i doprovodnou zeleň;
- opravy nefunkčních částí odvodňovacích systémů provádět jen ve výjimečných případech, preferovat jejich eliminaci a revitalizaci dříve odvodněných pozemků;
- respektovat opatření na podporu mimoprodukčních funkcí krajiny navržená pozemkovými úpravami;
- upřednostňovat mozaikovou seč i pastvu v rámci všech managementových opatření na bezlesých stanovištích na území CHKO Pálava.

2.1.3. Rybářství a rybníkářství

Rybářství

Výkon rybářského práva je v území CHKO Pálava prováděn na řece Dyji a odstaveném rameni Křivé jezero, nacházejícím se ve stejnojmenné NPR. Jde o rybářské revíry Moravského rybářského svazu (Dyje 4B, Dyje 4C). Sportovní rybolov je provozován také na dvou vodních plochách (rybník Pod Mlýnem, PP Lom Janičův vrch). Rybník Pod Mlýnem je soukromým revírem a je zaměřen na lov trofejových ryb. V PP Lom Janičův vrch nejde o sportovní rybolov v pravém slova smyslu, ale jedná se o účelovou činnost podporující vybrané předměty ochrany PP.

Navrhované zásady:

- zachovat omezení rybolovu v revíru Dyje 4B na pravém břehu řeky Dyje v úseku od bývalé silnice Milovice – Nové Mlýny po ústí Mlýnského náhonu;
- zachovat omezení rybolovu včetně zarybňování v odstaveném rameni Křivé jezero v revíru Dyje 4C;
- při výkonu rybářského práva na pravém břehu řeky Dyje neumisťovat doprovodné stavby, jako jsou maringotky a další objekty umožňující dlouhodobější pobyt;
- upřednostnit udržení či nasazování rybí obsádky tvořené především z původních druhů ryb v co nejširším druhovém a věkovém spektru;

- v rámci revize zarybňovacího plánu revíru Dyje 4B do něj implementovat doporučení vzešlá z jednání pracovní skupiny řídící (např. hospodářský odlov ryb, zákaz pouštění ulovených ryb splňujících lovnou míru apod.);
- u rybníka Pod Mlýnem realizaci vhodných opatření omezit šíření nepůvodních druhů ryb dále po toku (např. instalace slupu), taková opatření realizovat i u nových ploch pro sportovní rybářství propojených s vodním tokem;
- nové plochy pro sportovní rybářství umisťovat mimo lokality s cennými biotopy a výskytem vzácných druhů.

Rybníkářství

V území CHKO Pálava se nachází pět rybníků určených pro chov ryb (v minulosti existovalo rybníků více), z nichž v současnosti slouží k produkci pouze tři. V Mušlovském horním rybníku a Mušlovském dolním rybníku se nedaří akumulovat dostatek vody pro bezpečný odchov ryb. Mušlovský dolní rybník je již několik let úplně suchý a nedaří se v něm nadržet vodu ani po část roku. Hlavní rybou je kapr obecný, vedlejší pak dravá ryba (zejména štika a sumec), amur a tolstolobik. Rybníky, zejména Šibeník velký a Šibeník malý, jsou ovlivňovány odlehčovými vodami ze společné kanalizace města Mikulov.

Navrhované zásady:

- nové rybníky, obnovy historických a rekonstrukce a odbahňování stávajících rybníků realizovat za podmínky zlepšení ekologického stavu lokality, v případě příhodné terénní konfigurace doplnit v blízkosti rybníků tůň, ideálně periodické, řešit i zachytávání sedimentu a invazních či nežádoucích druhů ryb pod těmito rybníky při výlovech;
- u výstavby nových rybníků postupovat tak, aby litorální pásmo plynule přecházelo ze souše do vody (do hloubky 50 cm při normální hladině) o ploše alespoň 15 % vodní plochy rybníka a minimálně 20 % u rybníků v I. a II. zóně ochrany CHKO;
- odbahňování rybníků postupovat tak, aby nedocházelo k poškození cenných částí litorálu, respektovat členitost břehové linie rybníka, snižovat sklon břehů, a tím zvyšovat podíl mělčích částí vhodných pro rozvoj litorální vegetace a pro rozmnožování a vývoj obojživelníků a dalších na vodu vázaných organismů, vytěžené sedimenty zpravidla (pokud to nevyvolá chemické rozklady) zaorat na zemědělské pozemky (orná půda);
- rekonstrukce a odbahňování rybníků směřovat mimo období rozmnožování obojživelníků a hnízdění ptáků, nejlépe od října do února;
- preferovat podzimní výlovy rybníků, nejlépe od září do října (listopadu); výjimkou jsou plůdkové a komorové rybníky, kde lze provádět výlovy na jaře;
- při vypouštění, napouštění, letnění, zimování a manipulaci s hladinou zohlednit ekologické nároky přítomných na vodu vázaných organismů (obojživelníci, měkkýši, raci, larvy vážek, vodní makrofyty apod.), u průtočných rybníků řešit při jejich zimování zachytávání splavovaného sedimentu pod rybníky;
- preferovat extenzivní chov ryb – pro většinu rybníků s chovem vícedruhové obsádky místně původních ryb s optimálním počtem ryb, se zvýšeným podílem vedlejších druhů ryb, bez nutného přikrmování;
- přikrmování rybí obsádky v případě polointenzivního chovu ryb provádět tak, aby nedošlo k ohrožení ekologických funkcí rybníka, tzn. množství předkládaných krmiv řídit stupněm rozvoje přirozené potravy, druhem, velikostí, hmotností a zdravotním stavem rybí obsádky, fyzikálně-chemickými parametry vody (teplota, obsah rozpuštěného kyslíku, pH atd.) a skutečným příjmem krmiva rybí obsádkou tak, aby bylo plně zkonzumováno (k přikrmování používat obiloviny do RKK 2, medikovaná krmiva podávat pouze v případech onemocnění ryb na doporučení veterinárního lékaře, ne jako prevenci);

- rybníky dokonale slovit a činit opatření proti pronikání invazních druhů ryb po proudu (např. instalací slupů);
- hnojení polointenzivních rybníků provádět pouze v případě prokázaného nedostatku organických látek ve vodě, iniciační dávku chlévské mrvy pro podpoření rozvoje přirozené potravy aplikovat až po konzultaci s AOPK ČR, anorganická hnojiva, s výjimkou superfosfátu pro předcházení kyslíkových deficitů, neaplikovat;
- k dezinfekci loviště, příp. stoky upřednostňovat pálené vápno, chlorové vápno použít po poradě s AOPK ČR při uzavření odtoku vody z rybníka, aby nedocházelo k úniku do vodního toku, a přijetí opatření, která zabrání zasažení necílových organismů (zejména ptáků);
- aplikaci vápnění preferovat mimo litorální pásmo, aby nedošlo k destrukci rákosin a ohrožení živočichů, kteří se zde nacházejí;
- dřeviny u rybníků vysazovat mimo litorální pásmo nebo plynulý přechod mezi vodou a souší, výsadby situovat nejlépe na vzdušní líc hráze.

2.1.4. Myslivost

Území CHKO je z hlediska vyskytujících se druhů zvěře pestré. Převažuje spárkatá zvěř: daňěk skvrnitý (*Dama dama*), jelen evropský (*Cervus elaphus*), muflon (*Ovis gmelini musimon*), chovaná ve dvou velkých oborách, dále prase divoké (*Sus scrofa*) a srnec obecný (*Capreolus capreolus*). Z drobné zvěře se jedná zejména o zajíce polního (*Lepus europaeus*) a bažanta obecného (*Phasianus colchicus*), králík divoký (*Oryctolagus cuniculus*) se vyskytuje jen místy. Rybníky využívají všechny lovné druhy hus, dále lyska černá a běžné druhy kachen (kachna divoká, polák chocholačka a polák velký). Kromě výše uvedených se v CHKO Pálava pravidelně vyskytuje dalších 33 druhů zvěře. Druhovité složení a početní stavy zvěře mají zásadní vliv na stav a vývoj přírodních ekosystémů, zejména v oborách.

Navrhované zásady:

- ve volných honitbách ve spolupráci s orgány státní správy myslivosti udržovat početní stavy spárkaté zvěře na úrovni, která negativně neovlivňuje stav předmětů ochrany CHKO, zároveň pastevním tlakem napomáhá blokovat přirozené sukcesní procesy v bezlesí a nezneumožňuje přirozené zmlazení v lesích;
- v oborních chovech přizpůsobovat stavy zvěře úživnosti prostředí z důvodu zlepšení stavu biodiverzity teplomilných doubrav a dubohabřin, udržovat je na úrovni umožňující zachování společenstev rostlinných a živočišných druhů vázaných na tato stanoviště nebo profitujících z oborních chovů (např. jasoň dymnivkový, dudek chocholatý, koprofágní hmyz);
- nezvyšovat uměle úživnost prostředí obor zakládáním dalších nelesních ploch (zvěřní políčka, plochy plodonosných dřevin);
- myslivecká zařízení k příkrmování zvěře včetně slanisek umisťovat po dohodě s AOPK ČR mimo MZCHÚ, území I. zóny CHKO, významné biotopy a plochy s prokázaným výskytem ZCHD rostlin;
- vytvářet podmínky pro efektivní lov spárkaté zvěře v MZCHÚ, umisťování zařízení určených k lovu a vnaďišť konzultovat s AOPK ČR, pro vnaďení používat omezené množství krmiva;
- vysazování králíků divokých a koroptve polní realizovat za podmínek stanovených AOPK ČR;
- zakládat plochy pro pěstování travino-bylinných, druhově pestrých směsí atraktivních pro druhy drobné zvěře, ale také hmyzu a ptáků zemědělské krajiny (v souladu se standardem AOPK ČR *Krajinné trávníky*).

2.2. Zásady jiného využívání krajiny

2.2.1. Vodní hospodářství

CHKO Pálava náleží do povodí řeky Dyje, přičemž se jedná o hydrologicky chudé území s vysychavými toky. Jediným celoročně zvodněným tokem v celé délce je kromě řeky Dyje vodní tok Včelínek. Všechny obce v území CHKO s výjimkou Bavor jsou odkanalizovány na čistírný odpadních vod (v době tvorby tohoto plánu péče probíhají stavební práce na napojení obce Bavor na ČOV Dolní Dunajovice). Z důvodu nízkých průtoků ve vodních tocích jsou ve většině území CHKO nepříznivé podmínky pro ředění předčištěných odpadních vod. To se spolu s odlehčováním odpadních vod z jednotných kanalizací a neodkanalizováním některých částí obcí negativně projevuje na kvalitě povrchové vody vodních toků a nádrží (rybníků). Vysoká živinová zátěž řeky Dyje způsobuje situace, které mohou vést až k hromadnému úhynu ryb. Vodní režim na řece Dyji již neumožňuje simulovat potřebné přirozené povodňové stavy v NPR Křivé jezero. Zvyšování průměrných teplot a nerovnoměrnosti rozložení srážek vytváří tlak na exploataci podzemních vod a snahy o její využívání např. pro závlahu zahrad.

Navrhované zásady:

- využívat zemědělský půdní fond v území CHKO vhodnými agrotechnickými metodami, aby nedocházelo ke snižování kvality povrchových i podzemních vod, případně došlo k jejímu zlepšení (viz též kapitulu *Zemědělství*);
- provádět protierozní opatření na zemědělské půdě a opatření zvyšující retenci vody, např. meze, remízy, zasakovací průlehy (viz též kapitulu *Zemědělství*);
- při dožívání drenážních systémů na zemědělské půdě neprovádět jejich obnovování v území I. a II. zóny ochrany CHKO, v území III. a IV. zóny ochrany CHKO je pak opravovat pouze v odůvodněných případech, kdy je nelze nahradit protierozními a přírodě blízkými retenčními opatřeními;
- navrhovat a realizovat projekty řešící hospodaření s vodou na větších ucelenějších celcích s celkovou koncepcí zpomalení odtoku vody z krajiny, upřednostňovat je před dílčími opatřeními řešícími pouze zadržení vody (např. solitérní tůně či vodní plochy);
- při odbahňování rybníků dbát na to, aby opatření nebylo na úkor snížení jejich biologické hodnoty (viz kapitola *Rybníkářství*);
- nové drobné vodní plochy (malé vodní nádrže, tůně, mokřady) situovat do vhodných lokalit na základě biologického a hydrologického posouzení, klást důraz na vytváření litorálního pásma a zvýšení druhové diverzity lokalit;
- při budování nových nádrží nebo tůní na podmačených plochách (byť periodicky) nejdříve provést dostatečný biologický průzkum lokality (vodní bezobratlí, rostliny atd.);
- zachovávat přirozenou strukturu a skladbu břehových porostů koryt vodních toků (druhová a věková rozmanitost, zapojené porosty s keřovým patrem), stejně tak zachovávat strukturovanou výsadbu břehových porostů podél koryt vodních toků s chybějícím vegetačním doprovodem, zachovávat stávající hlavaté vrby a zakládat nové břehové porosty, ponechávat odumírající nebo odumřelou dřevní hmotu;
- na Dyji a Včelínku (na vhodných místech) zachovávat v nivě větší množství mrtvého dřeva, navyšovat množství mrtvého dřeva (ležícího i pahýlů) v nivách toků i přímo v tocích;
- provádět revitalizace vodních toků a jejich niv, zejména v úsecích ohrožených hloubkovou erozí a v místech umožňujících bezeškodné plošné rozlivy povodňových průtoků;
- při realizaci protipovodňových opatření nebo údržbě vodních toků preferovat přírodě blízká opatření v celém povodí oproti lokálním opatřením čistě technickým, případně zvolit jejich kombinaci, např. ochranu zastavěného území na jednom břehu a na druhém rozliv vody do

nezastavěné části či poldru, bezeškodné převedení vody přes zastavěnou část a následný rozliv a vsak;

- maximalizovat zachytávání dešťových vod ze zpevněných ploch a objektů (podzemními nádržemi, drobnými vodními plochami) a následné využití (např. na zálivku), přebytečnou srážkovou vodu neodvádět do kanalizační sítě, ale přednostně do recipientu nebo vsaku;
- jednotné kanalizace přebudovávat na kanalizace oddílné, v neodkanalizovaných částech obcí nebo v nové zástavbě budovat vždy kanalizace oddílné;
- pokud možno řešit likvidaci splaškových vod centrálně, v čistírnách odpadních vod instalovat výstavbu třetích stupňů čištění nebo realizovat výměnu těchto technologií za účinnější, a to i v území navazujícím na CHKO, z něhož imise znečištění ohrožují kvalitu vod v CHKO;
- u kanalizačních systémů s jednotnou kanalizací podporovat opatření dočišťující odlehčované vody, na vhodných místech (např. u rybníka Šibeník malý) zlepšovat již fungující samočistící schopnost krajiny neboli provádět zde jen taková opatření, která již fungující samočistící efekt nebudou snižovat;
- na řece Dyji realizovat revitalizační nebo jiná technická opatření, která povedou ke snížení rizika hromadných úhynů ryb a snížení dopadů těchto úhynů na ekosystém, opatření realizovat i v území navazujícím na CHKO, z něhož imise znečištění toto riziko zvyšují;
- změnit či upravit vodoprávní povolení na vodních dílech na řece Dyji tak, aby spolu s revitalizačními či jinými technickými opatřeními vedla ke snížení rizika hromadných úhynů ryb a snížení dopadů těchto úhynů na ekosystém, vodoprávní povolení změnit či upravit také na vodních dílech v území navazujícím na CHKO, jejichž provoz může rizika hromadných úhynů zvyšovat;
- za pomoci technických objektů simulovat přirozené povodňové stavy v NPR Křivé jezero, nezbytné pro zachování předmětů ochrany tohoto MZCHÚ;
- vyjma zásobování obyvatelstva pitnou vodou chránit zdroje podzemních vod před nežádoucí exploatací, a to zejména tam, kde by mohlo odběrem podzemní vody dojít k ohrožení předmětů ochrany CHKO nebo MZCHÚ;
- pro zálivku zemědělských kultur přednostně využívat závlahový systém Brod nad Dyjí – Bulhary – Valtice, pro zálivku zahrad maximálně využívat zachytávání srážkových vod z objektů a zpevněných ploch.

2.2.2. Výstavba a územní plánování

Výstavba zásadně ovlivňuje charakter osídlení a celkový vzhled krajiny. Jednotlivé stavby, jejich urbanistické uspořádání a měřítko i jejich jednotlivé skladebné prvky (např. podlažnost, typ a sklon střechy, tvar a velikost půdorysu, barva střechy a fasády) pak určují celkový charakter sídla a jeho obraz v krajině. Stanovení zásad pro výstavbu je tedy také nástrojem k zajištění ochrany vzhledu krajiny.

(Pozn.: pro účely tohoto plánu péče je za volnou krajinu považována krajina mimo zastavěná území a zastavitelné plochy, které jsou vymezeny v platné územně plánovací dokumentaci.)

Navrhované zásady pro výstavbu a územní plánování obecně:

- v návrzích územních plánů vycházet z Preventivního hodnocení krajinného rázu a územně analytických podkladů poskytovaných AOPK ČR a vytvářet prostor pro zachování či zlepšování přírodních funkcí krajiny, tzn. ekologické stability, migrační prostupnosti krajiny a přirozené retence vody;
- rozvoj obcí řešit s minimalizací dopadu na hodnotné krajinné, přírodní a kulturně-historicky cenné partie území CHKO, zachovávat bez narušení původní historická jádra sídel a sklepů uličky včetně doprovodné zeleně;

- při návrzích změn v územně plánovacích dokumentacích zachovávat charakter a nezastavitelnost volné krajiny;
- k rozvoji obcí především využívat již urbanizované území (brownfields);
- novou výstavbu (zejména plošně a objemově kapacitnější) směřovat do kompaktněji zastavěných částí sídel nebo vhodných navazujících ploch;
- nové rozvojové plochy a zastavitelné území vymezovat v přímé návaznosti na sídla (ve III. a IV. zóně CHKO);
- u obcí, kterými prochází hranice CHKO, směřovat další plošný rozvoj zástavby přednostně mimo území CHKO;
- k vymezování rozvojových ploch a umisťování staveb přistupovat diferencovaně na základě Preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO a kategorizace obcí s důrazem na zachování nenarušených celků s dochovanou urbanistickou strukturou a lidovou architekturou;
- u plošně, prostorově či významově důležitých lokalit v rámci územně plánovací dokumentace zajistit vytvoření a následně postup podle podrobnější dokumentace – regulačního plánu nebo alespoň územní studie se zapracováním principů hmotové, prostorové a architektonické regulace včetně způsobu dělení pozemků, uličních a stavebních čar, vymezení veřejného prostoru, stanovení etapizace apod.;
- v rámci vymezování nových rozvojových ploch i umisťování jednotlivých staveb respektovat a navazovat na urbanistickou strukturu, charakter, architektonické a estetické hodnoty daného místa, respektovat měřítko krajiny včetně měřítka zástavby, vycházet z tradičního objemu a proporcí staveb v oblasti (maximální počet staveb, zastavěnost plochy, typické hmotové poměry – půdorys a podlažnost, výšková hladina, orientace dle převažujících staveb vůči uliční čáře, v sídle obvyklý tvar střechy);
- při vymezování rozvojových ploch a umisťování staveb zachovat integritu okrajů sídel (pozemky dostatečně velké na to, aby bylo možné realizovat prvky přechodové zeleně orientované vně sídla, případně samostatně vymezené plochy zeleně);
- zástavbu přednostně směřovat mimo pohledově exponované plochy (tj. horizonty, vrcholy, svahy);
- zachovat a podporovat dostatek veřejného prostoru a prostupnost sídla, podíl prvků a ploch zeleně v sídlech, veřejné prostory a významnou sídelní zeleň zanést do grafické části územních plánů;
- u změn a dostaveb liniových staveb využívat stávající koridory, minimalizovat terénní úpravy, respektovat mimolesní zeleň, provádět náhradní výsadbu a kompenzační opatření;
- při rekonstrukci stávajících negativních krajinných dominant snižovat vhodnými opatřeními jejich negativní účinek na krajinný ráz, případně realizovat jejich odstranění;
- minimalizovat zpevněné plochy, nenavrhovat zřizování velkokapacitních parkovišť a spojitých parkovacích ploch velkého rozsahu;
- zachovat prostupnost krajiny, minimalizovat nevhodné oplocování pozemků ve volné krajině;
- umisťování fotovoltaických elektráren směřovat do zastavěných území, v sídlech preferovat jejich umístění na střechy objektů bez změny celkové hmoty staveb;
- případné umisťování nových energetických zařízení do volné krajiny směřovat mimo MZCHÚ, území Natura 2000, prvky ÚSES, přírodní biotopy, I. a II. zónu CHKO či významné krajinné prvky a pouze tak, aby nebyl negativně dotčen krajinný ráz, přírodní funkce krajiny či další předměty a cíle ochrany;
- minimalizovat světelné znečištění krajiny hlavně u veřejného osvětlení v obcích, u dopravních, zemědělských, průmyslových, rekreačních či turistických staveb a ve volné krajině;

- při realizaci staveb dodržovat standardy a metodiky AOPK ČR (ochrana dřevin, zabezpečení elektrického vedení proti úrazům ptáků, opatření v rámci prevence kolizí ptáků s transparentními a reflexními materiály, prostupnost komunikací pro obojživelníky a zabezpečení jejich tahových cest);
- při realizaci a rekonstrukci staveb podporovat a iniciovat opatření na podporu hnízdních možností (ptáci, netopýři);
- rekonstrukci, přestavbu a demolici staveb provádět s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů živočichů;
- při realizaci, rekonstrukci a údržbě staveb podporovat opatření vedoucí k omezování vysazování, zavlékání a rozšiřování nepůvodních a invazních druhů rostlin a živočichů;
- při realizaci staveb minimalizovat terénní úpravy, podřídit je přirozené modelaci terénu;
- při realizaci staveb omezujících nebo zabraňujících vsaku upřednostňovat zasakování svedených vod v místě vzniku, v místech s nedostatečnou propustností zeminy vodu akumulovat, přičemž přepady z akumulací odvádět přednostně do recipientu (viz též kapitolu 2.2.1 *Vodní hospodářství*).

Navrhované zásady pro vymezení ploch v rámci územního plánování:

Plochy pro bydlení:

- v urbanisticky cenných územích a rozvolněných zástavbách umisťovat plochy pro bydlení tak, aby nedocházelo ke změnám urbanistické struktury, především k rozšiřování zástavby na úkor zahrad a zeleně;
- respektovat urbanistickou strukturu a charakter daného místa, vycházet z tradičního objemu a proporcí staveb v oblasti;
- u větších rozvojových ploch zřizovat nová veřejná prostranství v souladu s urbanistickým charakterem sídla.

Plochy pro občanskou vybavenost:

- dbát na soulad s charakterem zástavby sídla a urbanismem obce;
- v závislosti na kvalitě sídla zachovávat limity výšky a maximálního půdorysného řešení staveb a rámcově řešit umístění stavby v terénu;
- zachovávat vhodný podíl zastavěnosti pozemku a ponechávat prostor pro výsadbu zeleně.

Plochy pro rekreaci hromadnou a individuální:

- nové plochy vymezovat výjimečně, pouze v sídlech nebo jejich okrajích, a za předpokladu, že velikost, urbanistické a architektonické řešení budou odpovídat charakteru sídla a jeho zástavby;
- turistické a rekreační využívání krajiny směřovat do méně cenných přírodních ploch, aby nedocházelo k negativnímu ovlivňování a poškozování nejcennějších území, a v rozsahu, který se negativně neprojeví na fragmentaci a urbanizaci volné krajiny;
- u stávajících areálů i jednotlivých objektů nezhoršovat pohledové uplatnění staveb v krajinném obraze, nezvyšovat výškovou hladinu stávající zástavby, zásadním způsobem nezvětšovat půdorysnou plochu, rámcově zachovávat objem stávajících staveb;
- ve vymezených zastavěných plochách neprovádět zahušťování stávající zástavby novými objekty tam, kde by to znamenalo narušení urbanistického charakteru sídla.

Plochy pro zemědělskou výrobu, průmysl a skladování:

- vymezovat především v návaznosti na stávající areály;
- v závislosti na kvalitě sídla zachovávat limity výšky a maximálního půdorysného řešení staveb;

- stavby vhodně zapojovat do krajinného rámce pomocí kompenzačních opatření (např. výsadby zeleně, zemních krycích valů) a vhodného materiálového a barevného řešení;
- zemědělské účelové stavby směřovat především do stávajících areálů, do volné krajiny jen ve výjimečných případech a pouze jako dočasné objekty zemědělské prvovýroby;
- minimalizovat využití větších prosklených a reflexních ploch a zajistit je s ohledem na ochranu ptáků před nárazy do skel dle standardu AOPK ČR;
- eliminovat vliv světelného znečištění;
- eliminovat rozsah zpevněných ploch s ohledem na vsakování dešťové vody.

Volná krajina:

- stavby a výrobky plnící funkci staveb pro zemědělské, lesnické, případně další obhospodarování pozemků navrhovat jen v nezbytných (hospodářsky odůvodněných) případech, nezbytně nutném rozsahu, za předpokladu šetrného provedení těchto staveb ve vztahu ke krajinnému rázu a řešit je jako stavby dočasné;
- velkoplošné reklamy směřovat mimo volnou krajinu, okraje sídel a mimo místa, kde by mohlo dojít k negativnímu ovlivnění krajinného rázu či dochovaných kulturních hodnot území.

2.2.3. Doprava a energetika

Silniční doprava má ze všech druhů dopravy největší vliv na přírodu a krajinu CHKO. V rámci ní jsou to pak zejména silnice I/52 a I/40. Uvedené komunikace a provoz na nich představují migrační bariéry, k dalším záporným vlivům patří hlučnost, prašnost, otřesy a odpadky podél komunikací. Železniční trať tvoří krátký úsek na hranici CHKO a provoz na ní díky provedené rekonstrukci nepředstavuje z hlediska ochrany přírody významnější problém.

Kromě omezené sítě VVN protíná krajinu CHKO převážně vzdušné vedení vysokého a nízkého napětí. U nových rozvojových lokalit a jejich částí je elektrická energie rozváděna podzemním kabelovým vedením. Rekonstrukci nadzemního vedení vysokého napětí se daří na vybraných problematických úsecích řešit přeložkou do země. Telekomunikační vedení a plynovody, vzhledem k jejich vedení pod zemí, nepředstavují problém z hlediska krajinného rázu, může však docházet ke střetům s ochranou přírodních biotopů nebo k zásahům do biotopů ZCHD.

Navrhované zásady:

- stavby nových silnic a železnic směřovat do území bez významných přírodních hodnot, se zohledněním dopadů na krajinný ráz území dotčeného stavbou a za současného vytváření kompenzačních opatření, např. výsadbou dřevin, zakládáním remízků, budováním tůň či revitalizací toků;
- opravy, rekonstrukce nebo případné nové stavby komunikací včetně mostů a propustků plánovat a provádět bez negativních dopadů na krajinný ráz, významné přírodní hodnoty a na migrační prostupnost území;
- budování účelových komunikací a cyklostezek plánovat se zohledněním zájmů ochrany přírody; preferovat propustné povrchy, komunikace doplňovat výsadbou dřevin;
- odvodnění komunikací řešit prioritně s cílem udržení vody v krajině, např. zasakováním do terénu nebo budováním retenčních nádrží;
- doprovodnou zeleň podél komunikací kácet v nezbytných případech z důvodu zajištění běžné provozní bezpečnosti na základě dendrologického posouzení a při realizaci náhradní výsadby, preferovat bezpečnostní řez před kácením;
- zachovat nezbytný rozsah chemického ošetření komunikací a vyhnout se jeho další intenzifikaci;

- při údržbě stávajících železničních tratí a zařízení volit řešení, která nebudou mít negativní dopad na přírodu a krajinu, v případě úprav pro zvýšení přepravní kapacity (rozšíření trati, směrové úpravy) zajistit dostatečnou migrační propustnost;
- při výstavbě technické infrastruktury ve vizuální návaznosti na CHKO spolupracovat s příslušnými orgány ochrany přírody při posuzování staveb z hlediska ochrany přírody a krajiny;
- v procesu územního plánování návrhové plochy pro technickou a dopravní infrastrukturu umisťovat do ploch, v kterých tato infrastruktura nepovede k narušení krajinného rázu, lokalit výskytu ZCHD apod.;
- nové inženýrské sítě (vodovod, plyn, kanalizace, vedení elektrické energie, telekomunikací či přenosu signálu) směřovat mimo MZCHÚ, EVL, přírodní biotopy, kvalitní vzrostlou zeleň a krajinářsky cenná území (maximálně využívat již zastavěných území – vedení podél stávajících komunikací apod.);
- při nutnosti vedení technické infrastruktury v cenných územích volit při stavbě šetrné technologie a důsledně provádět ochranu dřevin před poškozením; při překračování vodotečí uvést poškozená koryta a břehy do původního nebo přírodě blízkého stavu;
- při rozšiřování energetické sítě upřednostňovat zemní kabelové vedení; nadzemní vedení elektrické energie a telekomunikací budovat pouze v případě, že nebudou mít významný negativní dopad na hodnoty krajinného rázu, v případě nadzemních vedení volit typ a umístění podpěrných bodů a vodičů s ohledem na krajinný ráz a ochranu volně žijících živočichů;
- v souladu se standardem AOPK ČR využívat nejnovější poznatky pro prevenci úrazů ptáků elektrickým proudem na prvcích elektrického vedení, v místech se zvýšenou pravděpodobností nárazů ptáků do elektrického vedení instalovat prvky omezující tato rizika;
- neplánovat stavbu nových zdrojů elektrické energie, které by výrazně negativně ovlivnily přírodní a krajinářské hodnoty území (např. větrné elektrárny, solární elektrárny mimo střechy domů v zastavěném území, bioplynové stanice, vodní elektrárny);
- nové stožáry a stanice GSM lokalizovat mimo MZCHÚ, pohledové horizonty a výrazné pohledové osy v území CHKO;
- při realizaci, rekonstrukci a údržbě staveb podporovat opatření vedoucí k omezování vysazování, zavlékání a rozšiřování nepůvodních a invazních druhů rostlin a živočichů;
- udržovat ochranná pásma pod elektrovedy jako migrační koridory (bez mulčování a frézování, bez výsadeb, s odklizením vzniklé hmoty mimo plochy zásahu);
- při rozsáhlejších opravách či rekonstrukcích silnic a dalších objektů souvisejících se silniční dopravou, které budou zahrnovat i osev upravených ploch, využít druhově bohaté osevní směsi v souladu se standardem AOPK ČR *Krajinné travníky*.

2.2.4. Těžba nerostných surovin

V současnosti na území CHKO neprobíhá žádná aktivní povrchová těžba nerostných surovin. Nárazově jsou zde realizovány průzkumné práce zaměřené na vyhledávání případných ložisek uhlovodíků.

Navrhované zásady:

- požadavky na těžbu nerostných surovin směřovat mimo území CHKO;
- v nezbytném případě těžby zemního plynu nebo ropy budovat povrchová zařízení sloužící k těžbě a transportu mimo MZCHÚ, přírodně cenné plochy a plochy rizikové z pohledu krajinného rázu;
- při rekultivacích maximálně využívat přírodní procesy bez vysazování či zavlékání regionálně nevhodných, invazních nebo expanzivních druhů, bez zavážení nevhodným materiálem, tj. podporovat „přírodě blízkou rekultivaci“ vedoucí ke zvýšení diverzity krajiny a vytváření biotopů vhodných pro přežívání významných druhů rostlin a živočichů.

2.2.5. Rekreační, cestovní ruch a sport

Území CHKO Pálava je tradičně místem soustředěné turistiky a cestovního ruchu, situovaných zejména do velmi atraktivních Pavlovských vrchů a do města Mikulova. Rekreační zázemí (tj. stravovací a ubytovací služby) je v zastavěných částích sídel a jeho vliv na přírodu a krajinu je zanedbatelný. Cestovní ruch dnes činí spolu s vinařstvím hlavní odvětví místní ekonomiky. Ze sportovních aktivit je nejrozšířenější pěší a cyklistická turistika. Do konfliktu s ochranou přírody se dostává především jízda na terénních kolech po pěších stezkách. Horolezectví a paragliding se naopak podařilo dostat na úroveň nekonfliktní s ochranou přírody. S ohledem na obrovskou koncentraci turistů v některých ročních termínech a lokalitách (v PR Svatý kopeček v roce 2023 přibližně 252000 osob, v NPR Děvín v roce 2023 přibližně 53000 osob) dochází lokálně k poškození vegetace nadměrným sešlapem, a je potřeba pohyb turistů usměrňovat. Objevuje se i nepovolené táboření s rozděláváním ohně v MZCHÚ.

Navrhované zásady:

- spolupracovat s Domem přírody Pálavy při organizaci a koordinaci návštěvníckého a turistického využití území CHKO;
- spolupracovat s AOPK ČR, zejména se členy stráže přírody, v turisticky nejatraktivnějších místech CHKO (NPR Děvín, NPR Tabulová, PR Svatý kopeček, PR Tuřid) pro informační a průvodcovské služby v období vysoké návštěvnosti;
- zřizování nových ubytovacích kapacit zajišťovat rekonstrukcí stávajících objektů nenarušující krajinný ráz, respektive adaptací stávajících nevyužitých objektů v zastavěných územích se zachováním jejich případné historické a architektonické hodnoty;
- budování velkokapacitních rekreačních zařízení navrhovat pouze v sídlech, především ve IV. zóně CHKO (mimo volnou krajinu);
- rozvíjet různé formy agroturistiky ve stávajících objektech a na vhodných akcích, využívající např. místní chovy koní;
- udržovat značení a vybavení (vyhlídky, odpočívky, schodiště, ohrazení) stávajících turistických tras a jejich vedení mimo lokality cenné z hlediska ochrany přírody, případné návrhy na změny vedení či vybavení konzultovat s AOPK ČR;
- zřizovat a rozvíjet informační systém pro pohyb návštěvníků v jednotlivých obcích, ale i ve volné krajině mimo MZCHÚ – po konzultaci a ve spolupráci s AOPK ČR;
- zachovat počet v současnosti vymezených lokalit k horolezectví a paraglidingu;
- cyklistické závody směřovat zejména na zpevněné nebo nezpevněné cesty mimo MZCHÚ, pro jejich zázemí využívat místa s dostatečnou infrastrukturou zejména v zastavěných částech obcí, k značení tras využívat jen přechodné prostředky, důsledně provádět úklid tratí;
- motoristické a obdobné zájmové (vojenská technika) a sportovní aktivity (kros) směřovat ve spolupráci s AOPK ČR pouze do lokalit, kde mohou být využity jako managementová opatření (např. ve vybraných MZCHÚ dle schválených plánů péče);
- návrhy na vytvoření veřejných tábořišť v území CHKO lokalizovat mimo MZCHÚ, cenné přírodní biotopy a lokality s výskytem ZCHD.

3. Návrhy rámcových opatření prováděných orgánem ochrany přírody

3.1. Péče o předměty ochrany CHKO

3.1.1. Krajinný ráz

Dlouhodobý cíl:

- zachovaná harmonická krajina CHKO a dochovaný typický krajinný ráz krajiny Pálavy;
- hospodářské využívání krajiny umožňující zachování a posílení pestré krajinné mozaiky, přírodních, kulturně-historických a estetických hodnot krajiny;
- obnovení hodnot krajiny v místech s největším narušením z minulosti.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování architektonicko-urbanistického charakteru sídel a jejich hodnotných částí včetně vhodného zapojení jejich okrajů do krajinného rámce;
- zachování a podpora charakteristické struktury pozemků mimo souvislou zástavbu sídel vycházející z historického vývoje území;
- přírodní partie, horizonty, vrcholy, přírodní a kulturní dominanty nenarušené výstavbou technických dominant a prvků;
- zachování volné krajiny bez zástavby a objektů plnících funkce staveb; v místech s dochovanými přírodními prvky zachování současného stavu;
- územní plány obcí se zpracovanými základními požadavky danými aktuálním Preventivním hodnocením krajinného rázu CHKO Pálava.

Rámcová opatření:

- při posuzování záměrů podle ZOPK usměrňovat soulad staveb a jejich změn s původní venkovskou architekturou oblasti, vycházet přitom z aktuální studie Preventivní hodnocení krajinného rázu, z urbanistických a architektonických charakteristik konkrétní lokality, ve které mají být stavba nebo záměr umístěny;
- prosazovat zásady ochrany krajinného rázu (viz kapitola 2.2.2 *Výstavba a územní plánování*) do dokumentů územního rozvoje, především územních plánů obcí, ale i do jednotlivých stavebních projektů v rámci stavebního a kolaudačního řízení, úzce při tom spolupracovat se stavebními úřady;
- v procesu územního plánování prosazovat ponechání pohledově exponovaných míst bez urbanizace, zachování typické výškové hladiny sídel (zejména v úpatních polohách), zachování krajinářsky cenných lokalit bez poškození jejich charakteru novou zástavbou a zachování volné krajiny bez zástavby;
- nepodporovat umísťování dominantních technických prvků ve volné krajině, v nezbytných případech prosazovat umístění mimo vrcholy a pohledové horizonty včetně jejich ochranných pásem a zajistit minimální narušení krajinného rázu těmito objekty;
- nepodporovat výstavbu nových plošně rozsáhlých areálů (tj. obytné satelity, zahrádkářské kolonie, průmyslové, zemědělské a rekreační areály, těžební plochy);
- podporovat výsadbu fyto geograficky vhodných solitérních dřevin, skupin dřevin, alejí a extenzivních sadů v krajině i v sídlech;
- chránit nezastavěné údolní nivy před urbanizací;
- chránit volnou krajinu před umísťováním velkoplošné reklamy a billboardů;

- podporovat zachování a pokud možno zlepšení členění zemědělské krajiny přírodními prostorovými předěly, remízy, porosty dřevin, alejemi, mezemi a doprovodnými dřevinami podél vodotečí (včetně jejich fragmentů) a jejich vazbu k sídlům, podporovat doplnění těchto prvků do homogenní zemědělské krajiny, při realizaci iniciovat účinná opatření pro zlepšení retenční schopnosti krajiny;
- navrhovat a podporovat obnovu a výsadbu liniové zeleně (stromořadí, alejí a pásů stromů a keřů) podél vodotečí a komunikací;
- podporovat zachování prostupnosti krajiny, chránit krajinu před vytvářením migračních bariér a oplocováním pozemků ve volné krajině (viz též kapitolu *Migrační prostupnost*);
- uplatňovat v rámci procesu územního plánování zásady navržené v aktuálním Preventivním hodnocení krajinného rázu území CHKO Pálava;
- aktualizovat studii Preventivního hodnocení krajinného rázu s navržením diferencovaných zásad pro jednotlivé obce.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
počet míst krajinného rázu, kde byl kvantitativně a kvalitativně negativně změněn charakter krajinné mozaiky	0	zachování stavu
nové plochy se zástavbou mimo zastavěné a zastavitelné území (dle územních plánů), které neslouží výhradně zemědělským nebo lesnickým účelům	0	zachování stavu
počet nových negativních dominant	0	zachování stavu
vypracované urbanistické studie, územní plány s prvky regulačního plánu, regulační plány	5	zlepšení stavu
aktualizované Preventivní hodnocení krajinného rázu včetně požadavků na ochranu krajinného rázu podle sídel	1	zlepšení stavu (podkladu pro ochranu krajinného rázu)
nové krajinné prvky v rozsáhlých půdních blocích (zejména v k. ú. Bulhary a Mikulov na Moravě)	1,5 km alejí, 3 ha biocenter	zlepšení stavu

3.1.2. Přírodní funkce krajiny

3.1.2.1. Ekologická stabilita

Dlouhodobý cíl:

- krajina s pestrou mozaikou různých druhů pozemků, se zastoupením přírodních a přírodě blízkých stanovišť, která vytvoří dostatečný prostor pro existenci společenstev organismů typických pro území CHKO;
- plně funkční ÚSES v celém území CHKO – vymezený v územních plánech obcí a doplněný o interakční prvky v krajině;
- funkční propojení a návaznost mezi jednotlivými skladebnými částmi ÚSES – uvnitř i vně území CHKO.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- v územně plánovací dokumentaci obcí zapracované a schválené vymezení ÚSES dle nového Plánu ÚSES CHKO Pálava;
- zvětšení plochy a zlepšení stavu ekologicky významných segmentů krajiny – především ve velkých zemědělsky obhospodařovaných celcích v území III. zóny CHKO a na jihu CHKO;
- zachovaná rozloha nejvýznamnějších biotopů a společenstev (tj. ekosystémových předmětů ochrany CHKO).

Rámcová opatření:

- podporovat vlastníky a uživatele pozemků při realizaci skladebných systémů ÚSES a následné péči o ně, prosazovat výsadbu ovocných a autochtonních dřevin, obnovu zaniklých krajinných struktur;
- iniciovat zakládání nových krajinných prvků (prvků ÚSES i ostatních) navržených v rámci pozemkových úprav;
- prosazovat a podporovat zlepšení funkčnosti stávajících skladebných částí ÚSES zlepšováním jejich druhové a prostorové struktury;
- podporovat konektivitu ekologicky stabilních částí krajiny, budovat a obnovovat koridory umožňující propojení biotopů a populací (zejména v územích III. a IV. zóny CHKO);
- podporovat přírodě blízké hospodaření v lesích, zvláště zvyšování pestrosti druhové skladby a ponechávání mrtvého dřeva do rozpadu;
- iniciovat zavádění opatření na zemědělské půdě na eliminaci faktorů způsobujících vodní a větrnou erozi a degradaci půdy;
- podporovat opatření na obnovu vodního režimu v krajině;
- důsledně eliminovat nepůvodní a expanzivní druhy (především pajasan žláznatý a klejchu hedvábnou).

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
počet obcí se zapracovaným nově vymezeným ÚSES v ÚPD	10	zlepšení
počet nově realizovaných prvků ÚSES na orné půdě	1	zlepšení
plocha nově realizovaných ekologicko-stabilizačních prvků	4 ha	zlepšení
plocha prvků ÚSES se zlepšenou ekologicko-stabilizační funkcí	3 ha	zlepšení

3.1.2.2. Migrační prostupnost

Dlouhodobý cíl:

Krajina umožňující migrační prostupnost pro všechny skupiny živočichů v míře, která umožní trvalou existenci jejich životaschopných populací.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávajících migračních koridorů v bezlesé krajině i v lesních porostech;
- zlepšení migrační prostupnosti na mikroúrovni prostřednictvím prostorově i časově rozrůzněného managementu (zejména stepních trávníků);
- vytvoření nových migračních koridorů (zatravněné pásy, polní cesty) v zemědělské bezlesé krajině a pokračování v tvorbě prosvětlených porostů v lesích, jak v MZCHÚ, tak ve volné krajině (zejména v EVL Milovický les);
- uzavření dohody s provozovatelem elektrovedů na šetrné (biodiverzitu podporující) údržbě ochranných pásem pod vedením vysokého napětí.

Rámcová opatření:

- prosazovat zachování dosud nevytěžených porostních žeber v obnovních blocích EVL Milovický les (v případě přiřazování pasek zachovávat porostní žebra i mimo obnovní bloky);
- podporovat další prosvětlování lesních porostů v MZCHÚ a EVL Milovický les;
- prosazovat zachování dosud nezpevněných polních cest v současném stavu;

- obnovovat ve spolupráci s obcemi a dalšími partnery v regionu katastrované, avšak reálně rozorané polní cesty v krajině;
- vytvářet po dohodě s vlastníky pozemků a ve spolupráci s dalšími subjekty nové krajinné prvky uvnitř rozsáhlých půdních bloků (viz též kapitulu 3.1.2.1 *Ekologická stabilita*);
- monitorovat a v rámci výkonu státní správy zajišťovat bezpečnost elektrického vedení z hlediska usmrcování ptáků, zejména z hlediska konstrukčního řešení;
- aktivně spolupracovat se zadavateli a řešiteli územních studií krajiny, zejména ve vazbě na zajištění migrační prostupnosti;
- ve spolupráci s vlastníky dotčených pozemků zajistit zachování liniových porostů vysokých křovin na mezích a podél cest jako migračních koridorů pro druhy využívající křoviny jako biotop nebo potravní nabídku (nektar, plody);
- prosazovat udržování ochranných pásem pod elektrovedy jako migračních koridorů (bez mulčování a frézování, bez výsadeb, s odklizením vzniklé hmoty mimo plochy zásahu);
- při rozsáhlejších opravách či rekonstrukcích silnic a dalších objektů souvisejících se silniční dopravou, které budou zahrnovat i osev upravených ploch, prosazovat využívání druhově bohatých osevních směsí (v souladu se standardem AOPK ČR *Krajinné trávníky*).

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
mozaikový management bezlesí	všechny lokality bezlesí s managementem (bez zásahu min. 30 % plochy)	zachování stavu
krajinné („interakční“) prvky v rozsáhlých půdních blocích (zejména Bulhary, Klentnice a Mikulov)	rozčlenění alespoň jednoho z velkých půdních bloků polní cestou, alejí nebo jiným krajinným prvkem	zlepšení stavu

3.1.2.3. Přirozená retenční schopnost

Dlouhodobý cíl:

Krajina s vysokou přirozenou retenční schopností, odolná vůči klimatickým výkyvům, následkům sucha i povodní a zlepšená infiltrace srážkové vody v sídlech.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování a obnova trvalých protierozních prvků (meze, zasakovací pásy a průlehy, zatravnění apod.);
- rozdělení velkých půdních bloků krajinnými prvky;
- zlepšení morfologie koryta řeky Dyje, přiblížení se typickému anastomóznímu větvení i s využitím území NPR Křivé jezero.

Rámcová opatření:

- v rámci územního plánování prosazovat snížení rozsahu vymezování zastavitelných ploch s nepropustnými povrchy a omezenou možností vsaku;
- aktivně spolupracovat se zadavateli a řešiteli při územních studiích krajiny či komplexních pozemkových úpravách ve vazbě na zachování a zlepšení přirozené retence vody v krajině;
- v rámci plánování cestní sítě prosazovat předcházení vzniku soustředěného odtoku a podporovat zasakování v nejbližších místech odtoku z tělesa cestní sítě, při plánování a rekonstrukcích cest prosazovat budování propustných a polopropustných konstrukcí cest;
- podporovat odstranění, omezení oprav či znefunkčnění odvodňovacích systémů, případně jejich úpravy umožňující naopak zvýšení retence vody;

- podporovat a iniciovat revitalizace a renaturace vodních toků;
- aktivně spolupracovat se zemědělskými hospodáři zejména ve vazbě na změnu hospodaření, která povede ke zlepšení retenční schopnosti zemědělské půdy;
- aktivně spolupracovat s lesním hospodářem (Lesy ČR, s. p.) zejména ve vazbě na opatření vedoucí ke zlepšení retenční funkce lesních pozemků v jeho správě;
- podporovat projekty a opatření řešící zvýšení přirozené retence vody koncepčně zpomalením odtoku vody z krajiny před dílčími opatřeními řešícími pouze zadržení vody ve vodních nádržích.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
stávající krajinné („interakční“) prvky v zemědělské krajině CHKO	zachování všech stávajících interakčních krajinných prvků	zachování stavu
nové krajinné („interakční“) prvky v zemědělské krajině CHKO	minimálně 1	zlepšení stavu
snížení objemu srážkových vod odváděných do jednotných kanalizací	řešení nakládání se srážkovými vodami omezující jejich odvádění do kanalizace alespoň u 5 nemovitostí	zlepšení stavu

3.1.3. Přírodní hodnoty oblasti

3.1.3.1. Ekosystémy

E₁ – Nízké a vysoké lesostepní křoviny

Dlouhodobý cíl:

Zachování, příp. zvětšení stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho biotické kvality a udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávající rozlohy lesostepních křovin, udržení příznivé biotické kvality zachová-
lých porostů a zamezení degradace porostů s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- stabilizace a zkvalitnění všech celistvých porostů nízkých křovin se skalníkem celokrajným
(*Cotoneaster integerrimus*) a třešní křovitou (*Prunus fruticosa*) v území CHKO Pálava;
- zajištěný management vysokých křovin v MZCHÚ do podoby druhově pestrých, prostorově
členitých a věkově rozrůzněných porostů bez přítomnosti nepůvodních druhů.

Rámcová opatření pro ekosystém:

- podporovat a v MZCHÚ realizovat managementové zásahy pro obnovu výmladnosti křovin
a odstraňování nepůvodních druhů dřevin z porostů křovin;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat podle potřeby extenzivní pastvu porostů nízkých křovin
a vyřezávání přerůstajících druhů vysokých keřů z těchto porostů;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat podle potřeby extenzivní pastvu a vyřezávky v porostech
vysokých křovin s cílem strukturní a věkové mozaiky solitérních keřů a různých skupin keřů;
- prosazovat zachování vhodných porostů hustších křovin jako hnízdního prostředí pro pěnici
vlašskou (*Sylvia nisoria*) a další druhy ptáků upřednostňujících zapojené křoviny;
- podporovat zakládání biologicky kvalitních porostů křovin v zemědělské krajině, prosazovat
ve spolupráci s hospodařícími subjekty a vlastníky zachování liniových porostů vysokých
křovin podél cest a na mezích;
- na lokalitách s výskytem bourovce trnkového (*Eriogaster catax*) managementem zajistit pří-
tomnost osluněných nízkých keřů hlohů, případně i trnek;

- zajistit vhodné podmínky a provést repatriaci bourovce trnkového z PP Na cvičišti na další lokality historického výskytu dle záchranného programu pro tento druh.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopu K3	minimálně 100 ha	zachování
biotická kvalita biotopu K3	výskyt min. 3 diagnostických druhů na 100 m ² v MZCHÚ	zlepšení
biotická kvalita biotopu K3	absence invazních druhů dřevin v MZCHÚ	zlepšení
rozloha biotopu K4A	minimálně 10 m ²	zachování
populace skalníku celokrajného (<i>Cotoneaster integerrimus</i>) v biotopu K4A	pokryvnost druhu minimálně 50 % na 10 m ²	zachování
rozloha biotopu K4C	minimálně 1000 m ²	zachování
populace třesně křovité (<i>Prunus fruticosa</i>) v biotopu K4C	pokryvnost druhu minimálně 50 % na 25 m ²	zachování
populace bourovce trnkového (<i>Eriogaster catax</i>)	každoročně minimálně desítky larválních hnízd v PP Na cvičišti	zlepšení
populace ůuhýka obecného (<i>Lanius collurio</i>)	pravděpodobné hnízdění (A2) v min. 3 mapovacích jednotkách (1/4 faunistického kvadrátu)	zachování

E₂ – Nížinné luhy a zaplavované louky

Dlouhodobý cíl:

Zachování stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho abiotické i biotické kvality včetně udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávající rozlohy lesních i nelesních lužních biotopů v NPR Křivé jezero, udržení příznivé biotické kvality zachovalých porostů a zamezení degradace porostů s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- stabilní a životaschopné populace charakteristických druhů rostlin panonských nížinných luk a lužních luk – bledule letní (*Leucojum aestivum*), jasanu úzkolistého (*Fraxinus angustifolia*), kosatce sibiřského (*Iris sibirica*) a pryšce lesklého (*Euphorbia lucida*);
- stabilní a životaschopné populace významných druhů živočichů panonských nížinných luk a lužních luk – lesáka rumělkového (*Cucujus cinnaberinus*), ohniváčka černočárného (*Lycaena dispar*), čolka dunajského (*Triturus dobrogicus*), orla mořského (*Haliaeetus albicilla*) a luňáka červeného (*Milvus milvus*).

Rámcová opatření pro ekosystém:

- ve spolupráci s hospodařícím subjektem zajistit v lesích bezzásahový režim – podporovat pouze výchovné zásahy v mladších porostech pro usměrněný vývoj k biologicky hodnotným stromům (tj. mohutné, nízko zavětvené, s rozložitou korunou) a v odůvodněných případech aktivní zásahy ve prospěch světlomilných organismů i v starších porostech;
- prosazovat a iniciovat odstraňování invazních druhů dřevin (např. jasanu pensylvánského, javoru jasanolistého) a pokud možno i bylin (astříček, křídlatek, netýkavky žláznaté, zlato-býlů) z lesních porostů vhodnými metodami zamezujícími výmladnosti;
- v případě nedostatku specifických mikrostanovišť pro xylofágní hmyz ve spolupráci s hospodařícími subjekty nebo v rámci vědecko-výzkumné činnosti podporovat v porostech omezeně provádění veteranizace dřevin;

- zajistit pravidelný ořez hlavatých vrb ve vrbovnách a na loukách v NPR Křivé jezero a nahrazovat případné ztráty novými výsadbami vrb;
- realizovat každoroční dvojí seč lučních porostů v květnu a září s následným odstraněním veškeré posečené biomasy, případně jejich celosezónní extenzivní pastvu;
- prosazovat důslednou aplikaci mozaikového managementu: přibližně třetinu celkové plochy managementového opatření rozčleněně ponechávat bez zásahu a tyto plochy meziročně střídat, v rámci mozaiky prioritně odstraňovat expanzivní a invazní druhy rostlin;
- pro pastvu prosazovat využití zvířat neodčervovaných nebo ošetřených šetrnými prostředky (nikoliv ivermektinem), a v tom případě jen po uplynutí ochranné lhůty;
- iniciovat řízenou pastvu hospodářských zvířat v lesních porostech, v nichž to bude účelné a nedojde k závažnému poškození přirozeného zmlazení;
- za pomoci technických objektů simulovat přirozené povodňové stavy v NPR Křivé jezero, nevyhnutné pro příznivý vývoj ekosystému (vzestup hladiny pozemní vody, disturbance).

Více viz Plán péče o NPR Křivé jezero na období 2019–2028.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopu L2.3	minimálně 60 ha	zachování
biotická kvalita biotopu L2.3	výskyt minimálně 5 diagnostických druhů bylin nebo travin na 400 m ² v jarním i letním aspektu	zlepšení
biotická kvalita biotopu L2.3	pokryvnost invazních druhů dřevin maximálně 10 % na 400 m ²	zlepšení
rozloha biotopu L2.4	minimálně 25 ha	zachování
rozloha biotopu T1.7	minimálně 4,5 ha	zachování
biotická kvalita biotopu T1.7	výskyt minimálně 10 diagnostických druhů na 25 m ²	zachování
biotická kvalita biotopu T1.7	pokryvnost invazních druhů bylin maximálně 5 % na 25 m ²	zlepšení
populace čolka dunajského (<i>Triturus dobrogicus</i>)	výskyt druhu v NPR Křivé jezero (min. 2 lokality v rámci MZCHÚ)	zlepšení
hnízdění významných dravců	pravidelné hnízdění jednoho páru orla mořského (<i>Haliaeetus albicilla</i>) a jednoho páru luňáka červeného (<i>Milvus milvus</i>) v NPR Křivé jezero	zachování
populace lesáka rumělkového (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	výskyt druhu v NPR Křivé jezero	zachování
populace ohniváčka černočárného (<i>Lycaena dispar</i>)	výskyt druhu v NPR Křivé jezero	zachování

E₃ – Panonské suché trávníky a bylinné lemy

Dlouhodobý cíl:

Zachování, případně zvětšení stávající rozlohy ekosystému, dílčí zlepšení jeho abiotické i biotické kvality a udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávající rozlohy suchých trávníků v CHKO, udržení příznivé biotické kvality zachovalých porostů a zamezení degradace porostů s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- dosažení větší fenologické a sukcesní rozrůzněnosti suchých trávníků v CHKO kombinací „údržbového“ (sečení, pastva) a „obnovního“ managementu (orba, řízené vypalování);

- stabilní a životaschopné populace charakteristických druhů rostlin panonských stepí: devaterky poléhavé (*Fumana procumbens*), hvozdíku Lumnitzerova (*Dianthus lumnitzeri*), kavylu skalního (*Stipa eriocaulis*), koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*), kosatce nízkého (*Iris pumila*), kosatce písečného (*Iris arenaria*), lipnice bádenské (*Poa badensis*), ovsíře stepního (*Helictotrichon desertorum*), ožanky horské (*Teucrium montanum*), písečnice velkokvěté (*Arenaria grandiflora*) a starčku celolistého (*Tephroseris integrifolia*);
- stabilní a životaschopné populace významných druhů živočichů panonských stepí: kobylinky ságy (*Saga pedo*), střevlíka uherského (*Carabus hungaricus*), ploskoroha pestrého (*Libellodes macaronius*), hnědáška květelového (*Melitaea didyma*) a majek (r. Meloe).

Rámcová opatření pro ekosystém:

- prosazovat a v MZCHÚ realizovat každoroční seč suchých trávníků v období od května do června s následným odstraněním veškeré posečené biomasy;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat meziroční střídání seče a pastvy na jednotlivých dílčích managementových plochách;
- ve velkoplošných stepních komplexech NPR Děvín a NPR Tabulová realizovat celosezónní extenzivní volnou pastvu pod stálým dohledem pastevce s pasteveckým psem;
- v ostatních MZCHÚ se suchými trávníky realizovat extenzivní pastvu v mobilních ohradnicích tak, aby byla lokalita pasena po dobu alespoň dvou měsíců v roce;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat pastvu smíšených stád hospodářských zvířat s odlišnými potravními preferencemi, tvořených přibližně jednou dobytčí jednotkou ovcí, jednou dobytčí jednotkou koz a jednou dobytčí jednotkou koňovitých (kůň, osel, pony);
- pro pastvu v MZCHÚ prosazovat využití zvířat neodčervovaných nebo ošetřených šetrnějšími prostředky (nikoliv ivermektinem), a v tom případě jen po uplynutí ochranné lhůty;
- prosazovat důslednou aplikaci mozaikového managementu: přibližně třetinu celkové plochy managementového opatření rozčleněně ponechávat bez zásahu a tyto plochy meziročně střídat, v rámci mozaiky prioritně odstraňovat expanzivní a invazní druhy rostlin;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat výběrové odstraňování výmladků a náletu expanzivních a invazních druhů dřevin vyřezáním s bezprostředním nátěrem pařezu herbicidem;
- realizovat řízené vypalování (maloplošně, v zimě, ± jednou za pět let) druhově ochuzených suchých trávníků v MZCHÚ, kde zároveň lze učinit opatření proti vzniku a šíření požáru;
- podporovat a v MZCHÚ realizovat úhorování (tj. mělká orba nebo vláčení bránami) suchých trávníků na plochách bývalých polí a/nebo s potenciální vegetací narušovaných stepí;
- pro zakládání a obnovu porostů suchých trávníků v území CHKO prosazovat použití regionálního osiva obsahujícího výlučně geograficky, ekologicky a pokud možno i genotypově původní druhy pro panonské termofytikum;
- usměrňovat pohyb lidí v okolí exponovaných turistických cest a vyhlídek (především v NPR Děvín a PR Svatý kopeček), aby nedocházelo k nadměrnému narušování skalních stepí.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopů T3.1, T6.2A a T6.2B	spolu minimálně 15 ha	zachování
rozloha biotopu T3.2	minimálně 7 ha	zachování
rozloha biotopů T3.3A a T3.3B	spolu minimálně 75 ha	zachování
biotická kvalita biotopů T3.1, T3.2, T3.3A, T3.3B, T6.2A a T6.2B	výskyt minimálně 10 diagnostických druhů cévnatých rostlin na 25 m ²	zachování
rozloha biotopu T3.4D	minimálně 100 ha	zachování
biotická kvalita biotopu T3.4D	výskyt minimálně 15 diagnostických druhů na 25 m ²	zlepšení

biotická kvalita biotopu T3.4D	pokryvnost invazního ovsíku vyvýšeného (<i>Arrhenatherum elatius</i>) maximálně 10 % na 25 m ²	zlepšení
rozloha biotopu T4.1	minimálně 1,9 ha	zachování
biotická kvalita biotopu T4.1	pokryvnost kakostu krvavého (<i>Geranium sanguineum</i>), smldníku jeleního (<i>Peucedanum cervaria</i>) nebo třemdavy bílé (<i>Dictamnus albus</i>) minimálně 50 % na 25 m ²	zachování
populace kobylky ságy (<i>Saga pedo</i>)	výskyt v minimálně 3 MZCHÚ	zachování

E4 – Slaniska a slaniskové trávníky

Dlouhodobý cíl:

Zachování, příp. zvětšení stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho abiotické i biotické kvality a udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování, popřípadě zvětšení stávající rozlohy ekosystému v NPR Slanisko u Nesytu, udržení příznivé biotické kvality jeho zachovalých částí a zamezení degradace, v případě potřeby renaturace jeho částí s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- zbudování tůň nebo napajedla s pozvolnými břehy pro pasoucí se zvířata a sloužící rovněž obojživelníkům, vlhkomilným skupinám hmyzu a konkurenčně slabším rostlinám;
- stabilní a životaschopné populace druhů rostlin typických pro slaniska: bahenky šášinovité (*Crypsis schoenoides*), hadího mordu maloubového (*Scorzonera parviflora*), hvězdnice panonské (*Tripolium pannonicum*), jitrocele přímořského (*Plantago maritima*), kuřinky obroubené (*Spergularia media*), kuřinky solné (*Spergularia marina*), pampelišky besarabské (*Taraxacum bessarabicum*), prorostlíku nejtenčího (*Bupleurum tenuissimum*), sítiny Gerardovy (*Juncus gerardii*), skryténky bodlinaté (*Crypsis aculeata*) a solenky Valerandovy (*Samolus valerandi*);
- stabilní a životaschopné populace druhů živočichů typických pro slaniska: chobotníčka slaništního (*Bucculatrix maritima*), saranče slaništní (*Aiolopus thalassinus*), koprofágních brouků výkalníka pečlivého (*Copris lunaris*) a lejnožrouta *Onthophagus illyricus*.

Rámcová opatření pro ekosystém:

- realizovat každoroční celosezónní pastvu těžších hospodářských zvířat (koně, skot, buvoli) v oplocených ohradách v počtu zabezpečujícím nejen odstranění biomasy, ale také narušení drnu a obnažení půdy, s posečením poloviny nedopasků po skončení pastvy;
- pro pastvu prosazovat využití zvířat neodčervovaných nebo ošetřených šetrnými prostředky (nikoliv ivermektinem), a v tom případě jen po uplynutí ochranné lhůty;
- realizovat každoroční seč slaniskových trávníků vně pastevních ohrad v období od května do června s následným odstraněním veškeré posečené biomasy;
- realizovat mozaikový management, tzn. přibližně třetinu celkové plochy managementového opatření rozčleněně ponechávat bez zásahu a tyto plochy meziročně střídát, v rámci mozaiky prioritně odstraňovat expanzivní a invazní druhy rostlin;
- v případě nepříznivého vývoje ekosystému (zejména vodního režimu) realizovat disturbanční zásahy těžkou mechanizací: lokální stržení drnu, skývky horní vrstvy půdy;
- realizovat seč nebo pastvu rákosin expandujících do území NPR Slanisko u Nesytu z území NPR Lednické rybníky, a tím podporovat zvětšení rozlohy ekosystému;

- realizovat výběrové odstraňování výmladků a náletu expanzivních a invazních druhů dřevin ze slaniskových trávníků vyřezáním s bezprostředním nátěrem pařezu herbicidem;
- měřit výšku hladiny podzemní vody a její salinitu v podzemních vrtech a monitorovat vodní režim ekosystému v NPR Slanisko u Nesytu.

Více viz plán péče o NPR Slanisko u Nesytu na období 2020–2029.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopu T7	minimálně 3 ha	zachování
biotická kvalita biotopu T7	výskyt minimálně 5 diagnostických druhů na 25 m ²	zlepšení
populace chobotníčka slaništního (<i>Bucculatrix maritima</i>)	přítomnost druhu v NPR Slanisko u Nesytu	zachování
společenstvo koprofágních brouků	přítomnost druhů výkálník pečlivý (<i>Copris lunaris</i>) a lejnožrout <i>Onthophagus illyricus</i> v NPR Slanisko u Nesytu	zachování

E₅ – Suťové lesy

Dlouhodobý cíl

Zachování stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho abiotické i biotické kvality včetně udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávající rozlohy suťových lesů v CHKO, udržení příznivé biotické kvality zachovalých porostů a zamezení degradace porostů s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- stabilní a životaschopné populace charakteristických druhů rostlin pálavských suťových lesů – dymnivky bobovité (*Corydalis intermedia*), kyčelnice devítilisté (*Dentaria enneaphyllos*) a oměje včelího moru (*Aconitum lycoctonum*);
- stabilní a životaschopné populace významných skupin živočichů pálavských suťových lesů – dutinových hnízdičů, netopýřů, xylofágních a saproxylických brouků.

Rámcová opatření pro ekosystém:

- ve spolupráci s hospodařícím subjektem zajistit režim samovolného vývoje, jenž vede k prostorové a věkové mozaice zapojených, odumírajících a zmlazujících ploch s dostatkem doupných stromů, tlejícího a mrtvého dřeva a světlín pro specializované druhy;
- podporovat provádění managementových (těžebních) zásahů za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a majetku (především v okolí značených turistických cest v MZCHÚ);
- kontrolovat dodržování zamezeného vstupu návštěvníkové veřejnosti do porostů pěchavových skalních lipin v NPR Děvín pro nerušený vývoj reliktní vegetace a hnízdění dravců;
- prosazovat snížení stavů spárkaté zvěře v příslušných honitbách pro podporu zmlazování dřevin a omezení šíření invazních a konkurenčně silných nitrofilních druhů rostlin;
- iniciovat řízenou pastvu hospodářských zvířat v lesních porostech, v nichž to bude účelné a nedojde k závažnému poškození přirozeného zmlazení.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopu L4	minimálně 150 ha	zachování
biotická kvalita biotopu L4	výskyt minimálně 5 diagnostických druhů bylin na 400 m ²	zachování

biotická kvalita biotopu L4	pokryvnost invazní netýkavky malokvěté (<i>Impatiens parviflora</i>) maximálně 5 % na 400 m ²	zlepšení
hnízdění šplhavců	pravidelné hnízdění min. jednoho páru datla černého (<i>Dryocopus martius</i>) a min. jednoho páru strakapouda prostředního (<i>Dendrocopos medius</i>)	zachování

E₆ – Teplomilné doubravy a dubohabřiny

Dlouhodobý cíl:

Zachování, příp. zvětšení stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho abiotické i biotické kvality a udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- zachování stávající rozlohy teplomilných lesů v CHKO, udržení příznivé biotické kvality zachovalých porostů a zamezení degradace porostů s nepříznivými abiotickými podmínkami;
- zlepšování prostorové struktury porostů v MZCHÚ a EVL Milovický les – tzn. citlivé těžební zásahy snižující zakmenění, prosvětlující okolí biologicky významných stromů apod;
- zlepšit přírodní prostředí v oborách Bulhary a Klentnice a zlepšit stav přírodních stanovišť v oboře Klentnice, jež jsou předmětem ochrany EVL Milovický les, které jsou zde poškozovány vysokým stavem zvěře (okus, pastva a sešlap)
- stabilní a životaschopné populace charakteristických druhů rostlin pálavských teplomilných lesů – dubu pyřitého (*Quercus pubescens*), dymnivky nízké (*Corydalis pumila*), hnědence zvrhlého (*Limodorum abortivum*), kamejky modronachové (*Buglossoides purpureocaerulea*), kosatce různobarvého (*Iris variegata*), kosatce trávovitého (*Iris graminea*), medovníku meduňkolistého (*Melittis melissophyllum*) a okrotice červené (*Cephalanthera rubra*);
- stabilní a životaschopné populace významných živočišných druhů pálavských teplomilných lesů – dudka chocholatého (*Upupa epops*), jasoně dymnivkového (*Parnassius mnemosyne*) a roháče obecného (*Lucanus cervus*).

Rámcová opatření pro ekosystém:

- ve spolupráci s hospodařícím subjektem zajistit prosvětlování stromového patra hustých porostů v MZCHÚ a EVL Milovický les pro podporu světlomilné fauny a flóry a přirozeného zmlazení dubů;
- ve spolupráci s hospodařícím subjektem provádět obnovu pařezin v NPR Děvín, směřující k maloplošné mozaice různě starých porostů nízkého a středního lesa a lesních světlín;
- akceptovat holosečnou obnovu pouze v porostech s nulovým nebo nízkým zastoupením dubů v rámci procesu schvalování LHP a LHO;
- v případě holosečné obnovy prosazovat maloplošné obnovní prvky s ponecháním min. 10 výstavek na hektar (biotopové stromy, adepti);
- při umělé obnově lesa prosazovat výsev semen nebo sadbu sazenic výlučně geograficky, stanovištně a pokud možno i genotypově původních druhů dřevin;
- prosazovat a podporovat změnu postupů při obnově porostů, minimalizovat obnovu porostů s celoplošnou mechanickou přípravou půdy a jakékoliv jiné hospodářské postupy spojené s plošným narušením půdního povrchu v rámci procesu schvalování LHP a LHO;
- podporovat lesní hospodáře a myslivecké spolky při snižování počtu zvěře, a tím prosazovat snižování okusu dřevin a degradace lesního podrostu;
- iniciovat ve spolupráci s orgánem státní správy myslivosti navýšení odlovu a snížení kmenových stavů zvěře v honitbách obora Bulhary a obora Klentnice;

- prosazovat, iniciovat a podporovat odstraňování invazních druhů dřevin (pajasanu žláznatého, trnovníku akátu) z lesních porostů vhodnými metodami zamezujícími výmladnosti;
- v případě nedostatku specifických mikrostanovišť pro xylofágní hmyz ve spolupráci s hospodařícími subjekty nebo v rámci vědecko-výzkumné činnosti podporovat v porostech omezeně provádění veteranizace dřevin;
- prosazovat v EVL Milovický les zachování klidového režimu pro hnízdění a nocování druhů ptáků citlivých na rušení a pro pohyb savců;
- podporovat principy udržitelného, přírodě blízkého lesního hospodaření v procesu schvalování příslušných LHP a LHO;
- iniciovat řízenou pastvu hospodářských zvířat v lesních porostech, v nichž to bude účelné a nedojde k závažnému poškození přirozeného zmlazení.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha biotopu L3.4	minimálně 1000 ha	zachování
abiotická kvalita biotopu L3.4	letní pokryvnost stromového patra prosvětlených porostů maximálně 75 % na 400 m ²	zlepšení
biotická kvalita biotopu L3.4	výskyt minimálně 5 diagnostických druhů bylin nebo travin na 100 m ² v jarním i letním aspektu	zlepšení
rozloha biotopu L6.1	minimálně 70 ha	zachování
rozloha biotopu L6.2	minimálně 720 ha	zachování
abiotická kvalita biotopů L6.1 a L6.2	letní pokryvnost stromového patra prosvětlených porostů maximálně 50 % na 400 m ²	zlepšení
biotická kvalita biotopů L6.1 a L6.2	výskyt minimálně 10 diagnostických druhů na 100 m ²	zachování
populace roháče obecného (<i>Lucanus cervus</i>)	přítomnost druhu v prosvětlených porostech	zlepšení
populace dudka chocholatého (<i>Upupa epops</i>)	hnízdění desítek párů v EVL Milovický les	zachování
populace jasoně dymnivkového (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	stabilní populace v EVL Milovický les, čítající stovky jedinců	zlepšení

E7 – Vápencové skály a lomové stěny

Dlouhodobý cíl

Zachování stávající rozlohy ekosystému, částečné zlepšení jeho abiotické a biotické kvality včetně udržení stabilních populací pro něj charakteristických druhů rostlin a živočichů.

Cíle na období platnosti plánu péče

- zachování nebo obnovení dostatečného oslunění skalních a lomových stěn a dostatečného množství odkrytého horninového substrátu v lomech a na skalách;
- upravení okolí skalního útvaru Tři panny v NPR Děvín a dalších zarostlých skalních útvarů v území CHKO prosvětlením okolního porostu;
- odstranění invazních druhů dřevin z opuštěných bývalých lomů v MZCHÚ;
- stabilní a životaschopné populace druhů živočichů vázaných na skály a lomy – modráška rozchodníkového (*Scolitantides orion*) a výra velkého (*Bubo bubo*).

Rámcová opatření pro ekosystém

- realizovat vyřezávání náletových dřevin a úpravu stromové vegetace v okolí skalních útvarů a lomových stěn pro zpomalení sukcese a dostatek nezastíněného a volného substrátu;
- předcházet rozšiřování ploch stávajících horolezeckých areálů a zajistit v období hnízdění ptáků klidové období bez horolezeckých aktivit.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
rozloha ekosystému	minimálně 12,5 ha	zachování
abiotická kvalita ekosystému	pokryvnost obnaženého substrátu minimálně 75 % na 400 m ²	zachování
biotická kvalita ekosystému	pokryvnost invazních druhů dřevin maximálně 5 % na 400 m ²	zlepšení
populace výra velkého (<i>Bubo bubo</i>)	hnízdění minimálně 3 párů v tomto ekosystému v území CHKO	zachování
populace modráska rozchodníkového (<i>Scolitantides orion</i>)	přítomnost druhu v minimálně 2 mapovacích jednotkách (1/16 faunistického kvadrátu)	zachování

3.1.3.2. Geologické a geomorfologické jevy

J₁ – Doklady geologického vývoje a paleontologická naleziště

Dlouhodobý cíl:

Zachování dokladů geologického vývoje území a paleontologických nalezišť v příznivém stavu včetně na ně vázané biodiverzity. Vytvoření předpokladů pro bezpečný pohyb návštěvníků v jejich blízkosti.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- paleontologická naleziště zachovaná v příznivém stavu a zajištěná proti negativním vlivům;
- umožněné využití paleontologických nalezišť v rámci vědeckého výzkumu území a vzdělávacích aktivit.

Rámcová opatření:

- realizovat managementová opatření proti zarůstání sprašového profilu se stratotypem svrchního pleistocénu v NPP Kalendář věků vegetací a proti jeho zakrytí sutí.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
zachovalý paleontologický profil	2 profily nezarostlé vegetací	zachování

J₂ – Podzemní a povrchové krasové jevy

Dlouhodobý cíl:

Zachování souboru podzemních i povrchových krasových jevů ve všech známých lokalitách v příznivém stavu.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- podzemní krasové jevy nejsou poškozovány a jsou eliminovány všechny negativní vlivy;
- povrchové krasové jevy jsou zajištěny před zarůstáním.

Rámcová opatření:

- provádět, prosazovat a ve spolupráci s vlastníky dotčených pozemků iniciovat odstraňování dřevin z povrchových krasových jevů (závrty a škrapy);
- podporovat zachování současného režimu zpřístupnění Jeskyně Na Turoldu a prosazovat její uzavření veřejnosti v období zimování letounů.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
jeskyně	1 zpřístupněná jeskyně s krasovou výzdobou	zachování
zimoviště letounů	1 pravidelně obsazované zimoviště se zimní kolonií vrápenců malých (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	zachování

3.1.3.3. Ostatní přírodní hodnoty

Památné stromy

Dlouhodobý cíl:

Zachování stávajících památných a významných stromů a jejich skupin v dobrém zdravotním, bezpečném a estetickém stavu a udržení jejich ekologické funkce.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- všechny památné stromy revidované s aktualizovanými parametry v ÚSOP;
- označení všech památných stromů udržované v dobrém stavu;
- zajištěné zdravotní ošetření všech památných stromů v intervalu 3–5 let.

Rámcová opatření:

- průběžně sledovat všechny památné stromy včetně pořizování fotodokumentace;
- podporovat a provádět zdravotní ošetření každého památného stromu;
- spolupracovat s vlastníky dotčených pozemků při údržbě památných stromů, provedení nutných zásahů a preventivních opatření a úpravě okolí památných stromů.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
označení stromů v dobrém stavu	7 památných stromů	zajištění
zdravotní ošetření	7 památných stromů	zajištění

Extenzivní sady a vinice

Dlouhodobý cíl:

Rovnoměrné zastoupení segmentů vzrostlých ovocných dřevin různého stáří i druhového složení ve volné krajině CHKO a také v MZCHÚ. Existence starších vinic před koncem životnosti v jinak intenzivně obhospodařované krajině.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- v území CHKO zajištěná přítomnost ovocných dřevin různého stáří a druhového složení, které poskytují životní prostor především šplhavcům a xylofágnímu hmyzu;
- v extenzivních sadech zachované také neovocné dřeviny a skupiny křovin;
- minimalizované využití pesticidů při péči o extenzivní sady a vinice.

Rámcová opatření:

- prosazovat a podporovat ve spolupráci s vlastníky navýšení standardu péče o staré hrušňové sady v katastrálním území Klentnice s důrazem na zdravotní řezy starých stromů a s průběžným dosazováním nových stromů;
- prosazovat a podporovat ve spolupráci s vlastníky komplexní péči o staré meruňkové sady v katastrálním území Perná.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
udržovaný extenzivní sad	7 ha sadů s udržovanými ovocnými stromy	zvětšení rozlohy

Raná sukcesní stádia

Dlouhodobý cíl:

Přítomnost raných sukcesních stádií ve všech MZCHÚ a také funkční síť ploch v raných fázích sukcese ve volné krajině. Stabilní populace specialistů na raná sukcesní stádia, zejména vzácných druhů (majky, samotářské druhy blanokřídlých, polní plevelle).

Cíle na období platnosti plánu péče:

- vhodným managementem zajištěná přítomnost raných sukcesních stádií ve všech velkých MZCHÚ v souladu s jejich plány péče;
- rozšířené pravidelně úhorované plochy o další vhodné lokality v MZCHÚ i ve volné krajině (celková minimální rozloha v řádu stovek m²);
- zajištěný disturbanční management prostřednictvím pojezdů těžkou (např. vojenskou) technikou a s Hasičským záchranným sborem ČR projednaný projekt řízeného vypalování porostů v PP Na cvičišti.

Rámcová opatření:

- podporovat rozmanité způsoby disturbancí za účelem vytváření ploch raně sukcesních stádií v území CHKO (např. stržení drnu, orba, diskování, vláčení, řízené vypalování);
- pro vytváření raně sukcesních ploch v PP Na cvičišti, případně i na dalších vhodných lokalitách v území CHKO, prosazovat využití těžké techniky;
- prosazovat úhorování stávajících a vhodných nových lokalit v území CHKO v systému 1:1:1 (tzn. třetina zúhorovaná, třetina posečená nebo spasená a třetina ponechaná bez zásahu), přičemž plochy pravidelně mezeročně střídají;
- v rámci pastvy v území CHKO podporovat začleňování těžších hospodářských zvířat (koní, oslů nebo skotu) do stád pro rozrůznění vegetace (odlišné potravní preference) a narušení zapojeného drnu (intenzivnější sešlap).

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
přítomnost ploch raně sukcesních stádií	minimálně stovky m ² v každém velkém MZCHÚ	zlepšení
přítomnost druhů čeledi majkovití (Meloidae)	minimálně 5 mapovacích jednotek (1/16 faunistického kvadrátu) v MZCHÚ a minimálně 5 mapovacích jednotek ve volné krajině	zachování

vegetace polních plevelů a archeofytů ruderalní vegetace	minimálně 10 obecně ohrožených (VU/EN/CR) druhů polních plevelů nebo ruderalních archeofytů s výskytem v území CHKO	zachování
--	--	-----------

3.2. Invazní a expanzivní druhy

Dlouhodobý cíl:

Celé území CHKO bez negativních vlivů invazních a expanzivních druhů rostlin a živočichů na předměty ochrany CHKO. Území I. zóny ochrany přírody CHKO bez přítomnosti nejproblematictějších invazních druhů rostlin*, území II., III. a IV. zóny ochrany přírody CHKO bez ohnisek šíření nejproblematictějších invazních druhů rostlin*.

* ambrosie peřenolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), astříčky (*Symphyotrichum* spp.), dub červený (*Quercus rubra*), javor jasanolistý (*Acer negundo*), jasan pensylvánský (*Fraxinus pennsylvanica*), klejicha hedvábná (*Asclepias syriaca*), křídlatky (*Reynoutria* spp.), kustovnice cizí (*Lycium barbarum*), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*), opuncie (*Opuntia* spp.), pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*), slunečnice topinambur (*Helianthus tuberosus*), střemcha pozdní (*Prunus serotina*), trnovník akát (*Robinia pseudo-acacia*), zlatobýl kanadský (*Solidago canadensis*), zlatobýl obrovský (*Solidago gigantea*)

Cíle na období platnosti plánu péče:

- minimalizovaný negativní vliv invazních a expanzivních druhů rostlin a živočichů na předměty ochrany CHKO, minimalizované výskyty nejproblematictějších invazních druhů rostlin v I. zóně ochrany přírody CHKO a jejich ohniska šíření v ostatním území CHKO;
- průběžně mapované výskyty invazních a expanzivních druhů v území CHKO a na základě monitoringu souběžně prováděný časově a místně prioritizovaný management (v závislosti na míře ohrožení předmětů ochrany, biologických vlastnostech invazních a expanzivních druhů, vektorech jejich šíření apod.);
- informování vlastníků a uživatelé pozemků v území CHKO i širší veřejnost o problematice biologických invazí, zvláště o správném způsobu jejich managementu a předcházení jejich dalšího zavlékání a šíření.

Rámcová opatření:

- mapovat nové výskyty invazních a expanzivních druhů v území CHKO, monitorovat výskyty bez nutnosti okamžitého managementu a výskyty již odstraněné či regulované;
- prioritizovat regulaci invazních druhů se závažnými ohrožujícími vlivy na předměty ochrany CHKO (pajasan žláznatý, klejicha hedvábná) včetně lokálně invazních druhů, které nejsou invazní z celostátního pohledu (boryt barvířský, opuncie);
- prosazovat opatření k redukci nebo eliminaci invazních druhů v souladu s platnými standardy AOPK ČR *Likvidace vybraných invazních druhů rostlin a Likvidace vybraných invazních druhů živočichů*, platnými zásadami regulace MŽP a příslušnými právními předpisy;
- prosazovat důkladné kontroly násad s cílem nerozšiřovat nepůvodní druhy ryb, především střevličku východní (*Pseudorasbora parva*) a karase stříbřitého (*Carassius gibelio*);
- informovat vlastníky a uživatele pozemků v území CHKO o výskytu invazních druhů na jejich pozemcích a iniciovat provádění vhodné regulace těchto druhů;
- osvětovou činností pro veřejnost (přednášky, exkurze, články aj.) prosazovat opatření proti dalšímu šíření nepůvodních druhů na území CHKO (viz též kapitolu *Práce s veřejností*).

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
populace opuncie (<i>Opuntia</i> sp.)	úplná eradikace druhu v NPR Děvín a NPR Tabulová	zlepšení
populace klejichy hedvábné (<i>Asclepias syriaca</i>)	nulový výskyt druhu v území I. zóny ochrany přírody CHKO	zachování
populace pajasanu žláznatého (<i>Ailanthus altissima</i>)	nulový výskyt vzrostlých stromů v celém území CHKO	zlepšení
osvěta veřejnosti v problematice biologických invazí	minimálně 1 tematický článek, exkurze nebo přednáška ročně	zachování

3.3. Práce s veřejností

AOPK ČR prostřednictvím svých pracovníků naplňuje práci s veřejností denním kontaktem při řešení pracovních povinností. Do roku 2013 plnilo stěžejní a systematické postavení v práci s veřejností Centrum ekologické výchovy Pálava se sídlem v Mikulově, zřízené základní organizací ČSOP. Od roku 2024 obdobné postavení zastává Dům přírody Pálavy v Dolních Věstonicích (zřizovatel: Jihomoravský kraj prostřednictvím Regionálního muzea v Mikulově). Kromě úzké spolupráce s AOPK ČR by měl zajišťovat tyto služby v širším regionu, než je území CHKO Pálava, a systematicky se věnovat zejména školní mládeži a pedagogům. Obdobně významné a strategické postavení v této oblasti by měla mít Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Pálava. Spolupráce při prezentaci zájmů ochrany přírody probíhá i s místními školami a Domem dětí a mládeže v Mikulově. Pro návštěvníky CHKO slouží terénní informační systém, který je tvořen informačními panely a naučnými stezkami. Ty jsou soustředěny k okrajům hranic jednotlivých MZCHÚ a do míst s nejvyšší návštěvností (NPR Děvín, PR Turoid, PR Svatý kopeček). Současný stav informačních tabulí, které AOPK ČR vlastní a spravuje, splňuje požadavky moderního pojetí. Jedním z nejvýznamnějších prostředků působení na veřejnost jsou internetové stránky a sociální síť, kde AOPK ČR poskytuje celou škálu informací. Práce s veřejností je výraznou aktivitou strážce přírody. Strážci a zpravodajové působí osvětově přímo v terénu při svých pravidelných obchůzkách nebo při společných akcích.

Dlouhodobý cíl:

Místní i návštěvnická veřejnost chápající smysl ochrany přírody a krajiny a aktivně či pasivně podporující ochranu přírody a krajiny a respektující možná omezení z důvodu zachování přírodních i kulturních hodnot území.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- minimalizace negativního působení místního obyvatelstva a návštěvníků na přírodu a krajinu CHKO Pálava díky kvalifikované a koordinované práci s veřejností a výchovnému působení na tyto skupiny;
- veřejnost – místní nebo působící v území CHKO – informovaná v oblasti ochrany přírodních a krajinných hodnot CHKO Pálava;
- veřejnost motivovaná k účasti na ochraně přírody a krajiny v CHKO Pálava, spolupracující a podporující aktivity AOPK ČR;
- funkční stráž přírody s aktivitami především při osvětě a poskytování informací v terénu.

Rámcová opatření:

Jednorázová opatření:

- zpracovat koncepční materiál pro spolupráci s Domem přírody Pálavy v práci s veřejností, který bude vhodně finančně a personálně zajištěn;

- zpracovat studii limitů využití území CHKO pro rekreaci, sport a turistiku, která by umožnila proaktivní řešení případů ohrožení předmětů ochrany CHKO v důsledku dalšího rozvoje (nárůstu) cestovního ruchu.

Opakovaná opatření:

- vypracovávat roční akční plány spolupráce AOPK ČR s Domem přírody Pálavy a tyto průběžně každoročně vyhodnocovat;
- aktualizovat jednou za pět let opatření navržená v Konceptu práce s návštěvnickou veřejností (včetně limitů území CHKO podle aktuálních podmínek) a zajistit postupnou realizaci navržených projektů;
- ve spolupráci s obcemi, Turistickým informačním centrem Mikulov, Správou jeskyní ČR a dalšími vhodnými organizacemi a institucemi se podílet na zajištění maximálního množství informací o ochraně přírody a krajiny v CHKO pro veřejnost;
- spolupracovat se zájmovými organizacemi (např. Klub českých turistů, ČSOP, Česká společnost ornitologická) i profesními organizacemi (Lesy České republiky, Regionální muzeum v Mikulově apod.) při pořádání terénních exkurzí a speciálních akcí pro veřejnost (např. Netopýří noc, Vitání ptačího zpěvu) souvisejících s prezentací přírody v CHKO Pálava;
- spolupracovat se Správou jeskyní ČR na udržení vhodného režimu návštěvnosti jeskyně Turolu, umožňujícího klidový režim pro zimování netopýřů (viz též kapitulu 3.1.3.2);
- šířit osvětu mezi členy zájmových organizací, které jsou svým zaměřením orientovány na činnosti v přírodě (např. Českomoravská myslivecká jednota, Moravský rybářský svaz, turistické oddíly, skauti, cyklisté, horolezci, orientační běžci apod.);
- spolupracovat se školami všech stupňů na ekologické výchově, osvětě a vzdělávání;
- spolupracovat s regionálními médii uveřejňováním zpráv a poskytováním informací o činnosti AOPK ČR;
- udržovat a rozvíjet terénní informační systém u jednotlivých MZCHÚ, instalovat nové a obnovovat staré nebo poškozené informační tabule se základními údaji i na dalších místech CHKO s přírodními (např. památné stromy) či historickými zajímavostmi;
- udržovat stávající naučné stezky (v NPR Děvín, PR Turolu), připravit a případně realizovat projekt nové naučné stezky v NPR Tabulová, odborně spolupracovat s dalšími subjekty při zřizování a provozu jiných naučných stezek (např. v PR Svatý kopeček);
- zajišťovat dostatečné vybavení informačním systémem pro pohyb návštěvníků ve veřejně přístupných MZCHÚ, bez zahušťování značených tras;
- usměrňovat návštěvníky tak, aby nedocházelo k jejich nadměrné koncentraci v atraktivních místech a jejich pohybem k poškozování přírodních hodnot území CHKO;
- monitorovat cílové body geocachingu („keší“) v CHKO, případně regulovat jejich umístění v MZCHÚ a využívat geocachingu jakožto prostředku ekologické osvěty a výchovy podporou zřizování tematických keší zaměřených na ochranu přírody a krajiny;
- poskytovat informace prostřednictvím aktualizovaných internetových stránek AOPK ČR nebo dalších vhodných médií (např. Facebook);
- spolupracovat s občanskými sdruženími či spolky zabývajícími se environmentální výchovou, vzděláváním a osvětou v území CHKO Pálava i blízkém okolí;
- spolupracovat s Dolní Morava, o.p.s., a Správou CHKO Soutok na zajištění dobrého stavu jádrových území biosférické rezervace Dolní Morava a zvyšování povědomí veřejnosti o tomto území mezinárodní ochrany;
- vydávat či aktivně spolupracovat na vydávání odborných, naučných a popularizačních tiskovin (např. sborník Regiom, obecní zpravodaje, e-vestníky);
- podílet se na vydávání informačních materiálů, které budou vysvětlovat zásady hospodaření v CHKO (zemědělství, lesnictví) místním hospodářům a informovat je o možnostech čerpání dotačních programů na jednotlivé vhodné způsoby hospodaření;

- podporovat zvyšování odborné úrovně členů stráže přírody v místní znalosti CHKO, koordinovat jejich činnost a využívat je jako průvodcovskou a informační službu pro veřejnost.

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
kvalifikovaná a koordinovaná práce s veřejností	• realizace akcí pro veřejnost spolu s Domem přírody Pálavy (min. 3 ročně) • realizace vlastních akcí pro veřejnost (min. 3 ročně)	minimalizace negativního působení místního obyvatelstva a návštěvníků na území CHKO Pálava pomocí kvalifikované a koordinované práce s veřejností a výchovného působení
informovaná veřejnost v oblasti ochrany přírody a krajiny	• poskytnutí informací podle zákona¹ (min. 5 ročně) • příspěvky na Facebooku Správy CHKO Pálava (min. 10 ročně) • setkání se starosty na jednáních Dobrovolného svazku obcí Mikulovsko (min. 2 ročně)	informovanost veřejnosti, místní i působící v území CHKO, v oblasti ochrany přírodních a krajinných hodnot CHKO Pálava
motivovaná veřejnost k účasti na ochraně přírody a krajiny	• realizace nebo koordinace vlastních dobrovolnických akcí pro veřejnost (min. 2 ročně)	motivace veřejnosti k účasti na ochraně přírody a krajiny v CHKO Pálava, spolupráci a podpoře aktivit AOPK ČR
stráž přírody aktivní v osvětě a poskytování informací	• metodická setkání stráže přírody (min. 2 ročně) • provedení a doložení strážních služeb (min. 10 ročně) • přezkoušení odborných znalostí stráže přírody (min. jednou za období platnosti plánu péče)	funkčnost stráže přírody a její aktivita především při osvětě a poskytování informací v terénu

3.4. Monitoring a vědecko-výzkumná činnost

Dlouhodobý cíl:

Podrobné a ucelené odborné znalosti o aktuálním stavu a vývojovém trendu předmětů ochrany CHKO včetně působících ohrožujících faktorů a náležitých managementových opatření.

Cíle na období platnosti plánu péče:

- znalost aktuálního stavu, trendu vývoje a hodnot indikátorů u jednotlivých předmětů ochrany CHKO pro řádné vyhodnocení plnění cílů;
- znalost současných stavů, vývojových trendů, působících ohrožujících faktorů a vhodných managementových opatření u dílčích předmětů ochrany všech MZCHÚ v území CHKO;
- základní přehled o celkovém abiotickém i biotickém stavu přírody a krajiny v CHKO včetně tzv. volné krajiny mimo MZCHÚ a aktuálních *evidence-based* ochrannářských přístupech pro zajištění příznivého stavu přírodního prostředí území CHKO.

Rámcová opatření:

Jednorázová opatření:

- zpracovat aktualizaci Preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO z roku 2021;
- zpracovat aktualizaci odborné studie „Změny vegetace v EVL Milovický les“ z roku 2020;

¹ zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím; zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

- zpracovat odbornou studii vodního režimu NPR Slanisko u Nesytu s možnostmi obnovy.

Opakovaná opatření:

- provádět aktualizaci základního mapování biotopů, monitoring evropsky významných biotopů a druhů a mapování a monitoring invazních a expanzivních druhů;
- zajistit podrobné mapování biotopů nebo botanický inventarizační průzkum všech MZCHÚ (před koncem platnosti jejich plánů péče);
- iniciovat provedení bryologických, mykologických a lichenologických průzkumů MZCHÚ s bohatou a významnou bryoflorou, mykobiota a lichenobiota (např. PR Milovická stráň).
- přednostně zajistit provedení inventarizačních průzkumů ploštic (Heteroptera) a blanokřídlého hmyzu (Hymenoptera) v MZCHÚ kategorie NPR a v PP Na cvičišti;
- postupně aktualizovat veškeré stávající podrobné zoologické průzkumy v NPR a NPP;
- průběžně monitorovat škody způsobované zvěří v oborách v EVL Milovický les a v bezlesí NPR Děvín a ověřovat dodržování stanovených normovaných stavů zvěře;
- průběžně doplňovat data o nálezech zejména zvláště chráněných, ohrožených, vzácných a invazních druhů v CHKO do Nálezové databáze ochrany přírody nebo komplementárních databází a zapojovat také odbornou a laickou veřejnost;
- pokračovat v aktivitách projektu „Mapování a monitoring invazních druhů“ (2024–2029), „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a sledování předmětů ochrany chráněných území“ (2024–2029) a „PROSPECTIVE LIFE“ (2024–2033);
- každoročně sledovat a vyhodnocovat účinnost managementových opatření z krajinnotvorných programů ve vztahu k cílovým stavům předmětů ochrany CHKO;
- spolupracovat s výzkumnými institucemi, univerzitami a odbornou veřejností na výzkumu v území CHKO, zvláště aplikovaném výzkumu ve vztahu k předmětům ochrany CHKO;
- spolupracovat s vysokými školami na zadávání a konzultacích bakalářských a diplomových prací se zaměřením na CHKO Pálava a její předměty ochrany a vést odborné praxe či stáže vysokoškolských studentů z ochrany přírody a příbuzných oborů na Správě CHKO Pálava;
- spolupracovat s Povodí Moravy, s. p., a dalšími subjekty na monitoringu kvality vody v řece Dyji pod Vodním dílem Nové Mlýny a při vytváření systému včasného varování před hrozbou havárií na tomto vodním toku;
- publikovat autorské příspěvky o území CHKO v přírodovědných, odborných ochrannářských a popularizačních periodikách (viz též kapitolu *Práce s veřejností*).

Indikátory plnění cílů:

Indikátor	Cílová hodnota	Cíl
monitoring evropsky významných biotopů	minimálně 20 trvalých ploch s provedeným monitoringem	zachování
podrobné mapování biotopů	minimálně 15 MZCHÚ s provedeným mapováním	zlepšení
podrobné zoologické průzkumy	minimálně 5 MZCHÚ s provedeným průzkumem	zachování

4. Závěrečný přehled prioritních úkolů

Ochrana krajinného rázu:

- zachovat volnou krajinu bez nových negativních dominant a nových ploch se zástavbou;
- udržet architektonicko-urbanistický charakter hodnotných částí sídel a charakter zástavby tradičních vinných sklepů na okrajích sídel;
- zjemnit krajinnou mozaiku, podporovat plynulé přechody mezi různými typy biotopů a zemědělských pozemků (zejména vinic);
- doplňovat drobné krajinné prvky (liniová zeleň, solitérní stromy, meze, remízy, křovinné lemy aj.), např. v okolí Mikulova, Sedlece a Bulhar.

Zlepšování přírodních funkcí krajiny:

- zlepšovat ekologickou stabilitu krajiny zvyšováním zastoupení přírodě blízkých ekosystémů (hlavně na zemědělsky intenzivně obhospodařovaných plochách, v územích s malým nebo žádným výskytem dřevinné vegetace a v lesích s nepůvodní druhovou skladbou) a podporovat konektivitu ekologicky stabilních částí krajiny;
- zlepšovat migrační prostupnost krajiny snížením celkového množství oplocených pozemků a odstraňováním migračních překážek;
- zlepšovat přirozenou retenční schopnost krajiny usměrňováním hospodaření přednostně v zemědělsky intenzivně využívaných částech území (podpora protierozních opatření, zmenšení půdních bloků na zemědělské půdě, prosazování ochranného zatravnění kolem vodotečí a vodních ploch, zatravnění drah soustředěného odtoku);
- zachovat rozsah a zvýšit kvalitu skladebných prvků ÚSES s důrazem na jejich roli při eliminaci větrné eroze.

Ochrana biologické rozmanitosti a zlepšování stavu klíčových ekosystémů:

- zachovat rozsah a kvalitu cenných stepních společenstev pravidelnou údržbou, využíváním mozaikové seče a ponecháváním neposečených částí do dalšího roku;
- zachovat rozsah a kvalitu cenných lesních ekosystémů, při obnově a výchově porostů podporovat stanovištně původní druhy, využívat přirozeného zmlazení, ponechávání mrtvého, tlejícího dřeva a doupných stromů, porosty prostorově i věkově diferencovat;
- podporovat výsadbu a údržbu solitérních dřevin a jejich skupin v krajině včetně extenzivních sadů se starými ovocnými dřevinami;
- zajistit zachování společenstev s populacemi vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, udržet stabilní populace vzácných druhů, které mají v CHKO jedinou nebo v ČR nejsilnější populaci a vytvářet vhodné podmínky pro jejich rozvoj;
- snižovat výskyt invazních rostlinných a živočišných druhů v celém území a výskyt expanzivních druhů na ochránářsky cenných lokalitách, zvýšený důraz klást na likvidaci pajasanu žláznatého a dokončení odstranění borytu barvířského.
- zajistit podmínky pro trvalé udržení předmětů ochrany v EVL Milovický les, a to primárně snížením stavů zvěře v oboře Bulhary a oboře Klentnice na úroveň, která nemá negativní dopad na stav předmětů ochrany.

Další prioritní úkoly:

- udržet rekreační využívání území CHKO bez vzniku nových rekreačních areálů a významného rozšiřování lokalit intenzivně rekreačně využívaných;
- provádět opatření k usměrňování návštěvnosti (zejména cyklistů), rozvíjet a udržovat systém naučných stezek;
- zajistit, aby okolí nově budované dálnice D52 bylo vhodným stanovištěm a zároveň migračním koridorem především pro bezobratlé živočichy vázané na xerothermní bezlesí;

- sledovat stav a trend vývoje předmětů ochrany CHKO;
- spolupracovat a podporovat činnost Domu přírody Pálavy v práci s veřejností v oblasti ochrany přírody a krajiny.

5. Závěrečné údaje

5.1. Seznam zkratk

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
EVL	evropsky významná lokalita
GSM	globální systém pro mobilní komunikaci (<i>Groupe Spécial Mobile</i>)
CHKO	chráněná krajinná oblast
LHO	lesní hospodářská osnova
LHP	lesní hospodářský plán
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
OOP	orgán ochrany přírody
PO	ptačí oblast
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
(V)VN	(velmi) vysoké napětí
ZCHD	zvláště chráněný druh
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZPF	zemědělský půdní fond

Zkratky dřevin v příloze *Rámcové směrnice péče o les* jsou uvedeny podle přílohy č. 4 k vyhlášce č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování, v platném znění.

Zkratky biotopů v kapitole 3.1.3.1 *Ekosystémy* jsou uvedeny podle Katalogu biotopů ČR.

5.2. Použitá literatura

- DANIELKA J. [ed.] (2007): CHKO Pálava. – In: MACKOVČIN P., JATIOVÁ M., DEMEK J. & SLAVÍK P. [eds.], Chráněná území ČR, vol. 9, pp. 725–780, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR & EkoCentrum Brno, Praha.
- DEDEK P. (2016): Změna přístupu k péči o národní přírodní rezervaci Slanisko u Nesytu. – *Ochrana přírody* 6/2016: 10–13.
- GRULICH V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin České republiky. – *Příroda* 35: 75–132.
- HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – *Příroda* 36: 1–611.
- HRNČIAŘOVÁ T., MACKOVČIN P. & ZVARA I. [eds.] (2009): Atlas krajiny České republiky. – Ministerstvo životního prostředí, Praha & Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Průhonice.
- HURT R. (1960): Dějiny rybníkářství na Moravě a ve Slezsku. Vol. 1. – Krajské nakladatelství, Ostrava.
- CHOBOT K. & NĚMEC M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – *Příroda* 34: 1 – 182.
- CHYTRÝ K. & PROKEŠOVÁ H. (2020): Změny vegetace v evropsky významné lokalitě Milovický les. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- CHYTRÝ M. [ed.] (2007–2013): Vegetace České republiky. Vol. 1–4. – Academia, Praha.
- CHYTRÝ M., HÁJEK M., KOČÍ M., PEŠOUT P., ROLEČEK J., SÁDLO J. et al. (2020): Červený seznam biotopů České republiky. – *Příroda* 41: 1–176.
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. & LUSTYK P. [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- JANÍK T., ZÝKA V., BOROVEC R., DEMKOVÁ K., HAVLÍČEK M., HOUŠKA J. et al. (2023): Atlas změn krajiny ve velkoplošných zvláště chráněných územích 1950–2020. – Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Průhonice.
- KAPLAN Z., DANIELKA J., CHRTEK J. JUN., KIRSCHNER J., KUBÁT K., ŠTECH M. & ŠTĚPÁNEK J. [eds.] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- KLOUDA L. (2021): CHKO Pálava. Preventivní hodnocení krajinného rázu území. Aktualizace studie. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- KUČERA J., VÁŇA J. & HRADÍLEK Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- KYNČL J., KNEŠL J., ZOUBEK B., ŠPIRIT J. & HREJSEMNOU O. (2020): Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje ve znění Aktualizací č. 1 a 2 (úplné znění). – Krajský úřad Jihomoravského kraje, Brno.
- LIŠKA J. & PALICE Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – *Příroda* 29: 3–66.
- LUSTYK P. & OUŠKOVÁ V. (2011): Vrstva mapování biotopů a její aktualizace – první možnosti srovnání dat. – *Ochrana přírody* 4/2011: 20–22.
- MIKLÍN J. (2012): Atlas of Pálava Protected Landscape Area. – *Journal of Maps* 8: 492–498, <https://doi.org/10.1080/17445647.2012.749002>.
- MÜLLEROVÁ J., SZABÓ P. & HÉDL R. (2014): The rise and fall of traditional forest management in southern Moravia: A history of the past 700 years. – *Forest Ecology and Management* 331: 104–115, <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2014.07.032>.
- PERGL J., SÁDLO J., PETRUSEK A., LAŠTŮVKA Z., MUSIL J., PERGLOVÁ I. et al. (2016): Black, Grey and Watch Lists of alien species in the Czech Republic based on environmental impacts and management strategy. – *NeoBiota* 28: 1–37, <https://doi.org/10.3897/neobiota.28.4824>.

- PYŠEK P., SÁDLO J., CHRTEK J. JUN., CHYTRÝ M., KAPLAN Z., PERGL J. et al. (2022): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts. – *Preslia* 94: 447–577, <https://doi.org/10.23855/preslia.2022.447>.
- SZABÓ P. (2012): "Wann es zw 7 jarn chumpt..." Medieval and early modern woodland management in Moravia. – *Forum Urbes Medii Aevi* 6: 252–259.
- WIESER S. (2011): Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ZIMOVÁ E., HOŘAVOVÁ Z., VLASÁK T., BERCHOVÁ K. & HARABIŠ F. (2022): Plán ÚSES v CHKO – CHKO Pálava. – Vodohospodářský rozvoj a výstavba, a. s. & Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha.
- ZÍBAROVÁ L., KOLÉNYOVÁ M., TEJKLOVÁ T. & ZEHNÁLEK P. [eds.] (2024): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – *Příroda* 46: 1–193.

6. Přílohy

6.1. Rámcové směrnice péče o les

V rámcových směrnících péče o les pro I. a II. zónu CHKO Pálava jsou oproti Oblastnímu plánu rozvoje lesů pro Přírodní lesní oblast č. 35 – Jihomoravské úvaly zohledněna specifika hospodaření podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších právních předpisů. Pro jednotlivá MZCHÚ jsou podrobnější rámcové směrnice hospodaření zpracovány v plánech péče o tato území. Pro EVL jsou zpracovány souhrny doporučených opatření, které také obsahují rámcové směrnice hospodaření pro lesní stanoviště a druhy, které jsou předmětem ochrany dané EVL. Péče o lesy v MZCHÚ, stejně jako v EVL, může mít různou formu s ohledem na specifické předměty a cíle ochrany jednotlivých území, byť se jedná o lesy obdobného složení na obdobných stanovištích. Rámcové směrnice péče o lesy CHKO Pálava jsou pro jednotlivé zóny ochrany koncipovány tak, aby pokryly území, která nejsou speciálně chráněna jako MZCHÚ. V územních překryvech s EVL jsou souhrny doporučených opatření a v nich obsažené rámcové směrnice hospodaření v souladu s rámcovými směrnici pro lesy v CHKO, nicméně jsou zaměřeny hlavně na zachování předmětů ochrany dané EVL.

I. zóna CHKO

Území, která jsou v lesích zařazena do I. zóny CHKO, jsou často současně chráněna formou MZCHÚ (kategorie NPR, NPP, PR, PP). Rámcové směrnice péče o les jsou zpracovány pro každé MZCHÚ v plánech péče o tato území a rámcové směrnice pro I. zónu CHKO budou sloužit zejména pro lokality I. zóny CHKO nezařazené do MZCHÚ. Číselné označení vychází z přílohy č. 5 k vyhlášce č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů, a je v I. zóně CHKO upraveno pro kategorii lesa zvláštního určení, neboť lesy v I. zóně CHKO bývají zpravidla do této kategorie zařazeny podle § 8 odst. 1 písm. c) nebo § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích.

II. zóna CHKO

Pro území II. zóny CHKO jsou zpracovány Rámcové směrnice péče o les pro plošně nejvíce zastoupené cílové hospodářské soubory. Specifické požadavky vyplývající ze zvláštního zaměření v lesích zvláštního určení nejsou v rámcových směrnících (s výjimkou lesů potřebných pro zachování biologické rozmanitosti) řešeny.

III. zóna CHKO

Pro území III. zóny CHKO nejsou Rámcové směrnice péče o les v plánu péče o CHKO Pálava zpracovány. Pro území III. zóny CHKO se přebírají Rámcové směrnice péče o les uvedené ve schváleném Oblastním plánu rozvoje lesů pro Přírodní lesní oblast č. 35 – Jihomoravské úvaly. Při jejich použití je však nutné promítnout omezení vyplývající ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších úprav, např. zákaz rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů.

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)	
24	I.	les zvláštního určení	1C, 1D, 1H, 1J, 2D, 2H	L3.4 – panonské dubohabřiny, L4 – suťové lesy, L6.1 – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy, L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši	
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin					
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek				
1C	DBZ 7-9, HB+1, LP 1-2, DBP+, BRK+1, JV, MK, dřín				
1D	DBZ 6-8, HB 1, LP 1, JV 1, JS +-1, JL				
1H	DBZ 7-9, HB 1-3, LP+-1				
1J	DBZ 2-5, HB 1-3, JV 2-4, JL+1, JS+1, LP 1-3, BRK+1, (TR, BB, MK) 0+				
2D	DBZ 5-7, HB 1-3, LP 1-2, JV 1, JL +				
2H	DBZ 5-7, HB 2-4, LP 1-3				
Porostní typ A		Porostní typ B		Porostní typ C	
dubové (DBZ)		listnaté směsi s DBZ, LP, HB, JL, JV, JS		borové (BO, BOC) + další nepůvodní dřeviny	
Základní rozhodnutí					
Hospodářský způsob (forma)		Hospodářský způsob (forma)		Hospodářský způsob (forma)	
P		P, V		pN, pP	
Obmýtlí	Obnovní doba	Obmýtlí	Obnovní doba	Obmýtlí	Obnovní doba
150	50	150	50	90	20
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty					
Kvalitní porosty s rozmanitou věkově-prostorovou (s výskytem světlín) i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin, s vysokým podílem výstavků, doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva a také s jedinci DBZ vegetativního původu.		Kvalitní porosty s rozmanitou věkově-prostorovou (s výskytem světlín) i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin, s vysokým podílem výstavků (zejména DB), doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva.		Porosty s přirozenou skladbou dřevin věkově a prostorově diferencované s vysokým podílem doupných stromů, stojícího a ležícího mrtvého dřeva.	
Způsob obnovy a obnovní postup					
Clonná obnova DBZ, nepravidelné tvary podle začínající přirozené obnovy, v zabuřenělých částech předsunuté clonné prvky (kotlíky) pro obnovu DBZ. Trvale ponechávat jednotlivé stromy nebo skupiny (optimálně DBZ) v počtu min. 10 ks/ha. Po úspěšném odrůstání přirozené obnovy obruba kotlíků.		Clonná obnova DBZ v maloplošných obnovních prvcích. Po úspěšném odrůstání přirozené obnovy obruba kotlíků. Ostatní dřeviny až po zajištění podílu DBZ. Dále při obnově podporovat stanovištně původní druhy, zejména JL, JV, BRK. Trvale ponechávat jednotlivé stromy nebo skupiny (optimálně) v počtu min. 10 ks/ha.		Náseky v BO (podrovní způsob ve směsi BO s listnáči) s dosadbou dřevin cílové druhové skladby, zejména DBZ.	
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu					

DB, HB, LP, JV, BRK, BB, JL, KL % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)	
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)	
1C, 1D, 1G, 1H, 1J, 2D, 2H	Zejména DBZ 70-100 % + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů	
V nárostech a výsadbách včas redukovat podíl JVJ, AK, BB, příp. JS, PJS. V mlazinách a tyčkovinách usměrnění žádoucí druhové skladby s podporou hospodářsky významných a cenných dřevin. Tolerovat necílové dřeviny vyjma nepůvodních, které je nutné odstraňovat (agresivní AK, PJS). Vytvářet smíšené skupiny, šetřit jednice výmladkového původu i předrostlíky a obrostlíky. Intenzitu probírky volit s cílem postupného uvolňování cílových stromů do takové míry, aby využily otevřený prostor pro růst svých korun a přísun světla do celé koruny po celou dobu svého růstu.	Odstraňováním BO a BR udržovat nízký zápoj (60–80 % v závislosti na podúrovni. Tzn. v případě nežádoucí podúrovně držet horní etáž v déle v zápoji. Eradikace alochtonních dřevin, zejména invazních.
Opatření ochrany lesů	
Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. V případě plošného odumírání BO a JS neošetřovat a přistoupit k obnově zejména DBZ a DBP. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa.	
Poznámka	
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).	

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
18	I.	les zvláštního určení	1L, 2L	L2.3 – tvrdé luhy nížinných řek, L2.4 – měkké luhy nížinných řek
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
1L	DBL 4-6, JLV 2, JS 0-2, LP 1-2, OL 3-5, VR 3-5, TP 1-2, JV, BB, HB, keře			
2L	DBL 5-7, JS/HB 1-3, LP 1-2, JV 1, JL +			
Porostní typ A				
listnaté směsi s DBL, JS, TP, LP, HB, JL, JV, BB				
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)				
- (účelový výběr)				
Obmýtl			Obnovní doba	
(150 -) fyzický věk			Nepřetržitá	
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Kvalitní porosty s rozmanitou věkově-prostorovou i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin tvrdého a měkkého luhu, s vysokým podílem doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva, s minimem hospodářských zásahů orientovaných pouze na odstraňování nepůvodních druhů dřevin.				
Způsob obnovy a obnovní postup				
Jednotlivý až skupinový výběr za účelem zajištění stability porostu, obnovy dřevin přirozené dřevinné sklady a vytvoření bohaté prostorové struktury. Přednostně využívat přirozenou obnovu, OL lze obnovovat vegetativně. Ponechávat výstavky dřevin PDS. Uměle vnášet chybějící druhy PDS zejména DBL.				
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBL, JS, JV, OL, OS, JL, TR, BK, LP, KL, HB, BB, BRK, TP, VR % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
1L, 2L	DBL + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				
Včas redukovat podíl BB ve prospěch DBL, OL, důsledně redukovat JVJ a další invazní druhy dřevin. Výchovou vytvářet smíšené skupiny s preferencí DBL, intenzitu probírky volit s cílem postupného uvolňování cílových stromů do takové míry, aby využily otevřený prostor pro růst svých korun a přísun světla do celé koruny po celou dobu svého růstu.				
Opatření ochrany lesů				
U kultur a individuálních výsadeb mechanicky potlačovat buřeň. Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa.				
Poznámka				
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).				

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
0g	I.	les zvláštního určení les ochranný	1X	L6.1 – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy, L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
1X	DBP 0-5, DBZ 2-6, (BB, HB, BR, MK, BRK, LP) 3-4			
Porostní typ A				
listnaté směsi s převahou DBP				
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)				
- účelový výběr				
Obmýtl			Obnovní doba	
140 – fyzický věk			60 – nepřetržitá	
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Biologicky hodnotné porosty s přirozenou skladbou dřevin, charakteristicky rozvolněné				
Způsob obnovy a obnovní postup				
Jednotlivý až skupinový výběr za účelem zajištění stability a obnovy porostu. Přednostně využívat přirozenou obnovu, jak generativní, tak vegetativní v malých obnovních prvcích. Ponechávat výstavky. Uměle vnášet chybějící DBP.				
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBP, DBZ, dřín				
% dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
1X	DBP + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				
Intenzivními výchovnými zásahy udržovat rozvolněný zápoj porostů s ohledem na možná rizika osidlování invazivními dřevinami. Při výchovných zásazích pomístně omlazovat porosty seřezáváním celých polykormonů, nebo jedinců pocházejících z jednoho polykormonu. Šetřit nové výmladky. Nejednotit stávající polykormony.				
Opatření ochrany lesů				
Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa. Kultury a nárosty chránit před vlivem zvěře.				
Poznámka				
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).				

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)	
24	II.	les zvláštního určení	1C, 1D, 1H, 1J, 1S, 2D, 2H	L3.4 – panonské dubohabřiny, L4 – suťové lesy, L6.1 – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy, L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši	
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin					
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek				
1C	DBZ 7-9, HB+1, LP 1-2, DBP+, BRK+1, JV, MK, dřín				
1D	DBZ 6-8, HB 1, LP 1, JV 1, JS +-1, JL,				
1H	DBZ 7-9, HB 1-3, LP+-1				
1J	DBZ 2-5, HB 1-3, JV 2-4, JL+1, JS+1, LP 1-3, BRK+1, (TR, BB, MK) 0+				
1S	DBZ 5-7, HB 0-2, JV 0-1, JS 0+, JL 0+, LP+2, (OS, BR, BB, TR) 0+				
2D	DBZ 5-7, HB 1-3, LP 1-2, JV 1, JL +				
2H	DBZ 5-7, HB 2-4, LP 1-3				
Porostní typ A		Porostní typ B		Porostní typ C	
dubové (DBZ)		listnaté směsi s převahou jiných dřevin než DBZ		borové (BO, BOC) + další nepůvodní dřeviny	
Základní rozhodnutí					
Hospodářský způsob (forma)		Hospodářský způsob (forma)		Hospodářský způsob (forma)	
P		P, V		pN, pP	
Obmýty	Obnovní doba	Obmýty	Obnovní doba	Obmýty	Obnovní doba
150	50	150	50	90	20
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty					
Kvalitní porosty s rozmanitou věkově- prostorovou (s výskytem světlin) i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin, s vysokým podílem výstavků, doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva a také s jedinci DBZ vegetativního původu.		Kvalitní porosty s rozmanitou věkově-prostorovou (s výskytem světlin) i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin, s vysokým podílem výstavků (zejména DB), doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva.		Porosty s přirozenou skladbou dřevin věkově a prostorově diferencované s vysokým podílem doupných stromů, stojícího a ležícího mrtvého dřeva.	
Způsob obnovy a obnovní postup					

Clonná obnova DBZ, nepravidelné tvary podle začínající přirozené obnovy. V zabuřenělých částech předsunuté clonné prvky (kotlíky) pro obnovu DBZ. Trvale ponechávat jednotlivé stromy nebo skupiny (optimálně DBZ) v počtu min. 10 ks/ha. Přednostně využívat přirozenou obnovu jak generativní tak vegetativní v malých obnovních prvcích. Po úspěšném odrůstání přirozené obnovy obruba kotlíků. Využívat i výmladnou schopnost zejména DBZ. Uměle vnášet chybějící DBZ, na 1C i DBP. Pro úspěch přirozené obnovy vytvářet předsunuté malé obnovní prvky při důsledné ochraně před zvěří (tzn. ihned po rozvolnění porostu, ještě před semenným rokem zaplotit plochy tak, aby byla ušetřena intenzivnímu spásání jak potenciální přirozená generativní obnova, tak výmladky z pokácených DB). Jednotlivé obnovní prvky propojovat obrubnou sečí při dlouhé obnovní době, tak aby vznikly věkově rozrůzněné porosty.	Clonná obnova DBZ v maloplošných obnovních prvcích. Po úspěšném odrůstání přirozené obnovy obruba kotlíků. Ostatní dřeviny až po zajištění podílu DBZ. Dále při obnově podporovat stanovištně původní druhy, zejména JL, BRK, JR oskeruše. Trvale ponechávat jednotlivé stromy nebo skupiny v počtu min. 10 ks/ha.	Náseky v BO (podrostní způsob ve směsi BO s listnáči) s dosadbou dřevin cílové druhové skladby, zejména DBZ. U nepůvodních dřevin obnova holou sečí a umělá výsadba MZD.
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu		
DBZ, HB, LP, JV, BRK, BB, JL, KL % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)		
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)		
1C, 1D, 1H, 1J, 1S, 2D, 2H	Zejména DBZ 70-100 % + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby	
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů		
V nárostech a výsadbách včas redukovat podíl PJS, AK, BB. V mlazinách a tyčkovinách usměrnění žádoucí druhové skladby s podporou hospodářsky významných a cenných dřevin. Tolerovat necílové dřeviny vyjma nepůvodních, které je nutné odstraňovat (agresivní AK, PJS). Vytvářet smíšené skupiny, šetřit jednice výmladkového původu i předrostlíky a obrostlíky. Intenzitu probírky volit s cílem postupného uvolňování cílových stromů do takové míry, aby využily otevřený prostor pro růst svých korun a přísun světla do celé koruny po celou dobu svého růstu.		Odstraňováním BO a BR udržovat nízký zápoj (60–80 % v závislosti na podúrovni). Tzn. v případě nežádoucí podúrovně držet horní etáž déle v zápoji. Eradikace nepůvodních dřevin, zejména invazních.
Opatření ochrany lesů		
Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. V případě plošného odumírání BO a JS neošetřovat a přistoupit k obnově zejména DBZ a DBP. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa. V oborách důsledně chránit před poškozením zvěří. U prosvětlených porostů instalovat do porostů oplocenky pro podporu přirozené obnovy ještě před semenným rokem.		
Poznámka		
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).		

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
24	II.	les zvláštního určení	1C, 1D, 1H, 1J, 1S, 2D, 2H	L3.4 – panonské dubohabřiny, L4 – suťové lesy, L6.1 – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy, L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
1C	DBZ 7-9, HB+1, LP 1-2, DBP+, BRK+1, JV, MK, dřín			
1D	DBZ 6-8, HB 1, LP 1, JV 1, JS +-1, JL,			
1H	DBZ 7-9, HB 1-3, LP+-1			
1J	DBZ 2-5, HB 1-3, JV 2-4, JL+1, JS+1, LP 1-3, BRK+1, (TR, BB, MK) 0+			
1S	DBZ 5-7, HB 0-2, JV 0-1, JS 0+, JL 0+, LP+2, (OS, BR, BB, TR) 0+			
2D	DBZ 5-7, HB 1-3, LP 1-2, JV 1, JL +			
2H	DBZ 5-7, HB 2-4, LP 1-3			
Porostní typ D			Porostní typ E	
dubové (DBZ) - převod střední les			dubové (DBZ) - střední les	
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)			Hospodářský způsob (forma)	
holosečný/- účelový výběr			holosečný/- účelový výběr	
Obmýті	Obnovní doba		Obmýті	Obnovní doba
120	50		30/150 (pro horní etáž)	10/nepřetržitá (pro kohorty v horní etáži)
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Porosty výmladného původu, ve kterých se střídají jednotlivé fáze tak, aby měly světlomilné druhy optimální podmínky a zároveň v porostech zůstávaly výstavky různého věku.			Porosty výmladného původu s optimální zmlazovací schopností, ve kterých se střídají jednotlivé fáze tak, aby měly světlomilné druhy optimální podmínky a zároveň v porostech zůstávaly výstavky různého věku.	
Způsob obnovy a obnovní postup				
Hlavní etáž smíšeného původu je postupně rozvolňována ve věku od 80–100 let s cílovým ponecháním 30–50 ks zejm. DBZ do ukončení převodu ve věku 120 let, v té době je vytvořena podružná etáž smíšeného původu o věku 40 let, v ní je současně provedena obnova podrostním způsobem na jeden zásah s ponecháním cca 100 výstavků, dále hospodaření ve tvaru středního lesa.			Pro spodní etáž maximálně využívat vegetativní obnovy DBZ (DBX), horní etáž obnovovat účelovým výběrem. Při obnově použít širokou základnu výstavků (100 ks/ha), jeden zásah ve věku 80 let s redukcí na cca 40 % a druhý domýtný ve věku 120 let. Při třech etážích respektovat procentické zastoupení výstavkových tříd 65–25–10. K fyzickému rozpadu ponechat 10 ks/ha.	
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBZ, HB, LP, JV, BRK, JL, KL % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
1C, 1D, 1H, 1J, 1S, 2D, 2H	DBZ + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				

Pozitivní druhový výběr ve prospěch DBZ, DBP, HB, LP, JV, BRK, JL, KL. Postupné prosvětlování v intervalu 3–5 let, negativní výběr s cílem tvorby pravidelných a velkých korun dubů. Tvorba a udržování složitější prostorové struktury porostů. Po celou dobu odstraňování AK, PJS a dalších invazních dřevin.	Pozitivní druhový výběr ve prospěch DBZ, DBP, HB, LP, JV, BRK, JL, KL. U výstavkové etáže v intervalu 30 let s cílem tvorby velkých pravidelných korun a prostorové rozrůzněnosti lesa. Po celou dobu odstraňování AK, PJS a dalších invazních dřevin.
Opatření ochrany lesů	
Jednotlivé listnaté souše bez asanace. Důsledná ochrana zmlazujících dřevin před okusem minimálně do zajištění nárostů. Nepoškozovat půdní povrch (neprovádět celoplošnou přípravu), jinak bez požadavků OP.	
Poznámka	
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).	

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
18	II.	les zvláštního určení	1L, 2L	L2.3 – tvrdé luhy nížinných řek L2.4 – měkké luhy nížinných řek
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
1L	DBL 4-6, JLV 2, JS 0-2, LP 1-2, OL 3-5, VR 3-5, TP 1-2, JV, BB, HB, keře			
2L	DBL 5-7, JS/HB 1-3, LP 1-2, JV 1, JL +			
Porostní typ A				
listnaté směsi s DBL, JS, TP, LP, HB, JL, JV, BB				
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)				
- účelový výběr				
Obmýtí			Obnovní doba	
150 – fyzický věk			nepřetržitá	
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Kvalitní porosty s rozmanitou věkově-prostorovou i druhovou strukturou blízkou přirozené skladbě dřevin tvrdého a měkkého luhu, s vysokým podílem doupných stromů a stojícího a ležícího mrtvého dřeva s minimem hospodářských zásahů orientovaných pouze na odstraňování nepůvodních druhů dřevin.				
Způsob obnovy a obnovní postup				
Jednotlivý až skupinový výběr za účelem zajištění stability porostu, obnovy dřevin přirozené dřevinné skladby a vytvoření bohaté prostorové struktury. Přednostně využívat přirozenou obnovu, OL lze obnovovat vegetativně. Ponechávat výstavky dřevin PDS. Uměle vnášet chybějící druhy PDS zejména DBL.				
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBL, JS, JV, OL, OS, JL, TR, BK, LP, KL, HB, BB, BRK, TP, VR % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
1L, 2L	DBL + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				
Včas redukovat podíl BB ve prospěch DBL, OL, důsledně redukovat JVJ a další invazní druhy dřevin. Výchovou vytvářet smíšené skupiny s preferencí DBL. Intenzitu probírky volit s cílem postupného uvolňování cílových stromů do takové míry, aby využily otevřený prostor pro růst svých korun a přísun světla do celé koruny po celou dobu svého růstu.				
Opatření ochrany lesů				
U kultur a individuálních výsadeb mechanicky potlačovat buřeň. Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa.				
Poznámka				
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD druhů rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).				

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
0g	II.	les zvláštního určení les ochranný	1X	L6.1 – perialpidské bazifilní teplomilné doubravy, L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
1X	DBP 0-5, DBZ 2-6, (BB, HB, BR, MK, BRK, LP) 3-4			
Porostní typ A				
listnaté směsi s převahou DBZ a DBP				
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)				
- účelový výběr				
Obmýtl			Obnovní doba	
140 – fyzický věk			60 – nepřetržitá	
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Biologicky hodnotné porosty s přirozenou skladbou dřevin, charakteristicky rozvolněné s dostatečně rozvinutým bylinným patrem				
Způsob obnovy a obnovní postup				
Jednotlivý až skupinový výběr za účelem zajištění stability a obnovy porostu, Přednostně využívat přirozenou obnovu jak generativní tak vegetativní v malých obnovních prvcích. Ponechávat výstavky. Uměle vnášet chybějící DBZ a DBP. Pro úspěch přirozené obnovy vytvářet předem malé obnovní prvky při důsledné ochraně před zvěří. Tzn. ihned po rozvolnění porostu, ještě před semenným rokem zaplotit plochy tak, aby byla ušetřena intenzivnímu spásání jak potenciální přirozená generativní obnova, tak výmladky z pokácených DB. Jednotlivé obnovní prvky propojovat ohrubnou sečí při dlouhé obnovní době, tak aby vznikly věkově rozrůzněné porosty.				
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBP, DBZ, dřín % dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
1X	DBZ, DBP + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				
Intenzivními výchovnými zásahy udržovat rozvolněný zápoj porostů s ohledem na možná rizika osídlování invazivními dřevinami. Při výchovných zásazích pomístně omlazovat porosty seřezáváním celých polykormonů, nebo jedinců pocházejících z jednoho polykormonu. Šetřit nové výmladky. Nejednotit stávající polykormony.				
Opatření ochrany lesů				
Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa. Kultury a nárosty chránit před vlivem zvěře.				
Poznámka				
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD druhů rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).				

CHS	Zóna CHKO	Kategorie lesa	SLT	Cílový předmět ochrany (biotop)
40	II.	les zvláštního určení	3D, 3H	L6.2 – panonské teplomilné doubravy na spraši
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin				
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě (ÚHÚL Brandýs n. L. 2003)* upraveno dle místních podmínek			
3D	DBZ5-10, HB 0-1, JV 0-1, LP+-2, (JS, JL)+, (TR, OS) +			
3H	DBZ5-10, HB 0-1, JV 0-1, LP+-2, (JS, JL)+, (TR, OS) +			
Porostní typ A				
listnaté směsi s převahou DBZ				
Základní rozhodnutí				
Hospodářský způsob (forma)				
- účelový výběr				
Obmýtl			Obnovní doba	
140 (– fyzický věk)			60 (– nepřetržitá)	
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty				
Biologicky hodnotné porosty s přirozenou skladbou dřevin, charakteristicky rozvolněné s dostatečně rozvinutým bylinným patrem				
Způsob obnovy a obnovní postup				
Jednotlivý až skupinový výběr za účelem zajištění stability a obnovy porostu, Přednostně využívat přirozenou obnovu, jak generativní, tak vegetativní v malých obnovních prvcích. Ponechávat výstavky. Uměle vnášet chybějící DBZ. Pro úspěch přirozené obnovy vytvářet předsunuté malé obnovní prvky při důsledné ochraně před zvěří. Tzn. ihned po rozvolnění porostu, ještě před semenným rokem zaplotit plochy tak, aby byla ušetřena intenzivnímu spásání jak potenciální přirozená generativní obnova, tak výmladky z pokácených DB. Jednotlivé obnovní prvky propojovat obrubnou sečí při dlouhé obnovní době, tak aby vznikly věkově rozrůzněné porosty.				
Stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu				
DBZ, HB, LP, JV, JL				
% dle jejich celkového zastoupení v cílové druhové skladbě podle SLT (min. 90%)				
Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)				
3D, 3H	DBZ + doplňkově ostatní dřeviny přirozené druhové skladby (zejména LP, JL, TR)			
Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů				
Intenzivními výchovnými zásahy udržovat rozvolněný zápoj porostů s ohledem na možná rizika osidlování invazivními dřevinami. Při výchovných zásazích pomístně omlazovat porosty seřezáváním celých polykormonů, nebo jedinců pocházejících z jednoho polykormonu. Šetřit nové výmladky. Nejednotit stávající polykormony.				
Opatření ochrany lesů				
Jednotlivé souše a odumírající biologicky významné stromy bez asanace. Přednostně používat biologické metody ochrany lesa. Kultury a nárosty chránit před vlivem zvěře.				
Poznámka				
Při výchově a těžbě volit takové technologie, aby nedocházelo k poškozování půdního povrchu. V místech s výskytem ZCHD druhů rostlin konzultovat zásahy v lesích s OOP (AOPK ČR).				